

Абатството Нортангър

Джейн Остин

ДЖЕЙН ОСТИН АБАТСТВОТО НОРТАНГЪР

Превод: Надежда Караджова

chitanka.info

Младата Катрин Морланд очаква с нетърпение и любопитство появата си в обществото. Богатото ѝ въображение рисува картини на бляскави балове, сензационни срещи и невероятни приключения. Действителността се оказва малко по-различна от очакванията ѝ и Катрин неусетно се променя и помъдрява, и постепенно започва да разпознава и цени истинското приятелство и искрената любов.

В романа „Абатството Нортангър“ най-ярко проличава блестящият стил и изтънченото чувство за хумор на Джейн Остин. Тя изящно пародира разпространените и популярни по онова време сензационни романи и по този начин осмива лекомислието и превзетостта на своето време. Макар че самата Джейн Остин скромно описва работата си като „малко парченце слонова кост, не по-голямо от няколко сантиметра, което обработвам с толкова нежна четка, че въпреки огромните ми усилия, резултатът е почти незабележим“, в книгата ѝ, като изящен калейдоскоп, се отразяват всички страни от живота на английската аристокрация през ХХ век.

ГЛАВА ПЪРВА

Никой, видял Катрин Морланд като дете, не би предположил, че е родена да стане литературна героиня. И житейските обстоятелства, и характера на родителите ѝ, и собственият ѝ външен вид и нрав бяха против нея. Баща ѝ беше свещеник, но не невзрачен и беден, а много достоен човек, нищо че името му бе Ричард^[1]. Отгоре на всичко, на младини не беше красавец. Имуществото му му даваше относителна независимост, а и получаваше добри доходи от две свещенически длъжности. Този добър човек не проявяваше никаква склонност да държи дъщерите си под ключ. Майката бе жена с практичен дух, здрав разум и благ нрав, и което е по-забележително, със силна физика. Имаше трима сина, по-големи от Катрин, и вместо да умре при раждането на дъщеря си — както всеки би очаквал — продължи да се радва на живота, да се сдобие с още шест деца, да ги гледа как растат и да се радва на отлично здраве. За едно семейство с десет деца винаги казват, че е прекрасно, впечатлени от броя на главите, ръцете и краката. Като че ли това бе единственото основание, посоченото прилагателно да се използва за семейство Морланд, защото всички те бяха направо възгрозни. В продължение на много години от живота си и Катрин не беше по-хубава от останалите. Имаше слаба и ъгловата фигура, жълтеникава безкръвна кожа, тъмна права косица и остри черти. За външния ѝ вид — толкова, но и умът ѝ също нямаше остротата на ума, характерен за една героиня на роман. Катрин обичаше всички момчешки игри и предпочиташе крикета не само пред куклите, но и пред по-възвишените детски забавления като отглеждане на съселче, хранене на канарче и поливане на розови храсти. Абсолютно нищо не я влечеше към градината и ако някога се случеше да набере цветя, това се дължеше на желанието да стори някоя беля — поне така предполагам, защото винаги предпочиташе да откъсне онези цветя, които ѝ бе забранено да пипа. Такива бяха наклонностите ѝ, а способностите ѝ не отстъпваха по странност. Катрин не бе в състояние да усвои или схване нещо, ако някой не стои до нея, за да я учи. А това

не беше лесно, защото тя често се разсейваше и мисълта ѝ летеше в друга посока, затова възприемаше трудно. Цели три месеца майка ѝ я учи да повтаря „Молитвата на просяка“^[2] а, в края на краищата, по-малката ѝ сестра Сали започна да я рецитира по-добре от нея. Катрин невинаги възприемаше трудно — тя научи баснята „Заекът и много му приятели“^[3] по-бързо от всяко друго момиче в Англия. Майка ѝ имаше желание Катрин да учи музика и момичето бе убедено, че това ще му хареса, защото много обичаше да дрънка по клавишите на стария забравен клавесин. Осемгодишна започна да взима уроци, но само след година ѝ дотегна и мисис Морланд, която не държеше да прави дъщерите си изтънчени изпълнителки, ако им липсваха дарба или изпитваха отвращение към дадено изкуство, ѝ позволи да се откаже. Денят, в който освободиха учителя по музика, бе един от най-щастливите в живота на Катрин. Дарбата ѝ да рисува също не беше особено впечатляваща, въпреки че всеки път, когато и попаднеше писмо, адресирано до майка ѝ, с широки полета или друг случаен къс хартия, тя показваше художествените си умения, като изобразяваше все едни и същи къщи, дървета, кокошки и пилета. На четене я учеше баща ѝ, на френски — майка ѝ. По нито един от тези предмети младата дама не би учудила някого с познанията си, защото използваше всяка възможност да се измъкне от уроците. Какъв странен и необясним характер! Въпреки всички признаци на пълна липса на интереси и упоритост, на десетгодишна възраст Катрин нямаше нито лошо сърце, нито непоносим нрав. Рядко проявяваше инат, още по-рядко — свадливост и беше много добра с по-малките, като се изключат единични случаи на тиранично отношение. Въпреки това, често беше шумна и необузdana, мразеше да стои на едно място и да се пази чиста. За нея най-приятното занимание на света беше да се търкаля по тревата на зеления хълм зад къщата.

Такава бе Катрин на десет години. На петнадесет външността ѝ започна да се оправя. Тя къдреше косите си и мечтаеше за балове, тенът на лицето ѝ се разхубави, закръгленост и розовина смекчиха чертите ѝ, жизнерадост стопли очите ѝ, а фигурата придоби по-голяма завършеност. Детската мърлявост отстъпи място на влечението към хубавите дрехи. Тя стана чисто и с вкус облечено момиче и имаше удоволствието понякога да дочува как баща ѝ и майка ѝ коментират променения ѝ външен вид. „Катрин се превръща в доста добре

изглеждащо момиче, може да се каже, че е *почти хубава*“. Подобни думи от време на време достигаха до ушите ѝ и звучаха много омайно! Когато едно грозноватичко през първите петнадесет години от живота си девойче сполучи да изглежда *почти хубаво*, това му носи по-голямо удоволствие, отколкото е в състояние да изпита онази, която е била красавица още в люлката.

Мисис Морланд беше много добра жена и искаше да види децата си израснали като достойни хора във всяко едно отношение, само че времето ѝ беше толкова плътно запълнено с раждания и учене на помалките, че големите ѝ дъщери бяха оставени да се оправят както намерят за добре. При подобно отношение, няма защо да се учудваме, че Катрин, която по природа не носеше в себе си нищо възвишено и драматично, на четиринадесетгодишна възраст предпочиташе крикета, бейзбола, ездата и скитането в гората пред книгите, или поне пред онези с поучително съдържание. Иначе тя нямаше абсолютно нищо против четиво, от което не е необходимо да се извлеча някакво полезно знание и което има занимателен сюжет, без нравоучителни разсъждения. Между петнадесетата и седемнадесетата си година, обаче, Катрин вече се подготвяше да стане героиня. Четеше всички произведения, които трябва да четат героините, за да обогатят паметта си с нужните цитати — безкрайно полезни и утешителни в превратностите на изпълнения им със събития живот.

От Поуп тя се научи да порицава онези, които:

... показват престорена горест.^[4]

От Грей разбра, че:

*Родени в пустош, толкова цветя
напразно руменяят и ухалят.*^[5]

Томпсън ѝ разкри:

*... задача чудна: зряла мъдрост
в съзнанието детско да градиш.^[6]*

А от Шекспир тя доби огромен запас от знания, между които, че:

*Ревнивецът най-празни дивотии
цени като библейски аргументи.*

А

*... и бръмбарчето, под крака ни, чувства телесната
си болка силно, както когато мре гигант*

Влюбената млада жена пък винаги изглежда така:

*... и сякаш християнско
търпение, изсечено на надгробен камък,
седеше тя, усмихната в скръбта си.^[7]*

Да, Катрин се бе усъвършенствала достатъчно, а и в много други области бе напреднала изключително много. Вярно, че не можеше да пише сонети, но имаше воля да ги чете. Ясно беше, че няма никаква вероятност да хвърли в екстаз всички гости, като им изпълни на пианото композирана от самата нея прелюдия, но пък можеше да слуша как другите свирят, почти без да се отегчава. Най-слабото ѝ място бе неумението да борави с молива — Катрин до такава степен нямаше понятие от рисуване, че не би могла да опита дори да скицира профила на своя любим, та, както се полага, той да я изненада в това ѝ занимание. В това отношение тя отчайващо не успяваше да мери ръст с истинските героини. Засега не осъзнаваше собствената си непълноценност, защото нямаше любим, чийто портрет да поиска да

нарисува. Катрин бе достигнала седемнадесет годишна възраст, без да срещне нито един симпатичен младеж, който да събуди нейните чувства, без да разпали у никого истинска страст и дори без да предизвика нечие възхищение, което да не е все пак прекалено умерено и преходно. Това наистина бе твърде странно. По правило, обаче, странните неща могат да се обяснят, ако справедливо се потърси причината им. В околността нямаше нито един лорд — къде ти, нямаше дори баронет. Сред познатите им не се намираше дори и едно семейство, отгледало и дало средства за препитание на случайно подхвърлено пред вратата им момченце, нямаше дори един млад мъж с неизвестен произход. Баща ѝ нямаше храненик, а най-богатият земевладелец в енорията беше бездетен.

Когато, обаче, една млада дама е създадена да бъде героиня, дори четиридесет скучни семейства, живеещи наоколо, не могат да ѝ попречат. Нещо непременно ще се случи и ще изпречи героя на пътя ѝ. И то се случи.

На мистър Алън, собственик на по-голямата част от имотите около Фулъртън, селото в Уилтшър, където живееха семейство Морланд, бяха препоръчали да отиде в Бат^[8], за да лекува подагратата си. Съпругата му, добродушна жена, която много обичаше мисис Морланд и вероятно съзнаваше, че ако приключенията не идват при една млада дама в собственото ѝ село, тя трябва да ги търси навън, покани Катрин да замине с тях. Мистър и мисис Морланд преливаха от съгласие, а Катрин — от щастие.

[1] Шега в семейството на Джейн Остин. В свое писмо тя пише: „Женитбата на г-н Ричард Харви се отлага, докато не се сдобие с похубаво кръщелно име, на което той много се надява“ ↑

[2] „Молитвата на просяка“ от преподобния Томас Мое (1796) ↑

[3] „Заекът и многото му приятели“ от „Басни“ на Джон Гей (1685–1735), англ. поет и драматург ↑

[4] Цитат от „Елегия в памет на една нещастна дама“ от Александър Поуп (1688–1744) — английски поет, най-яркият представител на английския класицизъм ↑

[5] Цитат (неточен) от „Елегия, написана в селското гробище“ от Томас Грей (1716–1771), английски поет, един от предвестниците на романтичното направление в Англия ↑

[6] Цитат (неточен) от „Годишни времена“ („Пролет“) на Джеймс Томпсън (1700–1748), английски и шотландски поет ↑

[7] Цитати от Шекспир (1564–1616): „Отело“, 3 (3), превод Л. Огнянов; „Мяра според мяра“, 3 (1), превод В. Петров; „Дванадесета нощ“, 2 (4), превод Б. Дановски ↑

[8] Бат — град в Югозападна Англия, известен с минералните си извори; прочут курорт през XVIII век ↑

ГЛАВА ВТОРА

За да стане по-ясен на читателя характерът на Катрин Морланд, в случай че следващите страници не успеят да му създадат исканата представа, към казаното вече за физическите и умствените дарби, които притежаваше героинята, преди да бъде тласната към всички трудности и опасности на шестседмично пребиваване в Бат, може да се добави, че сърцето ѝ бе обичливо, нравът ѝ ведър и открит, без следа от надутост или превземки, а обноските подсказваха, че съвсем наскоро се бе освободила от сковаността и стеснителността на малко девойче. Имаше приятна външност, а когато тенът ѝ беше свеж — изглеждаше хубава. А съзнанието ѝ бе почти толкова чисто и неосведомено, колкото обикновено е съзнанието на всяко седемнадесетгодишно момиче.

Вероятно предполагате, че когато часът на заминаването наближи, мисис Морланд изпита жестоко майчино безпокойство. Навярно мислите, че хиляди тревожни предчувствия за злочестините, които ще донесе на обичната ѝ Катрин тази ужасна раздяла, ще тежат мъчително върху сърцето ѝ и ще пълнят със сълзи очите ѝ през последните ден или два, прекарани заедно. Няма съмнение, че мъдрите ѝ уста ще изрекат изключително важни и уместни думи по време на прощалния разговор в нейната малка стаичка. В такъв момент, за да облекчи изпълненото си с горест сърце, тя сигурно ще предупреди своето момиче какви насилия вършат благородници и баронети, които за развлечение отвличат млади дами в отдалечени ферми. Би ли могъл някой да си представи нещата по друг начин? Но действителността отново се оказа различна. Мисис Морланд знаеше толкова малко за лордовете и баронетите, че нямаше никаква представа за присъщата им злонамереност и изобщо не подозираше с каква опасност заплашват дъщеря ѝ измамните им навици. Предупрежденията ѝ се ограничиха със следните забележки: „Моля те, Катрин, винаги се загръщай добре и гледай да ти е топло на врата, когато късно вечер се връщаш от увеселителните зали. Освен това, бих искала да се опиташ

да си водиш някаква сметка за парите, които харчиш — за тази цел ти давам това тефтерче“.

Обстоятелствата изискват по-малката сестра, Сали, или по-добре Сара (защото коя млада дама, дори с най-скромен благороден произход, след като навърши шестнадесет години, не променя името си?), по това време да се е превърнала в най-сърдечна приятелка и довереница на сестра си. Удивителното е, обаче, че тя нито настоя Катрин да ѝ пише с всяка поща, нито изтръгна от нея обещание най-подробно да я осведомява за характера на всеки нов познат или интересен разговор в Бат. Трябва да се признае, че от страна на семейство Морланд цялата подготовка за това важно пътешествие бе извършена с известна доза умереност и спокойствие, които по-скоро напомняха за обикновените чувства на всекидневието, отколкото за трескава възбуденост и трогателни емоции, задължителни спътници на първата раздяла на героинята със семейството ѝ. Бащата, вместо да ѝ връчи чек за неограничена сума или поне да сложи банкнота от 100 лири в ръката ѝ, даде на Катрин само 10 гвинеи и обеща да изпрати още, когато ѝ потрябват.

Под знака на тези, необещаващи нищо добро, поличби премина раздялата и започна пътешествието. То протече с неочаквано спокойствие и скучна безопасност. Не благоволиха да ги настигнат нито разбойници, нито урагани. Нямаха късмета каретата поне веднъж да се обърне, та героят да може да им се представи. Най-тревожното, което им се случи, бе уплахата на мисис Алън, че е забравила едната си обувка с дървена подметка в странноприемницата, но за щастие, страхът се оказа неоснователен.

Когато пристигнаха в Бат, Катрин бе изпълнена с нетърпелива радост. Не знаеше накъде по-напред да гледа, докато приближаваха поразително красивите околности на града, а после пътуваха с каретата по улиците към хотела. Беше дошла да търси щастие и вече чувстваше, че го е намерила.

Не след дълго се настаниха в удобна квартира на Пълтни Стрийт.

Дойде подходящият момент да дадем известно описание на мисис Алън, та читателят да е в състояние да прецени по какъв начин действията ѝ по-нататък ще спомогнат за обичайното печално развитие на събитията и как тя ще допринесе за предстоящите беди на младата Катрин и изпадането в най-безутешната несрета, която може да се

измисли в последната глава на една книга. Може би това ще се случи заради неблагоприятното, непристойното поведение или ревността ѝ, или защото ще залови писмата на момичето, ще подкопае силата на нейния характер или ще я изгони от дома си.

Мисис Алън принадлежеше към онази многобройна група жени, чието общество не може да събуди никакво друго чувство, освен удивление, че се е намерил мъж на този свят, който толкова да я хареса, та да се ожени за нея. Тя не притежаваше нито красота, нито никакви дарби, нито изящество, нито обноски. Видът ѝ на дама от добро потекло, много кроткият, пасивен и добър нрав, както и повърхностният начин на мислене бяха всичко, което би могло да оправдае избора на един толкова разумен и интелигентен мъж като мистър Алън. Имаше едно качество, обаче, което я правеше особено подходяща да въведе в обществото една млада дама — обичаше не помалко от девойките да ходи на приеми и да наблюдава света със собствените си очи. Дрехите бяха страстта на мисис Алън. Изпитваше огромна и съвсем безобидна наслада от елегантното облекло. Тази беше причината дебютът на нашата героиня в светските забавления да се състои чак след три или четири дни, през което време бе проучено какво се носи в момента и бе набавена рокля по последна мода за нейната покровителка. Катрин също направи някои покупки за себе си. След като всички тези жизненоважни въпроси бяха уредени, настъпи тържествената вечер на нейната поява в Горните увеселителни зали^[1]. Косата ѝ бе подстригана и фризирана от най-умелите ръце, облякла се бе с голямо старание и мисис Алън и нейната прислужничка обявиха, че изглежда съвсем както подобава. След подобно насърчение, Катрин се надяваше поне да не предизвика критични мисли, докато преминава през тълпата. Що се отнася до възхищението, то бе винаги добре дошло, но тя не разчиташе да събуди подобно чувство.

Обличането отне на мисис Алън толкова много време, че двете дами доста късно влязоха в балната зала. Тъй като курортният сезон бе в разгара си, те едва успяха да се промъкнат в претъпканото помещение. Що се отнася до мистър Алън, той се запъти направо към игралния салон, като ги остави сами да се наслаждават на навалищата. С повече загриженост за безопасността на новата си рокля, отколкото за удобството на протежето си, мисис Алън си проправи път през множеството мъже край вратата с най-голямата бързина, която нужната

предпазливост позволяваше. Това не попречи на Катрин да върви неотстъпно редом с нея, вкопчила се в ръката ѝ така здраво, че обичайните усилия на блъскащата се тълпа не можеха да ги разделят. За свое безкрайно учудване тя откри, че придвижването навътре в залата в никакъв случай не бе начин да се освободят от навалищата, защото тя ставаше по-гъста, колкото по-напред отиваха. Бе си представяла, че щом се отдалечат достатъчно от вратата, лесно ще си намерят места за сядане и ще могат да наблюдават танците без никакви притеснения. Действителността, обаче, се оказа съвсем различна и макар че благодарение на неуморното си усърдие те достигнаха до началото на дансинга, положението си остана същото — от танцуващите се виждаха единствено дългите пера върху шапките на някои от дамите. Нашите две дами, обаче, не спряха дотам, защото бяха съзрели нещо по-добро и като проявиха неотслабваща воля и изобретателност, най-накрая се озоваха на пътеката зад най-високата пейка. Тук тълпата беше малко по-рядка и пред мис Морланд се откри пълна гледка на цялото множество долу и на всички опасности, избягнати при неотдавнашното ѝ преминаване през него. Зрелището бе величествено и Катрин за първи път тази вечер почувства, че се намира на бал. У нея се породиха копнеж да танцува, но в залата нямаше нито един познат. Мисис Алън правеше всичко, което можеше при тези условия, а то беше от време на време да казва съвсем примирено: „Бих искала да потанцуваш, мила, бих искала да си намериш партньор.“ Известно време младата ѝ приятелка се чувстваше признателна за тези пожелания, но те се повтаряха толкова често и се оказаха толкова безполезни, че накрая омръзнаха на Катрин и тя престана да благодари.

Не успяха дълго да се радват на спокойствието в тази издигната част на залата, до която се бяха добрали с много мъка. Скоро всички се отправиха да пият чай и двете отново трябваше да си пробиват път като останалите. Катрин започна да изпитва нещо като разочарование. Умори се постоянно да я блъскат хора, в чиито лица в повечето случаи нямаше нищо интересно и които ѝ бяха напълно непознати. Не можеше да облекчи досадата от пленничеството си в тълпата, като размени поне една дума с някой от другите страдалци. Когато най-после стигнаха до бюфета, Катрин почувства още по-остро неудобството от това, че нямаша компания, към която да се

присъединят, нямаха познати, към които да се обърнат или кавалер, който да им помогне. Мистър Алън не се виждаше никъде и след като напразно се огледаха да намерят нещо по-подходящо, двете се принудиха да седнат в края на една маса, където вече се бе разположила голяма компания. Нямаха никаква работа там, нито можеха да разговарят с някого, освен помежду си.

Веднага щом седнаха, мисис Алън се поздрави, че е запазила роклята си невредима. „Би било ужасно да я скъсам — каза тя — нали? Това е изящен муселин. Уверявам те, че аз поне не видях нещо в цялата тази зала, което толкова да ми хареса.“

— Колко е неудобно — прошепна Катрин, — че нямаме нито един познат тук.

— Така е, мила — отговори мисис Алън без никакво вълнение. — Наистина е много неудобно.

— Какво да правим? Дамите и господата на тази маса изглеждат така, сякаш се питат какво търсим сред тях. Имам чувството, че се натрапваме.

— Точно така. Много е неприятно. Как ми се иска да имахме много познати тук.

— Аз пък бих искала да имаме поне един — тогава можехме да отидем при него.

— Съвсем вярно, мила, ако познавахме някого, непременно щяхме да сме с него. Семейство Скинър бяха тук миналата година, защо ги няма и сега.

— При това положение не е ли по-добре да си вървим? Виждате, че тук няма прибори за чай, предвидени за нас.

— Няма, наистина. Направо непоносимо! Все пак мисля, че е по-добре да седим кротко, защото в тази тълпа направо ще ни смачкат. Как изглеждам в главата? Някой ме блъсна и се боя, че ми е развалил прическата.

— Ни най-малко, много сте добре. Но, мила мисис Алън, сигурна ли сте, че нямате нито един познат сред цялото това огромно множество от хора? Струва ми се, че няма как да не познавате някого!

— Никого, честна дума. А така ми се иска да познавах! От все сърце желая да имах много, много познати тук, тогава щях да ти намеря партньор. Толкова ще съм щастлива да потанцуваш. Я виж

колко странно изглежда жената, която сега минава! Що за невероятна рокля е облякла! Толкова старомодна! Само я погледни отзад!

След известно време един от техните съседи им предложи чай, който бе приет с благодарност. Последва незначителен разговор със същия господин. През останалата част от вечерта никой не ги заговори. Накрая, след приключването на танците, мистър Алън ги откри и дойде при тях.

— Е, мис Морланд — веднага се обърна той към нея, — надявам се, че балът ви е харесал.

— Наистина много ми хареса — отговори Катрин, като напразно се опитваше да скрие широката си прозявка.

— Искан ми се тя да бе успяла да потанцува — каза жена му. — Искан ми се да можем да ѝ намерим партньор. Тъкмо ѝ казвах колко щях да се радвам, ако семейство Скинър бяха тук тази, а не миналата зима или ако семейство Пари бяха дошли, както веднъж споменаха. Тогава тя можеше да танцува с Джордж Пари. Толкова съжалявам, че Катрин нямаше партньор.

— Надявам се следващите вечери да имаме по-голям успех — бе утешението на мистър Алън.

Тъй като танците бяха свършили, множеството започна да се разотива и се освободи достатъчно място, за да могат оставащите посетители да се движат горе-долу спокойно. Настъпи моментът героинята, която все още не бе изиграла своята дълбоко впечатляваща роля в събитията на вечерта, да бъде забелязана и да предизвика възхищение. След всеки пет минути тълпата все повече намаляваше и се откриваха нови и нови възможности да блесне нейното очарование. Вече я видяха много млади мъже, останали до момента далече от нея. Никой обаче не бе обхванат от тръпка на възторжено учудване при вида ѝ, из залата не премина настойчивият шепот на заинтересувалите се коя е тя, нито някой я нарече „божествена“. При все това, Катрин изглеждаше много добре и ако събралото се общество я бе видяло преди три години за първи път, би сметнало, че сега тя наистина изглежда изключително красива.

Всъщност, все пак я забелязаха, при това с известно възхищение. Самата тя чу как двама господа се произнесоха, че е хубаво момиче. Тези думи оказаха подобаващо въздействие и Катрин веднага реши, че вечерта е по-хубава, отколкото ѝ се бе струвало дотогава. Скромната ѝ

суета бе задоволена. Тя се чувстваше по-благодарна на двамата млади мъже за тази простичка похвала, отколкото би била една истинска героиня за петнадесет сонета, написани в чест на нейната омайна хубост и тръгна към файтона, изпълнена с любов към целия свят и напълно доволна от получения дял обществено внимание.

[1] Горни увеселителни зали. Наричат се така, защото били разположени върху възвишение в горната част на Бат. Долните увеселителни зали представлявали отделна сграда. По време на курортния сезон в увеселителните зали се давали по четири бала на седмица ↑

ГЛАВА ТРЕТА

Всяка нова сутрин носеше своите редовни задължения. Трябваше да се ходи по магазините, да се обиколи някоя нова част от града, да се посети Водната зала^[1], където те важно се разхождаха напред-назад цял час, докато оглеждаха всички и не говореха с никого. Мисис Алън продължаваше да желае повече от всичко да има много познати в Бат — повтаряше го всяка сутрин, когато получаваше поредното доказателство, че не познава абсолютно никого.

За щастие, дамите се появиха и в Долната увеселителна зала и там съдбата бе по-благосклонна към нашата героиня. Церемониалмайсторът ѝ представи много изискан млад мъж — мистър Тилни — който щеше да бъде неин партньор. Той изглеждаше на около двадесет и четири-пет години, беше доста висок, имаше привлекателни черти и много умни и живи очи — с една дума, ако не напълно, то беше почти красавец. Държеше се внимателно и Катрин реши, че изключително ѝ е провървяло. Докато танцуваха, нямаха възможност да разговарят, но когато седнаха да пият чай, тя установи, че той наистина е толкова приятен, колкото бе предположила. Думите му се лееха свободно и живо и на нея ѝ бяха интересни игривостта и закачливостта в маниера му на изразяване, макар че не разбираше пълния им смисъл. Те побъбриха малко за неща, които обстановката около тях подсказваше, след което той изведнъж се обърна към нея със следните думи:

— Досега проявявах огромно нехайство, госпожице, към задълженията си да ви оказвам нужното внимание като ваш партньор. Още не съм ви попитал откога сте в Бат, идвала ли сте тук преди, ходила ли сте в Горната увеселителна зала, на театър и на концерт и изобщо как намирате града като цяло. Показах се много невнимателен, но сега ще ви бъде ли удобно да задоволите моето любопитство по тези въпроси. Ако желаете, започвам да питам веднага.

— Не е необходимо да си създавате подобни затруднения, господине.

— Уверявам ви, това не е никакво затруднение, за мене, госпожице. — Чертите му замръзнаха в изкуствена усмивка и с театрално разнежен глас и глуповат вид той продължи: — Откога сте в Бат, госпожице?

— От около седмица, господине — отвърна Катрин, като се опитваше да не се разсмее.

— Сериозно! — с престолено удивление възкликна мистър Тилни.

— Защо се учудвате, господине?

— Защо ли, наистина — отговори той с естествения си глас. — Редно е да реагирам така, сякаш вашият отговор е събудил някакви чувства у мен, а изненада се изобразява по-лесно и не е побезоснователна от всяка друга емоция. Нека да продължим. Никога ли преди не сте идвала тук, госпожице?

— Никога, господине.

— Невероятно! Удостоихте ли с присъствието си Горната увеселителна зала?

— Да, господине, бях там в понеделник.

— Ходихте ли на театър?

— Да, господине, гледах една пиеса във вторник.

— А на концерт?

— Да, господине, в сряда.

— А добро ли е общото ви впечатление от Бат?

— Да, много ми харесва.

— Сега ще ви се усмихна глупаво за последен път и вече можем да бъдем отново естествени.

Катрин извърна глава, защото не беше сигурна дали е учтиво да се засмее.

— Разбирам какво мислите за мене — каза мрачно той, — ще изглеждам доста жалък в дневника ви утре.

В дневника ми?!

— Да, и знам точно какво ще напишете: „Петък. Посетих Долната увеселителна зала. Носех муселинената си рокля с бродирани клончета и синя гарнитура и семплите черни обувки, в които изглеждах доста добре. Странно защо бях тормозена от някакъв съмнителен полупобъркан мъж, който ме караше да танцувам с него и ме разстрои с глупостите си“.

— Изобщо няма да напиша такова нещо.

— А да ви кажа ли какво трябва да напишете?

— Ще ви бъда особено признателна.

— „Танцувах с един много приятен млад мъж, който ми бе представен от мистър Кинг. Дълго разговарях с него — той изглежда невероятно умен. Надявам се да имам възможност да го опозная по-добре“. Това, госпожице, бих искал да напишете.

— Добре, но представете си, че не водя дневник.

— Вие си представете, че не седите в тази стая и аз не съм до вас. Ние сме тук, може ли да се съмнявате в това? Да не си водите дневник! А как без дневник отсъстващите ви братовчедки ще разберат с какво е запълнен животът ви в Бат? Как ще разкажете подробно за ежедневните любезности и комплименти към вас, ако не ги записвате всяка вечер? Как ще запомните кога каква рокля сте носила, какъв е бил цветът на лицето ви в конкретния момент и как е била накъдрена косата ви, за да разказвате за тях, без да пропускате нищо, ако не се обръщате за помощ към дневника си? Мила госпожице, не съм толкова неосведомен за привичките на младите дами, колкото ви се иска да вярвате. Този хубав навик да се записва всичко в дневник допринася до голяма степен за изработването на гладък стил на писане, с който дамите обикновено толкова се славят. Всеки признава, че талантът да се пишат увлекателни писма се среща често у жените. Може би донякъде пръст има природата, но съм убеден, че в тази насока основно помага практиката да се води дневник.

— Понякога съм си мислила — каза неуверено Катрин — дали наистина жените пишат писма по-добре от мъжете. Искам да кажа, че според мене превъзходството невинаги е на наша страна.

— Доколкото съм имал възможност да преценя, струва ми се, че обикновено стилът на писане на писма при жените е безупречен, с изключение на три подробности.

— И кои са те?

— Липса на каквато и да е конкретна тема, пълно пренебрежение към необходимостта да поставят точки и в много случаи непознаване на граматиката.

— За Бога! Съвсем не трябваше да се притеснявам, когато отхвърлих комплиментите ви! Вие нямате много високо мнение за нас.

— Бих формулирал като общо правило, че жените пишат по-хубави писма от мъжете толкова, колкото и изпълняват дуети или рисуват пейзажи по-добре. Майсторството във всяко умение, което се основава на добрия вкус, е доста справедливо разпределено между двата пола.

Тук ги прекъсна мисис Алън.

— Скъпа Катрин — обърна се към нея тя, — моля те, извади тази карфица от ръкава ми. Страхувам се, че вече го е продупчила, за което ще ми бъде много мъчно, защото това е една от любимите ми рокли, макар платът да струваше само девет шилинга ярда.

— Точно толкова бих предположил, госпожо — обади се мистър Тилни, като разглеждаше муселина.

Вие разбирате ли от муселин, господине?

— Доста. Винаги сам купувам вратовръзките си и минавам за добър познавач. Моята сестра също често ми се доверява да избирам новите й рокли. Завчера направих за нея подобна покупка и всяка дама, която я видя, обяви, че сделката е била изключително сполучлива. Платих само пет шилинга на ярд, а материята бе истински индийски муселин.

Мисис Алън бе поразена от неговите умения.

— Обикновено мъжете обръщат толкова малко внимание на подобни неща — каза тя. — Невъзможно е да накарам мистър Алън да отличи една моя рокля от друга. Навярно сестра ви намира изключителна подкрепа у вас, господине.

— Надявам се, госпожо.

— А мога ли да ви попитам какво мислите за роклята на мис Морланд?

— Много е хубава, госпожо — отвърна той, като внимателно разглеждаше дрехата, — но не мисля, че ще издържи на пране. Боя се, че платът ще се различи.

— Как може — започна Катрин, като се смееше — да бъдете толкова... — тя насмалко не каза „странен“.

— Моето мнение напълно съвпада с вашето — забеляза мисис Алън. — И аз казах същото на мис Морланд, когато я купувахте.

— Все пак, знаете ли, госпожо, муселинът винаги може някак да се използва. На мис Морланд ще й остане достатъчно за кърпичка, боне или шал. Казват, че муселинът никога не се губи. Чувал съм

сестра ми да повтаря това поне сто пъти, когато е проявила разточителство и е купила повече, отколкото ѝ трябва или безразсъдство и да го е срязала неправилно.

— Бат е очарователно място, господине. Тук има толкова много хубави магазини. В нашия край сме много зле. Не че нямаме чудесни магазини в Солзбъри, но дотам е тъй далече. Осем мили не са малко път. Мистър Алън казва, че са девет — точно бил измерил — но аз съм убедена, че не могат да са повече от осем. Ходенето до там е направо източително, прибирам се изморена до смърт. А тук просто излизаш от къщи и за пет минути си купуваш каквото ти трябва.

Мистър Тилни бе достатъчно учтив да показва интерес към онова, което говореше мисис Алън и тя продължи да го занимава с различните видове муселин, докато танците започнаха отново. Докато слушаше разговора им, Катрин започна да се опасява, че той прекалява, забавлявайки се със слабостите на другите.

— За какво сте се замислила така дълбоко? — запита той, докато се връщаха към балната зала. — Надявам се, че не за вашия партньор, защото, ако съдя по клатенето на главата ви, разсъжденията ви не са ласкателни.

Катрин се изчерви и отвърна:

— Не мислех за нищо.

— Изразихте се несъмнено много изкусно и дълбокомислено, но предпочитам направо да ми кажете, че не желаете да ми отговорите.

— Добре тогава — не желая да ви отговоря.

— Благодаря ви, защото така скоро ще се опознаем. Дадохте ми основание да ви ядосвам на тази тема всеки път, когато се срещнем, а нищо друго на света не сближава хората повече.

Те танцуваха отново и когато балът свърши, се разделиха със силното желание, поне от страна на дамата, да продължат познанството. Не може със сигурност да се каже дали тя много мисли за него, докато пиеше топло то си разрежено вино, преди да си легне и дали после го сънува. Надявам се все пак да е прекарала само лека дрямка или най-много ранен утринен унес, защото ако е вярно, както твърди един прочут^[2] писател, че никак не е допустимо една млада дама да се влюбва, преди мъжът да е изразил любовта си, то сигурно би било твърде непристойно младата дама да сънува мъжа, преди да е станало известно, че той вече я е сънувал. Вероятно в главата на

мистър Алън още не се бяха появили мисли дали мистър Тилни е подходящ да сънува младата му повереница и да се влюби в нея, но след някой друг въпрос към жена си, той се бе успокоил, че за обикновен познат е напълно приемлив. Още в началото на вечерта мистър Алън се бе постарал да научи кой е партньорът на Катрин. Осведомиха го, че мистър Тилни е свещеник и произхожда от много почтено семейство от Глостършър.

[1] Водна зала — зала, където се пие минерална вода ↑

[2] Става дума за Самюел Ричардсън (1689–1761), един от създателите на английския роман. В сп. „Рамблър“ той пише: „Млада дама да се влюби, без младият джентълмен да е обявил любовта си, е отклонение от нормите, което не бива да се допуска“ ↑

ГЛАВА ЧЕТВЪРТА

На следващия ден Катрин забърза към Водната зала с необичайно нетърпение, вътрешно убедена, че ще види там мистър Тилни и готова да му се усмихне при срещата. Не потръбва усмивка — мистър Тилни не се появи. През модните часове в залата можеше да се види всичко живо в Бат, само не и него. Тълпи от хора постоянно влизаха и излизаха, качваха се или слизаха по стълбите — хора, за които никой не го бе грижа и които никой не искаше да види. Единствен той отсъствуваше. „Колко очарователно място е Бат“, каза мисис Алън, когато седнаха близо до големия часовник, уморени да крачат из залата. „И колко хубаво би било, ако имахме тук някой познат.“

Това пожелание толкова пъти бе изказвано напразно, че мисис Алън нямаше особена причина да се надява, че този път ще последва по-благоприятно развитие. Знаем, обаче, че „ако желаното не идва, недей да изпадаш в отчаяние“, защото „неуморимото усърдие постига това, което желаем“. И неуморимото усърдие, с което добрата дама всеки ден бе пожелавала едно и също нещо, най-накрая бе възнаградено. Не бяха изминали и десет минути, когато една лейди, приблизително на възрастта на мисис Алън и седяща от другата ѝ страна, след като се бе взирала в нея внимателно известно време, я заговори изключително любезно:

— Мисля, госпожо, че не греша. Отдавна не съм имала удоволствието да ви видя, но не се ли казвате мисис Алън?

На въпроса бе отговорено с готовност и непозната съобщи, че тя е мисис Торп. Мисис Алън веднага разпозна чертите на своята бивша съученичка и близка приятелка, която бе срещала след училище само веднъж, и то преди много години, когато и двете се бяха омъжили. Срещата предизвика огромна радост, както можеше да се очаква, след като дамите не бяха чували нищо една за друга през последните петнадесет години. Размениха се комплименти за добрия външен вид, както и забележки за това, колко бързо се е изнизало времето след

последната им раздяла, колко малко са вярвали, че ще се видят в Бат и какво удоволствие е да попаднеш на стара приятелка. Сетне последваха въпроси и разяснения за семействата, сестрите и братовчедите, като двете дами говореха едновременно с по-голямо желание да разказват, отколкото да слушат, и всяка чуваше съвсем малко от думите на другата. Мисис Торп притежаваше пред мисис Алън голямо предимство — можеше да разказва повече, защото имаше деца. Тя се впусна да описва подробно талантите на синовете си и хубостта на дъщерите си, посочи различното им положение в живота и различните им планове — Джон бе студент в Оксфорд, Едуард учеше в Търговско-шивашкото училище, а Уилям плаваше на кораб. Нямаше други трима на този свят, които да са толкова обичани и зачитани на своето поприще. Мисис Алън не можеше да отговори с подобни факти и не можеше да проглуши ушите на приятелката си с подобни успехи, затова приемаше казаното с неохота и недоверие. Бе принудена само да седи и да се преструва, че слуша всички тези майчини излияния. Все пак се утеши с откритието, което проникателният ѝ поглед скоро направи, че дантелата върху наметката на мисис Торп не беше и наполовина хубава, колкото нейната собствена.

— Ето и моите мили момичета! — възкликна мисис Торп, като посочи три елегантни девойки, които се приближаваха, хванати за ръце. — Скъпа мисис Алън, горя от нетърпение да ви ги представя. За тях ще е огромно удоволствие да се запознаят с вас. Най-високата е Изабела, тя е най-голямата и кажете — не е ли много хубава? Другите две също са много харесвани, но, според мене, Изабела е най-красивата.

Трите мис Торп бяха представени, представена им бе и мис Морланд, за която от известно време бяха забравили. Името ѝ поразих всички и след като поговори с нея много любезно, най-голямата млада дама заяви на глас пред останалите:

— Колко поразително мис Морланд прилича на брат си!

— Тя е направо негово копие! — възкликна майка ѝ и всички повториха думите ѝ два-три пъти:

— Веднага трябваше да се досетим, че му е сестра.

За момент Катрин се изненада, но когато мисис Торп и дъщерите ѝ започнаха да разказват историята на запознанството си с мистър Джеймс Морланд, тя си спомни, че най-големият ѝ брат неотдавна се

бе сприятелил с младеж на име Торп, който учеше в същия колеж и последната седмица от коледната ваканция бе прекарал на гости у семейството му край Лондон.

След като всичко бе обяснено, трите мис Торп казаха много любезни думи за желанието си да се запознаят по-отблизо с Катрин, споделиха дори, че вече се смятат приятелки, заради приятелството между братята им. Тя изслуша всичко с удоволствие и отговори с всички мили изрази, за които можа да се сети. Като първо доказателство за приятелски отношения, скоро бе поканена да се разходи под ръка с най-голямата мис Торп из залата. Катрин бе доволна, че се увеличават познатите ѝ в Бат и докато говореше с нея, почти забрави мистър Тилни. Приятелството със сигурност е най-добрият балсам за болките, причинени от любовни разочарования.

Разговорът им се насочи към теми, чието свободно обсъждане обикновено допринася много за укрепването на внезапно възникнало приятелство между две млади дами — дрехи, балове, флиртове и смахнати хора. Мис Торп бе с четири години по-голяма от мис Морланд и най-малко четири пъти по-добре осведомена, което ѝ даваше подчертано преимущество при обсъждането на тези въпроси. Тя можеше да сравни баловете в Бат с баловете в Тънбридж и модата в Бат с модата в Лондон, да промени понятията на най-новата си приятелка за много от тънкостите на избраното с вкус облекло, да открие само по една усмивка флирта между дама и джентълмен и да съзре някоя смахната личност в най-гъстата тълпа. Тези способности бяха напълно нови за Катрин и събуждаха у нея силно възхищение. Уважението, което, естествено, предизвикваха, може би щяха да попречат на близостта между двете, ако непосредствените обноски и жизнерадостта на мис Торп, както и често изразяваното задоволство от тяхното запознанство не размиваха всякакво страхопочитание, докато не остана само нежна обич. Засилващата се привързаност помежду им не можа да се задоволи само с пет-шест обиколки на Водната зала. Всички трябваше да си тръгнат заедно, мис Торп да придружи мис Морланд до самата врата на къщата на мистър Алън и там да се разделят с изпълнено с много любов продължително ръкостискане, като преди това с взаимно задоволство се бяха разбрали да разменят погледи в театъра същата вечер и да кажат по едно и също време вечерната си молитва. Катрин веднага изтича нагоре по стълбата и от

прозореца на гостната взе да наблюдава как мис Торп се отдалечава надолу по улицата. Възхищаваше се на грациозната кръшност на походката ѝ, на елегантното изящество на фигурата и облеклото ѝ и от все сърце бе благодарна на случая, изпратил ѝ такава приятелка.

Мисис Торп бе не особено богата вдовица, добродушна и добронамерена и изключително предана майка. Най-голямата ѝ дъщеря се отличаваше с поразителна красота, а другите две, като си даваха вид на не по-малко хубави от сестра си и ѝ подражаваха в държането и начина на обличане, оставяха отлично впечатление.

Този кратък разказ за семейството цели да се замести необходимостта от дълго и подробно изложение от самата мисис Торп за нейните минали перипетии и страдания, което би заело следващите три или четири глави и в което може би щеше да стане дума за безсъвестни лордове и адвокати и да се повторят в детайли разговори, проведени преди двадесет години.

ГЛАВА ПЕТА

Същата вечер в театъра Катрин не бе чак толкова заета да отвръща на кимванията и усмивките на мис Торп, въпреки че това определено ѝ отнемаше много време, та да забрави да огледа с търсец поглед всички ложи, които можеше да види, с надежда да открие мистър Тилни. Напразно. Мистър Тилни бе толкова поклонник на театъра, колкото и на Водната зала. Катрин се надяваше, че на следващия ден ще ѝ провърви повече и когато в отговор на нейните желаниа за хубаво време я посрещна прекрасно утро, тя почти не се съмняваше в успеха си. Във всяка слънчева неделя къщите в Бат се изпразват и се създава впечатление, че целият свят е излязъл да се разходи и да сподели с познатите си, че денят е чудесен.

Щом свърши църковната служба, семейства Торп и Алън нетърпеливо се събраха. Постояха във Водната зала достатъчно дълго, за да установят, че навалицата е непоносима и не може да се види нито едно благородно лице — извод, до който стигат всички през всяка неделя от курортния сезон, след което забързаха към Полумесеца, за да подишат свежия въздух на по-добра компания. Тук Изабела и Катрин, хванати за ръка, отново вкусиха радостта от приятелството, водейки разговор без всякакви задръжки. Те говореха много и се забавляваха прекрасно, но Катрин отново бе разочарована в надеждата си да види своя партньор. Никъде не успя да го срещне. Всяко търсене неизбежно водеше до неуспех. Нямаше го и на сутрешните, и на вечерните събирания, липсваше на баловете със строго и не толкова строго официални дрехи в Горните и Долните увеселителни зали, нямаше го и сред пешеходците, ездачите и возещите се в двуколки по време на сутрешните разходки. Името му не бе вписано в книгата на посетителите на Водната зала. По-нататъшното търсен бе безсмислено. Вероятно си бе заминал от Бат, а не беше споменал, че престоят му ще е толкова кратък. Тази тайнственост, която винаги приляга твърде добре на един герой, придаде нов блясък на личността и обноските му във въображението на Катрин и увеличи нейното

страстно желание да научи повече за него. От семейство Торп не можеше да узнае нищо, защото бяха дошли в Бат едва ден преди деня, в който срещнаха мисис Алън, но въпреки неведението им, това беше тема, която Катрин често с удоволствие разискваше с хубавата си приятелка и получаваше всевъзможни насърчения да продължи да мисли за джентълмена. Така въздействието, което той бе упражнил върху нейното въображение, се запазваше все така силно. Изабела бе напълно убедена, че мистър Тилни е очарователен млад мъж и не по-малко уверена, че той е заплепен от скъпата ѝ Катрин и скоро ще се върне. Тя го харесваше още повече поради факта, че беше свещеник, „защото аз самата, трябва да призная, изпитвам особена благосклонност към хората от тази професия“ и при тези думи тя сякаш въздъхна. Катрин сгреши, като не поиска да узнае причината за това нежно чувство. Но тя нямаше нужния опит в любовните хитрости и в приятелските задължения и не знаеше кога е уместна деликатната задявка и кога трябва да се настоява за откровеност.

Мисис Алън вече беше напълно щастлива и доволна от Бат. Беше намерила познати, като бе имала късмета това да е семейството на извънредно достойна стара приятелка. И за да бъде удоволствието пълно, тя установи, че дрехите на тези приятели в никакъв случай не бяха скъпи колкото нейните. Всекидневното ѝ възклицание вече не звучеше: „Как бих искала да имаме познати в Бат!“, а „Колко съм щастлива, че срещнахме мисис Торп!“ Тя желаше, не по-малко от младата си повереница и Изабела, семействата да общуват колкото е възможно повече. Мисис Алън никога не се чувстваше удовлетворена от изминалия ден, ако не беше прекарала по-голямата част от него редом с мисис Торп в разговор — те така го наричаха — само дете почти не разменяха мнения и често дори нямаха обща тема, защото мисис Торп говореше главно за децата си, а мисис Алън — за роклите си.

След топлата първа среща, приятелството между Катрин и Изабела не закъсня да се задълбочи и те така стремително преминаха през всички степени на засилваща се нежност, че скоро не остана никакво неизползувано доказателство за нея, което да дадат на себе си или на другите. Обръщаха се една към друга на малки имена, винаги вървяха хванати за ръце, прикрепваха си взаимно шлейфовете към роклите, когато танцуваха и отказваха да се делят при изпълнение на

фигурите. Ако утрото бе дъждовно и ги лишаваше от други забавления, те с непоколебима решителност се събираха напук на влагата и калта и се затваряха да четат романи. Да, романи, защото аз няма да възприема онзи неблагороден и неразумен навик, типичен за авторите на тези произведения, да принизяват с презрителното си охулване точно творбите, чиито брой самите те увеличават. Тези хора са най-отявлените врагове на творбите, които пишат, сипят безпощадно сурови епитети срещу романите и не допускат собствената им героиня да ги чете. Ако случайно в ръцете ѝ попадне подобно произведение, тя задължително прелиства блудкавите му страници с отвращение. Колко жалко! Щом героинята на един роман не среща снизхождение у героиня на друг, от кого да чака защита и уважение? Не одобрявам тази практика. Нека оставим на критиците да злоупотребяват на воля с подобни изблици на въображението си и за всеки нов роман да говорят с изтърканите безвкусни думи, с които днес ругае печатът. Нека не се изоставяме взаимно — ние сме онеправдани. Въпреки че нашите произведения носят цялостно и непресторено удоволствие, което не може да се сравни с никои творби от останалите жанрове в света, за нито един вид творчество не се говори с такова пренебрежение. Поради гордост, невежество или мода, нашите врагове са почти колкото нашите читатели. И докато способностите на хилядния съставител на „Кратка история на Англия“ или на човека, събрал и публикувал на едно място няколко десетки стиха от Милтън, Поуп или Прайър, заедно със статия от „Спектейтър“ и глава на Стърн^[1], се възхваляват от стотици пера, то сякаш цари почти всеобщо желание да се омаловажи талантът и подцени трудът на романиста, както и да се осмеят произведенията, написани с такава дарба, остроумие и вкус, които само им правят чест. „Аз не чета романи“. „Рядко поглеждам роман“. „Не мислете, че често чета романи“. „Наистина е много добро за роман“. Това са обичайните реплики. „А какво четете, госпожице?“ — „О, просто един роман“ — отговаря младата дама и оставя книгата с престорено безразличие или мигновено обхванал я срам. „Това е само «Сесилия», «Камила» или «Белинда»^[2]. Накратко, това е само една творба, в която се разкриват най-могъщите възможности на разума, а най-дълбокото познаване на човешката природа, най-сполучливите описания на нейната многоликост и най-живите изблици на остроумие и хумор стават

достояние на света, изказани с най-майсторски подбрани думи. Ако същата млада дама бе заета с четене на някой брой на «Спектейтър» вместо с роман, с каква гордост би показала книгата и би обявила заглавието ѝ. Все пак, малка е вероятността тя да се е зачела в такава част на обемното издание, чието съдържание или стил не биха отвратили млад човек с вкус. Статиите в този ежедневник толкова често са изпълнени с описания на невероятни обстоятелства, неестествени характери и теми за разговор, които не интересуват нито една жива душа, а пък езикът им в много случаи е толкова груб, че създава не твърде благоприятна представа за епохата, която е могла да го понася.“

[1] Джон Милтън (1608–1674) — английски поет, автор на „Изгубения рай“, съчетал културата на класицизма с бароково виждане. Матю Прайър (1664–1721) — английски поет, известен със своите епиграми и сатири. Сп. „Спектейтър“ (1711–1712) — популярен ежедневник, издаван от Р. Стийл и Дж. Адисън; през 1714 г. Адисън прави опит да го съживи и издава още 8 броя. Л. Стърн (1713–1768), английски романист, един от първите създатели на английския роман, чието съчинение „Сантиментално пътешествие“ дава името на сантименталното направление в литературата ↑

[2] „Сесилия“ (1782) и „Камила“ (1796) от Фани Бърни (1752–1840); „Белинда“ (1801) от Мария Еджуърт (1767–1849) ↑

ГЛАВА ШЕСТА

Разговорът, който двете приятелки водиха една сутрин във Водната зала на осмия или деветия ден от запознанството си, разкрива изключително силната привързаност между тях, породена от присъщата им деликатност, благоразумие, оригинално мислене и литературен вкус.

Бяха се уговорили да се срещнат. Изабела пристигна почти с цели пет минути преди приятелката си и съвсем естествено първите й думи към нея бяха:

— Скъпа моя, какво се случи, та толкова закъсня? Чакам те цяла вечност!

— Господи, така ли? Много съжалявам, наистина мислех, че съм съвсем навреме. Та часът е точно един. Надявам се, че не съм те накарала да стоиш дълго сама?

— О, най-малко десет дълги столетия! Сигурна съм, че съм тук вече половин час. Нека отидем да седнем в отсрещния край на залата и да се позабавляваме. Имам да ти казвам сто неща. Първо, ужасно се страхувах, че ще завали тази сутрин, точно когато се канех да изляза. Изглеждаше, че времето определено отива на дъжд, а това би ме накарало да умра от мъка. Да знаеш, току-що видях най-хубавата шапка, която можеш да си представиш, на една витрина на Милсъм Стрийт. Много прилича на твоята, само че панделките й не са зелени, а соquelicot^[1]. Страшно ми се прииска да я имам. Мила Катрин, а ти с какво се занимава тази сутрин? Продължи ли да четеш „Удолфо“?

— Да, започнах да чета веднага, щом се събудих, и стигнах до черното покривало^[2].

— Наистина ли? Чудесно! За нищо на света няма да ти кажа какво има под него. Не изгаряш ли от любопитство да узнаеш?

— Иска ли питане! Какво ли би могло да бъде? Не, не ми казвай, в никакъв случай не ми казвай! Знам, че навярно е скелет, сигурно скелетът на Лорентина. Тази книга направо ме очарова. Иска ми се цял

живот да я чета. Вярвай ми, че ако нямах уговорка да се видя с тебе, не бих се откъснала от нея за нищо на света.

— Прекрасна моя! Зная колко много съм ти задължена. След като свършиш „Удолфо“, ще прочетем заедно „Италианецът“^[3]. Съставила съм за тебе един списък с още десет или дванадесет книги като тези.

— Наистина ли? Толкова се радвам! Кои са те?

— Веднага ще ти прочета заглавията, тук са, в бележника ми. Ето — „Замъкът във Волфенбах“, „Клермон“, „Тайнствените предупреждения“, „Магът от Черната гора“, „Среднощна камбана“, „Сиращето от Рейн“ и „Ужасни мистерии“^[4]. Засега тези стигат.

— Чудесно! Сигурна ли си, че всички са страшни?

— Абсолютно, защото една моя особено близка приятелка, мис Андрюз, очарователно момиче, едно от най-очарователните създания на този свят, е прочела всяка една от тях. Бих искала да познаваш мис Андрюз, щеше да си във възторг от нея. Тя си плете най-прекрасната наметка, която можеш да си представиш. Смятам, че е хубава като ангел и ужасно ме е яд, че мъжете не ѝ се възхищават. Много им се карам за това.

— Караш им се? Караш им се, че не ѝ се възхищават?

— Точно така. Няма нещо, което да не съм готова да направя за онези, които наистина са ми приятели. Не мога да си представя как някой може да бъде обичан наполовина. Това не е в природата ми. Моята привързаност е винаги извънредно силна. Казах на капитан Хънт на едно от нашите увеселения тази зима, че даже да ми досажда цяла вечер, няма да танцувам с него, ако не признае, че мис Андрюз е хубава като ангел. Мъжете ни считат за неспособни за истинско приятелство, нали знаеш, а аз твърдо съм решила да им докажа, че не е така. Например, ако чуя някой да говори пренебрежително за тебе, веднага ще избухна. Само че такава възможност не съществува, защото ти си точно онзи тип момиче, който много се харесва на мъжете.

— О, Боже! — възкликна Катрин и се изчерви. — Как можа да го кажеш!

— Познавам те много добре. Ти кипиш от живот, а точно това липсва на мис Андрюз, защото, трябва да призная, че в нея има някаква изумителна вялост. О, забравих да ти кажа, че тъкмо се разделихме вчера и видях един млад мъж да те гледа много настойчиво. Сигурна съм, че е влюбен в тебе.

Катрин поруменя и отново изрази недоверие. Изабела се засмя.

— Казвам ти истината, честна дума. Сега обаче разбирам какво е положението. Безразлично ти е вниманието на всички, с изключение на онзи единствен мъж, чието име няма да споменавам. Съвсем не те упреквам, лесно е да се разберат чувствата ти. Сама много добре зная, че когато дадеш някому сърцето си, вниманието на всички останали не е в състояние да те зарадва. Всичко, което не е свързано с обекта на любовта ти, е толкова блудкаво и безинтересно. Напълно мога да разбера твоите чувства.

— Не трябва да ме караш да мисля толкова за мистър Тилни, защото може повече да не го видя.

— Повече да не го видиш! Скъпа моя, не говори така. Сигурна съм, че подобни мисли ще те направят нещастна.

— Няма. Не искам да се преструвам, че той не ми харесва. Чувствам обаче, че докато имам за четене „Удолфо“, никой не би могъл да ме направи нещастна. О, ужасното черно покривало. Скъпа Изабела, сигурна съм, че зад него се намира скелетът на Лорентина.

— Много ми е странно, че досега не си прочела „Удолфо“, но предполагам, че мисис Морланд не одобрява романите.

— Напротив, самата тя често чете „Сър Чарлс Грандисън“^[5], но новите книги не достигат лесно до нас.

— „Сър Чарлс Грандисън“! Това не е ли изумително ужасна книга? Спомням си, че мис Андрюз не издържа да прочете и първата част.

— Никак не прилича на „Удолфо“, но все пак мисля, че е доста завладяваща.

— Наистина ли? Ти ме изненадваш. Мислех, че е нещо, което не се чете. Между другото, скъпа Катрин, решила ли си какво ще си сложиш на главата тази вечер? Наумила съм си непременно да съм облечена точно като тебе. Понякога мъжете обръщат внимание на това, нали знаеш.

— Дори и да го правят, какъв смисъл има да се съобразяваме с това? — попита съвсем искрено Катрин.

— Смисъл! О, небеса! За мене е правило никога да не обръщам внимание на онова, което казват мъжете. В повечето случаи те са изумително нахални, ако не проявяваш твърдост към тях и не ги принуждаваш да се държат на разстояние.

— Така ли? Не съм забелязала това. Мъжете винаги се отнасят много добре с мене.

— Е, да, те така умело се преструват. Те са най-надменните същества на този свят и се мислят за много важни. Между другото, сто пъти се каня и все забравям да те питам кои мъже харесваш повече — мургавите или със светла кожа?

— Струва ми се, че не знам. Никога не съм се замисляла. Май нещо средно. С матов тен, нито много бял, нито много тъмен.

— Чудесно, Катрин! Точно такъв е той. Не съм забравила как ми описа мистър Тилни: „матова кожа, тъмни очи и почти черна коса“. Е, моят вкус е по-различен. Предпочитам светлите очи, а що се отнася до тена, как да ти кажа, предпочитам най-вече бледите лица. Не бива да ме издаваш, ако срещнеш познат, който да отговаря на това описание.

— Да те издам! Какво искаш да кажеш?

— Е, сега не ме измъчвай. Май че казах прекалено много. Нека да оставим тази тема.

Малко учудена, Катрин се подчини. Помълча известно време и вече се готвеше да подхване отново темата, която в този момент я занимаваше повече от всичко останало, а именно скелетът на Лорентина, когато думите на приятелката ѝ ѝ попречиха:

— За Бога! Да се махаме от тази част на залата! Трябва да ти кажа, че двама отвратителни млади мъже най-упорито се взират в мене вече половин час. Наистина ме изкарват от равновесие. Хайде да отидем и да разгледаме книгата с имената на новопристигналите.

И те се отправиха да видят книгата. Докато Изабела проучваше имената, задачата на Катрин бе да наблюдава какво правят двамата опасни млади мъже.

— Не идват насам, нали? Надявам се, че не са толкова нахални, та да ни последват. Моля те, кажи ми, ако се приближат. Твърдо съм решила да не вдигам поглед от книгата.

След по-малко от минута, Катрин, с непресторена радост я увери, че няма защо да се безпокои, тъй като господата току-що са напуснали Водната зала.

— И накъде отидоха? — попита Изабела, като се обърна бързо. — Единият беше доста хубав.

— Тръгнаха към църковния двор.

— Безкрайно съм щастлива, че се отървах от тях. А сега, какво ще кажеш да дойдеш с мене до Едгарс Билдингс и да видиш новата ми шапка? Искаш, нали?

Катрин с готовност се съгласи.

— Само че — добави тя, — сигурно ще застигнем двамата млади мъже.

— О, това не бива да те безпокои. Ако побързаме, скоро ще ги задминем и аз ще ти покажа моята шапка.

— Достатъчно е само да изчакаме няколко минути и всяка опасност да ги срещнем ще отпадне.

— Уверявам те, няма да им окажа такава чест. Не е в моите правила да се отнасям с уважение към мъжете, защото *точно това* им позволява да ти се качат на главата.

Катрин нямаше какво да противопостави на подобни съображения. И така, за да покажат независимостта на мис Торп и нейната твърда решителност да постави на място мъжкия пол, те незабавно се впуснаха с най-бързата си крачка да преследват двамата млади мъже.

[1] соquelicot — мак ↑

[2] В „Мистериите на Удолфо“ от Ан Радклиф (1764–1823) героинята припада, след като повдига черно покривало, скриващо голяма картина. Чак в третата глава отзад напред читателят разбира, че под покривалото се намира не скелетът на лейди Лорентини (Джейн Остин пише Лорентина), а восъчна фигура, облечена в погребални одежди и проядена от червеи ↑

[3] „Италианецът“ — роман от Ан Радклиф, публикуван през 1787 година ↑

[4] Списък на готически романи, чиито точни заглавия са следните: „Замъкът във Волфенбах“ (1793) от г-жа Парсънс. „Клермон“ (1798) от Регина Мария Рош. „Тайнственото предупреждение“ (1796) от г-жа Парсънс. „Магът или приказка за Черната гора“ (1794) от Лоренц Фламенберг, превод от немски. „Среднощна камбана“ (1798) от Франсис Латом. „Сирачето от Рейн“ (1798) от г-жа Слийт. „Ужасни мистерии“ (1796) от маркиз Грос, превод от немски ↑

[5] „Сър Чарлз Грандисън“ — роман от С. Ричардсън, публикуван 1753–54 година ↑

ГЛАВА СЕДМА

За половин минута прекосиха двора на Водната зала и стигнаха до сводестия вход срещу Юниън Пасидж, но, за съжаление, там трябваше да спрат. Всеки, който познава Бат, вероятно знае колко трудно се пресича Чийп Стрийт на това място. Тази улица е толкова своеволна, така злощастно свързана с големите пътища от Лондон и Оксфорд и с най-голямата странноприемница в града, че не минава ден без някоя компания от млади дами, независимо по каква важна работа са тръгнали — да търсят сладкиши, шапкарски магазин или, както в този случай — мъже, да не бъдат задържани на едната или другата страна от преминаващите карети, ездачи и товарни коли. Откакто беше пристигнала в Бат, Изабела най-малко три пъти дневно изпитваше подобно нещастие и се вайкаше. Сега ѝ бе отредено още веднъж да го изживее и да се повайка, защото точно когато застанаха срещу Юниън Пасидж и видяха двамата млади мъже в тълпата отсреща да си проправят път по тази интересна тясна уличка, една приближаваща открита двуколка им попречи да пресекат. Мъж с вид на много опитен кочияш я караше по разнебитения паваж с безумна скорост, достатъчна да застраши живота на три същества — собствения му, на неговия спътник и на коня.

— Ах, тези отвратителни двуколки! — промълви Изабела, като вдигна поглед. — Така ги мразя!

Омразата, макар съвсем справедлива, се оказа изключително краткотрайна, защото тя погледна отново и възкликна:

— Какво щастие! Мистър Морланд и брат ми!

— Мили Боже, та това е Джеймс — в същия миг произнесе Катрин.

Младите мъже ги забелязаха, конят бе незабавно спрял с такава сила, че почти щеше да се сгромоляса върху задницата си и пътниците изскочиха от двуколката. Слугата междувременно беше офейкал, затова и конят и колата бяха оставени на произвола на съдбата.

Катрин, за която тази среща бе съвсем неочаквана, посрещна брат си с буйна радост. Той беше много обичлив по душа и искрено привързан към сестра си и всячески ѝ показа, че неговото удоволствие е не по-малко, доколкото имаше време да го стори, тъй като искрящите очи на мис Торп настойчиво очакваха вниманието му. Любезните поздрави на Джеймс бързо се пренасочиха към нея, примесени с радост и стеснение, които трябваше да подскажат на Катрин, ако тя умееше по-добре да разгадава чувствата на другите и не бе така наивно погълната от собствените си преживявания, че не само тя, но и брат ѝ смята приятелката ѝ за много хубава.

Джон Торп, който междуременно бе дал разпореждания за коня и колата, скоро се присъедини към тях и от него Катрин получи полагащата ѝ се компенсация. Той само леко и небрежно докосна ръката на Изабела, а нея удостои с цял поклон — не съвсем дълбок, но с изнесен назад крак. Торп беше млад мъж, среден на ръст и набит. Надарен с грозновато лице и тромава фигура, той сякаш се боеше, че ще изглежда прекалено красив, ако не се облича като коняр и твърде изискан, ако не се държи прекалено свободно, когато трябва да бъде официален, затова поведението му изглеждаше почти нахално, когато ситуацията позволяваше да прояви по-непринудено отношение. Той извади часовника си и попита:

— За колко, мислите, взехме разстоянието от Тетбъри до тук, мис Морланд?

— Не знам какво е разстоянието.

Брат ѝ каза, че са двадесет и три мили.

— Двадесет и три мили! — извика Торп. — Двадесет и пет и нито инч по-малко.

Морланд възрази, позова се на справочниците, стопаните на странноприемниците и крайпътните стълбове, но приятелят му отхвърли всички тези доводи, защото разполагал с по-надеждно средство за определяне на разстояния.

— Убеден съм, че е двадесет и пет мили — каза той. — Съдя по времето, за което ги изминахме. Сега е един и половина, а когато тръгнахме от двора на странноприемницата в Тетбъри, часовникът удари единадесет. Обзалагам се, че няма човек в Англия, който да накара коня ми да се движи с по-малко от десет мили в час, когато е впрегнат. Това прави точно двадесет и пет мили.

— Губи ти се един час — каза Морланд. — Беше десет, когато тръгнахме от Тетбъри.

— Десет часа! Беше единадесет, Бога ми! Преброих всеки удар. Този ваш брат, мис Морланд, ще ме подлуди. Само погледнете коня ми — виждали ли сте някога друго животно, което до такава степен да е създадено да препуска? (Слугата току-що се беше качил на двуколката и я откарваше) Толкова чиста порода! За три часа и половина да вземе само двадесет и три мили — как ли не! Погледнете коня и сама се убедете възможно ли е това.

— Наистина изглежда доста запотен.

— Запотен! Този кон изобщо не усети кога стигнахме „Уолкът Чърч“. Само вижте предницата му, вижте хълбоците му, вижте как се движи — такъв кон не може да изминава по-малко от десет мили в час. Дори да завържете краката му, пак няма да спре. Какво мислите за двуколката ми, мис Морланд? Страшна е, нали? Добре направена — от градски майстори. Купих я едва преди месец. Беше я поръчал един студент от колежа „Крайст Чърч“, мой приятел, много добро същество. Покара я няколко седмици, мисля, колкото да бъде оправдано да се раздели с нея. Точно тогава, по стечение на обстоятелствата, търсех някоя по-лека кола, макар че твърдо бях решил да се сдобия и с двуколка с два коня. Така се получи, че срещнах този приятел миналия семестър на Модлин Бридж, точно когато се връщаше в Оксфорд. „О, Торп, казва той, случайно да ти трябва нещо малко, подобно на това? Колата е отлична, но ми омръзна до смърт“. „Да пукна, казвам, ако аз не съм човекът, който ти трябва. Колко искаш?“ И колко, мислите поиска, мис Морланд?

— Сигурна съм, че няма да позная.

— Вижте, направена е като за двоен впряг — седалка, покрито място за багаж, отделение за саби, странична оградка, пазеща от кал, лампи, сребърна обковка — всичко е налице. Железните части са почти като нови, даже още по-добри. Той поиска петдесет гвинеи. Веднага се съгласих, дадох му парите и кабриолетът бе мой.

— Сигурно сте били прав — каза Катрин, — аз толкова малко разбирам от двуколки, че не мога да преценя дали е било скъпо или евтино.

— Нито едното, нито другото. Смея да кажа, че можех да я получа за по-малко, но мразя да се пазаря, а горкият Фрийман имаше

нужда от пари.

— Много добре сте постъпили — отбеляза Катрин, на която казаното направи приятно впечатление.

— О, по дяволите, когато имам средства да се покажа добър към приятел, не обичам да се държа недостойно.

Стигна се до въпроса накъде са се запътили младите дами и, изяснили си намеренията им, господата решиха да ги придружат до Едгарс Билдингс и да поднесат почитанията си на мисис Торп. Джеймс и Изабела вървяха отпред. Младата жена бе толкова доволна от съдбата, с такова желание се стараше да направи разходката приятна за онзи, който притежаваше двойното достойнство на приятел на брат й и брат на приятелката й, тъй чисти и лишени от кокетство бяха чувствата й, че когато застигнаха и задминаха двамата опасни млади мъже по Милсъм Стрийт, далече от всякакви намерения да привлече вниманието им, тя се обърна да ги погледне само три пъти.

Естествено, Торп вървеше редом с Катрин и след няколко минутно мълчание поднови разговора за двуколката си.

— Да ви кажа все пак, мис Морланд, някои хора биха сметнали, че съм я взел евтино, защото още на следващия ден можех да я продам с десет гвинеи по-скъпо. Джаксън от колежа „Ориел“ ми предлагаше шестдесет гвинеи, Морланд е свидетел.

— Вярно — каза Морланд, чул тези думи, — но забравяш, че в цената той включваше и коня ти.

— Моят кон! По дяволите! Не бих продал коня си и за сто гвинеи! Харесват ли ви откритите кабриолети, мис Морланд?

— О, много! Почти не съм имала възможност да се возя в тях, но ги намирам за изключително добри.

— Радвам се да го чуя. Ще ви извеждам с моя кабриолет на разходка всеки ден.

— Благодаря ви — отвърна Катрин с известно неудобство, защото се съмняваше дали е прилично да приеме такава покана.

— Утре ще ви закарам до Лансдаун Хил.

— Благодаря ви, но конят ви не се ли нуждае от почивка?

— Почивка! Та той днес е изминал едва двадесет и три мили! Глупости! Нищо не изхабява конете повече от почивката, нищо друго не ги съсипва така бързо. Не, докато съм тук, ще карам моя кон да се движи средно по четири часа на ден.

— Наистина ли ще го сторите? Та това прави четиридесет мили дневно — съвсем сериозно отбеляза Катрин.

— Четиридесет! И петдесет да са, все ми е едно! И така, утре ще ви закарам до Лансдаун Хил и имайте предвид, че това е твърда уговорка.

— Колко хубаво ще бъде! — възкликна Изабела и се обърна. — Скъпа Катрин, толкова ти завиждам! Опасявам се, братко, че няма да имаш място за трети човек.

— Трети човек! Как ли не! Аз да не съм дошъл в Бат, за да разхождам с кабриолет сестрите си! Ама че смешно би било, за Бога! Нека Морланд да се погрижи за тебе.

Това доведе до размяна на любезности между двамата, но Катрин не чу нито подробностите, нито крайния резултат. После оживеният доскоро поток от думи на нейния придружител секна. Той вече се ограничаваше само с кратки категорични изречения, за да похвали или разкритикува лицето на всяка срещната жена. Катрин слушаше и се съгласяваше до известно време с цялата вежливост и почтителност, наложени ѝ от нейното девическо съзнание, което не ѝ позволяваше да се престаши да противоречи на мнението на един самоуверен мъж, особено когато става дума за красотата на собствения ѝ пол. Накрая се осмели да смени темата, като попита за онова, което отдавна занимаваше най-много мислите ѝ:

— Чели ли сте „Удолфо“, мистър Торп?

— „Удолфо“! Боже Господи! Не, аз никога не чета романи, имам си по-важни работи.

Смутена и засрамена Катрин се канеше да се извини за въпроса си, но не успя, защото той заговори:

— Всички романи са пълни с безсмислици. След „Том Джоунс“ не се е появявало нищо свястно, освен „Монахът“^[1], който прочетох завчера. Що се отнася до останалите, те, без изключение, са най-големите дивотии, които могат да се измислят.

— Мисля, че „Удолфо“ непременно ще ви хареса, ако я прочетете. Тя е изключително интересна книга.

— Как пък не, Бога ми! Ако прочета роман, то той ще е от мисис Радклиф. Нейните книги са достатъчно забавни и си струва човек да ги прочете. За разлика от другите, те донякъде са увлекателни и съдържателни.

— „Удолфо“ е написан от мисис Радклиф — каза Катрин колебливо, защото я бе страх, че той ще се почувства неловко.

— Така ли? Невероятно! Ами да, сега си спомням, точно така е, а аз си мислех за една друга глупава книга, чиято авторка е жената, около която вдигат толкова много шум — онази, дете е омъжена за френски емигрант.

— Предполагам, че имате предвид „Камила“?

— Да, точно тази е книгата, страшно неестествена работа! Старец да се люлее на люлка! Веднъж подхванах първата част и попрочетох нещо, но скоро ми стана ясно, че не струва. Всъщност, аз се досетих какво може да представлява това произведение, още преди до го видя. Щом чух, че авторката се е омъжила за френски емигрант, разбрах със сигурност, че няма да издържа да стигна до края.

— Не съм я чела.

— Нищо не сте загубила, уверявам ви. Това са най-ужасните безсмислици, които можете да си представите. Освен един старец, който се люлее на люлка и учи латински, там няма нищо, Бога ми, нищо.

С тази рецензия, чиято справедливост за съжаление Катрин не можеше да оцени, те стигнаха до прага на наетата от мисис Торп квартира. Чувствата на проникателен и безпристрастен читател на „Камила“ отстъпиха място на вълненията на почтителен и любящ син, когато в преддверието срещнаха мисис Торп, която ги беше съзряла, че идват и слизаше от горния етаж.

— О, майко, как я караш? — запита той, силно разтърсвайки ръката ѝ. — Къде намери тази смахната шапка, с която изглеждаш като дърта вещица? Това е Морланд. Дошли сме да прекараме няколко дни с тебе, така че трябва да ни намериш две хубави легла някъде наблизо.

Изглежда този поздрав удовлетвори всички най-нежни желания на майчиното сърце, защото мисис Торп го посрещна с радост и възторжена любов. Равностоен дял братска нежност получиха и помалките сестри. Торп запита всяка от тях как я кара и обяви, че и двете изглеждат страшно грозни.

Тези обноси не се харесаха на Катрин, но той бе приятел на Джеймс и брат на Изабела. Върху преценката ѝ повлияха също и уверенията на Изабела, когато само двете отидоха да видят новата шапка, че Джон я намира за най-очарователното момиче на света,

както и неговата покана да танцуват заедно същата вечер. Да беше по-възрастна или по-суетна, подобни атаки вероятно нямаше да я впечатлят, но когато младост и скромност се обединят, само изключително устойчивият разум не би се повлиял от сладостта да те нарекат най-очарователното момиче на света и да те поканят на танц толкова отрано. Ето защо, когато след прекарания у семейство Торп час вратата се затвори зад тръгналите към квартирата на мистър Алън брат и сестра, и Джеймс запита: „Е, Катрин, хареса ли ти приятеля ми Торп?“, тя не отговори „Никак не ми хареса“, както вероятно би направила, ако ги нямаше ласкателствата и приятелските връзки. Вместо това без колебание каза: „Много ми хареса, изглежда доста приятен“.

— Той е най-добродушното същество на света. Дърдори малко повече, но според мене това допада на жените. А харесват ли ти останалите членове на семейството?

— Извънредно много, особено Изабела.

— Радвам се да го чуя. Тя е точно този тип млада жена, с която бих желал да се сближиш. Притежава здрав разум и е напълно естествена и дружелюбна. Винаги съм искал да се запознаеш с нея и тя, изглежда, доста те обича. Изказа се най-похвално за тебе, а похвалата на момиче като мис Торп е нещо, с което дори ти, Катрин — и той улови с обич ръката ѝ, — можеш да се гордееш.

— Действително се гордея. Безкрайно я обичам и ми е много приятно да разбера, че ти също я харесваш. Почти не беше споменал за нея, когато ми писа след посещението си у тях.

— Защото мислех, че скоро ще те видя лично. Надявам се, че ще прекарваш доста време заедно с нея, докато си в Бат. Тя е много дружелюбно момиче! Така дълбоко прониква в нещата! Цялото ѝ семейство много я обича, очевидно е любимката им. А и в курорт като този сигурно я харесват, нали?

— Според мене, наистина много я харесват. Мистър Алън я счита за най-хубавото момиче в Бат.

— Не се съмнявам, че мисли така, а аз не познавам по-добър ценител на хубостта от мистър Алън. Излишно е да те питам дали си щастлива тук, скъпа Катрин, защото в присъствието на приятелка като Изабела Торп не би могло да бъде друго. Сигурен съм, че и семейство Алън са много внимателни към тебе.

— Така е. Никога не съм била толкова щастлива. Сега, когато и ти дойде, ще бъде още по-хубаво. Колко мило от твоя страна да изминеш цялото това разстояние, само за да ме видиш.

Джеймс прие този израз на благодарност и се оправда пред съвестта си, че не го отхвърли, като отговори напълно искрено:

— Катрин, аз действително много те обичам.

По-нататък ги занимаваха главно въпроси и разкази за останалите братя и сестри, за това какво са постигнали по-големите и как растат по-малките и други семейни работи. Само Джеймс направи едно малко отклонение. Той хвали мис Торп по целия път до Пълтни Стрийт, където мистър и мисис Алън ги посрещнаха много любезно. Мистър Алън покани Джеймс да вечеря с тях, а мисис Алън го призова да познае колко струват новият ѝ маншон и наметка и да оцени достойнствата им. Вече поет ангажимент в Едгарс Билдингс попречи на Морланд да приеме поканата на домакина и го принуди да си тръгне веднага, след като бе удовлетворил молбите на стопанката. Уточниха часа, в който двете компании трябваше да се срещнат в Осмогълната зала и Катрин остана да се наслаждава на страниците на „Удолфо“ с възбудено от трескав страх въображение. Тя беше безразлична към всякакви светски тревоги около тоалети и вечери и абсолютно неспособна да облекчи безпокойството на мисис Алън, породено от закъснението на шивачката. Забрави дори да се порадва на воля на собственото си щастие, че толкова отрано са я поканили на танц.

[1] „Том Джоунс“ (1749) — роман, смятан за шедьовър на Хенри Фийлдинг (1707–1754), един от създателите на английския роман. „Монахът“ (1796) — готически роман от Матю Луис (1775–1818) †

ГЛАВА ОСМА

Все пак, „Удолфо“ и шивачката не попречиха на компанията от Пълтни Стрийт да пристигне съвсем навреме в Горните увеселителни зали. Семейство Торп и Джеймс Морланд ги бяха изпреварили само с две минути. Изабела посрещна приятелката си с обичайната церемония — забърза към нея усмихната и сърдечна, възхити се на роклята ѝ, завидя на къдриците ѝ, след което, хванати за ръце, последваха по-възрастните дами към балната зала и шепнешком споделяха всяка хрумнала им мисъл, а останалото време запълваха с ръкостискания и нежни усмивки.

Танците започнаха само няколко минути след като бяха седнали. Джеймс и сестра му бяха определили партньорите си горе-долу по едно и също време. Братът настойчиво умоляваше Изабела да започнат, но Джон беше отишъл в игралния салон да поговори със свой приятел и нищо не би могло да я накара, твърдеше тя, да се присъедини към танцуващите без скъпата ѝ Катрин.

— Уверявам ви — обяви тя, — че за нищо на света няма да се включа в танците без милата ви сестра, защото това би означавало да останем разделени през цялата вечер.

Катрин бе признателна за тази проява на внимание. Всички останаха по местата си, но след три минути Изабела се откъсна от разговора със седящия от другата ѝ страна Джеймс и прошепна на сестра му:

— Скъпа моя, боя се, че трябва да те оставя. Брат ти е изумително нетърпелив да започнем час по-скоро да танцуваме. Знаем, че няма да имаш нищо против, ако тръгнем. Предполагам, че Джон ще се върне всеки момент и лесно ще ни намерите.

Катрин остана малко разочарована, но бе прекалено добра, за да възрази. В този момент останалите станаха и Изабела имаше време само да стисне ръката на приятелката си с едно „Довиждане, любов моя“, преди да се отдалечи. По-младите мис Торп също танцуваха и Катрин се озова седнала между мисис Торп и мисис Алън и оставена

на милостта им. Тя не можеше да не се дразни от отсъствието на мистър Торп, не само защото жадуваше да танцува, а и защото съзнаваше, че другите нямаше как да разберат действителното ѝ достойно положение. За тях тя споделяше клеймото на непоканена на танц, заедно с множество други седящи млади дами. Беше опозорена в очите на света и външно покрита с безчестие, докато всъщност сърцето ѝ беше кристалночисто, а действията ѝ напълно невинни. Долното поведение на друг — истинската причина за нейното унижение — остана скрита за света. Както знаем, подобно състояние неизменно присъства в живота на всяка героиня, а духовната ѝ сила при такива трагични обстоятелства извисява нейния характер. Катрин притежаваше духовна сила и страдаше мълчаливо, без от устните ѝ да се отрони ропот.

Изминаха десет минути. Изведнъж тя се отърси от усещането, че е изложена на присмех и у нея се породиха по-приятни чувства, защото само на три ярда от мястото, където седяха, бе съзряла не мистър Торп, а мистър Тилни. Той се движеше в тяхната посока, но не я беше видял, затова усмивката и руменината, предизвикани от внезапната му поява, останаха незабелязани и не накърниха достойнството ѝ на героиня. Тилни изглеждаше все така хубав и жизнерадостен и говореше с увлечение нещо на млада, елегантна и привлекателна жена, хванала го под ръка, за която Катрин веднага се досети, че е сестра му. Без да се замисля, тя отхвърли една прекрасна възможност да реши, че той е женен и завинаги загубен за нея. Причината беше, че Катрин се ръководеше само от простички и основателни аргументи — никога не ѝ бе хрумвало, че мистър Тилни може да е женен. Той не се беше държал и говорил както женените мъже, които тя познаваше и не бе споменал за съпруга, но бе казал, че има сестра. Тези обстоятелства моментално доведоха до извода, че жената до него е сестра му, така че, вместо да припадне върху гърдите на мисис Алън, Катрин остана да седи изправена и напълно хладнокръвна — само страните ѝ бяха малко по-зачервени от обикновено.

Непосредствено пред мистър Тилни и придружаващото го момиче, които все така, макар и бавно, приближаваха към тях, вървеше дама, която се оказа позната на мисис Торп и спря да я заговори. Спряха и останалите, защото бяха от една компания, погледите на

Катрин и мистър Тилни се срещнаха и той веднага ѝ се усмихна в знак, че я е познал. Тя на свой ред радостно му се усмихна и той пристъпи по-близо и заговори нея и мисис Алън, която много любезно показа, че го помни.

— Много съм щастлива да ви видя отново, господине, опасявах се, че сте напуснали Бат.

Той поблагодари за тези опасения и съобща, че е отсъствал цяла седмица. Наложило се да замине на следващата сутрин, след като бил имал удоволствието да се запознае с нея.

— Предполагам, господине, че не съжелявате, задето сте се върнали. Това място е за млади хора, макар че и за другите никак не е зле. Когато мистър Алън заговори колко много му е омръзнало тук, аз го уверявам, че не бива да се оплаква, защото градът е доста приятен и е много по-добре да прекараме тук този скучен сезон, отколкото у дома. Казвам му, че направо има късмет, че го изпратиха да лекува здравето си в Бат.

— Надявам се, госпожо, че мистър Алън няма как да не хареса града, когато усети, че той му е донесъл подобрение.

— Благодаря ви, господине. Не се съмнявам, че ще го хареса. Един наш съсед, д-р Скинър, дойде да поправи здравето си тук миналата година и си замина доста напълнял.

— Навярно това е много насърчаващо обстоятелство.

— Да, господине, д-р Скинър и семейството му прекараха тук три месеца, затова аз увещавам мистър Алън да не бърза да си заминаваме.

Тук ги прекъсна мисис Торп, която помоли мисис Алън малко да се отмести, за да направят място на мис Тилни и мисис Хюз да седнат, тъй като са се съгласили да се присъединят към компанията им. Двете дами бяха настанени, а мистър Тилни продължи да стои пред тях. След като помисли няколко минути, той покани Катрин да танцуват. Този толкова приятен жест причини жестока мъка на дамата. Тя му отказа със съжаление, което изглеждаше твърде неподправено и ако появилият се Торп бе избързал само с една минута, вероятно би сметнал, че страданието ѝ е прекалено силно. Небрежният начин, по който отбеляза, че я накарал да чака, изобщо не я примири поне донякъде с отредената ѝ участ. Подробните му разкази по време на танците за конете и кучетата на приятеля, с когото току-що се бе

разделил, и за предложената размяна на териери също не я заинтересуваха толкова, че да престане да хвърля чести погледи към онази част на залата, в която се намираше мистър Тилни. Скъпата ѝ Изабела, на която особено копнееше да покаже този мъж, не се виждаше никъде. Беше невъзможно да се срещнат при изпълнението на фигурите — намираха се в различни групи. Катрин бе разделена от цялата си компания и откъсната от всички познати. Страданията я зачестиха едно след друго и от цялото положение тя извлече полезната поука, че една млада дама не се издига непременно в очите на света, нито пък се забавлява по-добре, когато отива на бал, предварително поканена на танц. От тези поучителни размишления внезапно я откъсна докосване по рамото. Тя се обърна и видя мисис Хюз, застанала непосредствено зад нея, заедно с мис Тилни и един господин.

— Извинете, мис Морланд — каза тя, — за безцеремонността, но не мога никъде да открия мис Торп, а мисис Торп бе убедена, че не бихте имали нищо против тази млада дама да се включи в танца до вас.

Мисис Хюз не би могла да отпрати молбата си към друго момиче в тази зала, което с такава радост да е готово да направи нещо за мис Тилни. Младите дами бяха представени една на друга. Мис Тилни оцени по достойнство проявената добрина, мис Морланд омаловажи жеста с истинската деликатност на щедрите души, а мисис Хюз, доволна, че така удачно е намерила място на младата си повереница, се върна при компанията.

Мис Тилни имаше стройна фигура, хубаво лице и много дружелюбно изражение. Външният ѝ вид, макар лишен от подчертаната претенциозност и биещата на очи елегантност на мис Торп, излъчваше повече истинска изтънченост. В обноските ѝ прозираха разсъдливост и добро възпитание. Тя не беше нито много стеснителна, нито престорено открита. Млада и чаровна, очевидно бе способна да се яви на бал, без да се стреми да привлече вниманието на всички мъже върху себе си и без да показва преувеличени чувства на екзалтирана радост или безкрайно раздражение по повод на всяка дребна случка. Катрин, притегляна едновременно от външността и родствената ѝ връзка с мистър Тилни, имаше огромно желание да я опознае по-отблизо и охотно казваше всичко, което успяваше да измисли и намираше смелост и възможност да изрече. Ала пречките,

изправящи се на пътя на всяко твърде бързо сближаване, не им позволиха да отидат по-далече от най-повърхностно запознанство. Те се осведомиха взаимно колко много им харесва Бат, колко ги възхищават неговите сгради и околности, дали рисуват, свирят или пеят и дали обичат ездата.

Едва бяха приключили първите два танца, когато вярната Изабела нежно хвана ръката на Катрин и в много приповдигнато настроение възкликна:

— Най-после те открих! Скъпа моя, търся те вече цял час! Какво те накара да се включиш в тази група, когато знаеше, че аз съм в другата? Без тебе се чувствах много нещастна.

— Скъпа Изабела, нима беше възможно да стигна до тебе? Та аз дори не можех да видя къде си!

— И аз повтарях същото на брат ти през цялото време, но той не искаше да ми повярва. Идете и вижте къде е тя, мистър Морланд, казвах аз, но напразно, той не помръдна нито крачка. Не беше ли така, мистър Морланд? Но вие, мъжете, винаги сте били безкрайно мързеливи. Ще се учудиш, Катрин, ако разбереш колко му се карах. Знаеш, че изобщо не се церемоня с подобни хора.

— Виж онази млада дама с белите мъниста в косите си — прошепна Катрин, като дръпна Изабела настрана от Джеймс. — Това е сестрата на мистър Тилни.

— О, небеса! Наистина ли? Какво прелестно момиче! Не съм виждала друга, която наполовина да може да се мери с нея по хубост. А къде е неотразимият ѝ брат? В залата ли е? Бързо ми го покажи! Умирам от нетърпение да го видя. Мистър Морланд, не бива да слушате. Не говорим за вас.

— За какво толкова си шепнете? Какво има?

— Ето, знаех си, вие, мъжете, сте неудържимо любопитни. А се говори за любопитството на жените! Говорим за лични неща. Но бъдете уверен, че не ви се полага да знаете каквото и да е по този въпрос.

— И мислите, че това ще ме успокои?

— Е, кълна се, никога не съм виждала друг като вас. Какво значение може да има за вас какво си говорим? Може би обсъждаме вас, затова бих ви посъветвала да не слушате, в противен случай е възможно да чуете нещо не съвсем приятно.

В потока на тези банални фрази първоначалната тема бе изцяло забравена. Катрин беше съгласна известно време да говорят за друго, но не можа да избегне лекото учудване, когато Изабела напълно забрави за нетърпеливото си желание да види мистър Тилни. Оркестърът засвири нова мелодия и Джеймс искаше да отведе красивата си партньорка, но тя се възпротиви:

— Казвам ви, мистър Морланд — възкликна тя, — че няма да направя такова нещо за нищо на света. Как можете така да ме ядосвате? Само си представи, скъпа Катрин, какво иска брат ти от мене. Той желае отново да танцувам с него, макар да му казвам, че това е неприлично и изцяло против правилата. Ще накараме целия град да говори за нас, ако не си намерим нови партньори.

— Кълна се — отговори Морланд, — че на тези светски увеселения много двойки не се разделят след първите танци.

— Нищо подобно, как можете да говорите така! Но когато вие, мъжете, искате да постигнете своето, не се съобразявате с нищо. Мила Катрин, ела ми на помощ, убеди брат си, че желанието му е абсолютно неосъществимо. Кажи му, че направо ще бъдеш възмутена от подобна моя постъпка.

— Не, няма, но ако смяташ, че е нередно, много по-добре ще бъде да си намерите нови партньори.

— Ето — извика Изабела, — чувате какво казва сестра ви, но не се вслушвате в думите ѝ. Добре, помнете, че вината няма да е моя, ако възбудим клюкарския дух у всички възрастни дами в Бат. Ела, скъпа Катрин, за Бога, и ме поддържай.

И те двамата се отдалечиха, за да заемат предишните си места сред танцуващите. Междувременно, Джон Торп отново беше изчезнал. Катрин, която през цялото време желаше да даде възможност на мистър Тилни да повтори приятната покана, така поласкала я първия път, си проправи път към мисис Алън и мисис Торп с възможно най-голяма бързина, като се надяваше той да е още при тях. Надеждата се оказа безполезна и изведнъж ѝ се стори напълно безпочвена.

— Е, мила — обърна се към нея мисис Торп, нетърпелива да чуе похвала за сина си, — надявам се, че танцувахте с приятен партньор.

— Много приятен, госпожо.

— Радвам се да го чуя. Джон е очарователно занимателен, не намирате ли?

— Среещна ли мистър Тилни, скъпа? — попита мисис Алън.

Не, къде е той?

— Току-що беше тук и каза, че му е омръзнало да се чуди какво да прави и е решил да потанцува. Помислих, че ще те покани, ако те срещне.

— Къде ли би могъл да бъде? — каза Катрин и се огледа наоколо, но много скоро го видя, повел една млада дама към танцуващите.

— О, той си е намерил партньорка. Щеше ми се да те покани — забеляза мисис Алън и след кратко мълчание добави: — Той е много приятен млад мъж.

— Наистина е такъв, мисис Алън — каза самодоволно мисис Торп. — Трябва да кажа, въпреки че съм му майка, че той е най-приятният млад мъж на света.

Този неуместен отговор би останал неразбираем за мнозина, но той не обърка мисис Алън, защото тя се замисли само за момент и прошепна на Катрин:

— Предполагам, тя мисли, че говорех за сина й.

Катрин беше разочарована и ядосана. Изглежда само за секунди се бе разминала с желанния обект. Този извод не я предразположи да отговори много благосклонно на Джон Торп, който скоро след това се появи, за да й каже:

— Е, мис Морланд, предполагам, че двамата трябва да станем и пак да поскачаме малко.

— О, не, много съм ви признателна, но двата ни танца свършиха, освен това съм много изморена и не смятам да танцувам повече.

— Така ли? Тогава да се поразходим и да се посмеем на някои хора. Елате с мене и ще ви покажа четирите най-смахнати личности в тази зала — двете ми по-малки сестри и техните партньори.

Катрин отново се извини и отказа. Накрая той отиде да се посмее на сестрите си сам. Останалата част от вечерта й се стори много отегчителна. По време на чая мистър Тилни бе откъснат от компанията им, тъй като се присъедини към познатите на своята партньорка. Мис Тилни остана с тях, но седеше далече от нея, а Джеймс и Изабела бяха така погълнати от разговора помежду си, че приятелката й не намери време за повече от една усмивка, едно ръкостискане и едно „скъпа Катрин“.

ГЛАВА ДЕВЕТА

Събитията от вечерта караха Катрин да се чувства все по-нешастна. Това пролича и от нейното поведение. Най-напред, докато още се намираше в балната зала, страданието ѝ се прояви като общо недоволство от всички наоколо и бързо доведе до тягостна досада и неудържимо желание да се прибере вкъщи. Когато пристигна на Пълтни Стрийт, то се превърна в пристъп на изключителен глад, а когато той бе удовлетворен — в най-искрен копнеж да си легне. Това бе крайната точка на нейното отчаяние. Веднага потъна в дълбок сън, продължил девет часа, от който се пробуди напълно възстановена, в отлично настроение, с нови надежди и нови планове. Първото ѝ и най-съкровено желание бе да задълбочи приятелството си с мис Тилни, а първото ѝ решение — да я потърси във Водната зала по обяд. Във Водната зала имаше най-голяма възможност да се срещне една новопристигнала в Бат. Катрин вече бе открила, че това здание помага да се разкрие женското съвършенство и две млади дами да успеят да се сблизат. То така приятно предразполагаше към поверяване на тайни и безгранично доверие, че тя имаше всички основания да очаква, че ще намери нова приятелка между неговите стени. И така, планът ѝ за сутринта бе готов и след закуска тя можа спокойно да продължи да чете книгата си, твърдо решена да не става от мястото си и да не прекъсва заниманието си, докато часовникът не удари един. Вече беше свикнала с обстановката, затова забележките и възклицанията на мисис Алън никак не я безпокояха. Добрата жена, поради липса на идеи и способност да мисли, не можеше нито да проведе продължителен разговор, нито да остане за миг напълно мълчалива. Докато работеше, тя не бе в състояние да не коментира на глас, независимо дали имаше кой да ѝ отговаря, че е загубила иглата си, скъсал се е конецът, чула е шум от карета на улицата или е забелязала петно на роклята си. Към пладне, около дванадесет часа и половина, силно хлопане я накара бързо да се приближи до прозореца и да съобщи на Катрин, че два открити кабриолета чакат пред входа, като в

първия седи само един прислужник, а във втория брат й, който вози мис Торп. За повече информация не й достигна времето, защото Джон Торп изтича по стълбите и извика високо:

— Е, мис Морланд, ето ме и мене. Отдавна ли чакате? Не можахме да дойдем по-рано, на този стар мошеник, майсторът, му бе потребна цяла вечност, за да намери нещо, в което човек да може да се качи. Аз лично се обзалагам на десет хиляди срещу едно, че тези коли ще грохнат, преди да сме стигнали до края на улицата. Как сте, мисис Алън? Балът снощи бе страшен, нали? Хайде, мис Морланд, побързайте, защото останалите умират от нетърпение да тръгваме. Много им се ще час по-скоро да се преобърнат.

— Какво искате да кажете? — запита Катрин. — Къде отивате всички?

— Отивате! Ама вие да не сте забравили нашата уговорка? Не се ли разбрахме заедно да се поразходим с кола тази сутрин? Ама и памет имате! Отиваме до Клейвъртън Даун.

— Спомням си, че говорихме за нещо подобно — отвърна Катрин, като гледаше към мисис Алън, за да разбере нейното мнение, — но аз всъщност не ви очаквах.

— Не сте ме очаквали! Хубава работа! А щяхте да вдигнете шум до небесата, ако не бях дошъл.

Мълчаливата молба на Катрин към по-възрастната й приятелка не даде никакъв резултат. Мисис Алън, у която отсъствуваше какъвто и да е навик да се изразява без думи, даже не подозираше, че другите се опитват да го правят. Така че Катрин, почувствала в този момент, че желанието й да види отново мис Тилни търпи отлагане в полза на разходката с кабриолет и убедена, че няма нищо неприлично в излизането с мистър Торп, щом Изабела също идва, возена от Джеймс, трябваше да заговори по-ясно.

— Госпожо, какво ще кажете? Ще ви бъде ли удобно, ако изляза за час-два? Да отида ли?

— Постъпи, както намираш за добре, мила — отговори мисис Алън с най-кратко безразличие.

Катрин послуша съвета й и отиде да се приготви. Появи се само след няколко минути. През това време мисис Алън и Торп едва можаха да я похвалят с по някое кратко изречение, след като той бе изтръгнал

от дамата изрази на възхищение за своята двуколка. Сбогуваха се и Катрин и Торп забързано се спуснаха по стълбите.

— Моя скъпа — възкликна Изабела към Катрин, чийто приятелски дълг я бе отвел първо при нея, преди да се качи в другия кабриолет. — Ти се приготвя най-малко три часа. Вече се боях, че си се разболяла. Снощи балът беше чудесен! Имам да ти казвам хиляди неща, ала ти побързай и се качвай, защото изгарям от желание да тръгваме.

Катрин се подчини на тези нареждания и тръгна към втората кола, но не толкова бързо, че да не чуе как приятелката ѝ възкликва на висок глас пред Джеймс:

— Тя е толкова мило момиче! Безумно я обичам!

— Нали няма да се уплашите, мис Морланд — каза Торп, помагайки ѝ да се качи, — ако конят ми в началото е малко немирнен. Вероятно ще се втурне напред веднъж-дваж, после за минута ще се изправи на задните си крака, когато му дръпна юздата, но скоро ще разбере, че си е намерил майстора. Огнен кон, страшно игрив, но не е злобен.

Катрин си помисли, че тази характеристика не е особено предразполагаща, но вече беше твърде късно за отстъпление, а и самата тя беше много млада, за да признае, че я е страх. Остави се на волята на съдбата, като се уповаваше на способността на животното да разпознава майстора си. Седна кротко в кабриолета, а Торп се настани до нея. Всичко беше готово и на прислужника, застанал до главата на коня, бе наредено с важен тон „да го пусне“. И те тръгнаха с най-умерения възможен ход, без никакви втурвания напред, подскоци и други подобни неща. Доволна, че така леко се е отървала, Катрин с признателност изрази на глас радостта си от приятната изненада. Придружителят ѝ побърза да обясни колко просто било всичко. Цялата работа, увери я той, се състояла в това, че той много добре бил пресметнал как да държи юздите и да размахва камшика с изключителна ловкост и разбиране. Колкото и да ѝ беше трудно да разбере защо на човек, така умело справящ се със своя кон, му бе потрябвало да я тревожи с разкази за опасните му навици, Катрин искрено се поздрави, че е попаднала под грижите на такъв отличен кочияш. Когато ѝ стана ясно, че животното продължава да се движи със същия умерен ход, без да показва и най-малката склонност към

нежелана игривост — а скоростта в никакъв случай не бе застрашителна, (едва ли надвишаваше десет мили в час) — тя напълно се успокои. Вече можеше да се отдаде на удоволствието, което ѝ доставяха свежият въздух и възбудата от движението в този хубав, мек февруарски ден. След първите разменени думи последваха няколко минути мълчание, което рязко бе прекъснато от Торп:

— Вярно ли е, че старият Алън е богат като евреин?

Катрин не го разбра. Той повтори въпроса си, като добави и обяснение:

— Старият Алън, човекът, с когото сте дошли.

— А, искате да кажете мистър Алън. Да, мисля, че той е много богат.

— И няма никакви деца?

— Не, няма.

— Чудесно нещо за другите наследници. На вас той ви е кръстник, нали?

— Кръстник ли? Не.

— Но вие почти никога не се делите от тях.

— Да, така е.

— Е, това имах предвид. Той изглежда съвсем приятен стар човек и предполагам, доста добре си е поживял на времето. Неслучайно го е хванала подагратата. Продължава ли да пие по бутилка на ден?

— По бутилка на ден? Не, откъде ви хрумна подобна мисъл? Той е човек с много умерени навици и не мога да си представя как ви се е сторило, че снощи е бил пиан.

— Господ да ви е на помощ! За вас, жените, мъжете винаги са пияни. Защо не предположите, че бутилката оправя мислите на мъжа? Убеден съм, че ако всеки изпиваше по бутилка на ден, половината от бъркотиите в света нямаше да съществуват.

— Не ви вярвам.

— О, Боже, та така хиляди хора ще се спасят. В това кралство не се консумира и една стотна от необходимото количество вино. А трябва да се борим с мъгливия климат.

— Чувам, че в Оксфорд се пие доста вино.

— Оксфорд! В Оксфорд сега не се пие, уверявам ви. Там никой не пие. Трудно ще срещнете човек, който да е надхвърлил своите най-

много четири пинти. Ето например, при последното събиране в моята квартира се сметна за изключително постижение, че сме погълнали средно по пет пинти на калпак. Възприе се като нещо необичайно. Естествено, моето вино е чудно хубаво. Няма да намерите подобно в Оксфорд. Може би това бе причината да се изпие такова количество. Това ще ви даде обща представа колко се пие в Оксфорд.

— Да, получих представа — каза меко Катрин. — И то, че всички там пият много повече вино, отколкото съм си представяла. Сигурна съм обаче, че Джеймс не пие толкова.

Забележката предизвика шумен и толкова възбуден отговор, че от него не се разбираше нищо, освен честите, прерастващи почти в ругатни възклицания, които го украсяваха. Накрая Катрин затвърди убеждението си, че в Оксфорд се пие вино в огромни количества, но в същото време запази и щастливата си увереност в относителната трезвеност на своя брат.

По-нататък всички мисли на Торп се насочиха към достойнствата на коня и двуколката. Той подкани Катрин да се възхити на енергичния и естествен ход на коня, на лекотата, с която препуска, на отличните пружини, позволяващи на кабриолета да се движи така плавно. Доколкото успяваше, тя пригласяше на неговите похвали. Не беше възможно нито да го изпревари, нито да го надмине в ласкателствата. Беше безпомощна. На тази тема той бе познавач, тя — невежа. Той я заливаше с порой от думи, а тя беше неуверена в себе си. Без да може да измисли собствена оригинална похвала, Катрин с готовност, като ехо, се съгласяваше с всичко, което му хрумнеше да твърди. Накрая, без всякакви трудности, стигнаха до извода, че екипажът е най-съвършеният по рода си в Англия, кабриолетът — най-елегантният, конят — най-издръжливият, а самият Торп — най-умелият кочияш. След като мина известно време и Катрин реши, че този въпрос окончателно е изчерпан, тя се осмели малко да промени темата:

— Не мислите ли, мистър Торп, че двуколката на Джеймс може да се счупи?

— Да се счупи! Господи! Да сте виждала някога подобна разнебитена таратайка през живота си? Та тя няма нито една здрава желязна част! Колелата са се износили солидно най-малко преди десет години, а що се отнася до купето... Залагам си главата, че то ще се разпадне на парчета само след едно ваше докосване. Това е най-

дяволски разхлопаната трошка, която са виждали очите ми! Слава Богу, нашата е по-добра. Не бих се хванал да се возя в другата и две мили, дори да ми дават петдесет хиляди лири.

— О, небеса! — възкликна Катрин, съвсем изплашена. — Умолявам ви, нека се връщаме обратно, непременно ще се случи нещастие с тях, ако продължим! Наистина, да се върнем, мистър Торп, спрете, поговорете с брат ми и му обяснете каква опасност го заплашва.

— Опасност! О, Господи! Какво би могло да се случи? Ако се случува колело, те само ще се преобърнат, а в тази обилна кал падането изобщо няма да им навреди. Ни най-малко не се тревожете. Кабриолетът е достатъчно безопасен, ако човек знае как да го управлява. Тази кола в добри ръце би вървяла още поне десет години, след като солидно се износи. Не се безпокойте, за Бога! Бих се наел срещу пет лири да я карам до Йорк и обратно, без да загубя и един гвоздей.

Катрин слушаше с удивление. Тя не знаеше как да тълкува тези две толкова противоречиви съждения за едно и също нещо. Полученото възпитание не я бе научило да разбира непостоянството на обичащите да дърдорят повече, нито пък да е наясно до какво изобилие от безпочвени твърдения и безочливи измислици може да доведе прекомерната суета. Членовете на собственото ѝ семейство бяха обикновени делови хора, които рядко се стремяха да се показват остроумни. Баща ѝ се задоволяваше най-много с по някоя игра на думи, а майка ѝ — с пословица. Следователно, те нямаха никакъв навик чрез лъжи да си придават по-голяма тежест, нито пък в един миг да кажат нещо, което да отрекат в следващия. Катрин озадачено размишляваше известно време върху положението и на няколко пъти ѝ се прииска да помоли мистър Торп да изложи по-ясно истинското си мнение по въпроса. Въздържа се, защото ѝ се струваше, че той не се отличава с особено умение да изразява по-ясно мнението си, нито пък да пояснява двусмислените си думи. Освен това се намеси и съображението, че той няма наистина да позволи сестра му и приятелят му да се изложат на опасност, от която лесно би могъл да ги предпази. И така, в крайна сметка Катрин стигна до извода, че кабриолетът всъщност е напълно безопасен и няма защо да се безпокои. От страна на Торп въпросът изглеждаше напълно забравен и

останалата част от разговора, по-точно от неговите приказки, започваха и свършваха със собствената му личност и собствените му дела. Говори ѝ как купувал коне за нищожни суми и ги препродавал на невероятни цени, как на конни надбягвания при залаганията неговата преценка безпогрешно му подсказвала предварително кой ще е победителят, как на ловни излети убивал повече птици (при това без веднъж да се прицели както трябва), отколкото цялата останала компания. Описа ѝ един забележителен лов за лисици, при който със своето предвидливо и умело насочване на хрътките поправил грешките на най-опитните ловци и при който прекалено смелата му езда, без нито за миг да застраши собствения му живот, непрекъснато създавала трудности на останалите. Много от тях, завърши спокойно той, си счупили вратовете.

Колкото и да не бе свикнала да преценява самостоятелно и колкото и смътни да бяха общите ѝ представи за истинския мъж, докато понасяше тези излияния, породени от безгранично самодоволство, Катрин не успя изцяло да потисне съмнението, че Торп може би не е особено приятен човек. Това бе дръзко предположение, защото той беше брат на Изабела, а Джеймс я беше уверил, че обноските му ще допаднат на нейния пол. Въпреки това, крайното отегчение от неговото присъствие, което я изпълни, преди да са прекарали заедно и час, се задълбочаваше все повече. И това я принуди, макар и отчасти, да не се поддава напълно на тези силни аргументи и да се разколебае в увереността си, че компанията му ѝ доставя удоволствие.

Пред вратата на мисис Алън Изабела бе неописуемо учудена, когато разбра, че времето много е напреднало и тя не може да се отбие при приятелката си. Минаваше три часа! Това бе необяснимо, невероятно, невъзможно! Изабела не искаше да вярва на собствения си часовник, нито на часовниците на брат си и прислужника. Накрая Морланд извади своя часовник и потвърди факта. Да се съмнява сега би било също толкова необяснимо, невероятно и невъзможно. Така че само можеше да твърди, отново и отново, че никога досега два часа и половина не са изминавали толкова бързо и призова Катрин да я подкрепи. Катрин не беше способна да изрече лъжа, дори за да угоди на Изабела, но на последната бе спестено нещастieto да чуе несъгласieto на приятелката си, защото не изчака отговора.

Собствените ѝ чувства изцяло я бяха погълнали. Щом разбра, че е принудена да си отиде право вкъщи, обзе я безкрайно отчаяние. Беше изминала цяла вечност, откакто беше разговаряла само за минута със скъпата си Катрин, и въпреки че имаше да ѝ казва хиляди неща, струваше ѝ се, че никога повече няма да се видят. Така, с усмивка, изразяваща невероятно страдание, и смеещи се очи, пълни с безкрайно тъга, тя се сбогува с приятелката си и си замина.

Катрин установи, че мисис Алън току-що се е прибрала след претоварената си от безделие сутрин. Отправи към Катрин незабавен поздрав:

— А, мила, ето те и тебе. — Тази истина, която Катрин нямаше нито склонност, нито сили да оспори, бе последвана от думите: — Надявам се, че ти е било приятно да подишаш чист въздух?

— Да, госпожо, денят не би могъл да бъде по-хубав.

— Същото каза мисис Торп. Тя бе много доволна, че сте излезли всички заедно.

— Значи, видяхте мисис Торп?

— Да, веднага щом ти излезе, аз отидох във Водната зала и там я срещнах. Доста си поговорихме. Тя казва, че е било невъзможно да се намери телешко месо на пазара тази сутрин. Количеството му било необичайно оскъдно.

— Видяхте ли други наши познати?

— Да, решихме да пообиколим Полумесеца и там срещнахме мисис Хюз, а заедно с нея вървяха мистър и мис Тилни.

— Наистина ли? Говорихте ли с тях?

— Да, разхождахме се покрай Полумесеца около половин час. Мис Тилни бе облечена в много красива муселинена рокля на точки и това, което чувам, ме кара да мисля, че винаги се облича изключително изискано. Мисис Хюз ми говори надълго за тяхното семейство.

— И какво ви каза?

— О, наистина много неща. Тя почти не говори за друго.

— Каза ли ви от кой край на Глостършър са?

— Каза, но сега не мога да си спомня. Те са много любезни и богати хора. Мисис Тилни е била мис Дръмънд по баща и съученичка на мисис Хюз. Мис Дръмънд имала огромно състояние. Когато се омъжила, баща ѝ ѝ дал зестра от двадесет хиляди лири и отделно пет

хиляди, за да си купи булчинска премяна. Мисис Хюз видяла всички дрехи, когато ги донасяли от магазина.

— А мистър и мисис Тилни в Бат ли са?

— Да, мисля, че са тук, но не съм много сигурна. Сега си спомням — май двамата са умрели, поне майката. Да, убедена съм, че мисис Тилни не е жива, защото мисис Хюз ми каза, че мистър Дръмънд дал на дъщеря си прекрасен комплект от перлени бижута в деня на сватбата, които сега принадлежат на мис Тилни, защото били определени за нея след смъртта на майка ѝ.

— А мистър Тилни, моят партньор, единствен син ли е?

— За това не съм напълно сигурна, мила. Останах с някакво смътно впечатление, че има брат. Независимо от всичко, той е чудесен млад мъж според мисис Хюз и вероятно ще постигне големи успехи.

Катрин не зададе повече въпроси. Беше чула достатъчно, за да разбере, че мисис Алън не разполага с точни факти, а тя самата е имала голямото нещастие да пропусне една приятна среща с брата и сестрата едновременно. Ако беше съумяла да предвиди подобно обстоятелство, нищо не би могло да я убеди да излезе с другите. Сега, обаче, можеше само да оплаква лошия си късмет и да мисли какво е загубила, докато накрая ѝ стана ясно, че разходката не ѝ е доставила кой знае какво удоволствие и че Джон Торп е твърде неприятен.

ГЛАВА ДЕСЕТА

Семейства Алън, Торп и Морланд се срещнаха вечерта в театъра. Катрин и Изабела седнаха една до друга и последната вече имаше възможност да изрече някои от онези хиляди неща, натрупали се през безкрайно дългото време на тяхната раздяла и сега напирасци да бъдат споделени с приятелката ѝ.

— О, небеса! Моя обична Катрин, ще ми отделиш ли малко време най-накрая? — бе поздравът на Изабела, щом Катрин влезе в ложата и седна до нея.

— Сега, мистър Морланд — той бе седнал плътно до нея от другата ѝ страна, — няма да ви кажа повече нито дума до края на вечерта, настойчиво изисквам от вас да не очаквате разговор с мене. Моя любима Катрин, какво прави през тази безкрайна вечност? Всъщност, няма защо да питам, защото изглеждаш великолепно. Прическата ти днес е неповторима, направо божествена. Дяволито същество, ти да не искаш да заплениш всичко живо? Уверявам те, брат ми вече страшно се е влюбил в тебе, а що се отнася до мистър Тилни — там всичко е ясно. Дори ти, с твоята скромност, не можеш да се съмняваш повече в неговата привързаност. Връщането му в Бат я показва съвсем ясно. О, какво ли не бих дала, само за да го видя! Направо полудявам от нетърпение! Мама казва, че той е най-прекрасният млад мъж на света. Нали знаеш, че тя го е видяла тази сутрин. Трябва да ме запознаеш с него. Той в залата ли е? Поогледай се, за Бога! Уверявам те, че умирам от нетърпение да го видя.

— Не — отвърна Катрин. — Не е тук. Никъде не мога да го видя.

— Но това е ужасно! Никога ли няма да се запозная с него? Как ти се струва роклята ми? Мисля, че не изглежда странно, а кройката на ръкавите съм я измислила съвсем сама. Знаеш ли, Бат вече неописуемо ме отегчава. Тази сутрин брат ти и аз достигнахме до едно и също мнение, че е прекрасно да се прекарат тук няколко седмици, но да живеем постоянно на това място не бихме могли и за милиони. Много бързо открихме, че вкусовете ни са съвършено еднакви — обичаме

скромната провинция повече от всичко друго. Всъщност, мненията ни до такава степен съвпадаха, че беше направо смешно. Нямахме дори един-единствен въпрос, по който да мислим различно. Не бих допуснала за нищо на света да присъстваш на този разговор. Ти си толкова лукаво създание, че непременно щеше да направиш някоя смехотворна забележка.

— В никакъв случай не бих го сторила.

— О, щеше да го направиш, познавам характера ти по-добре, отколкото ти самата. Щеше да кажеш, че сме родени един за друг или някоя подобна безсмислица, която би ме разстроила неописуемо и страните ми щяха да почервенеят като розите ти. Не, за нищо на света ни бих допуснала да присъстваш на разговора.

— Ти наистина си несправедлива към мене. В никакъв случай не бих си позволила толкова неуместна забележка, а и съм сигурна, че не би ми хрумнало подобно нещо.

Изабела се усмихна недоверчиво и през останалата част от вечерта разговаря с Джеймс.

На следващата сутрин Катрин все така бе изпълнена с неотслабващо и твърдо решение да се постарее да се срещне с мис Тилни. Докато чакаше обичайния момент за тръгване към Водната зала, не я напускаха известни опасения, да не би да ѝ попречат отново. Този път не се случи нищо, никакви посетители не ги задържаха и тримата се отправиха към залата съвсем навреме. Там събитията и разговорите се развиха както винаги. Мистър Алън изпи своята чаша с минерална вода и се присъедини към група господа, за да обсъдят развоя на политиката и сравнят какво пише във вестниците. Дамите се събираха и разхождаха, като не пропускаха да забележат нито едно ново лице и почти нито една нова шапка в залата. Женската половина от семейство Торп, придружавана от Джеймс Морланд, се появи сред тълпата след по-малко от четвърт час и Катрин незабавно зае обичайното си място редом с Изабела. Джеймс, който сега изпълняваше ролята на постоянен придружител, бе застанал от другата ѝ страна. Отделили се от останалата си компания, те се разхождаха известно време в това положение, но скоро Катрин започна да се съмнява дали се чувства щастлива така, останала само с приятелката си и брат си, които почти не я забелязваха. Те бяха погълнати или от сантиментален разговор, или от оживен спор, но изказваха чувствата

си с толкова тих шепот, а оживеността им бе съпроводена с толкова много смях, че макар ту Джеймс, ту Изабела често да я приканваха да подкрепи нечие мнение, тя нито веднъж не можа да го стори, защото не бе чула нито дума. Накрая Катрин намери сили да се откъсне от приятелката си, като обяви, че трябва да говори с мис Тилни. Беше я видяла да влиза в залата, заедно с мисис Хюз и моментално се присъедини към нея, твърдо решена да задълбочи познанството им. Навярно Катрин не би събрала толкова кураж, ако не бе разочарованието ѝ от предишния ден. Мис Тилни я посрещна много любезно и отговори на стремежа ѝ за сближаване с не по-малко доброжелателство. Разговорът не спря, докато компаниите им не си тръгнаха. Вероятно нито едната, нито другата не изказа забележка или дума, които да не са били използвани хиляди пъти под този покрив всеки курортен сезон, но думите им бяха прости, искрени и лишени от надменност, а тези достойнства не се срещат много често в наши дни.

— Колко добре танцува вашият брат! — простодушно възкликна Катрин в края на разговора им, което едновременно учуди и развесели нейната събеседница.

— Хенри! — тя повтори с усмивка. — Да, той танцува много добре.

— Сигурно му се е сторило много странно, че отказах да танцувам с него по-миналата вечер. Но наистина, още сутринта мистър Торп ме бе поканил на танц. — Мис Тилни само кимна с глава. — Не може да си представите колко изненадана бях да го видя отново. Бях убедена, че си е заминал окончателно.

— Когато Хенри е имал удоволствието да ви види предишния път, той беше дошъл само за няколко дни, колкото да наеме квартира за нас.

— Не съм и помисляла за това и след като не го видях никъде, реших, че е отпътувал. Младата дама, с която той танцува в понеделник, не се ли казва мис Смит?

— Да, тя е позната на мисис Хюз.

— Мисля, че беше много щастлива да може да потанцува. Намирате ли я хубава?

— Не особено.

— Предполагам, че той никога не посещава Водната зала.

— Понякога я посещава, но тази сутрин отиде на езда с баща ни.

Към тях се присъедини мисис Хюз и попита мис Тилни дали е готова да тръгват.

— Надявам се, че скоро ще имам удоволствието да ви видя пак — каза Катрин. — Ще присъствате ли на бала с котилйоните утре?

— Може би..., да, мисля, че ще дойдем.

— Радвам се, защото ние всички ще бъдем там.

На тази любезност бе отговорено както подобава и двете се разделиха. Мис Тилни вече се досещаше за чувствата на новата си позната, която не осъзнаваше ни най-малко, че ги е издала.

Катрин се прибра вкъщи много щастлива. Предобедът бе удовлетворил всичките ѝ желаня и сега нейните очаквания и бъдещи радости се насочваха към следващата вечер. Главната ѝ грижа беше каква рокля и шапка да избере за случая. В този случай Катрин не може да бъде оправдана. Дрехата, сама по себе си, винаги е представлявала повърхностно достойнство и прекаленото внимание към нея често опорочава преследваната цел. Катрин го знаеше много добре, защото пралеля ѝ ѝ беше изнесла лекция по този въпрос предишната Коледа, но въпреки това тя лежа будна десет минути през нощта в сряда, като се колебаеше дали да избере муселина на точки или бродирания муселин и единствено недостигът от време ѝ попречи да си купи нова рокля за вечерта. Това би издало сериозна, макар и често срещана неспособност да се преценява правилно ситуацията. От тази грешка би могъл да я предпази по-скоро някой от другия, а не от собствения ѝ пол, може би брат, а не леля, защото само един мъж знае колко безразлични са мъжете към новите рокли. Много дами ще се почувстват дълбоко оскърбени, ако разберат колко малко сърцето на мъжа се влияе от скъпия нов тоалет, колко незначително му въздейства качеството на муселина и колко е невъзприемчиво то към точки, клончета, ефирност и тюл. Жената се гизди единствено за собствено удоволствие. Елегантността ѝ няма да накара никой мъж да я хареса повече и никоя жена да се отнася към нея с по-добро чувство. Спретнатостта и съобразяването с модата са достатъчни за мъжете, а известна занемареност или неуместно подобрена дреха най-много биха зарадвали другите жени. Но, за щастие, подобни сериозни размисли не смуцаваха спокойствието на Катрин.

Тя влезе в увеселителните зали в четвъртък с много по-различни чувства от онези, които я изпълваха в понеделник. Тогава ликуваше от

поканата за танц на Торп, а сега най-много се опасяваше, да не би да я види и покани отново. Колкото и невероятно и смело да ѝ се струваше да очаква трета покана от мистър Тилни, нейните желания, надежди и планове се въртяха единствено около възможността да танцува с него. Всяка млада дама може да прояви съчувствие към моята героиня в този решаващ момент, защото все някога в живота си е изпитала подобно вълнение. Всички познават реалния или въображаем страх, че онзи, когото желаят да избегнат, ще ги преследва, както и тревожното очакване дали ще привлекат вниманието на човека, комуто искат да се харесат. Мъките на Катрин започнаха, когато към тях се присъедини семейство Торп. Тя не можеше да си намери място и ако Джон тръгнаше към нея се стараше да се скрие от погледа му или се преструваше, че не го чува, когато ѝ говореше. Котилйоните свършиха, започнаха английските танци, а семейство Тилни не се виждаха.

— Не се плаши, скъпа Катрин — прошепна Изабела, — но аз наистина смятам отново да танцувам с брат ти. Признавам, че това е безумно възмутително. Казах му, че трябва да се засрами от себе си. И вие с Джон трябва да дойдете за подкрепа. Побързай, мое съкровище, и ела при нас. Джон току-що отиде някъде, но ще се върне след минута.

Катрин нямаше нито време, нито желание да отговори. Другите заминаха, Джон Торп все още беше наблизо и тя реши, че е загубена. Все пак, за да не изглежда, че го наблюдава или очаква, тя вторачено се взираше във ветрилото си. Едва успя да се самоосъди заради глупостта си да предположи, че в тази навалица биха могли да срещнат семейство Тилни, докато все още балът не е приключил, когато изведнъж я поздравиха и поканиха на танц. Пред нея бе самият мистър Тилни. Лесно можем да си представим искрящите ѝ очи и благодарния жест в отговор на предложението, както и блаженото пърхане на сърцето ѝ, докато вървеше редом с него към групата на танцуващите. Да избяга и то на косъм, както смяташе, от Джон Торп, след което веднага, щом приближи до нея, да я покани самият мистър Тилни, сякаш я беше търсил нарочно — животът не можеше да ѝ донесе по-голямо щастие.

Едва успяха да си намерят място, където да танцуват по-спокойно, когато вниманието ѝ бе привлечено от Джон Торп, застанал зад нея.

— Ехей, мис Морланд — каза той. — Какво означава това? Мислех си, че ще танцуваме заедно.

— Учудвам се, че мислите така, защото изобщо не сте ме канили.

— И таз добра! Поканих ви веднага, щом влязох в залата и се канех да повторя поканата, но докато се обърна, вие бяхте изчезнали. Това е долен, мръсен номер! Дойдох единствено да танцувам точно с вас и съм твърдо убеден, че дадохте съгласието си още в понеделник. Ето, спомням си, поканих ви, докато чакахте във фоайето за наметката си. Казал съм на всичките си познати, че ще танцувам с най-хубавото момиче в залата и сега, като ви видят с друг, ще ме съсипят от подигравки.

— О, не, след такова описание никога няма да предположат, че мене сте имали предвид.

— За Бога, в такъв случай ще ги изритам от залата, защото са пълни глупаци. Та кой е оня там с вас? — Катрин удовлетвори любопитството му.

— Тилни — повтори той. — Хм, не го познавам. Мъж с хубава фигура, добре сложен. Трябва ли му кон? Тук един приятел, Сам Флечър, продава кон, който би се харесал всеки и му иска само четиридесет гвинеи. Страхотно красиво животно за впряг. Самият аз сто пъти се колебах дали да не го взема за себе си, защото един от принципите ми е видя ли хубав кон, непременно да го купя, само че този не отговаря на сегашните ми нужди — няма да мога да го използвам за езда в полето. Не бих пожалил никакви пари за един наистина добър кон за лов. Имам вече три такива — най-добрите, които някой някога е яздил. Не бих ги продал и за осемстотин гвинеи. Флечър и аз възнамеряваме да наемем къща в Лестършър за следващия ловен сезон. Дяволски неудобно е да се живее в странноприемница.

Това бе последното изречение, с което Торп успя да измъчи търпението на Катрин, преди да бъде отнесен от неудържимия напор на дългата редица преминаващи дами. Сега вече партньорът ѝ се приближи и отбеляза:

— Този господин щеше да ме изкара от търпение, ако бе останал с вас още половин минута. Няма никакво право да ми отнема вниманието на моята партньорка. Ние сме сключили договор да ни е приятно един с друг в продължение на една вечер и цялата ни благосклонност принадлежи единствено на другия от нас за посочения

срок. Не е възможно някой да отклони вниманието на единия, без да накърни правата на другия. Смятам, че английският танц символизира женитбата. Верността и доброто отношение са основни задължения и в двата случая. Онези мъже, които не желаят да танцуват или да се женят няма какво да правят при партньорките или съпругите на ближните си.

— Но това са толкова различни неща!

— ... че между тях, според вас, не може да се прави никакво сравнение.

— Разбира се, че не може. Когато се женят, хората повече никога не се разделят, вървят по общ път и градят общ дом. Когато танцуват, те само прекарват половин час един срещу друг в някоя дълга зала.

— Значи, това е вашето определение за брака и танца. Ако ги разглеждаме в тази светлина, действително между тях няма кой знае каква прилика. Все пак, мисля, че бих могъл да ви ги представя и под друг ъгъл. Ще се съгласите, че и в двата случая мъжът има предимството да избира, а жената — само възможността да откаже, и в двата случая е налице обвързаност между мъжа и жената, създадена за благото и на двамата и щом веднъж са я приели, те принадлежат изключително един на друг до момента на разтрогването ѝ. Дълг и на двамата е да се стараят да не дават повод другият да желае да приеме нечие чуждо предложение. В интерес и на двамата е да не позволяват на въображението си да залита към съвършенствата на ближните им или да си представя колко по-приятно би било да са с друг. С това съгласна ли сте?

— Да, не споря, че както го излагате, всичко звучи много добре, но все пак нещата са много различни. Изобщо не мога да ги поставя на едно и също равнище или да си помисля, че са свързани с еднакви задължения.

— В едно отношение определено съществува различие. В брака от мъжа се изисква да издържа жената, от жената — да поддържа дома приятен. Той доставя средствата, тя се усмихва. В танца задълженията им се обръщат — от него се очаква да бъде любезен и сговорчив, а от нея — да осигурява ветрилото и парфюма. Това, предполагам, е различието в задълженията, което ви е впечатлило дотолкова, че да не допускате сравнение между двете състояния на нещата.

— Наистина не съм мислила по въпроса.

— В такъв случай, съвсем ме озадачавате. Трябва да отбележа нещо. Тази ваша нагласа е доста обезпокоителна. Вие отхвърляте всякакво сходство в задълженията. Тогава не бих ли могъл да заключа, че вашите понятия за дълг по време на танците не са толкова стриктни, колкото вашият партньор би желал да бъдат? Нямам ли основание да се опасявам, че ако господинът, току-що разговарял с вас, се върне, или някой друг мъж се обърне към вас, нищо не би ви възпряло да разговаряте с него, колкото ви душа иска?

— Мистър Торп е особено близък приятел на брат ми и ако ме заговори, не ще мога да го отпратя и този път. Но иначе в тази зала, освен него едва ли ще се намерят и трима млади господа, които да познавам.

— И това ли е единствената ми гаранция? О, горко ми!

— Убедена съм, че няма по-сигурна от нея, защото, щом никого не познавам, с никого не мога да разговарям. Освен това и не желая да говоря с никого.

— Сега вече ми давате надеждна гаранция и мога да бъда по-смел занапред. Намирате ли Бат все така привлекателен, както когато имах честта да ви питам миналия път?

— Да, определено, дори още по-привлекателен.

— Дори още по-привлекателен! Внимавайте, защото ще забравите да се отегчите в нужния момент. В края на шестата седмица трябва задължително да сте отегчена.

— Не мисля, че ще ми омръзне, даже ако остана тук шест месеца.

— В сравнение с Лондон, животът в Бат не е така разнообразен — извод, до който всеки стига ежегодно. „Признавам, че за шест седмици Бат е доста приятен, но след това се превръща в най-досадното място на света“. Това ще чуете от всевъзможни хора, които редовно идват тук всяка зима, удължават шестте си седмици на десет или дванадесет и накрая си тръгват, само защото нямат пари за по-дълъг престой.

— Е, всеки съди сам за себе си и на онези, които са ходили в Лондон, Бат може и да им се струва невзрачен. Аз, обаче, която живея в малко селце в провинцията, никога не бих сметнала, че тук е по-еднообразно, отколкото у дома, защото в Бат има най-различни

развлечения, през целия ден могат да се видят и направят множество неща, за които вкъщи не мога и да мечтая.

— Не обичате ли отдалечената провинция?

— Напротив, обичам я. Винаги съм живяла там и съм била много щастлива. Но там животът е по-еднообразен, отколкото в Бат. На село всеки следващ ден по нищо не се различава от предишния.

— Но все пак на село прекарвате времето си много по-разумно.

— Така ли мислите?

— Не съм ли прав?

— Не смятам, че в това отношение има голяма разлика.

— Тук по цял ден търсите само развлечения.

— Същото правя и у дома. Само че там ги намирам много по-рядко. Тук се разхождам — същото правя и там, но тук на улицата срещам най-различни хора, а на село мога само да отида на гости у мисис Алън.

Мистър Тилни много се развесели.

— „Мога само да отида на гости у мисис Алън“! — повтори той. — Каква картина на интелектуална нищета! Все пак, когато отново потънете в тази бездна, ще можете да разговаряте за повече неща. Ще сте в състояние да разказвате за Бат и за всичко, което сте правила тук.

— О, да! Никога вече няма да ми липсват теми за разговор с мисис Алън или който и да е друг. Дори си мисля, че ще разговарям само за Бат, когато се прибера вкъщи. Градът действително много ми харесва. Предполагам, че ако можеха да дойдат тук татко и мама и останалите ми братя и сестри, щях да бъда много щастлива. Толкова е хубаво, че Джеймс дойде, (той е най-големият ми брат). Оказа се, че семейството, с което се сбlijихме тук, са негови добри приятели. Не разбирам кому би могъл да омръзне Бат.

— Не на онези, които идват тук с толкова свежи чувства по отношение на всичко, както сте вие. Но за повечето посетители на Бат татко и мама, братята и близките приятели са отдавна отминал етап, пък и вече не могат така искрено да се наслаждават на балове, пиеси и занимателни зрелища от ежедневието.

Тук разговорът замря, защото сложните изисквания на танца вече не позволяваха вниманието да се вдвоява.

Малко след като стигнаха до края на редицата, Катрин усети, че един господин, застанал сред зрителите непосредствено зад партньора

й, я наблюдава вторачено. Той беше много красив мъж с внушителен вид, вече не в разцвета на силите си, но доста енергичен. Веднага след това тя видя как той шепнешком запитва нещо свойски мистър Тилни, без да сваля поглед от нея. Объркана от вниманието му и зачервена от страх да не би то да е предизвикано от нещо нередно във вида й, тя извърна глава. Но в този момент господинът се оттегли, партньорът й приближи до нея и каза:

— Виждам, че се досещате какво ме попитаха току-що. Този господин знае вашето име и вие имате право да знаете неговото. Той е генерал Тилни, моят баща.

Катрин отговори само с едно „О!“, но това „О!“ изрази всичките й чувства — че е впечатлена от думите му и вярва в истинността им. С неподправен интерес и силно възхищение погледът й проследи генерала, който се отдалечаваше в тълпата, и възкликна само пред себе си: „Какво прекрасно семейство!“

Преди да свърши вечерта един непринуден разговор с мис Тилни й даде нов повод за щастие. Откакто бе дошла в Бат, Катрин никога не се бе разхождала из околностите му. Описанията на мис Тилни, на която всички обикновено посещавани места край града бяха познати, изпълниха Катрин с нетърпение да види всичко това с очите си. Тъй като изрази открито опасенията си, че може би няма да намери кой да я придружи, братът и сестрата предложиха да отидат заедно на разходка някоя сутрин.

— Толкова ще е хубаво! — възкликна Катрин. — Просто несравнимо! Хайде да не го отлагаме, да отидем утре.

Те се съгласиха с готовност, единственото условие на мис Тилни бе да не вали. Катрин твърдо бе убедена, че ще бъде слънчево. Трябваше да дойдат да я вземат от Пълтни Стрийт в дванадесет часа.

— Не забравяйте — дванадесет часа — с тези думи Катрин се раздели с новата си приятелка. През цялата вечер тя почти не вида другата, по-старата и по-изпитана приятелка, Изабела, на чиито вярност и прекрасни качества се бе радвала две седмици. Това не й попречи, въпреки копнежа да й разкаже за щастието си, да се подчини с готовност на желанието на мистър Алън, който поиска да си тръгнат доста рано. По целия път до квартирата Катрин почти танцуваше във фойтона в такт с ликуващото си сърце.

ГЛАВА ЕДИНАДЕСЕТА

Следващият ден настъпи с доста мрачно утро. Слънцето правеше слаби усилия да се покаже, което, според Катрин, вещаеше най-благоприятни условия за изпълнението на нейните желания. Тя смяташе, че едно ведро утро в началото на годината като правило ще донесе дъжд, докато облачността сочеше, че времето ще се оправи с напредването на деня. Катрин се обърна за потвърждение на надеждите си към мистър Алън, който отказа категорично да обещае слънчево време, защото не се намираше под родното си небе и нямаше барометър. Мнението на мисис Алън, към която бе отправена същата молба, бе по-положително. Тя ни най-малко не се съмняваше, че денят ще бъде прекрасен, стига облаците да се разпръснат и слънцето да се задържи.

Около единадесет часа обаче няколко пръски ситен дъжд върху прозореца привлякоха бдителния поглед на Катрин и тя простена с най-отчаян тон:

— О, Боже, май наистина ще вали!

— Така си и мислех — промълви мисис Алън.

— Днешната ми разходка ще пропадне — въздъхна Катрин. — Но може би все пак дъждът ще се размине или поне няма да завали силно преди дванадесет.

— И това е възможно, мила, но тогава ще е много кално.

— О, това няма никакво значение. Калта никога не ме е притеснявала.

— Вярно — твърде безизразно отговори мисис Алън, — зная, че ти никога не се притесняваш от калта.

След кратка пауза Катрин, която изправена до прозореца, наблюдаваше какво става, възкликна отново:

— Дъждът все повече се засилва!

— Наистина се засилва. Ако продължи да вали, улиците ще станат съвсем мокри.

— Вече се появиха четири чадъра! Как ненавиждам чадъри!

— Да, отвратителни са за носене. Много по-склонна съм да взема фйтон по всяко време.

— Беше такова хубаво утро! Толкова бях убедена, че времето ще е сухо.

— Наистина, всеки би си помислил същото. Ако цяла сутрин вали, във Водната зала почти няма да има хора. Надявам се, че мистър Алън ще си облече балтона, когато тръгне натам, но сигурно няма да го направи, защото би предпочел всичко друго, само не и да носи балтон. Чудя се защо не го харесва, дрехата изглежда удобна.

Продължи да вали все така упорито, но не много силно. През пет минути Катрин отиваше до часовника и след всяко връщане се заканваше, че ако продължи да вали още пет минути, ще се отпише плана си като безнадежден. Удари дванадесет часа, а дъждът продължаваше.

— Няма да можеш да отидеш, мила.

— Все още не съм се отчаяла съвсем. Ще изчакам до дванадесет и петнадесет. Много е вероятно точно тогава да се разведри. Струва ми се, че наистина просветлява. Е, вече е дванадесет и двадесет и сега вече изоставям всякакви надежди. О, защо тук времето не е като в Удолфо или поне Тоскана, или Южна Франция! Нощта, в която умира горкият Сан Обен^[1] — толкова хубаво време.

В дванадесет и половина Катрин бе престанала да следи дъжда с трескаво внимание. Сега, когато вече не искаше така настойчиво времето да се оправи, защото това нямаше да ѝ донесе чаканата награда, небето доброволно започна да се прояснява. Катрин се изненада от проблесналата слънчева светлина. Огледа се — облаците се разкъсваха и тя бързо се върна до прозореца, за да види не идват ли чаканите посетители и да им покаже, че е тук. След десет минути стана ясно, че следобедът ще бъде слънчев и се оправда мнението на мисис Алън, която винаги бе смятала, че „ще се изясни“. Но дали Катрин още можеше да се надява да дойдат приятелите ѝ и дали дъждът нямаше да се окаже прекалено силен, та мис Тилни да не се осмели да излезе, бе все така неясно.

Поради голямата кал мисис Алън не можа да придружи мистър Алън до Водната зала. Той бе принуден да тръгне сам и наблюдаващата към улицата Катрин още не го беше изгубила от погледа си, когато вниманието ѝ бе привлечено от два кабриолета, в

които седяха същите трима души, които я бяха изненадали преди няколко сутрини.

— Това се казва изненада — Изабела, брат ми и мистър Торп! Вероятно идват да ме вземат, но аз не мога да отида, нали знаете, госпожо, че мис Тилни все още може да дойде.

Така мислеше и мисис Алън. Джон Торп бързо се качи при тях, изпреварен от гласа си, защото още от стълбите призоваваше мис Морланд да побърза:

— Бързо! Бързо! — и той рязко отвори вратата. — Веднага си сложете шапката! Няма време за губене — отиваме в Бристъл! Как сме, мисис Алън?

— В Бристъл? Това не е ли твърде далече? Впрочем, няма значение, днес не мога да дойда с вас, защото съм заета. Всеки момент очаквам да дойдат едни приятели.

Естествено, последва бурен протест, че това не е никаква причина. Мисис Алън бе призована да го подкрепи, а и останалите двама влязоха да помагат.

— Моя сладка Катрин, идеята не е ли възхитителна? Предстои ни вълшебна разходка с кабриолет. За нея трябва да благодариш на брат си и на мене. Хрумна ни съвсем неочаквано по време на закуска и то, твърдо съм убедена, едновременно. Трябваше да тръгнем преди два часа, но заваля отвратителният дъжд. Няма значение, нощите сега са лунни и спокойно ще успеем. О, изпълва ме възторг, като си помисля, че ще се порадваме на чист въздух и спокойствие сред природата! Това е несравнимо по-добро от Долните увеселителни зали. Отиваме направо в Клифтън, където ще обядваме, а после, ако има време, продължаваме за Кингзуестън.

— Съмнявам се, че ще можем да стигнем до там — обади се Морланд.

— Не грачи, невернико — извика Торп. — Ще успеем да стигнем десет пъти по-далече. И до Кингзуестън и до Блейз Касъл, и до всяко друго място, което ни дойде наум. Само дето сестра ти казва, че не иска да дойде.

— Блейз Касъл! — възкликна Катрин. — Това какво е?

— Най-хубавото място в Англия. Струва си да се изминат петдесет мили, независимо от времето, за да се види.

— Какво, това наистина ли е замък, стар замък?

— Най-старият в кралството^[2].

— И прилича на онези, за които се разказва в книгите?

— Напълно, няма никаква разлика.

— Питам сериозно, има ли кули и дълги виешци се коридори?

— Десетки.

— В такъв случай би ми се искало да го видя, но е невъзможно, не мога да дойда.

— Не можеш да дойдеш? Скъпа моя, какво искаш да кажеш?

— Не мога, защото — тя сведе поглед, страхувайки се от усмивката на Изабела, — очаквам мис Тилни и брат ѝ да дойдат да ме вземат и да се поразходим из околностите на града. Обещаха да дойдат в дванадесет часа, но тогава валеше. Но сега, когато времето е така хубаво, предполагам, че скоро ще се появят.

— Нищо подобно! — извика Торп. — Защото ги видях, когато свихме по Брод Стрийт. Той не кара ли открита карета с лъскави дорести коне?

— Не знам.

— А аз знам. Видях го. Говорите за господина, с когото танцувахте снощи, нали?

— Да.

— Е, видях го точно как свива нагоре по Лансдаун Роуд, а в каретата седеше елегантно момиче.

— Наистина ли го видяхте?

— Кълна се. Веднага го познах. Останах с впечатление, че конете му доста ги бива.

— Много странно. Сигурно са решили, че е твърде кално, за да се разходим пеш.

— Нищо чудно, защото толкова кал не съм виждал през живота си. Да се разходите пеш! Ще успеете на куково лято! Толкова кал не е имало през цялата зима, навсякъде затъваш до глезените.

Изабела потвърди:

— Моя скъпа Катрин, не можеш да си представиш колко е кално. Ела с нас, трябва да дойдеш, а и вече няма причини да отказваш.

— Бих искала да видя замъка, но ще ни разрешат ли да го разгледаме? Ще ни пуснат ли да се качим по всичките му стълби и да влезем във всяка зала?

— Да, да, няма да пропуснем нито едно кътче.

— Но ако те са излезли само за час, докато стане по-сухо и по-късно дойдат?

— Успокойте се, няма такава опасност, защото чух Тилни да вика на един господин, който точно тогава минаваше на кон, че ще ходят чак до Уик Рокс.

— Идвам тогава. Да отида ли, мисис Алън?

— Както пожелаеш, мила.

— Мисис Алън, трябва да я убедите да дойде — извикаха и тримата. Мисис Алън не остана безучастна:

— Е, мила, мисля, че трябва да отидеш.

След две минути четиримата бяха излезли. Катрин се качи в кабриолета със смесени чувства.

Измъчваше я съжаление заради пропадналото голямо удоволствие, но в същото време се надяваше, че я чака нещо, почти толкова приятно, макар и от съвсем друг вид. Тя не успяваше да пропъди мисълта, че Тилни не бяха постъпили много почтено спрямо нея. Бяха се отказали така лесно от обещанието си, без да я известят и да ѝ се извинят. Въпреки всичко чуто за невероятната кал през този изминал час след уговореното време, собствените наблюдения на Катрин я подтикваха към извода, че разходката би могла да се осъществи без особени неудобства. Толкова мъчително бе да се чувства пренебрегната. От друга страна, удоволствието да разгледа сграда, подобна на Удолфо — защото във въображението ѝ Блейз Касъл изглеждаше точно така — бе чудесна компенсация, която би могла да я утеши почти за всичко.

Те бързо преминаха по Пълтни Стрийт, после през Лора Плейс, без да разменят много думи. Торп говореше на коня си, а Катрин размишляваше ту за фалшиви обещания и за фалшиви стени, ту за отпътували карети и за стреловидни сводове, ту за семейство Тилни, ту за тайни изходи. Бяха навлезли сред Аргайл Билдингс, когато въпросът на спътника ѝ я стресна:

— Кое беше това момиче, дето така втренчено ви изгледа, когато се разминахме?

Кое? Къде?

— На десния бордюр, вероятно вече не се вижда. Катрин се обърна и видя мис Тилни да се отдалечава бавно надолу по улицата,

хванала брат си под ръка. Забеляза и че двамата се бяха обърнали и гледаха след нея.

— Спрете, спрете, мистър Торп! — несдържано извика тя. — Това е мис Тилни, наистина е тя! Как можахте да ми кажете, че са заминали? Спрете, спрете, искам веднага да сляза и да отида при тях!

Все едно че нищо не бе казала. Торп само завъртя камшика и конят ускори своя ход. Двамата Тилни, които бяха престанали да я гледат, в следващия момент вече не се виждаха, закрити от ъгъла на Лора Плейс, а в още по-следващия миг тя разбра, че се носят към Маркет Плейс. Чак до края на следващата улица тя не престана да го моли да спре.

— Моля ви, моля ви, спрете, мистър Торп. Не мога да продължа. Не искам да продължа. Трябва да се върна при мис Тилни.

Торп обаче само се изсмя, замахна с камшика, подкара още по-бързо коня, издаде някакви странни звуци и препусна напред. Колкото и да беше разгневена и разстроена, Катрин нямаше възможност да слезе и бе принудена да се примири. Тя обаче не спести укорите си.

— Как можахте така да ме излъжете, мистър Торп? Как можахте да ми кажете, че сте ги видели в карета на Лансдаун Роуд? За нищо на света не бих допуснала да се получи така. Сигурно моята постъпка им се е сторила много странна и груба. А и минах покрай тях, без да им кажа и дума! Не можете да си представите, колко съм разстроена. Нито Клифтън, нито друго място би ми доставило удоволствие. Предпочитам, хиляди пъти предпочитам да сляза и се върна при тях. Как можахте да кажете, че сте ги видели да заминават в карета?

Торп упорито се оправдаваше като заяви, че никога в живота си не е виждал двама души толкова да си приличат и продължаваше да твърди, че все пак онзи човек е бил Тилни.

Въпросът приключи, но разходката не обещаваше да бъде приятна. Катрин не бе така любезна като предишния път. Слушаше го с нежелание и отговаряше кратко и сухо. Блейз Касъл оставаше единствената ѝ утеха. Само за него се сецаше от време на време с удоволствие. И все пак, би предпочела да си спести разочарованието от пропадналата разходка и особено лошото мнение за нея на брата и сестрата Тилни, жертвайки с готовност цялото щастие, което стените на замъка можеха да ѝ доставят — щастие да преминава през безкрайна поредица от величествени зали, запазили остатъци от

разкошни мебели, въпреки че дълги години никой не ги обитава, щастieto ниска врата с решетки да ѝ препречи пътя по дългите тесни сводести коридори и може би единствената лампа да угасне след внезапен порив на вятъра и да настъпи пълен мрак. Междувременно пътешествието продължаваше без премеждия и вече се виждаше град Кейнсам, когато едно подвикуване на Морланд, който караше след тях, накара приятеля му да спре, за да разбере какво става. Другите се приближиха на разстояние, позволяващо да се води разговор, и Морланд каза:

— По-добре е да се връщаме, Торп, стана много късно и днес не можем да продължим. Така мислим и двамата със сестра ти. Точно един час пътуваме от Пълтни Стрийт и сме изминали малко повече от седем мили, а според мене остават поне още осем. Тръгнахме прекалено късно. По-добре да отложим за друг ден и да се връщаме.

— Все ми е едно — доста ядосано отговори Торп, обърна веднага коня си и след миг пътуваха обратно към Бат.

— Ако конят на брат ви не беше толкова дяволски негоден — каза той не след дълго, — моят би взел в тръс цялото разстояние до Клифтън само за час. Да го бях оставил сам да избира хода си, а аз почти си счупих ръката, за да го карам да върви със скоростта на онази проклета задъхваща се кранта. Морланд е глупак, че не поддържа собствена двуколка и кон.

— Не е — меко каза Катрин, — просто не може да си го позволи.

— И защо не може да си го позволи?

— Защото няма достатъчно пари.

— А чия вина е това?

— Мисля, че ничия.

Торп на висок глас каза нещо по неразбираемия начин, който често използваше, колко дяволски мръсно нещо е да бъдеш скъперник и че щом хората, които ринат парите си с лопати, не могат да си позволят това или онова, какво да кажат останалите. Катрин не си даде труд да се опита да схване какво иска да каже. Разочарована, че ѝ е отнета и утехата да види замъка, тя бе все по-малко склонна да се държи мило или да смята спътника си за приятен, така че до Пълтни Стрийт не произнесе и двадесет думи.

Щом влезе в къщата, прислужникът ѝ каза, че един господин и една дама са питали за нея няколко минути след тръгването ѝ. Когато

казал, че е излязла с мистър Торп, дамата попитала няма ли някакво съобщение за нея. Той отвърнал, че няма. Тогава тя поискала да остави визитна картичка, но не намерила нито една у себе си и си отишла. Катрин осмисляше тези сърцераздирателни новини, докато бавно се изкачваше по стълбите. На горната площадка срещна мистър Алън, който, като разбра причината за бързото им завръщане, заяви:

— Радвам се, че брат ви е проявил здрав разум, хубаво е, че се върнахте. Що за странен и необмислен план!

Всички прекараха вечерта заедно у семейство Торп. Катрин бе неспокойна и в лошо настроение, но изглеждаше, че Изабела намираще играта на карти „комърс“^[3], в която бе „тайна партньорка“ на Морланд, за напълно равностойна на спокойствието и чистия въздух сред природата в странноприемницата в Клифтън. Тя изрази неведнъж задоволството си, че не са отишли в Долните увеселителни зали:

— Как съжалявам бедните създания, които са там тази вечер! Чудя се колко ще продължи балът. Още не са започнали да танцуват. Не бих желала да съм там за нищо на света. Така чудесно е от време на време да прекараш една спокойна вечер. Предполагам, че балът няма да е много интересен. Зная, че семейство Мичел няма да са там. Така съжалявам всички, които са отишли. Смя да кажа обаче, че вие, мистър Морланд, копнеете да сте на бала, нали? Убедена съм, че е така. Моля ви, не се чувствайте задължен да стоите тук заради някого от присъстващите. Убедена съм, че ние бихме могли да се забавляваме и без вас, но вие, мъжете, се мислите за незаменими.

Катрин почти би могла да обвини Изабела, че не проявява никаква нежност към нея и не обръща внимание на страданията ѝ. Изглеждаше, че съзнанието на приятелката ѝ бе напълно заето с друго и предлаганата утеха бе съвсем недостатъчна:

— Не бъди толкова тъжна, скъпа моя — прошепна тя, — направо ми късаш сърцето. Признавам, че се получи изумително неудобно, но виновни са изцяло Тилни. Защо не са били точни? Кално беше наистина, но какво значение има това? Сигурна съм, че Джон и аз не бихме обърнали никакво внимание на калта. Аз не бих се спряла пред нищо, когато трябва да се направи нещо за приятел. Такава е нагласата ми и Джон е същият, чувствата му са невероятно силни. О, небеса! Каква силна ръка ти се е паднала! Попове, представи си! Никога не

съм била по-щастлива през живота си! Сто пъти предпочитам такива карти да се паднат на тебе вместо на мене.

Сега мога да оставя моята героиня да се мята безсънна на своето ложе, каквато е ориста на истинските героини. Възглавницата ѝ е посипана с тръни и мокра от сълзи. Ако през следващите три месеца успее да поспи поне една нощ, може да се смята за щастлива.

[1] Сан Обер (не Обен) — бащата на героинята от „Удолфо“ ↑

[2] Всъщност Блейз Касъл е построен през XVIII век ↑

[3] В играта комърс главното е смяната на картите. Тя е много подходяща за Изабела, която е склонна да сменя обектите на любовта си. Играта се състои в следното: след раздаването, всеки играч има право да смени по една от трите си карти, докато някой откаже. Най-силната ръка са три еднакви карти. В „тайно партньорство“ с Морланд Изабела подсказва с шумните си излияния, че предпочита да бъде на бала, може би за да смени партньора си. Смяната нито в играта, нито в живота не носи успех. Трите попа се оказват у Катрин ↑

ГЛАВА ДВАНАДЕСЕТА

— Мисис Алън — попита Катрин на следващия ден, — ще има ли нещо лошо в това да посетя мис Тилни днес? Няма да съм спокойна, докато не обясня всичко.

— Непременно отиди, мила, само си облечи бяла рокля. Мис Тилни винаги носи бяло.

Катрин с готовност се подчини и стъкмена по подходящия начин, с по-голямо от всякога нетърпение се отправи към Водната зала, за да се осведоми къде се намира наетата от генерал Тилни квартира. Бе убедена, че е на Милсъм Стрийт, но не беше сигурна за къщата, а колебливите уверения на мисис Алън само засилваха съмнението ѝ. Улицата наистина беше Милсъм Стрийт и след като научи номера, Катрин се устреми с бърза крачка и разтуптяно сърце да направи своето посещение, да обясни поведението си и да получи прошка. Премина неусетно през църковния двор, като старателно извърщаше глава, за да не бъде принудена да види любимата си Изабела и скъпото ѝ семейство, които твърде вероятно се намираха в някои от близките магазини. Катрин стигна безпрепятствено до къщата, погледна номера, почука на вратата и попита за мис Тилни. Прислужникът смяташе, че мис Тилни си е вкъщи, но не беше съвсем сигурен. Ще бъде ли така любезна да каже името си? Катрин подаде визитната си картичка. След няколко минути прислужникът се върна и с поглед, който не потвърждаваше особено думите му, я извести, че се е объркал и мис Тилни е излязла. Катрин си тръгна, зачервена от унижение. Тя беше почти убедена, че мис Тилни си е у дома, но е прекалено обидена, за да я приеме. Докато се отдалечаваше надолу по улицата, не се удържа и хвърли бърз поглед към прозорците на гостната, като очакваше да види мис Тилни там. Не видя обаче никого. В дъното на улицата тя пак се обърна и този път я видя — не беше на прозореца, а излизаше от вратата. Следваше я един мъж, който според Катрин бе генерал Тилни. Двамата завиха към Едгарс Билдингс, а Катрин, дълбоко унижена, продължи по пътя си. Беше почти готова на свой ред да се ядоса на

тази обидна неучтивост, когато си спомни за случилото се предишния ден и сдържа чувството на възмущение. Не знаеше как се класифицира собствената ѝ постъпка според законите на светската учтивост, до колко с основание можеше да се сметне за непростима и каква сурова грубост бе справедливо да понесе в отговор.

Катрин се чувстваше толкова потисната и унижена, че дори ѝ мина мисълта да не отиде същата вечер на театър с останалите. Трябва обаче да признаем, че бързо ги изостави, защото първо си спомни, че няма никакво извинение да си остане у дома, и второ, даваха пиеса, която много искаше да види. Така, заедно с всички, се оказа в театъра. Не се виждаха никакви Тилни, които да терзаят или радват сърцето ѝ. Тя се опасяваше, че любовта към театъра не можеше да се причисли към многото съвършенства на това семейство, но може би всичко идваше оттам, че те бяха свикнали с по-добрите изпълнения на лондонска сцена, в сравнение с които, както бе научила от Изабела, всички други изглеждаха „направо ужасни“. Катрин не се излъга в очакванията си представлението да ѝ достави удоволствие. Комедията я накара напълно да забрави грижите си и ако някой я бе наблюдавал през първите четири действия, никога не би предположил, че има причина да страда. В началото на пето действие тя изведнъж забеляза мистър Хенри Тилни и баща му да се присъединяват към компанията в отсрещната ложа и тревогата и отчаянието отново се събудиха у нея. Сцената вече не можеше нито истински да я развесели, нито да задържи напълно вниманието ѝ. Всеки втори неин поглед бе отправен към ложата отсреща. В продължение на цели две картини тя гледа Хенри Тилни, без той нито веднъж да извърне очи към нея. Повече не можеше да го подозира в равнодушие към пиесите, защото той нито за миг не откъсна очите си от сцената. Най-послед джентълменът все пак погледна към нея и кимна. Но как само кимна — без да се усмихне, взорът му просто се плъзна по лицето ѝ и в следващия момент отново се насочи към сцената. Катрин се раздираше от мъка и почти беше готова да изтича до неговата ложа и да го принуди да изслуша обясненията ѝ. Обхванали я бяха не възвишено драматични, а обикновени чувства. Вместо да помисли, че собственото ѝ достойнство е накърнено от това, че е осъдена прибързано, вместо гордо да реши — тъй като беше чиста пред съвестта си — да покаже своето негодуване към дръзналия да се усъмни в невинността ѝ, да го

остави да се измъчва в търсене на обяснение и да хвърли светлина върху станалото единствено като избягва погледа му или флиртува с друг, тя пое върху себе си целия срам за поне външно укоримото си поведение и едничкото ѝ страстно желание беше да ѝ се даде възможност да обясни причините.

Пиесата свърши, завесата падна. Хенри Тилни бе излязъл от ложата и тъй като баща му още не ставаше, може би бе тръгнал към тях. Предположенията на Катрин се оказаха верни и след няколко минути той се появи. Проправи си път през опразващите се по това време редове и поздрави с еднакво съдържана любезност мисис Алън и младата ѝ приятелка. В отговора на Катрин нямаше и следа от подобна съдържаност:

— О, мистър Тилни, изгарях от нетърпение да говоря с вас и да ви се извиня. Сигурно сте ме сметнали за страшно невъзпитана, но наистина не бях виновна, нали мисис Алън? Нали те ми казаха, че мистър Тилни и сестра му са заминали някъде с открита карета? И аз какво можех да направя? Но хиляди пъти бих предпочела да съм с вас, нали, мисис Алън?

— Мила, мачкаш ми роклята — отговори мисис Алън.

Макар и останали без подкрепа, уверенията на Катрин не отидоха напразно. Те предизвикаха по-сърдечна и естествена усмивка върху лицето на Тилни и той отговори с тон, в който запазилото се леко недоверие, бе изказано в шеговит вид:

— Във всеки случай ние ви бяхме много задължени, че ни пожелахте приятна разходка, когато се разминахме по Аргайл Стрийт. Бяхте много любезна специално да се обърнете след нас.

— Но аз изобщо не съм ви пожелавала приятна разходка. И през ум не ми мина подобно нещо. Аз настойчиво умолявах мистър Торп да спре. Извиках му веднага, щом ви видях, мисис Алън, не беше ли — о, вас ви нямаше там, наистина му извиках, и ако само беше спрял, щях да скоча и да се втурна след вас.

Има ли Хенри на този свят, който да остане безчувствен към подобно изявление? Поне върху Хенри Тилни то оказа въздействие. С още по-приятлива усмивка той изрече всичко необходимо за безпокойството, съжалението и увереността в почтеността на Катрин от страна на сестра му.

— Само не казвайте, че мис Тилни не се сърди — възкликна Катрин, — защото знам, че не е така. Тази сутрин тя не пожела да ме види, когато я посетих, а я видях да излиза от къщи минута, след като си тръгнах. Чувствах се наранена, но не и оскърбена. Вероятно, вие не знаете, че съм идвала.

— Не съм бил вкъщи по това време, но чух какво е станало от Елинор, която иска да ви види и обясни причината за тази неучтивост. Причината е бил единствено баща ни. Двамата точно са се приготвяли да излизат и тъй като той е бързал и не искал да отлага разходката, накарал сестра ми да не ви приеме. Това е било всичко, уверявам ви. Сестра ми беше доста разстроена и наистина искаше да ви се извини в най-скоро време.

От сърцето на Катрин падна камък, но все пак у нея остана леко безпокойство, което породило следния въпрос — сам по себе си напълно естествен, но доста труден за Тилни:

— Но, мистър Тилни, защо вие бяхте по-малко великодушен от сестра си? Щом тя е била толкова уверена в чистотата на моите намерения и е могла да предположи, че всичко е било само грешка, защо вие така побързахте да се обидите?

— Аз! Да се обидя!

— Когато влязохте в ложата, видът ви не оставяше място за съмнение, че сте оскърбен.

— Да се оскърбявам! Нямах основания.

— Е, всеки, видял лицето ви, би си помислил, че имате основания.

На това той отговори, като я помоли да му направи място и заговори за пиесата.

Поседя малко с тях и беше толкова мил, че на Катрин никак не ѝ стана приятно, когато си тръгна. Преди да се разделят, все пак се уговориха планираната разходка да се състои в най-скоро време. Така че като се изключи страданието, което ѝ причини излизането на Тилни от ложата, Катрин си мислеше, че общо взето е сред най-щастливите хора на света.

Докато беседваше с Тилни, тя забеляза с известна изненада, че Джон Торп, който никога не се задържаше на едно и също място в театъра за повече от десет минути, бе завързал разговор с генерал Тилни. Изненадата надхвърли всякакви граници, когато долови, че

обект на вниманието и разсъжденията им беше самата тя. Какво можеха да говорят за нея? Катрин се опасяваше, че нещо във външността ѝ не се харесва на генерал Тилни. За това съдеше и по факта, че не бе позволил на дъщеря си да я приеме, когато можеше да отложи разходката си с няколко минути.

— Откъде мистър Торп познава баща ви? — беше запитала тя събеседника си, насочвайки вниманието му към тях. Той не знаеше нищо конкретно. Баща му, като всеки военен, познаваше много хора.

Когато настъпи време да си тръгват, Джон Торп дойде да им помогне. Катрин бе непосредственият обект на неговата галантност. Докато чакаха във фоайето за файтон, той изпревари въпроса ѝ, почти изминал целия път от сърцето до върха на езика ѝ. Попита я важно дали е забелязала разговора му с генерал Тилни.

— Той е отличен старец, кълна се! Здрав, енергичен, изглежда на годините на сина си. Трябва да ви кажа, че много го уважавам. Той е един от най-благородните мъже, които са се раждали.

— Но откъде го познавате?

— Откъде го познавам! Малко са хората в града, които не познавам. Често съм го срещал в „Бедфорд“^[1] и днес, щом влезе в билиардната, веднага се сетих, че съм виждал лицето му. Той, между другото, е един от най-добрите играчи. Направихме една малка игра, макар че в началото аз почти се страхувах от него. Залогът беше пет срещу четири в негова полза и ако не бях постигнал един от най-добрите удари, които светът може би е виждал — попаднах точно в топката му, но не мога да ви го обясня, защото не сме до игрална маса, нямаше да побежда. Отличен човек и богат като евреин. Бих искал да обядвам с него, предполагам, че дава разкошни обеда. А за какво мислите, че си говорихме? За вас. Да, за вас. Генералът ви намира за едно от най-хубавите момичета в Бат.

— Но това е абсурдно. Как можяхте да кажете такова нещо?

— И какво мислите, че казах аз? — Той сниши глас. — Точно така, генерале, и аз съм на същото мнение.

Катрин, която се бе почувствала така доволна от възхищението на генерала, а не на Джон, не съжали, че мистър Алън я извика в този момент. Торп, обаче, настояваше да я изпрати до файтона и докато се качваше, продължи все така да я ласкае, колкото и да го умоляваше да престане.

Толкова беше хубаво, че от страна на генерал Тилни вместо неодобрение среща възхищение. Катрин радостно си мислеше, че вече няма основание да се страхува от срещата си с нито един член на това семейство. Вечерта ѝ бе донесла повече, неизмеримо повече, отколкото би могла да се надява.

[1] Кафенето „Бедфорд“ в Ковънт Гардън ↑

ГЛАВА ТРИНАДЕСЕТА

Пред погледа на читателя се изнизаха понеделник, вторник, сряда, четвъртък, петък и събота. За всеки ден поотделно бяха описани случилите се събития, надеждите и опасенията, страданията и удовлетворенията на Катрин. Сега остана да отразим мъчителните терзания, които донесе неделята и да приключим седмицата. Планът за пътуването до Клифтън беше отложен, но не и отменен, и по време на неделната следобедна разходка до Полумесеца отново стана дума за него. Изабела и Джеймс обсъдиха нещата на четири очи. На нея отиването до Клифтън ѝ бе оживяло на сърцето, а той правеше всичко, за да ѝ угоди. Затова решиха да осъществят излета следващата сутрин, ако времето е хубаво, но да тръгнат рано, за да се върнат навреме. Така въпросът бе уреден, получиха одобрението на Торп, остана само да се съобщи на Катрин. Тя се бе отделила от тях за няколко минути, за да поговори с мис Тилни. През това време планът беше начертан и завърналата се Катрин беше посрещната с твърдо искане да се присъедини към тях. Вместо весело да се съгласи без никакви възражения, както очакваше Изабела, тя остана сериозна и заяви, че съжалява, но не може да отиде. Уговорката, която трябвало да я възпре още предишния път, сега вече определено не ѝ позволявала да ги придружи. Току-що се били разбрали с мис Тилни на следващия ден да предприемат обещаната разходка. Всичко било решено и тя в никакъв случай не би могла да се отметне. Едва успя да отговори, когато братът и сестрата Торп в един глас извикаха, че е длъжна и трябва да се отметне. Било решено, че утре отиват в Клифтън и не могат да тръгнат без нея. Нищо няма да ѝ струва да отложи с един ден някаква си разходка и те не искат да чуват за отказ. Катрин се разстрои, но не отстъпи.

— Не ме придумвай, Изабела. Обещала съм на мис Тилни. Не мога да дойда.

Това не даде никакъв резултат. Засипаха я със същите аргументи: че е длъжна, че трябва да отиде и че те не искат да чуват за отказ.

— Толкова е лесно да кажеш на мис Тилни, че току-що са ти припомнили твое старо обещание и да я помолиш да отложи разходката за вторник.

— Не, не е лесно. Не мога да го направя. Няма никакво мое старо обещание.

Изабела стана още по-настойчива. Увещаваше я най-нежно, обръщаше се към нея с най-гальовни думи. Тя е убедена, че нейната най-скъпа, най-мила Катрин не мисли сериозно да откаже да изпълни такава дребна молба на приятелката, която тъй силно я обича. Тя знае, че любимата ѝ Катрин има толкова чувствително сърце, толкова мил нрав, че няма да е трудно да я склонят онези, към които е така привързана. Всичко беше напразно. Катрин бе уверена в правотата си и независимо от болката, която ѝ причиняваха тези нежни и ласкави увещания, не можеше да позволи да ѝ повлияят. Тогава Изабела опита друго средство. Тя я обвини, че обича мис Тилни, която познава съвсем отскоро, повече от най-добрите и най-старите си приятели, че е станала студена и безразлична към самата нея.

— Не мога да не ревнувам, Катрин, когато виждам как ме пренебрегваш заради непознати, мене, която те обича извънредно много. Когато дам някому сърцето си, нищо не е в състояние да промени отношението ми. Но излиза, че другите не изпитват толкова силни чувства. Сигурна съм, че прекомерната привързаност дори ми вреди. Признавам, че като виждам как непознати ми крадат твоето приятелство, се чувствам засегната до дъното на душата си. Тези Тилни сякаш поглъщат всичко, което им се изпречи на пътя.

Обвиненията се сториха на Катрин колкото странни, толкова и жестоки. Та може ли приятелка така да излага на показ чувствата си пред другите? Изабела ѝ изглеждаше неблагородна и егоистична, загрижена единствено за собственото си удоволствие. Такива болезнени мисли преминаха през главата на Катрин, но тя не отрони дума. Междувременно, Изабела бе притиснала кърпичка към очите си и Морланд, съвсем разстроен от тази гледка, не се сдържа:

— Е, Катрин, мисля, че повече не трябва да упорствуваш. От тебе не се изисква голяма жертва, а само да зарадваш такава приятелка. Ако продължаваш да отказваш, ще си помисля, че си направо жестока.

За първи път брат ѝ открито заставаше срещу нея. В стремежа си да избегне неговото недоволство тя предложи компромис. Достатъчно

е да отложат излета за вторник, което лесно могат да направят, защото зависи само от тях и тя спокойно ще ги придружи и всички ще бъдат доволни.

„Не, не, не! — беше незабавният отговор. — Не може. Торп не е сигурен дали евентуално няма да ходи в Лондон във вторник.“ Катрин изрази съжаление, но повече от това не можеше да направи. Последва кратко мълчание, нарушено от Изабела, която студено заяви:

— Прекрасно, край на излета. Ако Катрин не дойде и аз не мога да отида. Невъзможно е да съм единствената жена. За нищо на света не бих извършила нещо толкова непристойно.

— Катрин, длъжна си да дойдеш — каза Джеймс.

— Но защо мистър Торп не вземе някоя от другите си сестри? Мисля, че и на двете ще им бъде приятно да дойдат.

— Благодаря — извика Торп, — но аз не съм дошъл в Бат да возя сестрите си и да изглеждам като глупак. Не, ако вие не дойдете, дяволите да ме вземат, ако и аз отида. Идвам не за друго, а за да ви карам.

— Подобен комплимент не носи удоволствие — забеляза Катрин, но Торп не я чу, защото рязко се бе отдалечил.

Останалите трима продължиха заедно. Катрин се чувстваше много неудобно по време на цялата разходка. Или никой не проронваше дума, или отново я нападаха с увещания и укори. Ръката ѝ още държеше ръката на Изабела, но сърцата им враждуваха. В един момент омекваше, в следващия се дразнеше, но страданието и неотстъпчивостта ѝ оставах непроменени.

— Не мислех, че има толкова инат у тебе, Катрин — каза Джеймс. — Едно време не бе трудно да те убеди човек, някога ти бе най-милата и разбрана сестра на света.

— Надявам се и сега да не съм се променила — отвърна Катрин, доста разчувствана, — но наистина не мога да дойда. Може и да греша, но правя онова, което мисля за правилно.

— Подозирам — не много високо каза Изабела, — че не страдаш чак толкова.

Сърцето на Катрин се обърна, тя рязко издърпа ръката си, а Изабела не я спря. Изминаха десет дълги минути, преди Торп отново да се присъедини към тях с по-весел вид и с думите:

— Е, уредих въпроса, сега утре можем да тръгнем с чиста съвест. Бях при мис Тилни и се извиних от ваше име.

— Не е възможно! — извика Катрин.

— Възможно е, кълна се. Идвам от нея. Казах ѝ, че сте ме изпратили да ѝ кажа, че току-що сте си спомнили едно старо обещание да дойдете утре с нас в Клифтън, затова не можете да си позволите удоволствието да се поразходите с нея преди вторник. Тя каза, че няма значение, за нея във вторник също е удобно и с това нашите трудности приключиха. Добра мисъл ми хрумна, нали?

Лицето на Изабела отново просия от усмивки и добро настроение и Джеймс възвърна щастливия си вид.

— Наистина божествена мисъл! Сега, скъпа Катрин, всичките ни огорчения останаха в миналото. Ти си най-достойно освободена от уговорката и утре ще се повеселим чудесно.

— Няма да стане — каза Катрин. — Няма да се примиря с това. Трябва веднага да изтичам до мис Тилни и да ѝ кажа истината.

Изабела, обаче, хвана едната ѝ ръка, а Торп другата, а тримата заедно я засипаха с укори. Дори Джеймс беше разгневен. След като всичко беше уредено, след като самата мис Тилни бе казала, че вторник е удобен за нея ден, беше невероятно глупаво, направо абсурдно, Катрин да продължава да възразява.

— Не ме интересува! Мистър Торп не е имал никакво право да съчинява подобно съобщение. Ако смятах, че е уместно разходката да се отложи, сама щях да говоря с мис Тилни. Сега се е получило още по-грубо. После, откъде да знаая дали мистър Торп... той може пак да е сбъркал. В петък с грешката си той вече ме подведе да се покажа невъзпитана. Пуснете ме, мистър Торп, не ме дръж, Изабела.

Торп обяви, че би било безполезно да тича след семейство Тилни, защото той ги настигнал на ъгъла на Брок Стрийт и те вече са пристигнали вкъщи.

— Точно затова ще изтичам след тях — каза Катрин — където и да са, ще изтичам след тях. Няма смисъл да говорим. Щом не можахте да ме убедите да направя нещо, което смятам за погрешно, никога няма да ме подведете с хитрост. — С тези думи тя се отскубна и бързо се отдалечи. Торп бе готов да се втурне след нея, но Морланд го удържа:

— Остави я, нека върви, щом иска.

— Тя се инати като...

Той не довърши сравнението, защото едва ли му идваха наум прилични думи.

Катрин се отдалечаваше силно развълнувана, с най-бързата крачка, с която можеше да се движи в тълпата. Страхуваше се, че ще я преследват, но бе твърдо решена да не се предава. Докато вървеше, разсъждаваше върху случилото се. Болеше я, че ги е разочаровала и разсърдила, особено брат си, но не се разкайваше за съпротивата си. Даже да не беше собственото ѝ желание, все едно не би било редно да не удържи втори път на уговорката си с мис Тилни, да се отметне от обещание, дадено само преди пет минути и то под фалшив претекст. Тя не се беше противила само по егоистични подбуди, не се беше ръководила единствено от собственото си удоволствие. Излетът, сам по себе си, щеше да е приятен, защото щеше да види Блейз Касъл. Не, не, тя се беше съобразила с дълга си към другите и към собствената си репутация в техните очи.

Убеждението, че е права, не беше достатъчно да възстанови вътрешното ѝ спокойствие. Щеше да се успокои едва след като разговаряше с мис Тилни. Ускори крачка, приближавайки към Полумесеца и почти тичешком измина остатъка от пътя до горния край на Милсъм Стрийт. Бе се движила толкова бързо, че макар Тилни да бяха тръгнали много по-рано, тя успя да ги види, точно когато влизаха в квартирата си. Прислужникът още не бе затворил вратата и тя само каза, че трябва да говори с мис Тилни, бързо премина покрай него и изтича нагоре по стълбите. Отвори първата изпречила се пред очите ѝ врата — падаше се от дясната страна — и се озова в гостната заедно с генерал Тилни, сина и дъщеря му. Моментално притъпи към обяснението си, което поради нервната ѝ възбуда и учестеното дишане имаше само един недостатък — не беше никакво обяснение.

— Много бързах да дойда... Всичко е било грешка... Никога не съм обещавала да ходя... Казах им от самото начало, че няма да отида... Тичах насам, за да обясня... Не ме интересува какво ще помислите за мене... Не можах да изчакам прислужника...

От това слово не можа да се изясни напълно какво става, но скоро объркването се разсея. Катрин установи, че Джим Торп наистина е предал съобщението, а мис Тилни не се поколеба да признае, че е била твърде изненадана. Катрин нямаше как да разбере дали възмуцението на брата и този път е било по-голямо, макар че

инстинктивно се оправдаваше и пред двамата. Каквито и да са били чувствата преди нейното пристигане, в резултат на трескавите ѝ изявления всеки поглед и изречение станаха толкова приятелски, че тя повече нямаше какво да желае.

След като въпросът бе така щастливо уреден, мис Тилни представи Катрин на баща си. Той щедро я обсипа с грижовна любезност, която ѝ припомни казаното от Торп и я накара да помисли с удоволствие, че понякога може да му се вярва. Благосклонността на генерала достигна такива прояви на внимание, че без да знае с каква необичайна бързина бе влязла в къщата, той много се разгневи на прислужника, пренебрегнал задълженията си и принудил я сама да отваря вратата на гостната. Какво си мисли Уилям? Генералът специално ще провери защо се е получило така. И ако Катрин не беше настояла най-горещо, че Уилям е невинен, изглеждаше много вероятно той завинаги да загуби благоволенieto на господаря си, а може би и мястото си поради нейното устремно влизане.

Катрин остана с тях четвърт час и когато понечи да се сбогува, най-мило бе изненадана от поканата на генерал Тилни да окаже чест на дъщеря му да обядва у тях и да прекара остатъка на деня с нея. Мис Тилни прибави, че това е и нейно желание. Катрин бе дълбоко признателна, но нямаше как да остане. Мистър и мисис Алън вече я очакваха да се завърне всеки момент. Генералът заяви, че повече няма да настоява, защото мистър и мисис Алън имат по-големи права, но дълбоко се надява някой друг ден, след като ги уведоми по-рано, те да не откажат да ѝ позволят да прекара известно време с приятелката си. О, разбира се, Катрин беше сигурна, че те няма да имат никакви възражения, а тя ще ги посети с най-голямо удоволствие. Сам генералът я изпрати до входната врата, обсипвайки я с комплименти, докато слизаха по стълбите. Той се възхити на живата ѝ походка, така точно отговаряща на настроението, с което танцува, и се раздели с нея с един от най-изисканите поклони, които някога бе наблюдавала.

Доволна от всичко случило се, тя тръгна радостна към Пълтни Стрийт с жизнерадостна походка, осъзнавайки, че преди никога не се бе замисляла как върви. Пристигна вкъщи, без да види никого от оскърбената компания. Но сега, когато беше победила, беше постигнала целта си и беше сигурна в достойнствата на походката си, тя започна (след като се поуталожил екзалтираното ѝ настроение) да се

съмнява в безусловната си правота. Саможертвата е винаги благородна и ако тя бе отстъпила на техните молби, щеше да си спести разстройващите мисли, че приятелката ѝ е недоволна, брат ѝ — ядосан, а планът, обещаващ голямо щастие и на двамата — вероятно пропаднал заради нея. Искаше ѝ се да облекчи съзнанието си и да провери какво е мнението за нейното поведение на един безпристрастен човек, затова намери начин да спомене пред мистър Алън, че брат ѝ и семейство Торп планират, но не съвсем сигурно, да отидат на излет през следващия ден. Мистър Алън веднага прояви интерес:

— И вие също ли смятате да ходите? — попита той.

— Не, аз току-що се бях уговорила да се разходя с мис Тилни, когато ми казаха, затова не бих могла да отида с тях, не мислите ли?

— Разбира се, че не бихте могла. Приятно ми е, че не смятате да ходите. Тези планове изобщо не ми харесват. Млади мъже и жени да се разхождат извън града в открити кабриолети! От време на време не вреди, но да се посещават заедно странноприемници и гостилници! Не е прилично и се чудя как мисис Торп го позволява. Радвам се, че не мислите да ги придружите и съм сигурен, че мисис Морланд не би одобрила подобен излет. Мисис Алън, вие не споделяте ли моето мнение? Не смятате ли, че тези планове са нередни?

— Да, определено. Откритите кабриолети са отвратителни. В тях не можеш да опазиш роклята си чиста дори пет минути. И на качване и на слизане се опръскваш цялата в кал, а вятърът разрошва косата ти във всички посоки и всеки момент може да отнесе шапката ти. Аз самата ненавиждам откритите кабриолети.

— Знам, че ги ненавиждате, но не това беше въпросът ми. Не смятате ли, че прави странно впечатление млади дами често да се возят в карети редом с млади господа, които дори не са им роднини?

— Да, мили, наистина много странно впечатление. Никак не би ми било приятно да видя подобно нещо.

— Мила госпожо! — възкликна Катрин. — Тогава защо не ми казахте по-рано! Та ако знаех, че е неприлично, изобщо не бих излизала с мистър Торп. Винаги съм се надявала, че ще ми кажете, когато смятате, че правя нещо нередно.

— Наистина ще ти кажа, мила, можеш да разчиташ на мене. Както обещах на мисис Морланд на раздяла, винаги ще се старая да

полагам най-големи грижи за тебе. Но човек не трябва много да придиря. Младите хора са си млади хора, добрата ти майка сама го казва. Знаеш, че в началото, току-що бяхме пристигнали, бях против да купуваш онзи муселин на клончета, но ти не ме послуша. Младите хора не обичат постоянно да ги спират.

— Но сега става въпрос за нещо наистина сериозно и не мисля, че би ви било трудно да ме убедите.

— Дотук не се е случило нищо лошо — каза мистър Алън. — Само бих ви посъветвал, скъпа, повече да не излизате с мистър Торп.

— Точно това се готвех да кажа и аз — добави жена му.

Успокоена за себе си, Катрин се тревожеше за Изабела. След кратък размисъл запита мистър Алън дали ще бъде уместно и учтиво от нейна страна да напише писмо на мис Торп и да ѝ обясни, че с тези излети нарушават приличието, за което очевидно тя не подозира, както доскоро не подозираше и самата Катрин.

В противен случай Изабела сигурно ще замине на следващия ден за Клифтън, независимо от случилото се. Мистър Алън обаче я разубеди:

— По-добре не ѝ се бъркайте, мила, тя е достатъчно голяма, за да знае какво прави, а ако не знае, има майка, която да я съветва. Несъмнено, мисис Торп прекалено много ѝ угажда, но вие по-добре не се намесвайте. Тя и вашият брат са решили да отидат и само ще си навлечете лоши чувства от тяхна страна.

Катрин се подчини. Мъчно ѝ беше да мисли, че Изабела нямаше да постъпи правилно, но в същото време одобрението на собственото ѝ поведение от мистър Алън я изпълваше с голямо облекчение. Истински се радваше, че съветът му я бе спасил от опасността да направи грешка. Избавлението ѝ от ходенето в Клифтън се оказа истинско спасение, защото какво биха си помислили Тилни, ако тя бе нарушила даденото им обещание заради нещо непристойно? Ако бе нарушила веднъж приличието, само за да получи възможност да го наруши втори път?

ГЛАВА ЧЕТИРИНАДЕСЕТА

На следващата сутрин времето беше хубаво и Катрин почти очакваше ново нападение от страна на приготвилата се за Клифтън компания. Тя не се страхуваше, защото имаше поддръжката на мистър Алън, но с удоволствие би си спестила воденето на борба, в която боли дори от победата. Зарадва се от сърце, когато нито ги чу, нито ги видя. Тилни дойдоха да я вземат в определеното време и след като не се появиха нови трудности, внезапни спомени за стари обещания, неочаквани задължения или нахални нахлувания, които да объркат плановете им, моята героиня по най-неестествен начин бе готова да осъществи срещата си, при това не с друг, а със самия герой. Те решиха да се поразходят към Бийчън Клиф, благородно възвисяващия се хълм, чиито разкошна зеленина и надвиснали надолу дървета го правят поразителна гледка от всяко по-открито място в Бат.

— Винаги, когато го видя, се сецам за Южна Франция — каза Катрин, докато се разхождаха покрай брега на реката.

— Значи, вие сте били в чужбина? — малко изненадан запита Хенри.

— О, не. Имах предвид само това, което съм чела. Този хълм постоянно ми напомня за страната, в която пътешестват Емили и баща ѝ в „Мистериите на Удолфо“. Предполагам, че вие никога не четете романи.

— Защо не?

— Защото не са достатъчно умни за вас. Господата четат по-хубави книги.

— Всеки човек, независимо дали е мъж, или жена, ако не изпитва удоволствие от хубавия роман, положително е непоносим глупак. Чел съм всички книги на мисис Радклиф, повечето от тях с голямо удоволствие. Когато започнах „Мистериите на Удолфо“, не можах да се откъсна. Спомням си, че я свърших за два дни, а косата ми беше постоянно настръхнала.

— Да — добави мис Тилни, — и аз си спомням, че ти обеща да ми я четеш на глас, а когато се наложи да изляза само за пет минути, за да отговоря на една бележка, вместо да ме изчакаш, ти отнесе книгата в алеята Хърмитидж Уок и аз бях принудена да чакам, докато я свършиш.

— Благодаря ти, Елинор, ти свидетелствува най-достойно в моя полза. Виждате, мис Морланд, колко неоснователни са вашите подозрения. Такъв бях аз, нетърпелив да прочета какво става по-нататък, отказах да изчакам сестра си дори пет минути, наруших обещанието си да ѝ чета на глас и я държах в напрегнато очакване на най-интересното място, като избягах с книгата, която беше, забележете, лично нейна собствена. Гордея се, когато сега се сещам за станалото и мисля, че то сигурно ще затвърди доброто ви мнение за мене.

— Наистина ми бе приятно да чуя такова изказване от вас и повече няма да се срамувам, че самата аз харесвам „Удолфо“. Но действително преди си мислех, че младите мъже изумително презират романите.

— Действително е изумително. Има място за изумление, ако е така, защото мъжете четат не по-малко от жените. Самият аз съм прочел стотици и стотици романи. Не си въобразявайте, че може да се съревновавате с мене по познаване на Джулии и Луизи. Ако се впуснем в подробности и започнем с безкрайни въпроси от рода на „Чела ли сте това?“ и „Чел ли сте онова?“, скоро ще ви оставя толкова далече зад себе си, колкото, как да се изразя, търся подходящо сравнение, вашата приятелка Емили — бедния Валанкурт, когато заминава с леля си за Италия^[1]. Помислете колко години преднина имам пред вас! Започнал съм да уча в Оксфорд, когато вие сте била добро малко момиченце, което е учело буквите, като ги е бродирало вкъщи.

— Боя се, че не съм била много добро момиченце. Но не мислите ли, че „Удолфо“ е най-хубавата книга на света?

— Най-хубавата? Предполагам, искате да кажете най-добрата на вид. Това зависи от подвързията.

— Хенри — намеси се мис Тилни, — много си дързък. Мис Морланд, той се отнася към вас по същия начин, както към сестра си. Непрекъснато ме обвинява, че се изразявам неточно, а сега си

позволява тази волност спрямо вас. Думата „най-хубава“, както я употребихте вие, не го удовлетворява, затова се постарайте да я замените с друга, иначе по време на цялата разходка ще ни заливат цитати от Джонсън и Блеър^[2].

— Уверявам ви — възкликна Катрин, — че не исках да кажа нищо лошо. Книгата е хубава и защо да не я нарека така?

— Вярно — каза Хенри, — днес денят е много хубав, и нашата разходка е много хубава, а вие двете сте две много хубави млади дами. О, това е наистина една много хубава дума — става за всички случаи. Първоначално са я използвали, за да изразят понятия като „добър на вид“, „уместен“, „благ“ и „изящен“. Хората са имали хубави дрехи, изпитвали са хубави чувства и са правели хубав избор. Сега обаче всичко похвално, за каквото пожелаете, е събрано в тази единствена дума.

— Докато всъщност — възкликна сестра му, — тя трябва да се използва само по отношение на тебе, без да се влага никакъв похвален смисъл. Ти си по-хубав, отколкото мъдър. Хайде, мис Морланд, да го оставим да размишлява върху нашите недостатъци с най-правилно подбрани думи, докато ние хвалим „Удолфо“ с каквито фрази ни харесва. Това е много интересна творба. Вие обичате ли този вид четиво?

— Откровено казано, не харесвам много останалите.

— Наистина ли?

— Исках да кажа, че понякога чета поезия или пиеси и неща от този род, не избягвам и пътеписите. Но не може да ме заинтересува историята, истинската сериозна история. На вас харесва ли ви?

— Да, аз обичам историята.

— Бих искала и аз да я обичам. Чета по малко от задължение, но всичко, което научавам, или ме огорчава, или ме уморява. На всяка страница разпри между папи и крале, войни и чумни епидемии, мъжете до един са некадърни, а жени почти няма. Направо е досадно. Все пак често си мисля, че е странна тази скука, защото голяма част от всичко това сигурно е съчинено. Словата, които се влагат в устата на героите, мислите и кроежите им навярно са предимно измислица, а точно измислицата ми доставя най-голямо удоволствие в другите книги.

— Вие мислите — каза мис Тилни, — че историците не могат да използват добре полета на фантазията си. Те показват въображение, без да будят интерес. Аз обичам историята и никак не ми пречи да възприемам измислицата редом с истината. За основните факти историците разполагат с източници на познание — по-стари исторически описания и летописи, на които според мене може да се вярва точно толкова, колкото и на всичко останало, което не става пред очите ни. Що се отнася до дребното разкрасяване, за което вие говорите, то си е само разкрасяване и аз го харесвам в това му качество. Ако едно слово е красноречиво, чета го с удоволствие, независимо кой го е измислил. Може би даже възприемам с по-голямо удоволствие съчиненото от мистър Хюм или мистър Робъртсън^[3], отколкото истинските думи на Карактак, Агрикола или Алфред Велики.

— Вие обичате историята! Също като мистър Алън и баща ми. Двама от братята ми също проявяват интерес към нея. Забележително много хора в моя тесен кръг от приятели. В такъв случай няма повече да съжалявам авторите на исторически съчинения. Щом хората обичат да четат техните книги, всичко е наред. Струваше ми се жестока съдба да влагаш толкова усилия в писането на дебели томове, които, както преди си мислех, никой не би отворил с желание, да се трудиш така непосилно, само за да изтезаваш малките момчета и момичета. И макар да зная, че всичко това е много хубаво и необходимо, често съм се чудила на смелостта на този, който сяда специално да пише исторически съчинения.

— Никой, поне малко запознат с човешката природа в една цивилизована държава — каза Хенри, — не може да отрича, че малките момчета и момичета трябва да бъдат изтезавани. Но в защита на най-изтъкнатите историци следва да отбележа, че те с пълно основание ще се обидят от предположението, че нямат по-висше предназначение, а и освен това техният подход и стил чудесно им позволяват да изтезават и читателите с най-напредничаво мислене в най-зрелия период от живота им. Използвам глагола „изтезвам“ вместо „обучавам“, защото забелязах, че така е във вашата класификация и предполагам, че вече е прието те да се употребяват като синоними.

— Смятате ме за глупачка, защото наричам обучението изтезание, но ако вие имахте моя опит да слушате как горките деца най-напред се учат да четат, а после да пишат, ако някога бяхте видял колко глупави изглеждат те по цяла сутрин и колко е уморена майка им след това така, както аз го наблюдавам почти всеки ден вкъщи цял живот, бихте се съгласил, че „изтезвам“ и „обучавам“ понякога могат да се използват като синоними.

— Твърде възможно. Но историците не носят отговорност за трудностите, които срещаме, когато се учим да четем. Дори вие самата, която изглежда не сте общо взето особено благосклонна към твърде сериозните и задълбочени занимания, все пак вероятно ще признаете, че напълно си заслужава да ви изтезават две или три години, за да можете после да четете цял живот. Помислете, ако не се учи четене, мисис Радклиф би писала напразно, а може би и изобщо не би писала.

Катрин не възрази и въпросът приключи с горещи хвалебствия от нейна страна за заслугите на тази дама. Тилни скоро подхванаха нова тема, по която тя не можеше да каже нищо. Те разглеждаха пейзажа с очите на хора, свикнали да рисуват, и обсъждаха възможността той да бъде пресъздаден върху платно с цялото увлечение, което пораждаше художественият вкус. Катрин се чувстваше мъчително и не на място. Тя не разбираше нищо от рисуване. Слушаше ги с внимание, но това не ѝ помагаше особено, защото използваха фрази, които почти нищо не ѝ говореха. Малкото, което все пак успя да разбере, противоречеше на крайно бедните ѝ познания по този въпрос. Излезе, че добър изглед за рисуване не се разкрива непременно от върха на високия хълм и че ясното небе не е доказателство за прекрасен ден. Обзе я дълбок срам от собственото ѝ невежество. Неуместен срам. Който иска да спечели нечии чувства, задължително трябва да е невежа. Добре осведоменото съзнание означава неспособност да се задоволи суетата на другите, нещо, което разумният човек винаги се стареа да не допуска. Това се отнася особено до жената. Има ли нещастieto да притежава някакви познания, тя трябва да полага всички усилия да ги скрие.

Една друга авторка^[4] с отличното си перо вече изложи предимствата, които вродената глупост дава на хубавото момиче. Аз само ще допълня нейните разсъждения, за да съм справедлива към мъжете. Въпреки че в очите на по-голямата и по-повърхностната част от този пол оскъдният ум у жената съществено увеличава личния ѝ

чар, има и една друга група мъже, които точно поради собствения си здрав разум и обширни познания ценят на първо място у жената нейното невежество. Катрин обаче не съзнаваше предимствата си. Не ѝ бе известно, че едно хубаво момиче с обичливо сърце и твърде невежо съзнание непременно ще привлече умния младеж, стига обстоятелствата да не са съвсем неблагоприятни. В случая тя призна и оплака липсата си на познания, заяви, че би дала всичко на света, за да се научи да рисува — и тутакси последва лекция на тема живопис. Обясненията на Хенри бяха много ясни и тя бързо започна да открива красота във всичко, което го възхищаваше. Слушаше го с усърдно внимание и той остана напълно убеден, че тя е надарена със силно развит естествен художествен усет. Той говореше за предни планове, перспективи, странично разполагане и светлосенки. Катрин се оказа толкова схватлива ученичка, че когато достигнаха до върха на Бийчън Клиф, тя прояви критическа инициатива и се изказа как в целия град Бат няма нищо, достойно да се превърне в част от пейзаж. Едновременно доволен от нейния напредък и изпълнен със страх, да не би да я измори с прекалено много мъдрост отведнъж, Хенри остави темата да замре. От един скален отломък и изсъхналия дъб, който според него се издигал край върха на скалата, той с лекота премина към дъбовете изобщо, после към горите, ограждането им, пустеещите земи, кралската поземлена собственост и правителството и бързо стигна до политиката, а от там до мълчанието има само една крачка. Общата пауза, настъпила след кратката му беседа за състоянието на нацията, бе прекъсната от Катрин, която с много сериозен тон изрече:

— Научих, че нещо наистина крайно потресаващо скоро ще разтърси Лондон.

Мис Тилни, към която основно се отнасяше казаното, трепна и бързо запита:

— Наистина ли? От какъв характер?

— Не знам нито това, нито кой ще го предизвика. Само разбрах, че ще бъде най-страшното нещо, което сме виждали.

— Милостиви небеса! Откъде успяхте да го научите?

— Една моя много близка приятелка ми съобщи вчера в писмо от Лондон. Щяло да бъде необичайно ужасно нещо. Очаквам убийства и всякакви други работи от този род.

— И вие говорите с такова учудващо спокойствие! Надявам се, че съобщението на вашата приятелка е преувеличено. А ако предварително е известно, че се замисля подобно нещо, то правителството несъмнено ще предприеме необходимите мерки, за да го осуети.

— Правителството — каза Хенри, като се опитваше да скрие усмивката си, — нито желае, нито смее да се намесва в подобни дела. Сигурно ще има убийства, но правителството не се интересува колко ще са те.

Дамите стреснато го погледнаха. Той се засмя и добави:

— Сега да ви помогна ли да се разберете една друга или да ви оставя да се мъчите, докато успеете според силите си да си изясните какво става? От мене да мине — ще действувам благородно. Ще докажа, че мъж ме прави не само щедрата ми душа, но и здравомислещата ми глава. Не понасям онези представители на моя пол, които смятат под своето достойнство от време на време да слизат до равнището на женската схватливост. Вероятно умът на жените не е нито силен, нито остър, нито енергичен, нито проникателен. Може би им липсва способност за наблюдение, прозорливост, здрав смисъл, жар, дарба и остроумие.

— Мис Морланд, не обръщайте внимание на онова, което той казва. По-добре бъдете така добра да ми разкажете за този ужасен бунт.

— Бунт? Какъв бунт?

— Скъпа Елинор, бунт има само в главата ти. Тази бъркотия е скандална. Мис Морланд през цялото време не говори за нищо по-ужасно от една нова творба, която скоро ще излезе — в три тома малък формат, всеки съдържащ по двеста седемдесет и шест страници, като на началната страница на първия са изобразени два надгробни камъка и фенер. Сега разбираш ли? На вас, мис Морланд, бих искал да кажа, че милата ми сестра изтълкува неправилно всичките ви съвършено ясни изрази. Вие обявихте, че се очакват ужаси в Лондон и вместо моментално да схване, както би постъпило всяко разумно същество, че тези думи имат отношение само към заемните библиотеки, тя незабавно си представи тълпа от три хиляди души, стекла се на Сейнт Джордж Фийлдс. Банката е нападната, Тауър — в опасност, по улиците на Лондон се лее кръв. Отряд от Дванадесети лек драгунски полк

(надеждата на нацията) е извикан от Нортхамптън, за да усмири въстаниците, и парче от тухла, хвърлено от някой висок прозорец, събаря от коня храбрия капитан Фредерик Тилни, който начело на войниците си се е устремил в атака. Извинете глупостта ѝ. Към слабостта ѝ на жена се прибавиха страховете на сестра, но иначе, общо взето, тя в никакъв случай не е безмозъчна наивница.

Катрин имаше притеснен вид.

— А сега, Хенри — каза мис Тилни, — след като ни помогна взаимно да се разберем, можеш спокойно да се постараяш и мис Морланд да те разбере, освен ако не си решил да я накараш да мисли, че се държиш като непоносим грубиян към сестра си и мнението ти за всички жени е направо безпощадно. Мис Морланд не е свикнала със странностите ти.

— С най-голямо удоволствие ще я запозная с тях.

— Не се съмнявам, но за момента тя остава в недоумение.

— Какво трябва да направя?

— Много добре знаеш какво трябва да направиш. Възстанови напълно репутацията си в нейните очи. Кажи ѝ, че имаш много високо мнение за разума на жените.

— Мис Морланд, аз имам много високо мнение за разума на всички жени по света, особено на онези, с които се случва да бъда в една компания, независимо кои са те.

Не е достатъчно. Бъди по-сериозен.

— Мис Морланд, никой няма по-добро мнение от мене за разума на жените. Според мене природата им е дала толкова много разум, че те никога не смятат за необходимо да използват повече от половината.

— Засега, мис Морланд, от него не ще можем да изтръгнем нищо по-сериозно. Уверявам ви, обаче, че представата ви за него ще е много неправилна, ако сметнете, че той е в състояние да се произнесе несправедливо по адрес на която и да е жена или да говори грубо за мене.

Не беше нужно да се убеждава Катрин, че Хенри Тилни никога не греши. Обноските му можеха понякога да я озадачат, но под тях винаги се криеше справедливост. И тя беше готова еднакво да се възхищава и от разбираемото, и от неразбираемото у него. Цялата разходка бе прекрасна и макар да не продължи дълго, дори краят ѝ беше чудесен. Приятелите ѝ я изпратиха до вкъщи, отбиха се вътре и

преди да се разделят, мис Тилни най-почтително се обърна колкото към мисис Алън, толкова и към Катрин и помоли за удоволствието Катрин да обядва у тях на по-следващия ден. Трудно беше не да се получи съгласието на мисис Алън, а Катрин да скрие прекомерната си радост.

Великолепно прекараната сутрин я беше накарала да прати в забвение всякакво приятелство и сестринска любов. Нито веднъж по време на разходката тя не се сети за Изабела или Джеймс. Сърдечните ѝ чувства се възвърнаха след заминаването на Тилни, но на първо време без полза, защото мисис Алън не беше чула нищо за тях и не бе в състояние да успокои тревогите ѝ. Почти към обяд на Катрин ѝ стана ясно, че непременно се нуждае от панделка, чието набавяне не търпи и минута отлагане. Излезе да я купи и на Бонд Стрийт настигна втората мис Торп, която безцелно се движеше към Едгарс Билдингс, обградена от две от най-сладките момичета на света, които тази сутрин ѝ били станали най-скъпи приятелки. От нея Катрин научи, че излетът до Клифтън се е състоял.

— Тръгнаха в осем тази сутрин — каза мис Ан. — Но твърдо мога да кажа, че не им завиждам за разходката. Мисля, че вие и аз имахме голям късмет да се измъкнем. Вероятно скуката е убийствена, защото в Клифтън по това време на годината няма жива душа. Бел тръгна с брат ви, а Джон взе Марая.

Това разрешение на проблема зарадва Катрин и тя не скри чувствата си.

— О, да — каза събеседничката ѝ. — Марая тръгна с тях. Луда бе да отиде. Мислеше си, че ще бъде нещо много хубаво. Не мога да кажа, че се възхищавам на вкуса ѝ. За себе си от самото начало бях твърдо решила, че няма да отида, колкото и да настояват.

Катрин малко се съмняваше в последното и не се въздържа да не каже:

— Хубаво би било и вие да отидете, жалко, че не сте могли да заминете всички.

— Благодаря ви, но никак не държа на този излет. Всъщност за нищо на света не бих отишла, както току-що обяснявах на Емили и Софя^[5], когато ни застигнахте.

Катрин така и не можа да повярва напълно на думите ѝ, но все пак бе доволна, че Ан си имаше утеха в сприятеляването с тези Емили

и Софая и затова се сбогува без излишни притеснения. Върна се вкъщи радостна, че излетът не се е провалил заради нейния отказ да участва и от все сърце желаше добре прекараното време да накара Джеймс и Изабела да престанат да ѝ се сърдят заради нейната непреклонност.

[1] Валанкурт е герой от „Удолфо“, с който Емили се разделя в началото на романа ↑

[2] Има се предвид „Речник на английския език“ (1755) на д-р Самюел Джонсън (1709–1784), английски поет, критик и лексикограф; и „Лекции по реторика“ (1783) на Хю Блеър, шотландски свещеник ↑

[3] Дейвид Хюм (1711–1776) — философ, икономист и историк, автор на „История на Англия“ (1754–1762); Уилям Робъртсън (1721–1793) — шотландски историк, автор на „История на Шотландия“ (1759) ↑

[4] Има се предвид Фани Бърни в „Камила“ (хубавото момиче е Индиана Линмиър) ↑

[5] Признак на лошото възпитание на Ан е обръщението на малки имена към момичета, с които се е запознала същата сутрин ↑

ГЛАВА ПЕТНАДЕСЕТА

Рано на следващия ден пристигна бележка от Изабела, цялата пропита от миролюбие и нежност, в която тя настойчиво умоляваше приятелката си да я посети по изключително важен въпрос. В прекрасно настроение, породено и от настъпилото успокоение и от любопитство, Катрин бързо се отправи към Едгарс Билдингс. Двете по-малки мис Торп бяха сами в приемната и когато Ан излезе да повика сестра си, Катрин използва възможността да разбере повече подробности за излета предишния ден. Марая направо жадуваше да разказва за него и Катрин веднага научи, че по-чудесен план никога не би могъл да се измисли, човек просто не можел да си представи колко великолепно прекарали и изобщо било невероятно хубаво. Такова беше описанието през първите пет минути. Вторите пет разкриха следните подробности: тръгнали направо към хотел „Йорк“, изiali по една супа и поръчали ранен обяд, после отишли до Водната зала, опитали минералната вода и похарчили малко пари за въглени-талисмани и каменни фигурки, после се отбили за сладолед в една сладкарница и бързо се върнали в хотела и изгълтали скоростно обяда си, защото не искали тъмнината да ги застигне по пътя. Потеглили обратно и пътуването било чудесно, само дето луната не се показала, валил слаб дъжд и конят на мистър Морланд бил толкова уморен, че едва се движел.

Катрин слушаше с истинско удовлетворение. Излизаше, че никой не бе и помислил за Блейз Касъл, а що се отнася до останалото — за него не си струваше да се съжбява дори за част от секундата. Разказът на Марая завърши с изблик на сърдечна жалост към сестра й Ан, която, според нея, била бясна, че не я взели на излета и се държала непоносимо.

— Сигурна съм, че никога няма да ми прости. Вие, обаче, знаете, че аз нищо не можех да направя. Джон искаше аз да отида и се кълнеше, че за нищо на света няма да се вози в една кола с нея заради дебелиите й глезени. Предполагам, че тя ще се цупи цял месец, но съм

решила да не се ядосвам. Дреболии не могат да ме накарат да изляза от кожата си.

В този момент в стаята устремно влезе Изабела с толкова щастлив и важен вид, че обсеби цялото внимание на приятелката си. Марая безцеремонно бе отпратена, Изабела прегърна Катрин и първите ѝ думи бяха:

— Да, моя скъпа Катрин, истина е. Твоята проникателност не те излъга. О, този твой хитър поглед! От него нищо не може да убегне!

В отговор Катрин само я изгледа с учудено неразбиране.

— Хайде, моя обична и най-скъпа приятелко — продължи Изабела, — успокой се. Както забелязваш, аз самата съм изумително развълнувана. Нека седнем, така ще ни е по-удобно да говорим. И така, ти се досети веднага, щом получи бележката ми, нали? Лукаво създание! О, моя мила Катрин, само ти, която познаваш сърцето ми, можеш да оцениш сегашното ми щастие. Твоят брат е най-очарователният мъж. Само би ми се искало да съм по-достойна за него. Но какво ли ще кажат твоите чудесни родители? О, небеса, толкова се вълнувам, когато мисля за тях!

Нещо започна да се пробужда в съзнанието на Катрин. Истината изведнъж проблесна в ума ѝ и тя съвсем разбираемо поруменя от това тъй ново преживяване и възкликна:

— Милостиви небеса! Скъпа Изабела, какво искаш да кажеш? Да не би... да не би наистина да си влюбена в Джеймс?

Тази смела догадка, както скоро се разбра, представляваше само половината от фактите. На трескавото вълнение, което Катрин бе набедена, че е забелязвала във всеки поглед и постъпка на приятелката си, било отговорено с възхитително признание в не по-малко пламенна любов по време на излета предишния ден. Изабела на свой ред обеща на Джеймс сърцето и верността си. За първи път Катрин чуваше нещо толкова завладяващо, непознато и радостно. Брат ѝ и приятелката ѝ сгодени! Никога преди не се бе изправяла пред подобно обстоятелство, струваше ѝ се, че значението му е необхватно и тя гледаше на него като на едно от онези велики събития, които рядко се повтарят в обичайния ход на живота. Катрин не успяваше да покаже силата на чувствата си, но естеството им зарадва приятелката ѝ. Първият поток от думи разкри щастието на всяка една от тях, че ще

има такава сестра и двете прекрасни дами се прегръщаха и плачеха от радост.

Трябва да се признае, че колкото и искрено възторжена да бе Катрин от перспективата за бъдещото родство, Изабела далече я превъзхождаше в очакванията си за нежните чувства помежду им:

— Ти ще си ми несравнимо по-скъпа, Катрин, от Ан или Марая. Чувствам, че ще бъда много повече привързана към скъпите ми семейство Морланд, отколкото към собственото си семейство.

Подобно извисяване в приятелските чувства бе непостижимо за Катрин.

— Толкова приличаш на скъпия си брат — продължи Изабела, че аз безумно се привързах към тебе в момента, в който те видях. При мене винаги е така — първият момент решава всичко. Още в деня, когато Морланд дойде у нас на Коледа, след първия поглед сърцето ми беше безвъзвратно загубено. Спомням си, че носех жълтата си рокля, а косата ми бе сплетена на плитки на венец. Когато влязох в гостната и Джон го представи, помислих си, че никога не съм виждала по-красив мъж.

Тук Катрин скрито в себе си отбеляза, че любовта е могъща сила, защото въпреки изключителната си обич към брат си и пристрастността към достойнствата му, тя никога не го бе смятала за красив.

— Спомням си също, че мис Андрюз бе дошла на чай у нас същата вечер. Бе облечена в червеникавокафява тънка коприна и божественят ѝ вид ме караше да мисля, че брат ти непременно ще се влюби в нея. От тези размишления не можах да мигна цяла нощ. О, Катрин, колко безсънни нощи съм прекарала заради брат ти! Зная, че ужасно съм отслабнала, но не искам да ти причинявам болка, като ти описвам страданията си. Ти си ги наблюдавала достатъчно. Мисля, че през цялото време се издавах. Бях толкова непредпазлива, когато ти казах за пристрастието си към свещениците. Винаги обаче съм била сигурна, че ти ще опазиш моята тайни.

Катрин си мислеше, че надали има друг, който да е могъл по-добре да опази тази тайна, но засрамена от недосетливостта, за която Изабела изобщо не подозираше, не се реши да я разубеждава, нито да отрича хитрата проницателност и нежното съчувствие, което приятелката ѝ приписваше. Разбра, че брат ѝ се готвеше незабавно да

замине за Фулъртън, за да уведоми родителите им и да поиска тяхното съгласие. Именно това пораждаше у Изабела истинско безпокойство. Уверена, че баща ѝ и майка ѝ никога няма да се противопоставят на желанието на сина си, Катрин се стараяше да убеди и приятелката си.

— Трудно могат да се намерят родители — каза тя, — които с такава обич да се отнасят към децата си и толкова да желаят тяхното щастие. Никак не се съмнявам, че веднага ще дадат съгласието си.

— Морланд казва съвсем същото — отвърна Изабела, — но все пак не смея да се надявам. Зестрата ми ще бъде много малка и родителите ти никога няма да благословят такава женитба. Та брат ти би могъл да се ожени за най-добрата!

Тук Катрин отново съзря силата на любовта.

— Наистина, Изабела, ти си прекалено скромна. Разликата в състоянието не означава нищо.

— О, моя мила Катрин, зная, че за твоето щедро сърце не означава нищо, но не можем да очакваме всички да бъдат толкова безкористни. Аз лично със сигурност зная, че единственото ми желание е положението да беше обратното. Ако аз разполагах с милиони, ако бях господарка на целия свят, бих избрала брат ти и никой друг.

Величието на това чувство, за първи път изразявано пред нея от друг човек, трогна Катрин и събуди най-приятни спомени за всички герои, познати ѝ от романите. Реши, че приятелката ѝ никога не е изглеждала по-прекрасна, отколкото в мига, когато произнесе възвишените думи.

— Сигурна съм, че ще се съгласят — настойчиво твърдеше Катрин. — Сигурна съм, че ще останат във възторг от тебе.

— За себе си мога да кажа — заяви Изабела, — че с моите толкова скромни изисквания бих се задоволила и с най-малкия възможен доход. Когато хората наистина се обичат, даже бедността се превръща в богатство. Мразя пищността и за нищо на света не бих се установила в Лондон. Бих се чувствала великолепно в малка къща в някое отдалечено селце. В околностите на Ричмънд има няколко прекрасни малки вили.

— Ричмънд ли? — възкликна Катрин. — Вие трябва да дойдете да живеете някъде недалече от Фулъртън. Трябва да сте близо до нас.

— Разбира се, в противен случай бих се чувствала много нещастна. Стига ми да съм близо до тебе, за да съм напълно щастлива. Но всичко това са празни приказки! Ще си забраня да мисля за подобни неща, преди да разберем какъв ще бъде отговорът на баща ти. Морланд казва, че ако тази вечер изпрати писмото до Солзбъри, утре може да го получим. Утре? Чувствам, че няма да ми стигне смелостта да отворя това писмо. Зная, че то ще бъде непоносим удар за мене.

Едва изразила тази си убеденост, тя се отдаде на мечти и когато заговори отново, вече обясняваше каква булчинска рокля ще избере.

Беседата бе прекъсната от самия неспокоен млад влюбен, който бе дошъл да отпрати прощална въздишка, преди да замине за Уилтшър. На Катрин ѝ се искаше да го поздрави, но не знаеше какво да каже. Красноречието се прояви единствено в очите ѝ. В тях всички осем части на речта блестяха с най-голяма изразителност и Джеймс с лекота можа да ги свърже. Той беше нетърпелив да стигне вкъщи и получи потвърждение на всичките си надежди, затова сбогуването не продължи дълго. То би било още по-кратко, ако дамата на сърцето му не го бе спирала многократно с настойчивите си молби да тръгва. На два пъти тя го връща почти от вратата, за да му каже как изгаря от нетърпение той да тръгне по-бързо. „Наистина, Морланд, насила трябва да ви изгоня. Помислете си колко път имате. Не издържам повече да гледам как се бавите. За Бога, не губете още време. Хайде, тръгвайте, тръгвайте, умолявам ви!“

Този ден двете приятелки, чиито сърца повече от всякога се бяха слели в едно, прекараха неразделни. Часовете отлетяха, докато те мечтаеха за сестринското си щастие. Мисис Торп и нейният син, които сякаш очакваха само съгласието на мистър Морланд, за да сметнат годеща на Изабела за най-щастливото възможно събитие в семейството си, бяха допуснати до обсъжданията и внесоха своя дял от многозначителни погледи и загадъчни мимики, за да възбудят напълно полагащото се любопитство у двете непосветени по-малки сестри. На нежната Катрин тази странна криеница изглеждаше едновременно и недоброжелателна, и непоследователна и тя не би се стърпяла да не изтъкне безсърдечността в нея, ако противоречивото поведение на майката и сина не подсказваше нещо на по-малките момичета. Ан и Марая скоро я накараха да се успокои, като съобразително обявиха: „Знаем за какво става въпрос“, и вечерта бе прекарана в своеобразно

надлъгване и показ на изобретателността у членовете на това семейство. Еднакво умело едната страна създаваше загадъчност около несъществуващата тайна, а другата неопределено намекваше, че я е разкрила.

Следващия ден Катрин отново прекара с приятелката си. Стараеше се да я ободри и съкрати мудните мъчителни часове до получаването на писмото. Усилията ѝ не бяха никак излишни, защото колкото повече приближаваше времето, когато можеше да пристигне пощата, толкова по-мрачна ставаше Изабела, докато накрая сама не си внуши пълно отчаяние. Писмото дойде и къде бяха поводите за отчаяние? „Никак не ми беше трудно да получа съгласието на моите добри родители. Обещаха ми, че ще направят всичко, което могат, за моето щастие“ — гласяха първите три реда. Беше нужен само един миг, за да се възцари радостна увереност. Цялото лице на Изабела засия неудържимо, всякаква следа от тревога и безпокойство изчезна от него. Тя трудно успяваше да овладее възбудата си и без колебание се обяви за най-щастливата сред смъртните.

Със сълзи на радост мисис Торп прегърна дъщеря си, сина си, гостенката и бе готова да прегърне и половината от жителите на Бат. Сърцето ѝ преливаше от нежност. Не признаваше друго обръщение, освен „скъпи Джон“ и „скъпа Катрин“. „Скъпата Ан“ и „скъпата Марая“ незабавно бяха допуснати да споделят общото блаженство, а повтореното „скъпа, скъпа“ пред името на Изабела само показваше, че това любимо дете е направило всичко, за да го заслужи. И Джон не пропусна да изрази радостта си. Той не само дари мистър Морланд с несравнимата похвала, че е един от най-прекрасните хора на света, но и изрече много противоречиви ласкателства в негова чест.

Писмото, донесло цялото това щастие, бе кратко и не съдържаше друго, освен вече известното уверение, че всичко се е развило благоприятно. Засега не се съобщаваха никакви подробности. Джеймс щеше да пише за тях следващия път. Изабела вече спокойно можеше да си позволи да чака. Онова, което ѝ беше нужно, се съдържаше в обещанието на мистър Морланд. Той дал честната си дума, че ще направи живота им приятен, а откъде щеше да дойде техният доход, дали от прехвърляне на поземлен имот или вложени в ценни книжа пари, беше въпрос, който ни най-малко не вълнуваше натурата ѝ, несклонна да се задълбочава. Вестите бяха достатъчни, за да се

чувства сигурна, че скоро ще сключи завиден брак и във въображението ѝ живо се заредиха блажени картини на щастието, което той щеше да ѝ донесе. Видя се след няколко седмици обект на заинтригувани погледи и възхищение на всички нови познати във Фулъртън и на завист на всяка ценена стара приятелка в Пътни — в собствена карета, с ново име на визитните си картички и разкошен венчален пръстен на ръката си.

Съдържанието на писмото вече бе известно и Джон, който единствено заради него още не бе заминал за Лондон, се готвеше да потегли.

— Е, мис Морланд — обърна се той към Катрин, която бе намерил сама в приемната, — дойдох да се сбогувам с вас.

Тя му пожела приятен път. Торп сякаш не я чу, отиде до прозореца, започна да се върти покрай него, тананикаше някаква мелодия и изглеждаше напълно зает със собствените си мисли.

— Няма ли да закъснеете за Дивайзиз? — запита Катрин.

Той не отговори. Помълча минута и изведнъж се разприказва:

— Бога ми, страхотно е, че са намислили да се женят! Това хрумване на Морланд и Бел е умно нещо. Вие как смятате, мис Морланд? Според мене идеята никак не е лоша.

— Уверена съм, че е много добра.

— Наистина ли? Е, това е хубаво. Радвам се, че не сте по принцип противничка на брака. Чували ли сте старата поговорка: „Отидеш ли на една сватба, готви се за друга“? Искам да кажа, че се надявам да дойдете на сватбата на Бел.

— Да, обещах на сестра ви да съм с нея винаги, когато е възможно.

— Тогава, нали знаете — той странно извъртя тялото си и насилено и глуповато се изсмя, — искам да кажа, че можем да проверим дали мелодията на тази стара песен е вярна.

— Мислите ли? Само че аз не пея. Е, желая ви приятно пътуване. Днес съм канена на обяд у мис Тилни и трябва вече да си вървя.

— Ама защо така страшно бързате? Кой знае кога ще се видим пак. Ще се върна чак след две седмици и това за мене ще са две дяволски дълги седмици.

— Тогава защо не съкратите престоя си там? — запита Катрин, когато разбра, че той очаква тя да каже нещо.

— Много сте любезна все пак, любезна и добра. Няма бързо да го забравя. Мисля, че сте най-добрата от всички, които познавам и изобщо... Притежавате невероятна доброта и не е само добротата, у вас има толкова много, толкова много от всички хубави качества и освен това, кълна се, не познавам друга като вас!

— О, Боже, мисля, че не съм по-различна от другите хора, само дето има много по-добри от мене. Желая ви всичко хубаво.

— Все пак искам да ви кажа, мис Морланд, че скоро ще дойда да поднеса почитанията си във Фулъртън, ако нямате нещо против.

— Заповядайте. Баща ми и майка ми ще се радват да ви видят.

— А аз се надявам... аз се надявам, мис Морланд, че вие няма да имате нещо против да ме видите.

— О, Боже, в никакъв случай. Съвсем малко са хората, които не бих искала да видя. В компания винаги е по-весело.

— И аз мисля точно така. Да ми дадат малка весела компания, да ми позволят да съм заедно с хората, които обичам, да ме оставят да бъда където и с когото искам, а останалото може да върви по дяволите. Това е моето мнение и много се радвам, че казахте същото. Струва ми се, мис Морланд, че вие и аз разсъждаваме доста еднакво по повечето въпроси.

— Може и така да е, никога не съм мислила за това. А що се отнася до повечето въпроси, откровено казано, малко са нещата, за които съм си съставила твърдо мнение.

— И аз съм същият, кълна се. Хич не съм склонен да си товаря мозъка с работи, които не ме засягат. Моята представа за нещата е съвсем простичка. Достатъчно ми е да се ожена за момичето, което харесвам, да имам солиден покрив над главата си, а за останалото не ме е грижа. Богатството е едно нищо. Аз съм осигурен с достатъчен собствен доход и ако се случи тя да няма и пени, толкова по-добре.

— Прав сте. По този въпрос съм съгласна с вас. Ако единият е богат, няма никакъв смисъл и другият да притежава голямо състояние. Без значение е кой ще донесе богатството, важното е да стига и за двамата. Отвращава ме стремежът пари при пари да отидат. А да се ожениш за пари за мене е най-недостойното нещо. Желая ви всичко хубаво и ще ни е много приятно да ни посетите във Фулъртън, когато ви е удобно.

И тя си тръгна.

Въпреки цялата си галантност, той не бе в състояние да я задържи повече. В характера му нямаше нищо, което да я накара да се забави още, при положение, че имаше да съобщава голяма новина и да се приготви за важно гостуване. И така, тя забързано си тръгна, а той остана твърдо убеден, че я е ухажвал най-изкусно и тя съвсем явно го е насърчила.

Вълнението, което Катрин беше изпитала най-напред, когато научи за годежа на брат си, я караше да очаква забележителното събитие да предизвика силни чувства у мистър и мисис Алън. Ала колко дълбоко бе разочарована! Оказа се, че двамата са предвидили още при пристигането на брат й важното събитие, което тя обяви след много встъпителни фрази. Те пожелаха щастие на младите хора, мистър Алън отбеляза, че Изабела е много красива, а мисис Алън — че тя има голям късмет и това беше целият израз на техните чувства. Катрин беше силно изненадана от това равнодушие. Все пак, когато разкри тайната, че Джеймс е заминал за Фулъртън предния ден, у мисис Алън се пробудиха някакви емоции. При тази новина тя не можа да запази невъзмутимо спокойствие и неведнъж повтори колко съжالياва, че заминаването е трябвало да остане скрито, колко хубаво би било, ако бе знаела за намерението на младия Морланд и колко би й се искало да го види, преди да отпътува, за да може, естествено, да го помоли за услугата да предаде най-сърдечни поздравии на бащата и майката на Катрин и искрени почитания на цялото семейство Скинър.

ГЛАВА ШЕСТНАДЕСЕТА

Катрин бе очаквала да изпита някакво безкрайно и неповторимо удоволствие от гостуването си на Милсъм Стрийт, а това предопредели неизбежното ѝ разочарование. Да, наистина, генерал Тилни я посрещна изключително любезно, дъщеря му бе много гостоприемна домакиня, а и Хенри си беше у дома и на обяда не присъстваха чужди хора. И все пак въпреки Катрин установи, без да анализира дълго чувствата си, че посещението не ѝ е донесло онова щастие, за което предварително се бе настроила. Мис Тилни сякаш се бе отчуждила от нея, вместо общуването този ден да задълбочи познанството им. Хенри Тилни се бе оказал като никога мълчалив и сдържан, вместо да разкрие себе си в още по-благоприятна светлина в непринудеността на домашната обстановка. И накрая, независимо от подчертано любезното отношение на баща им към нея, независимо от отправените благодарности, покани и комплименти, тя бе изпитала облекчение, когато си бе тръгнала и се бе освободила от присъствието му. Катрин се затрудняваше да си обясни всичко това. Невъзможно беше грешката да е у генерал Тилни. Нямаше никакво съмнение, че той е изключително мил и добросърдечен, направо очарователен мъж във всяко едно отношение, та нали бе висок, красив и, най-важното, баща на Хенри. Най-малко той можеше да бъде винен, че децата му нямаха настроение, а на нея самата не ѝ бе весело в неговата компания. На Катрин не ѝ оставаше друго, освен да се надява, че първото е било чиста случайност, второто пък отдаваше единствено на собствената си глупост. Съвсем иначе изтълкува случилото се Изабела, след като изслуша подробния разказ за нейното гостуване. Гордостта била причината за всичко, само гордостта, достигаща до непростимо високомерие и надменност — нищо друго! Тя отдавна подозирала, че това семейство се държи много самонадеяно и думите на Катрин го потвърждавали. Никога в живота си не била чувала някой да се държи по-дръзко от мис Тилни. Да пренебрегне задълженията си на

домакия, като не прояви елементарно добро възпитание! Да се държи така високомерно с гостенката си! Почти да не ѝ проговори!

— Не, не, Изабела, не беше чак толкова лошо. Нямаше високомерие у нея, напротив, държа се много любезно.

— Хайде, не я защитавай! Да не говорим пък за брат ѝ, който се показваше толкова привързан към тебе! Милостиви небеса! Е, чувствата на някои хора са неразбираеми! Той почти не те е погледнал през целия ден, нали така излиза?

— Не искам да кажа това. Просто сякаш не бе в настроение.

— Това е направо възмутително! От всичко на света най-много ме отвращава непостоянството! Позволявам си да те помоля най-настойчиво, скъпа моя Катрин, повече да не мислиш за него. Той направо е недостоеен за тебе.

— Недостоеен за мене? Та аз не смятам, че той изобщо ми обръща някакво внимание.

— Точно това казвам и аз, той изобщо не ти обръща внимание. Какво непостоянство! Ах, колко по-различни са твоят и моят брат! Твърдо съм убедена, че Джон има най-вярното сърце.

— Що се отнася до генерал Тилни, обаче, уверявам те, че не можеш да си представиш по-голяма любезност и внимание от тези, които той прояви към мене. Сякаш единствената му грижа бе да ме забавлява и да ме накара да се чувствам щастлива.

— О, за него не съм чувала нищо лошо. Нямам основания да подозирам, че той е горделив. Според мене е истински джентълмен. Джон има много добро мнение за него, а преценката на Джон...

— Ще изчакам да видя как ще се държат с мене тази вечер. Уговорихме се да се срещнем с тях в увеселителните зали.

— А аз трябва ли да идвам?

— Нямах ли такова намерение? Мислех, че сме се уговорили.

— Е, щом толкова настояваш, не мога да ти откажа. Само не изисквай от мене да бъда занимателна компаньонка, защото сърцето ми ще е на четиридесет мили от тук, както добре знаеш. Що се отнася до това да танцувам, умолявам те да не споменаваш подобно нещо — и дума не може да става. Предполагам, че Чарлс Ходжис ще ми досажда до смърт, но аз съвсем остро ще го отрежа. Обзалагам се, че ще се досети за причината, а точно това искам да избягна, затова ще настоявам да си запази предположенията за себе си.

Мнението на Изабела за семейство Тилни не повлия на приятелката ѝ. Катрин бе убедена, че не бе имало и следа от надменност в обноските на брата или сестрата, нито пък вярваше, че в сърцата им може да се таи горделивост. Вечерта я възнагради за тази ѝ увереност. Също като преди тя срещна сърдечност у сестрата и внимание от страна на брата — мис Тилни се стараеше да не се отделя от нея, а Хенри я покани да танцуват.

След като предишния ден на Милсъм Стрийт бе чула, че едва ли не всеки час очакват пристигането на по-големия брат, капитан Тилни, не ѝ беше трудно да отгатне кой е този контешки облечен, красив млад мъж, когото никога преди не бе виждала, а сега явно принадлежеше към тяхната компания. Катрин го наблюдаваше с огромно възхищение и дори предполагаше, че някои хора вероятно го намират за по-хубав от брат му, макар че в нейните очи новодошлият изглеждаше по-самонадеян и изразът на лицето му не бе толкова предразполагащ. Вкусът и маниерите му определено отстъпваха, и то не малко, на тези на Хенри. Катрин чу как той не само се възпротиви на всякаква мисъл да танцува, но и открито се присмя на брат си, който за себе си не отхвърляше тази възможност. От това последно обстоятелство може да се предположи, че каквото и мнение да имаше нашата героиня за по-големия Тилни, той самият не бе особено опасно възхитен от нея. Нямаше вероятност да се породи вражда между братята или дамата да бъде упорито преследвана. По-големият Тилни в никакъв случай не би могъл да бъде подстрекателят на тримата загърнати в плащовете си злодеи, които по-късно насила щяха да я вкарат в пътническа карета с четири коня и да я отвлечат нанякъде с бясна скорост. Междувременно, Катрин, без да се измъчва от предчувствия за подобно злощастие или други лоши опасения, освен че танците могат да се окажат с малко фигури и да свършат бързо, се радваше на щастието си, както винаги, когато беше с Хенри Тилни. С искрящи очи попиваше всяка негова дума и под впечатление на неговата неотразимост, самата ставаше неотразима.

След края на първия танц капитан Тилни отново се приближи до тях и за голямо неудоволствие на Катрин дръпна брат си настрана. Те се оттеглиха, като нещо си шепнеха, и макар нейната деликатна чувствителност да не я хвърли незабавно в тревога с извода, че капитан Тилни навярно е чул някоя зловеща клевета за нея и е побързал

да я съобщи на брат си с надеждата да ги раздели навеки, тя все пак изпита доста тревожно чувство, когато загуби от поглед партньора си. Катрин остана в това напрегнато състояние цели пет минути, които тъкмо бяха започнали да ѝ се струват дълъг четвърт час, когато двамата се завърнаха и нещата се изясниха. Хенри поиска да узнае мнението ѝ дали нейната приятелка, мис Торп, ще има нещо против да потанцува, тъй като брат му би бил много щастлив да ѝ бъде представен. Без да се колебае, Катрин отговори, че мис Торп няма никакво намерение да танцува. Жестокият отговор бе предаден на другия брат, който незабавно се отдалечи.

— Зная, че брат ви няма да се огорчи — каза тя, — защото преди го чух да казва, че ненавижда танците. Все пак неговото внимание показва голямата му доброта. Видял е, предполагам, че Изабела все още седи на мястото си и е помислил, че сигурно ѝ липсва партньор. Само че той просто се е заблудил, тъй като тя за нищо на света не желае да танцува.

Хенри се усмихна и забеляза:

— Колко малко затруднения ви създава разгадаването на мотивите за действията на другите хора.

— Защо? Какво искате да кажете?

— Вие не се питате какво би могло да впечатли даден човек и кое най-сигурно би го подбудило да действува, като се имат предвид възрастта, положението и вероятните му житейски навици. Вие мислите какво би впечатлило вас, какви биха били вашите подбуди да постъпите по този начин.

Не ви разбирам.

— В такъв случай се намираме в много неравностойно положение, защото аз ви разбирам отлично.

— Мене? Да, вярно, аз не мога да се изразявам достатъчно добре, за да бъда неразбираема.

— Браво! Изкажете изключително духовита забележка за състоянието на съвременния език.

— Умолявам ви все пак да ми кажете какво имате предвид.

— Дали наистина трябва? Действително ли го желаете? Та вие не съзнавате какви ще са последствията — това ще ви донесе жестоко притеснение и със сигурност ще породи разногласие помежду ни.

— Не, не, не ще се стигне нито до едното, нито до другото, затова няма от какво да се боя.

— Е, добре, аз само исках да кажа, че като приписвате желанието на брат ми да танцува с мис Торп единствено на добротата му, ме убеждавате, че със собственото си доброжелателство превъзхождате целия останал свят.

Катрин се изчерви и възрази, така че предвижданията на джентълмена се оказаха верни. И все пак, имаше нещо в думите му, което компенсираше болезненото ѝ смущение и това нещо дотолкова завладя съзнанието ѝ, че за известно време светът престана да съществува, тя не чуваше и не отговаряше и почти беше забравила къде се намира. Изведнъж я стресна гласът на Изабела. Катрин вдигна поглед и видя, че тя и капитан Тилни се готвят да им подадат ръце, за да изпълнят фигурата с двете полузавъртания.

Изабела сви рамене и се усмихна. Това бе единственото обяснение за невероятната промяна в намеренията ѝ, което можеше да се даде в момента, но за Катрин то никак не бе достатъчно и тя съвсем открито изказа изумлението си пред своя партньор.

— Не мога да си представя как е могло да се случи. Изабела така твърдо бе решила да не танцува!

— А никога ли преди Изабела не е променяла решенията си?

— О! Да, но тъй като... Пък и вашият брат! Как е могло да му дойде на ум да я покани, след като му предадохте моите думи?

— Лично мене той не ме изненадва. Изненадвам се от вашата приятелка, защото вие настоявате да изпитвам това чувство. Що се отнася до моя брат, обаче, трябва да призная, че неговото поведение в случая напълно се вмести в моите очаквания, като познавам характера му. Красотата на вашата приятелка бе явна примамка, а, как да ви кажа, вие единствена сте в състояние да разберете нейното постоянство.

— Вие се смеете, но аз ви уверявам, че Изабела е общо взето твърде постоянна.

— Всеки би трябвало да ограничи това си качество дотук. Постоянството при всички обстоятелства предполага чести прояви на твърдоглавие. Способността да преценяваш се проверява чрез подбирането на момента, когато може да се поотстъпи. И без да имам предвид точно брат си, действително мисля, че мис Торп никак не е сгрешила, като е избрала настоящия момент.

Докато не свършиха танците, двете приятелки нямаха възможност да водят доверителни разговори. Но после, докато се разхождаха из залата, хванати за ръка, Изабела обясни поведението си по следния начин:

— Не се учудвам, че се изненада, пък аз самата действително се уморих до смърт. Той е невероятно кречетало! Би било доста забавно, стига съзнанието ми да не беше заето с друго. Все пак бих дала всичко на света, за да поседя спокойно:

— Тогава защо не го направи?

— О, Господи! Би изглеждало прекалено странно, а ти знаеш как ненавиждам да се държа като чудачка. Отказвах му до последна възможност, но той твърдо продължаваше да настоява. Не можеш да си представиш как упорито ме увещаваше. Молих го да ме извини и да си намери друга партньорка, но не би, нямало да го направи, след като се бил спрял на мене, мисълта за всяка друга в залата вече му била непоносима. Той съвсем не искал просто да танцува, той желал да бъде с мене. Боже, каква глупост! Казах му, че е избрал начин, по който много трудно би ме убедил, защото от всичко на света най-много мразя красивите приказки и комплиментите. А после... после видях, че няма да ме остави на спокойствие, докато не стана да танцувам. И освен това си помислих, че ако не го направя, мисис Хюз, която ми представи капитан Тилни, ще изтълкува зле постъпката ми. Сигурна съм, че твоят скъп брат щеше да се почувства нещастен, ако бях останала да седя цяла вечер, без да танцувам. Все пак се радвам, че всичко свърши. Съвсем се изтощих да слушам безсмислиците на Тилни, пък и той е толкова елегантен млад мъж, че забелязах как очите на всички бяха вперени в нас.

— Той наистина е много красив.

— Красив ли? Може. Предполагам, че повечето хора се възхищават от външността му, но аз ни най-малко не харесвам този тип хубост. Мразя мъжете с румено лице и тъмни очи. Все пак той никак не изглежда зле. Изумително самомнителен е, естествено. На няколко пъти го поставих на мястото му, както аз умея, нали разбираш.

Когато се видяха следващия път, младите дами имаха къде по-интересна тема за обсъждане. Получило се беше второто писмо от Джеймс Морланд, в което подробно се описваха великодушните намерения на неговия баща. Предвиждаше се едната църковна

длъжност, заемана от мистър Морланд с право да се разпорежда с нея и която носеше годишен доход от четиристотин лири, да бъде предоставена на сина му веднага след навършване на необходимата възраст. Отстъпваше се немалка част от семейния доход, а не някаква жалка сума, каквато можеше да получи едното от общо десет деца. Освен това на Джеймс се гарантираше, че в бъдеще ще наследи имот, даващ най-малко още толкова приходи.

Джеймс съобщаваше това с подобаваща благодарност. Необходимостта да изчакат две-три години с женитбата, макар и неприятна, бе предвидена от него още по-рано и той я понасяше без недоволство. Катрин, чиито очаквания бяха толкова смътни, колкото и понятията ѝ за доходите на нейния баща, в този момент се влияеше изцяло от мнението на брат си в съставянето на собствената си преценка, затова почувства същото задоволство, каквото изпитваше и той, и сърдечно поздрави Изабела, че всичко се е уредило така щастливо.

— Това наистина е просто чудесно — отвърна Изабела с мрачно лице.

— Мистър Морланд действително постъпва изключително благородно — каза милата мисис Торп, като тревожно наблюдаваше дъщеря си. — Единственото, което желая, е да можех и аз да дам толкова. Та повече от това не би било възможно да се очаква от мистър Морланд. Предполагам, че ако междувременно реши, че все пак е в състояние да направи още нещо, той ще го стори, защото съм сигурна, че е прекрасен човек с добро сърце. Четиристотин лири наистина са незначителен доход за начало на семейния живот, но твоите желания, скъпа моя Изабела, са толкова скромни. Ти, мила, не отчиташ, че винаги си се задоволявала с малко.

— Ако искам нещо повече, то съвсем не е заради самата мене, а защото не ще понеса да съм причината скъпият ми Морланд да пострада. Той ще бъде принуден да разчита на доход, който едва ли ще стигне за задоволяване на най-елементарните житейски нужди. Ако ставаше дума само за мене, това би било без значение. Аз никога не мисля за себе си.

— Зная, че е така, скъпа, затова ти винаги ще бъдеш възнаграждавана с обичта, която събуждаш у всички. Няма друга млада жена, която да е до такава степен обграждана с всеобщата любов

на своите познати. Затова ми се струва, скъпо мое дете, че когато мистър Морланд те види... Но нека не разстройваме милата ни Катрин като говорим такива неща. Та мистър Морланд се показва много благороден. Винаги са казвали, че е рядко прекрасен човек и, нали разбираш, скъпа, тъй като съм убедена, че той притежава изключително широки възгледи, съвсем не трябва да си мислим, че ако ти имаше добра зестра, той би решил да ви даде по-голямо състояние.

— Уверявам те, че никой няма по-високо мнение за мистър Морланд от мене. Но все пак всеки си има своите слабости и всеки е в правото си да се разпорежда със собствените си пари, както намери за добре.

Катрин се почувства засегната от тези намеци.

— Напълно съм убедена — каза тя, — че баща ми е обещал да даде всичко, което може да си позволи.

Изабела се опомни:

— Не може да става и дума за съмнение по този въпрос, скъпа моя Катрин. Ти ме познаваш достатъчно добре, за да ми вярваш, че дори много по-малък доход би ме задоволил. Ако в този момент съм малко разстроена, то не е, защото искам повече пари. Аз мразя парите и стига нашият съюз да можеше да се осъществи веднага, та макар и доходът ни да е петдесет лири годишно, щях да смятам, че всичките ми желаня са изпълнени. Ах, мила Катрин, ти разгада моята тайна, точно заради това е цялата ми мъка. Трябва да изминат две и половина дълги-предълги, безкрайни години, докато брат ти получи свещеническото място.

— Ама естествено, миличка Изабела — каза мисис Торп, — ние отлично виждаме какво става в сърцето ти. Ти не умееш да се преструваш. Напълно разбираме сегашното ти огорчение и всички би трябвало да те обичат повече заради твоята благородна и честна любов.

Неприятните чувства у Катрин започнаха да утихват. Тя се постара да убеди себе си, че единствено отлагането на женитбата бе причина за разочарованието на Изабела. И когато при следващата им среща я видя жизнерадостна и дружелюбна както обикновено, положи усилия да забрави, че за минута си бе помислила нещо друго. Скоро след писмото си пристигна и самият Джеймс и бе посрещнат с най-голямата сърдечност, която би могъл да желае.

ГЛАВА СЕДЕМНАДЕСЕТА

Започна шестата седмица от престоя на семейство Алън в Бат. Дали тя щеше да се окаже и последната, от известно време бе въпрос, в чието обсъждане Катрин се заслушваше с разтуптяно сърце. Едно така скорошно прекратяване на познанството ѝ със семейство Тилни представляваше тежка беда, за която нямаше утеха. Докато бъдещето тънеше в неизвестност, тя имаше чувството, че цялото ѝ щастие е заложено на карта, но когато се реши квартирата да бъде наета за още две седмици, светът отново се изпълни със сигурност. Катрин малко се замисляше дали тези две седмици щяха да ѝ донесат друго, освен удоволствието понякога да вижда Хенри Тилни. Наистина, веднъж или дважд след годежа на Джеймс беше осъзнала какво би могло да се случи. Тя дори достигна дотам да си позволи тайно да мечтае за едно „може би“. Като цяло, обаче, очакванията ѝ не се простираха по-далече от блаженството да бъде с него в театъра или балната зала. Този момент обхващаше следващите три седмици и тъй като през това време щастието ѝ бе сигурно, останалата част от собствения ѝ живот ѝ се струваше толкова далечна, че почти не будеше интерес. Още същата сутрин, когато въпросът бе изяснен, тя посети мис Тилни и изля пред нея радостните си чувства. Съдено беше това да е ден на изпитания. Едва Катрин беше успяла да изрази задоволството си от удължения престой на мистър Алън, когато мис Тилни ѝ съобщи, че нейният баща току-що е решил да си замине от Бат в края на идната седмица. И това ако не беше удар! Напрегнатата неизвестност, която Катрин бе преживяла същата сутрин ѝ изглеждаше като безгрижно спокойствие в сравнение със сегашното разочарование. Лицето ѝ помръкна и с глас, изпълнен с неподправена тревога, тя повтори като ехо последните думи на мис Тилни: „В края на идната седмица!“.

— Да, рядко баща ми може да бъде накаран да се отнесе към минералната вода с вниманието, което според мене тя заслужава. Той е разочарован, защото не пристигнаха едни негови приятели, които бе

очаквал да види тук и тъй като вече се чувства доста добре, бърза да се прибере вкъщи.

— Много съжалявам — каза унило Катрин, — ако знаех по-рано...

— Може би — започна притеснено мис Тилни — ще бъдете така добра... Ще бъда много щастлива, ако...

Влизането на баща ѝ прекъсна тези учтиви фрази, които, както Катрин бе започнала да се надява, може би щяха да доведат до предложение двете да поддържат кореспонденция помежду си. След като генералът я поздрави с обичайната си любезност, той се обърна към дъщеря си с думите:

— Е, Елинор, мога ли да те поздравя, че си успяла да склониш хубавата си приятелка да удовлетвори молбата ти?

— Тъкмо бях започнала да ѝ излагам молбата си, сър, и вие влязохте.

— В такъв случай продължавай на всяка цена. Зная, че ти е оживяло на сърцето. Моята дъщеря, мис Морланд — продължи той, без да остави време на мис Тилни да каже и дума, — се готвеше да изкаже едно твърде смело желание. Както вероятно вече ви е съобщила, ние напускаме Бат следващата събота. В писмо моят управител ми съобщава, че е необходимо моето присъствие у дома. И след като не се оправдаха надеждите ми да видя тук маркиз Лонгтаун и генерал Кортни, едни от моите най-стари приятели, нищо не ме задържа в Бат. Ако можеше да се изпълни и нашето егоистично желание по отношение на вас, бихме напуснали града без всякакво съжаление. Накратко, възможно ли е да ви убедим да се откажете от вашия триумф сред тукашното общество и да ощастливите вашата приятелка с присъствието си в Глостършър? Почти се срамувам да отправя към вас тази молба, въпреки че вие определено ще я възприемете като по-малко дръзка, отколкото всеки друг в Бат. Скромност като вашата... Ала не, аз в никакъв случай не бих ви притеснил с открита възхвала. Ако склоните да ни окажете честта да гостувате у нас, вие ще ни направите неизразимо щастливи. Вярно е, че не можем да ви предложим нищо, което да се сравнява с увеселенията в този оживен град. Не можем да ви изкушим нито с развлечения, нито с блясък, защото начинът ни на живот, както виждате, е обикновен и непретенциозен, но все пак няма да пожалим

никакви усилия абатството Нортангър да не ви се стори лишено от привлекателност.

Абатството Нортангър! Тези думи зашеметиха Катрин и възбудиха у нея чувство на безкраен възторг. Изпълненото ѝ с благодарност и блаженство сърце с мъка успяваше да се сдържи и да изрази вълненията си с езика на някакво подобие на спокойствие. Да получи толкова ласкателна покана! Така горещо да настояват за присъствието ѝ! Тази покана бе въплътила в себе си всичко, което Катрин ценеше и което я изпълваше с чувство на лекота, цялата радост на настоящето и надежда за бъдещето и тя я прие от все сърце с единствената уговорка, че трябва да получи съгласието на родителите си.

— Веднага ще пиша у дома — каза тя — и ако те не възразят, аз предполагам, че няма...

Генерал Тилни бе настроен не по-малко оптимистично, тъй като вече бе посетил прекрасните ѝ приятели на Пълтни Стрийт и бе получил тяхното одобрение за своите желания.

— Щом те са съгласни да се разделят с вас — заяви той, — можем да очакваме разбиране и от всички останали.

Искрено, макар и меко, мис Тилни отново изрази любезната си молба и само за няколко минути въпросът бе почти уреден, доколкото позволяваше необходимостта да се узнае и мнението във Фулъртън.

Събитията тази сутрин бяха накарали Катрин да преживее какви ли не чувства — мъчителна неизвестност, после сигурност и след това разочарование, ала сега я бе обхванало безметежно и пълно блаженство. В приповдигнато настроение, стигащо до екстаз, с мисълта за Хенри в сърцето си и с абатството Нортангър на езика си, тя забърза към къщи да пише писмото.

Мистър и мисис Морланд, като разчитаха на разумната преценка на приятелите, на които вече бяха поверили дъщеря си, не изпитаха и най-малкото съмнение, че не би могло да има нещо нередно в запознанство, завързало се пред очите им, затова още с първата поща дадоха охотно съгласието си Катрин да гостува в Глостършър. Тази благосклонност с нищо не надхвърляше предварителните надежди на Катрин, но въпреки това затвърди нейното убеждение, че няма друг човек на света, комуто да върви повече по отношение на приятели и щастие, стечение на обстоятелствата и късмет. Сякаш всичко и всички

се бяха наговорили да работят в нейна полза. Благодарение на любезността на първите си приятели, семейство Алън, тя бе въведена в среда, където бе изпитала тъй много и тъй различни радости. Беше изживяла щастието да срещне взаимност във всичките си чувства и предпочитания. Усетеше ли влечение към някого или нещо, успяваше да въплъти мечтите си в реалност. Изабела щеше да ѝ стане сестра и това правеше сигурна любовта ѝ. Семейство Тилни, онези, на чието добро мнение за себе си най-много държеше, надминаха дори собствените ѝ желания с този ласкаещ я план за продължаване на близкото им приятелство. Предстоеше ѝ да бъде тяхна избрана гостенка, да прекара седмици под един покрив с човека, чието общество най-много ценеше, и отгоре на всичко това щеше да бъде покривът на едно абатство! Страстта ѝ към старинните сгради отстъпваше единствено на страстта ѝ към Хенри Тилни и замъците и манастирите обикновено придаваха очарование на онези ѝ блянове, които не бяха изпълнени с неговия образ. В продължение на много седмици съкровената ѝ мечта бе да посети и подробно да разгледа крепостния вал и централната кула на някой замък или сводестите галерии, опасващи двора на някое абатство. Тя никога не бе копняла да бъде нещо повече от обикновена посетителка, отбила се за час, тъй като всяка друга възможност ѝ бе изглеждала почти неосъществима. И все пак, невъзможното щеше да се случи. Толкова малка бе вероятността да ѝ се падне такъв късмет — та сградата в Нортангър можеше да бъде по-обикновена, например Нортангър Хаус, Нортангър Хол, Нортангър Плейс, Нортангър Парк, Нортангър Корт или Нортангър Котидж, а тя се оказа абатство и самата Катрин щеше да живее в нея! Всеки ден щеше да има достъп до дълги влажни коридори, тесни килии и някой порутен параклис. Тя не успяваше напълно да потисне надеждата, че там все още витаят древни легенди и ужасяващи спомени за някоя несретна злочеста монахиня.

Чудно беше, че приятелите ѝ не изглеждаха ни най-малко опиянени от гордост заради дома си и с такова спокойствие се отнасяха към мисълта, че го притежават. Единственото обяснение можеше да бъде силата на навика да живеят в него от детинство. Те не смятаха за повод за гордост привилегията, получена по рождение. За тях техният впечатляващ дом означаваше толкова малко, колкото и впечатляващата им външност.

Много бяха въпросите, които Катрин гореше от нетърпение да зададе на мис Тилни, но бурните мисли не ѝ позволиха добре да проследи отговорите. Така тя остана почти в неведение, че абатството Нортангър е било богат манастир по времето на Реформацията. След разрушаването си попаднало в ръцете на един от предците на семейство Тилни, а в сегашната сграда е останала запазена значителна част от старинната постройка, въпреки че останалото е било разрушено. Освен това, зданието беше разположено ниско в една долина, закътано на север и изток от извисяващи се дъбови гори.

ГЛАВА ОСЕМНАДЕСЕТА

Изцяло погълната от щастието си, Катрин почти не забеляза, че бяха изминали два-три дни, без да се съберат дори няколко минути, които да е прекарала с Изабела. Тя го осъзна за първи път и затъгува за разговорите си с нея една сутрин във Водната зала, докато се разхождаше с мисис Алън и нямаше нито какво да каже, нито какво да чуе. Не бяха изминали и пет минути, откакто бе зажадувала за приятелско общуване, и обектът на нейните копнежи се появи, поиска да поговори доверително с нея и я отведе да седнат.

— Това е моето любимо закътано местенце — заяви тя, след като седнаха на една пейка между двете врати, откъдето можеха да наблюдават всички влизащи в залата.

Катрин забеляза как погледът на Изабела непрекъснато се вторачваше ту в едната, ту в другата врата, сякаш нетърпеливо очакваше някого. Спомнила си колко често съвсем несправедливо я бяха обвинявали в лукавство, тя реши, че сегашният момент ѝ дава чудесна възможност най-после наистина да прояви това качество и весело забеляза:

— Не се безпокой, Изабела, Джеймс скоро ще бъде тук.

— Ха! Скъпо мое създание, не мисли, че съм чак такава глупачка, та да искам той да се държи като залепен за мене. Би било отвратително да сме вечно заедно, та нали ще се превърнем в посмешище на целия град. Значи, ти заминаваш за Нортангър. Изумително се радвам. Доколкото разбрах, това е едно от най-хубавите старинни имена в Англия. Ще разчитам да ми го опишеш с най-големи подробности.

— Не се съмнявай, че ще се постарая да вложа цялото си умение. Защо се озърташ непрестанно? Да не би да чакаш сестрите си?

— Никого не чакам. Така или иначе, трябва да гледам нанякъде и имам този глупав навик да се вторачвам в нещо, когато мислите ми са отдалечени на стотици мили. Изумително съм склонна да отсъствам

духом, сигурно в това отношение съм ненадмината. Тилни казва, че при хора с определена душевна нагласа винаги се получава така.

— Доколкото разбрах, Изабела, ти искаше да ми кажеш нещо конкретно.

— О, да, има какво. Ето ти още едно доказателство за това, което ти обяснявах. Ах, тази моя нещастна глава! Съвсем забравих. Та въпросът е следният. Току-що получих писмо от Джон и можеш да се досетиш за съдържанието.

— Грешиш, не мога.

— Моя скъпа любов, не се преструвай така отвратително. За какво би могъл да пише той, ако не за тебе? Знаеш, че е влюбен страстно в тебе.

— В мене ли, скъпа Изабела?

— Е, любима моя Катрин, това вече е направо смешно. Скромността с всичките ѝ там прояви сама по себе си е прекрасна, но малко елементарна искреност понякога също никак не вреди. Не мога да разбера всички тези превземки. Та ти просто искаш да ти правя комплименти! Вниманието му към тебе бе тъй явно, че и едно дете би го забелязало. Освен това само половин час, преди да напусне Бат, ти съвсем недвусмислено си го насърчила. В писмото си Джон съобщава, че почти ти е направил предложение и ти си се отнесла най-благосклонно към ухажванията му. Сега той иска от мене да те известя за сериозните му намерения и да ти кажа всичките нежности и ласкателства. Затова напълно излишно е да се преструваш, че падаш от небето.

Катрин бе поразена от това обвинение. Истината ѝ вдъхваше настойчивост и тя уверяваше, че изобщо не е подозирала някаква любов към себе си у мистър Торп, следователно и през ум не би могло да ѝ мине да го насърчава.

— Що се отнася до вниманието, което ми бил оказвал, честна дума, никога не съм го съзнавала дори за секунда, с изключение единствено на първия ден от престоя му тук, когато ме покани на танц. А да ми е правил предложение или нещо подобно, явно има някаква необяснима грешка. Нали не би било възможно да не разбера, ако е ставало въпрос за толкова важно нещо! От все сърце искам да ми повярваш и най-отговорно ти заявявам, че дори една-единствена дума от подобен характер не е била разменена между нас. Пък това за

последния половин час, преди да замине, вече е пълно недоразумение и нищо повече, защото аз изобщо не съм го виждала цялата онази сутрин.

— Колкото до това, виждала си го, нали прекара целия предобед в Едгарс Билдингс. Точно в този ден се получи съгласието на баща ти. Много добре знам, че ти и Джон останяхте сами в гостната малко преди да си тръгнеш от нас.

— Така ли? Щом казваш, сигурно е вярно, но убий ме, ако си спомням. Чакай, сега се сецям, наистина цялата онази сутрин бях у вас и там, заедно с другите, видях и Джон. Но да сме оставали насаме дори и за пет минути... Впрочем, не си струва да спорим. Нали, каквото и да е имало от негова страна, фактът, че нищо не си спомням, трябва да те убеди, че нито съм мислила, нито съм очаквала или желала да бъда обект на неговите чувства. Чувствам се страшно неудобно, задето той храни някакви симпатии към мене, но съзнателно не съм му давала никакъв повод, нямах и най-малка представа за тях. Умолявам те, час по-скоро разсей тази негова заблуда и му предай, че го моля за извинение, тоест... не знам как би следвало да се изразя..., просто избери най-подходящия начин да му кажеш какво имам предвид. Джон ти е брат, Изабела, и аз в никакъв случай не искам да говоря с пренебрежение за него, но ти много добре знаеш, че ако има мъж, когото да отделям сред другите, това не е той.

Изабела мълчеше.

— Мила приятелко, не бива да ми се сърдиш. Не можех да предположа, че брат ти толкова се е увлякъл по мене. А освен това ние така или иначе пак ще бъдем сестри.

— О, да — изчерви се Изабела, — не е само един начинът, по който можем да станем сестри. Е, моя скъпа Катрин, както разбирам, ти твърдо си решила да отхвърлиш бедния Джон?

— Определено не мога да отговоря на неговите чувства, нито пък някога съм имала намерение да ги насърчавам.

— Щом случаят е такъв, естествено повече няма да ти досаждам. Джон бе пожелал да говоря с тебе по този въпрос и аз го сторих. Право да ти кажа, още щом прочетох писмото му, цялата работа ми се видя глупава и необмислена. Нищо добро и за двама ви не би излязло от нея. Та с какви средства ще живеете, ако се ожените? Разбира се, и ти, и той щяхте да получите по нещичко, но в днешно време семейство не

се издържа с мизерни доходи. Каквото и да казват авторите на сантиментални романи, без пари си за никъде. Само се чудя как на Джон му е хрумнала подобна идея, изглежда, не е получил последното ми писмо.

— В такъв случай ти нали наистина не ме виниш, че съм извършила нещо лошо? И си убедена, че никога не съм искала да мамя брат ти и до този момент въобще не съм подозирала, че той ме харесва?

— О, що се отнася до това — със смях отвърна Изабела, — нямам претенции, че съм в състояние да определя със сигурност какви са били мислите и плановете ти в миналото. Ти най-добре си знаеш. От време на време човек се впуска в някой лек безобиден флирт и се увлича да дава по-големи надежди, отколкото би желал да оправдае. Можеш обаче да си сигурна, че аз съм последната, която би те съдила сурово. Докато човек е млад и весел, всичко това трябва да се счита за напълно в реда на нещата. Един ден мислиш едно, а на следващия — друго. Появяват се нови обстоятелства и мненията се променят.

— Но моето мнение за брат ти никога не се е променяло. То е било винаги едно и също. Ти говориш за неща, които никога не са се случвали.

— Скъпа моя Катрин — продължи Изабела, без изобщо да я слуша, — за нищо на света не бих те тласнала прибързано към годеж, преди да си наясно със собствените си чувства. Според мене, нищо не би ме оправдало, ако поискам да пожертввам цялото си щастие, за да зарадвам брат ми, просто защото е мой брат. В крайна сметка, може би без тебе той може би ще бъде не по-малко щастлив, защото хората рядко знаят какво ще им хрумне, особено младите мъже, които са така изумително непостоянни и склонни към промени. Та искам да ти кажа, защо щастието на брат ми трябва да ми е по-скъпо от щастието на моята приятелка? Знаеш, че представите ми за приятелството са доста стриктни. Преди всичко обаче, мила Катрин, недей да бързаш. Запомни от мене, че който много бърза, после съжالياва. Тилни казва, че хората в нищо не се заблуждават толкова често, колкото в характера на собствените си чувства, и мисля, че е много прав. Охо, ето идва и самият той. Няма значение, впрочем, защото съм сигурна, че няма да ни забележи.

Катрин вдигна поглед и видя капитан Тилни, а докато говореше, Изабела така настойчиво се бе вторачила в него, че скоро привлече вниманието му. Той незабавно приближи и седна на мястото, което тя му посочи с канещ жест. Първите му думи стреснаха Катрин. Макар да говореше тихо, тя успя да долови:

— Значи така! Винаги охранявана, ако не лично, то от доверено лице.

— О, глупости! — отвърна Изабела със същия полушепот. — Защо говорите подобни неща? Та ако бях убедена, че е така... Вие знаете, че имам доста независим дух.

— Бих искал да имахте независимо сърце. Това за мене би било достатъчно.

— О, става въпрос за сърцето ми! Та вас какво ви интересуват сърцата? Никой от вас, мъжете, няма сърце.

— Ако нямаме сърца, то имаме очи и те ни карат достатъчно да се измъчваме.

— Така ли? Съжалявам. Съжалявам, че очите ви откриват нещо толкова отблъскващо у мене. Обръщам се на другата страна. Надявам се, че това ви удовлетворява — каза тя, обръщайки му гръб — надявам се, че сега очите ви не се измъчват.

— Напротив, даже по-силно, защото все още виждат крайчеца на един профил със свежа като пъпка кожа, което едновременно е прекалено много и прекалено малко.

Катрин чу всичко до последната дума и цветът на лицето ѝ се промени. Не можеше да слуша повече. Беше изумена как Изабела може да търпи подобни думи. Изпълни я ревност заради брат ѝ и тя се изправи, обяви, че трябва да се присъедини към мисис Алън и предложи да се разходят из залата. Изабела, обаче, никак не се показва склонна да приеме. Била изумително уморена, а и толкова отвратително било да се марширува напред-назад. Освен това, ако се отделяла от мястото си, щяла да пропусне да забележи сестрите си, които очаквала всеки момент. Затова скъпата ѝ Катрин трябвало да я извини и отново да седне. Ала и Катрин можеше да бъде упорита и тъй като точно в този момент мисис Алън се приближи и предложи да си вървят, тя напусна с нея Водната зала, като остави Изабела да седи до капитан Тилни. Катрин си тръгна с доста тревожни чувства. Струваше ѝ се, че капитан Тилни е на път да се влюби в Изабела и че

приятелката ѝ несъзнателно го насърчава. Безспорно го правеше несъзнателно, защото привързаността на Изабела към Джеймс беше неоспорима и открито призната чрез годежа ѝ. Невъзможно беше човек да се съмнява в нейната вяност и добри намерения. И все пак, по време на целия разговор, Изабела се беше държала странно. Беше се изразявала не като познатата Изабела, беше говорила прекалено много за пари и изглеждаше твърде доволна от появата на капитан Тилни. Колко странно, че не долавяше възхищението му от нея. Катрин горещо желаше да ѝ намекне за това, да я накара да се държи нащрек, за да предотврати цялото страдание, което твърде оживеното ѝ държане можеше да донесе както на капитан Тилни, така и на нейния брат.

Чувствата на Джон Торп към нея бяха комплимент, който не смекчаваше впечатлението от безразсъдството на сестра му. Катрин бе почти толкова далече от мисълта да вярва на тези чувства, колкото и от желанието те да се окажат искрени. Тя съвсем не бе забравила способността му да се заблуждава и уверенията, че ѝ е направил предложение, а тя го насърчила, я убедиха колко непонятни за ума можеха понякога да бъдат неговите грешки. Поради тази причина нейното самолюбие не бе поласкано. Врѣх взе учудването. Направо смайващо беше старанието му да си въобрази, че е влюбен в нея. Изабела беше говорила за вниманието, което ѝ оказвал, но самата Катрин никога не го беше усещала. Изабела беше казвала много неща, за които Катрин се надяваше, че бяха изречени необмислено и повече никога няма да се повторят. Приятно ѝ беше да се уповава на това заключение, което в момента създаваше лекота и покой в душата ѝ.

ГЛАВА ДЕВЕТНАДЕСЕТА

През следващите няколко дни, въпреки че не си позволяваше да подозира приятелката си, Катрин не се сдържа и започна внимателно да я наблюдава. Онова, което видя, не беше никак приятно. Сякаш някой бе подменил Изабела. Наистина, когато се намираха в обкръжението само на своите най-близки приятели в Едгарс Билдингс или на Пълтни Стрийт, промяната в обноските ѝ беше тъй несъществена, че сама по себе си можеше да остане незабелязана. От време на време някакво меланхолично безразличие и онази тъй често изтъквана сега разсеяност, за която Катрин не бе чувала нищо преди, обхващаха Изабела. Това би могло само да ѝ придаде допълнителен чар и да събуди по-сърдечен интерес към нея, ако не бяха другите, по-обезпокоителни прояви. Навън, в обществото, Изабела приемаше ухажванията на капитан Тилни със същата охота, с която той се впускаше в тях, и делеше почти поравно вниманието и усмивките си между него и Джеймс. За Катрин тази промяна беше прекалено явна, за да я отмине с безразличие. Младото момиче просто не можеше да разбере какво означава това непоследователно поведение и какво беше решила да прави приятелката ѝ. Изабела не съзнаваше, че причинява болка, но своенравното ѝ безразсъдство беше достигнало до степен, която не можеше да не възмути Катрин. Джеймс страдеше. Тя виждаше, че той е мрачен и напрегнат. Жената, отдала му сърцето си, нехаеше в момента за неговия душевен покой, който за Катрин си оставаше постоянна грижа. Тя се тревожеше много и за бедния капитан Тилни. Наистина, външният му вид не ѝ харесваше, но името му бе ключ към нейното доброжелателно отношение и тя с искрено съчувствие мислеше, че приближава мигът на неговото разочарование. Макар да не се съмняваше, че правилно е дочула онези думи във Водната зала, след като размисли, Катрин изключи възможността той да знае за годежа на Изабела. Поведението му беше абсолютно несъвместимо с подобна осведоменост. Той може би ревнуваше от брат ѝ, виждайки в негово лице съперник, а ако ѝ се струваше, че има нещо

по-дълбоко, вината сигурно беше в нейното превратно тълкуване. На Катрин ѝ се искаше деликатно да укори Изабела, да ѝ напомни за нейното положение и я накара да осъзнае двойната си жестокост, но не намираше нито удобен случай, нито подходящи думи. Понякога сполучваше да направи лек намек, но Изабела никога не успяваше да я разбере. В своето страдание тя се успокояваше най-вече с намерението на семейство Тилни да напусне града. Само след няколко дни заминаваха за Глостършър и отпътуването на капитан Тилни щеше най-малко да възстанови покоя в сърцата на всички, с изключение на неговото собствено. Оказа се обаче, че капитанът все още не възнамерява да се оттегля. Той нямаше да се присъедини към групата, заминаваща за Нортангър, а щеше да се задържи още в Бат. Катрин взе решение веднага, щом научи това и се обърна към Хенри Тилни за съвет. Обясни му каква мъка ѝ причинява явното увлечение на брат му по мис Торп и го замоли да му съобщи, че тя е сгодена.

— Брат ми го знае много добре — отговори Хенри.

— Наистина ли? Тогава защо продължава да стои тук?

Той не отговори и се опита да смени темата, но тя стремително продължи:

— Защо не го убедите да замине? Колкото по-дълго стои тук, толкова по-зле ще бъде за него в крайна сметка. Моля ви, посъветвайте го, за негово добро и за доброто на всички, незабавно да напусне Бат. С течение на времето разстоянието ще възвърне спокойствието му. Тук няма на какво да се надява и оставането ще му донесе само страдание.

Хенри се усмихна и забеляза:

— Сигурен съм, че брат ми не желае да си тръгне.

— Тогава нали ще го убедите да замине?

— Убежденията не са подвластни на ничия воля, но все пак моля да ме извините, че няма дори да опитам да го убеждавам. Аз самият му казах, че мис Торп е сгодена. Той знае какво прави и сам отговаря за постъпките си.

— Не, той не знае какво прави — извика Катрин, — той не знае каква болка причинява на брат ми. Наистина, Джеймс нищо не ми е казал, но съм сигурна, че му е много тежко.

— А вие напълно сигурна ли сте, че вината за това е у брат ми?

— Напълно.

— Кое причинява болката — ухажванията на брат ми или приемането им от мис Торп?

— Не е ли едно и също?

— Мисля, че мистър Морланд много добре би схванал разликата. Нито един мъж не се дразни от възхищението, което обичаната от него жена събужда у друг. Единствено от нея зависи дали това ще го накара да се измъчва.

Катрин се изчерви заради приятелката си и каза:

— Изабела не постъпва както трябва, но съм уверена, че тя съвсем не желае да причинява страдание, защото е много привързана към брат ми. Тя го обича още от първата им среща и когато още не беше сигурно дали баща ми ще даде съгласието си, изпитваше толкова голямо безпокойство, че почти получи нервна криза. Вие разбирате, че тя несъмнено изпитва силни чувства към брат ми.

— Разбирам — тя обича Джеймс, но флиртува с Фредерик.

— О, не, съвсем не флиртува. Жена, влюбена в един мъж, не може да флиртува с друг.

— Вероятно тя нито обича, нито флиртува така пълноценно, както би правила, ако беше избрала само едното. И единият, и другият джентълмен трябва да понамалят изискванията си.

След кратка пауза Катрин заговори отново:

— Значи, вие не вярвате, че Изабела е силно привързана към брат ми?

— Не бих могъл да изкажа мнение по този въпрос.

— Но какви са намеренията на вашия брат? Щом знае, че тя е сгодена, какво би могъл да цели с това си поведение?

— Много настойчиво разпитвате.

— Наистина ли? Та аз питам само за онова, което искам да науча.

— А питате ли само за онова, което можете да очаквате да ви кажа?

— Така мисля. Сигурно знаете какво става в душата на брат ви.

— Уверявам ви, че в този случай само мога да се досещам какво става в душата на брат ми, както вие се изразихте.

— И какво е то?

— Какво ли! Ако трябва да си играем на догадки, нека догадките да са изцяло наши. Жалка работа е да се ръководим от предположения от втора ръка. Моят брат е млад мъж, който обича да се наслаждава на

живота и може би понякога е безразсъден. Познава приятелката ви от около седмица и знае за годежа ѝ почти от момента на запознанството им.

— Добре — каза Катрин, след като помисли няколко секунди, — от всичко това вие можете да си направите изводи за намеренията на своя брат, аз обаче определено не мога. Баща ви не се ли притеснява от всичко това? Не желае ли капитан Тилни да замине? Сигурна съм, че той ще отпътува, ако баща ви поговори с него.

— Скъпа моя, мис Морланд — каза Хенри, — не грешите ли малко с тази мила загриженост за спокойствието на вашия брат? Не отивате ли прекалено далече? Дали брат ви ще се почувства поласкан заради себе си и заради мис Торп, задето предполагате, че нейната любов или най-малко доброто ѝ поведение могат да се гарантират единствено чрез отстраняването на капитан Тилни от полезрението ѝ? Трябва ли брат ви да се чувства сигурен само когато са сами? Или, казано с други думи, трябва ли никой да не се домогва до сърцето на мис Торп, за да бъде тя вярна на брат ви? Той не мисли така и бъдете сигурна, че не би желал и вие да разсъждавате по този начин. Не казвам: „Не се тревожете“, защото знам, че в момента изпитвате точно това чувство, но положете всички усилия, за да намалите безпокойството си. Вие не се съмнявате във взаимната любов между вашия брат и вашата приятелка, затова вярвайте, че истинска ревност между тях никога не може да съществува и че никакво неразбирателство помежду им не би било трайно. Ако са отворили сърцата си един за друг така, както нито неговото, нито нейното сърце може да се отвори за вас, значи съвсем точно знаят как трябва да постъпват и какво могат да понесат и бъдете сигурна, че никой, дразнейки другия, няма да си позволи нещо повече от взаимно приятна за тях закачка.

Хенри забеляза, че тя изглежда все така недоверчива и мрачна и добави:

— Наистина, Фредерик не напуска Бат с нас, но вероятно ще се задържи тук съвсем малко и може би ще отпътува няколко дни след нас. Отпускът му скоро изтича и ще трябва да се върне в полка си. И какво ще остане от тяхното запознанство? Две седмици в офицерската столова ще вдигат наздравници за Изабела Торп, а тя един месец ще се смее заедно с брат ви на страстта на бедния Тилни.

Катрин не можеше повече да се бори с обхваналото я чувство за спокойствие. Беше настъпило още по време на самия разговор и сега вече я завладя напълно. Хенри Тилни знаеше най-добре. Тя се упрекна заради прекалените си опасения и реши никога повече да не се замисля сериозно по този въпрос.

Решението ѝ бе улеснено от поведението на Изабела при прощалната им среща. Последната вечер от престоя на Катрин в Бат семейство Торп прекараха на Пълтни Стрийт и между влюбените не се случи нищо, което да възбуди у нея безпокойство или лоши предчувствия на раздяла. Джеймс беше в отлично настроение, а Изабела — завладяващо лъчезарна. Сякаш нежността към приятелката заемаше първо място в сърцето ѝ, но в подобен момент в това нямаше нищо осъдително. Вярно, че веднъж тя рязко възрази на любимия си, а друг път издърпа ръката си от неговата, но Катрин помнеше наставленията на Хенри и реши, че така се проявява разумната любов. Не е трудно да си представим раздялата на двете прекрасни млади дами и техните прегръдки, сълзи и обещания.

ГЛАВА ДВАДЕСЕТА

Мъчно беше на мистър и мисис Алън да се лишат от младата си приятелка, чието присъствие толкова много бяха ценили заради добротата и жизнерадостта ѝ, а да ѝ намират развлечение се бе превърнало в тиха радост за самите тях. Ала сърце не им даваше да пожелаят да остане, когато виждаха колко щастлива беше, че заминава с мис Тилни. Освен това, самите те щяха да прекарат само още една седмица в Бат, така че нямаше дълго да усещат отсъствието ѝ. Мистър Алън придружи Катрин до Милсъм Стрийт, където тя трябваше да закуси и изчака да я настанят да седне сред новите ѝ приятели, посрещнали я изключително любезно. Вълнението на момичето, че бе приета като своя в семейството, както и страхът, да не би да стори нещо не съвсем редно и да не съумее да запази доброто им мнение за себе си, бяха тъй силни, че в притеснението на първите пет минути то почти бе готово да се върне с мистър Алън на Пълтни Стрийт.

Държането на мис Тилни и усмивката на Хенри бързо я освободиха донякъде от неприятното чувство, но напрегнатостта ѝ остана. Дори непрекъснатото внимание на самия генерал Тилни не можеше напълно да я успокои. Нещо повече, колкото и да беше абсурдно, Катрин се питаше дали не би се чувствала по-свободно, ако той не се занимаваше толкова много с нея. Загрижеността му дали се чувства удобно, несекващите подканяния да си вземе още от храната и често повтаряните опасения, че нищо от сервираното не ѝ е по вкуса — а тя никога в живота си не бе виждала и половината от това разнообразие от ястия, поднесени на закуска — не ѝ позволяваха дори за минута да забрави, че беше чужда в този дом. Чувстваше се напълно недостойна за подобно уважение и не знаеше с какво да се отплати. Не ѝ стана по-спокойно, когато генералът раздражено запитва защо се бави по-големият му син, а после, когато най-накрая капитан Тилни слезе, изрази недоволството си от неговата мудност. Укорът беше отправен толкова строго, че Катрин направо онемя. Стори ѝ се прекалено суров за подобна постъпка. Чувството ѝ за неловкост още

повече се засили, когато се оказа, че тя е основната причина за отпращанията упрек. Закъснението на сина възмутило бащата най-вече защото било израз на неуважение към нея. Това поставяше Катрин в доста неудобно положение и тя изпита искрено съчувствие към капитан Тилни, без да може да се надява на доброжелателно отношение от негова страна.

Капитанът изслуша баща си мълчаливо и не направи опит да се оправдава. Това потвърди страховете на Катрин, че неспокойните му мисли за Изабела вероятно са го държали дълго буден и това е истинската причина за късното му ставане. Реално, тя за първи път попадеше в една компания с него и се надяваше да разбере що за човек е. За съжаление, почти не чу гласа му, докато бащата се намираше в стаята, а дори и след това беше толкова раздразнен, че тя успя да долови единствено следните думи, прошепнати на Елинор: „Колко ще се радвам, когато всички се махнете!“

Суетнята около заминаването не беше приятна. Часовникът удари десет, докато сваляха куфарите, а според плана на генерала, по това време трябваше да са напуснали Милсъм Стрийт. Не му подадоха балтона да го облече направо, а го разгънаха удобно в кабриолета с двата коня, в който той щеше да пътува със сина си. Средната седалка на каретата не беше издърпана, въпреки че в нея щяха да се возят трима души и прислужничката на дъщеря му така беше затрупала купето с пакети, че за мис Морланд не бе останало място да седне. На генерала, подал ръка на Катрин да се качи, това опасение подежда тъй силно, че собствената ѝ нова кутия с писмени принадлежности щеше да бъде изхвърлена от него на улицата, ако тя с известни усилия не беше успяла да я спаси. Най-накрая вратата на каретата с трите млади момичета се затвори и те потеглиха с умерения темп, с който породистите, добре охранени коне на един джентълмен обикновено изминават тридесет мили, колкото беше разстоянието от Бат до Нортангър, с предвидена по средата почивка. Щом излязоха от портата, настроението на Катрин се оживи, защото тя не се стесняваше в присъствието на мис Тилни. Изпълнена с интерес към напълно непознатия ѝ маршрут, към Абатството в края му и следващия ѝ кабриолет, тя без съжаление хвърли последен поглед към Бат, с чувството, че пътните жалони направо бягат пред очите ѝ. Последва отегчението от двучасовия престой в странноприемницата „Малка

Франция“, за да си починат конете, където човек нямаше какво да прави, освен да яде, без да е гладен, и да се разхожда безцелно, без да има какво да види. Възхищението ѝ от изискания начин, по който пътуваха, от елегантната карета с четирите коня, от ездачите на предната двойка, облечени в красиви ливреи, които така ритмично се повдигаха в стремената и от многобройните съпровождащи ги мъже, яхнали породисти жребци, малко понамаля под въздействието на последвалите неудобства. Чакането никак не би ѝ тежало, ако се чувстваше щастлива сред спътниците си. Ала генерал Тилни, иначе толкова чаровен мъж, изглежда винаги потискаше настроението у децата си и освен него друг почти не отронваше дума. Като виждаше това, както и недоволството на генерала от всичко, което предлагаша в странноприемницата и раздражително сприхавото му отношение към сервитьорите, Катрин с всяка минута се изпълваше с все по-голямо страхопочитание към него. Двата часа започнаха да ѝ се струват четири. Най-сетне бе дадено облекчителното нареждане да потеглят, с което дойде и голямата изненада за Катрин. Генералът ѝ предложи през останалата част от пътуването да се вози на неговото място в кабриолета на сина му, тъй като денят бил прекрасен и той много би желал тя да разгледа местността колкото е възможно по-добре.

Катрин поруменя при споменаването на тази идея, защото си спомни мнението на мистър Алън за пътуването в открити карети с млади мъже. Първата ѝ мисъл бе да откаже, но, като размисли, у нея надделя уважението към преценката на генерал Тилни. Той не би могъл да ѝ предложи нещо непристойно. Затова само след няколко минути тя се озова, невероятно щастлива, седнала редом с Хенри в кабриолета. Трябваше да се повози съвсем малко, за да се убеди, че двуколката е най-прекрасната кола на света. Нямаше спор, че в движението на каретата с четирите коня се усещаше някакво величие, но тя бе тежка и създаваше главоболия. Катрин не можеше да забрави лесно двата часа, които бяха престояли в „Малка Франция“. За кабриолета половината от това време би се оказало достатъчно. Впрегнатите в него пъргави коне изглеждаха готови да препуснат напред толкова устремено, че биха задминали с лекота каретата само за половин минута, ако генерал Тилни не беше решил, че тя трябва да се движи отпред. Не бяха само конете, които определяха достойнствата на кабриолета. Хенри караше много умело и спокойно, без да всява

никакъв смут, без да се перчи пред нея и без да ругае жребците. Колко огромна беше разликата между него и единствения господин, с когото бе в състояние да го сравни, защото друг не бе я возил. А и колко добре му стоеше шапката, какво усещане за вкус и достойнство създаваше кройката на балтона му с множество къси пелерини! Тя не се съмняваше, че да бъде возена от мистър Тинли в кабриолет беше най-голямото щастие на земята, което отстъпваше само на радостта да танцуват заедно. Освен всичко друго, Катрин се наслаждаваше на удоволствието да слуша похвални думи за себе си и искрената му благодарност за добрината ѝ да гостува на сестра му. Той ѝ каза, че оценява това като истинско приятелство, пораждащо искрена признателност. Житейските обстоятелства около сестра му, обясни Хенри, не се бяха стекли твърде щастливо. Тя нямала никаква женска компания, а по време на честите отсъствия на баща им оставала направо сама.

— Но как така? — запита Катрин. — Вие не живеете ли с нея?

— Нортангър е само наполовина мой дом. Поддържам домакинство в Удстън, където имам собствена къща. Това е почти на двадесет мили разстояние от бащиното ми жилище, но се налага да прекарвам там част от времето си.

— Навярно това е доста тежко за вас.

— Винаги ми е тежко да изоставям Елиноор.

— Да, но освен че сте силно привързан към нея, навярно много обичате и самото абатство. След като сте свикнали да живеете в абатство, обикновеният пасторски дом сигурно никак не ви допада.

Той се усмихна и каза:

— Изградили сте си доста привлекателна представата за Абатството.

— Естествено. То не е ли прекрасна старинна сграда, подобна на тези, за които четем в романите?

— А вие готова ли сте да се сблъскате с всички ужаси, които могат да ви се случат в здание като онова, за което четем в романите? Има ли в сърцето ви достатъчно храброст и здрави нерви за тайните входове, скрити зад отместващи се дървени ламперии и разтварящи се гоблени?

— Какво говорите, не мисля, че бих се уплашила лесно от подобни неща в къща, пълна с много хора. А и сградата никога не е

била оставяна необитавана и пустееща в продължение на дълги години и семейството не се е връщало ненадейно, без да предупреди никого, както се случва в романите.

— Така е, не ще и дума. Няма да ни се налага с мъка да налучкваме пътя към някоя зала, осветена слабо единствено от тлеещата жаравана на догарящите в огнището дървета. Нито ще трябва да си приспособяваме легла на пода в стая без прозорци, врати и мебели. Трябва обаче да сте наясно, че когато млада дама (независимо по какъв начин) попадне под покрива на подобно здание, винаги я настаняват отделно от семейството. И докато те уютно се разполагат в своя край на дома, престарялата икономка Дороти с неприветлив вид я повежда нагоре по странична стълба, после преминават през множество мрачни коридори и достигат до стая, която никой не е ползвал, откакто преди около двадесет години в нея е умрял някакъв братовчед или друг родственик. Можете ли да издържите на подобен ритуал? Няма ли във вашето съзнание да се родят тежки предчувствия, когато се озовете в такава мрачна стая, прекалено огромна и с твърде висок таван, ако цялото това безмерно пространство се осветява от слабите лъчи на една-единствена лампа? Ами ако стените са покрити с гоблени, изобразяващи фигури в естествена големина, а леглото, с тъмозелени завеси или пурпурен балдахин, наподобява катафалка. Няма ли да трепне сърцето ви?

— О, не, сигурна съм, че няма да ми се случи подобно нещо.

— Няма ли да разглеждате със страх мебелите във вашата стая? И какво ще откриете? Липсва маса, липсват кана и леген за измиване, няма гардероб, няма скрин, само в единия край може би ще откриете останки от счупена лютня, а в другия — тежка ракла, която не може да се отвори по никакъв начин. А над камината ще виси портрет на красив мъж във военна униформа, чиито черти така необяснимо ще ви поразят, че няма да можете да откъснете поглед от него. Междувременно, Дороти, не по-малко странна от собствената ви външност, ще се вторачва силно развълнувана във вас и ще направи някакви неразбираеми намеци. Нещо повече, за да повдигне вашия дух, тя ще ви подсказе, че стаята ви се намира в онази част на Абатството, където броди призрак и ще ви увери, че оттук никой в къщата не би могъл да чуе вика ви. След тази заключителна, стопляща сърцето забележка, тя ще се поклони и ще се оттегли. Вие ще се

вслушате в шума на заглъхващите ѝ стъпки, докато ехото им не отзвучи, а после, когато храбростта ще започне да ви напуска, ще се опитвате да заключите вратата, но ще откриете, със засилваща се тревога, че няма ключалка.

— О, мистър Тилни, та това е ужасно! Направо като в роман! Но такова нещо положително не може да ми се случи. Сигурна съм, че вашата икономка не се казва Дороти. Е, а после какво става?

— Вероятно през първата нощ няма да се случи нищо, което още повече да засили вашия дълбок смут. След като превъзмогнете непреодолимия си ужас от приготвеното ви ложе, ще си легнете да поспите няколко часа неспокоен сън. Ала на втората или най-късно на третата нощ след вашето пристигане ще се разрази страховитата буря. По околните планини ще се сипят гръмотевици, чиито грохот сякаш ще разтърсва зданието до основи, а когато заедно с тях задуха ураганният вятър, вероятно ще ви се стори, че сте съзряла под светлината на светещата лампа как една част от гоблена се люлее по-силно от останалите. Естествено, вие не ще можете да потиснете любопитството си, когато моментът е тъй подходящ да го удовлетворите. Веднага ще станете от леглото, ще наметнете пенъоара си и ще тръгнете да проверите каква е тази мистерия. Не след дълго търсене ще откриете разрез в гоблена, направен тъй умело, че да не се забелязва и след най-внимателно вглеждане щом го разтворите, пред вас ще се изпречи врата, затворена единствено с тежки резета и катинар, с които вие ще се справите с малки усилия, и с лампата в ръка ще преминете оттатък в малка сводеста зала.

— В никакъв случай! Бих била прекалено изплашена да го направя!

— Как? Даже след като Дороти ви е дала да разберете, че съществува таен подземен ход между вашата стая и параклиса „Свети Антоний“, отдалечен едва на две мили? И вие бихте се отказала от толкова достъпно приключение? Не, не, вие ще влезете в тази малка сводеста зала, ще минете през нея, ще се озовете в още няколко стаи, без погледът ви да съзре нещо забележително. Само може би някъде ще зърнете кама, другаде — няколко капки кръв, на трето място — останки от уреди за изтезание. Но тъй като все пак нищо от това не излиза от рамките на обичайното, а вашата лампа е на път да изгасне, ще се отправите обратно към стаята си. Когато обаче отново се озовете

в малката сводеста зала, огромен старинен шкаф от абаносово дърво, инкрустирано със злато, ще привлече погледа ви. Първия път не сте го забелязали, макар много старателно да сте разгледали мебелите. Тласкана от неудържимо предчувствие, вие нетърпеливо ще приближите към него, ще отворите сгъваемите му врати и ще претърсите всяко чекмедже. Отначало няма да откриете нищо съществено, освен скрито съкровище, състоящо се от грамадно количество диаманти. Ала накрая ще докоснете скритата пружина и ще отворите вътрешното отделение, в което ще има свитък хартия. Ще го сграбчите и ще видите, че държите страници от някакъв ръкопис. Със скъпоценното съкровище в ръце бързо ще се върнете в стаята си, но едва ще успеете с мъка да разчетете: „О, който и да си ти, в чиито ръце попаднат тези записки на злочестата Матилда...“ и вашата лампа ще угасне и около вас ще настъпи пълна тъмнина.

— О, не, не, не говорете така. Все пак, кажете какво става по-нататък.

Но Хенри, твърде развеселен от интереса, който бе възбудил, не беше в състояние да продължи. Не беше по силите му да поддържа сериозния драматизъм нито на темата, нито на тона си, затова помоли спътницата си да продължи неволите на Матилда като използва собствената си фантазия. Катрин се опомни, засрами се, че така се бе увлякла и започна искрено да го уверява, че е завладял вниманието ѝ, без да ѝ вдъхне и най-малкото опасение, че ще се сблъска с описаното от него. Та тя беше сигурна, че мис Тилни никога не би я настанила в подобна стая, затова изобщо не се страхуваше.

Тъй като краят на пътуването приближаваше, нетърпението ѝ да види Абатството, което я бе напуснало за известно време, докато Хенри разговаряше на съвсем различни теми, отново я овладя с пълна сила. След всеки завой по пътя Катрин очакваше с благоговейно вълнение да се разкрие гледката на масивни стени от сив камък, издигащи се сред гора от стари дъбове и на високи прозорци в готически стил, по които последните слънчеви лъчи играят в зашеметяващо великолепие. Зданието обаче бе разположено толкова ниско, че Катрин не забеляза дори едничък старинен комин, преди да осъзнае, че прекосява голямата порта на централния вход и навлиза в територията на самото абатство Нортангър.

Тя не знаеше, че чувството на изненада не беше без основание, но в пристигането им имаше нещо, което определено не бе очаквала. Да премине през централния вход с модерно изглеждащите портиерски сгради, с лекота да се озове в пределите на Абатството, да седи в кабриолет, който бързо се движи по гладкия, равен път, направен от дребнозърнест чакъл и то без никакви премеждия, тревоги и формалности ѝ се струваше странно и нелогично. Само че не ѝ остана време за подобни размишления. Изведнъж, точно в лицето ѝ рукна дъжд и тя не можа да види нищо и съсредоточи всичките си мисли върху състоянието на новата си сламена шапка. Когато действително се намери сред стените на Абатството, скочи от кабриолета с помощта на Хенри, озова се под стряхата на покрития вход и влезе в преддверието, където приятелката ѝ и генералът я чакаха да я поздравят с „добре дошла“, Катрин не изпита дори сянка от ужасяващо предчувствие за някакво бъдещо нещастие, което би могло да я сполети и не заподозря, че страховити сцени са се разигравали в миналото между стените на това внушително здание. По нищо не личеше лекият вятър да е довял до нея въздишките на убитите. Найлошото, което той докара, бе силния, неспирно ромолящ дъжд. Затова, след като добре изтръска дрехите си, нашата героиня беше готова да я въведат в гостната, където възвърна способността си да разсъждава.

Абатство! Да, прекрасно беше да се озовеш в абатство. Докато оглеждаше стаята, Катрин се чудеше дали нещо от онова, което попадеше под погледа ѝ, би могло да ѝ създаде усещането, че се намира в абатство. Цялата мебелировка издаваше пищността и изискаността на съвременния вкус. Огнището, което очакваше да е запазило внушителната ширина и тежката резбована украса на отминалите времена, бе превърнато в Ръмфордова камина^[1] с плочки от обикновен, макар и красив мрамор, върху която бяха поставени украшения от изящен английски порцелан. Прозорците, към които погледна с по-голяма надежда, след като чу генералът да разказва как с най-голямо благоговейно старание е запазил готическия им стил, в още по-малка степен съответстваха на представите ѝ. Вярно, че островърхата арка бе съхранена, формата наистина беше готическа, а може би старинните им обковки бяха запазени, но всяко стъкло беше прекалено огромно, прекалено чисто и прекалено светло. Разликата беше много разстройваща за човек, който във въображението си се

беше надявал да види множество дребни елементи, съставлящи големия прозорец, възможно най-тежка каменна зидария, цветно стъкло, втвърден от времето прах и паяжини.

Генералът, който следеше погледа на Катрин, заговори колко малка е стаята и колко непретенциозни са мебелите, как всичко е за всекидневна употреба, предназначено единствено за удобство и прочие, и прочие. Все пак, той се похвали, че има стаи в Абатството, които заслужават да се видят и тъкмо да се впусне в описание на скъпоструващата позлата в една от тях, когато извади часовника си, рязко млъкна и обяви изненадано, че е станало пет без двадесет. Изглежда тези думи означаваха, че всички трябва да се разотиват по стаите си и Катрин се озова в компанията на мис Тилни, която я поведе с такава бързина, от която тя разбра, че точността до секундата при изпълнението на установения ред е неизменно правило в Нортангър.

Преминаха отново през огромно, с висок таван преддверие, слязоха по широка стълба от излъскан дъб и след като изкачиха много стъпала и много площадки, се оказаха в дълга и широка галерия. От едната ѝ страна имаше множество врати, от другата бяха прозорците, през които влизаше светлина. Катрин имаше време само да забележи, че гледат към квадратен двор, след което мис Тилни я въведе в една от стаите и като се задържа при нея, колкото да изрази надеждите си, че гостенката ще се чувства удобно, я остави с много настойчива молба да се ограничи само с най-необходимите променя в тоалета си.

[1] Ръмфордова камина — модерна камина, изобретена от английския физик Бенджамин Томпсън, граф Ръмфорд (1753–1814), с полегата задна част, за да запазва по-дълго топлината и да не позволява на дима да излиза в стаята ↑

ГЛАВА ДВАДЕСЕТ И ПЪРВА

Един мигновен поглед бе достатъчен да убеди Катрин, че стаята ѝ нямаше нищо общо с описанието на Хенри, когато той се бе опитвал да я уплаши. В никакъв случай не бе прекалено огромна, а гоблени и балдахини изобщо нямаше. Стените бяха облепени с тапети, а подът — застлан с килим. По изящество и чистота прозорците не отстъпваха на тези в гостната долу, имаше хубави и удобни мебели, макар и не от най-модерните и в целия вид на стаята нямаше нищо потискащо. От видяното дотук на сърцето ѝ олекна моментално и тъй като много се страхуваше да не закъснее и наруши желанието на генерала, Катрин твърдо реши да не губи време в подробно разглеждане на обстановката. С възможно най-голяма бързина захвърли връхните си дрехи и тъкмо се готвеше да разопакова сваления от седалката в каретата ленен вързоп, в който се намираха най-необходимите ѝ вещи, когато погледът ѝ изведнъж попадна върху огромна и висока ракла, издърпана назад в дълбока ниша до единия край на камината. Сърцето на Катрин се обърна като я видя. Тя забрави за всичко останало и вцепенена от учудване, се вторачи в раклата, докато в главата ѝ се въртяха следните мисли: „Това наистина е много странно! Изобщо не съм очаквала да видя подобна вещ. Толкова грамадна и тежка ракла... Какво ли би могло да има в нея? И защо са я сложили там? А и са я бутнали назад сякаш нарочно, за да не бие на очи. Ще надникна вътре, пък да става каквото ще! Ще хвърля един поглед и то веднага, докато е светло. Ако почакам до вечерта, свещта може да загасне.“ Катрин се приближи и внимателно разгледа раклата. Беше направена от кедър и инкрустиран по странен начин с някакво по-тъмно дърво, от което беше изработена и резбована поставка, повдигаща раклата на около фут от земята. Заклучалката беше от сребро, макар и потъмняло от времето, а от двете ѝ страни се виждаха остатъци от сребърни дръжки с доста нащърбен вид, сякаш някаква непонятна сила ги бе разбила преждевременно. В средата на капака имаше някакъв странен монограм. Катрин се наведе и внимателно се взря в него, но не успя да

различи нищо. В каквато и посока да го четеше, последната буква никак не ѝ приличаше на „Г“, а да се бележи нещо с всяка друга буква в този дом беше обстоятелство, което будеше доста сериозно удивление. Ако първоначално раклата не бе принадлежала на семейство Тилни, какви странни събития я бяха направили тяхна собственост?

Смесеното със страх любопитство на Катрин нарастваше с всеки момент. Тя сграбчи с треперещи ръце скобата на ключалката, твърдо решила с цената на всякакъв риск да разбере какво има вътре. Много трудно, сякаш нещо се съпротивляваше на усилията ѝ, тя повдигна капака няколко инча, но точно в този момент неочаквано почукване на вратата я накара стреснато да го пусне и той хлопна с ужасен трясък. Ненавременната натрапница бе прислужничката на мис Тилни, изпратена от господарката си да помогне на мис Морланд. Катрин незабавно я отпрати, но случката я накара да се опомни и да осъзнае какво трябва да върши. Това я принуди, въпреки нетърпеливото желание да разгадае мистерията, да започне да се облича, без да се бави повече. Приготвяше се мудно, защото мислите и погледът ѝ бяха все така устремени към предмета, който не можеше да не предизвиква интерес и тревога. Въпреки че не посмя да загуби дори миг за втори опит да отвори раклата, не успя и да се реши да се отдалечи на повече от няколко крачки от нея. Накрая, след като пъхна ръката си в единия ръкав на роклята и тоалетът ѝ сякаш бе почти завършен, тя реши, че спокойно може да удовлетвори нетърпеливото си любопитство. Несъмнено можеше да отдели един миг на това начинание. Младата дама имаше намерение да вложи цялата си сила и ако някакво свръхестествено средство не държеше капака, той трябваше да се отвори. В такова настроение тя се втурна напред и увереността ѝ не я подведе. Благодарение на упоритото си усилие отвори капака, но пред изумения ѝ поглед се разкри гледката на бяла памучна покривка за легло, старателно сгъната в единия ъгъл на раклата. Вътре нямаше нищо друго!

Беше се вторачила в покривката, пламнала от изненада, когато мис Тилни, нетърпелива да се увери, че приятелката ѝ е готова, влезе в стаята. Освен надигащата се вълна от изгарящо неудобство, че в продължение на няколко минути е хранила абсурдни очаквания, Катрин изпита и срам, че са я намерили да рови където не трябва.

— Особена е тази старинна ракла, нали? — каза мис Тилни, докато Катрин бързо затваряше капака и се обръщаше към огледалото. — Невъзможно е да се каже колко поколения е надживяла. Не зная защо навремето са я поставили в тази стая, но не исках да я местя, защото мислех, че понякога може да се окаже полезна и в нея да се държат шапки и бонета. Най-лошото е, че е толкова тежка, та трудно се отваря. В този ъгъл обаче поне не пречи.

Катрин нямаше време за отговор, защото с трескава бързина се обливаше в руменина, закопчаваше роклята си и се заричаше да се държи разумно. Мис Тилни внимателно намекна, че се опасява да не закъснеят и след половин минута те изтичаха надолу по стълбата, обхванати от не съвсем безпочвена тревога, защото генерал Тилни крачеше из гостната с часовник в ръка и в мига на тяхното появяване яростно удари звънеца и нареди:

— Вечерята да бъде сервирана *незабавно!*

Катрин потрепери от резкостта, с която той проговори и остана да седи бледа и притаила дъх. Беше в много потиснато настроение, безпокоеше се за децата на генерала и ненавиждаше старите ракли. След като я погледна, генералът възвърна учтивостта си и през останалото време мърмеше дъщеря си, че така глупаво е накарала хубавата си приятелка да бърза, та не може дори дъх да си поеме, при това без ни най-малко да е нужно. На Катрин бе безкрайно трудно да преодолее двойното си притеснение, че е навлякла тази неприятност на приятелката си и че самата тя се бе държала като малка глупачка. Чак когато всички щастливо се настаниха около масата за вечеря, самодоволните усмивки на генерала и собственият ѝ добър апетит я успокоиха. Залата за вечеря бе внушителна. Размерите ѝ съответствуваха на официалната гостна, която бе много по-голяма от използваната за всекидневни нужди. Стилът на подредбата ѝ издаваше лукс и разточителство, което неизкушеният поглед на Катрин почти не долови. Просторността на помещението и големият брой на прислугата бяха едва ли не единственото, забелязано от нея. Катрин се възхити на глас от обширната зала и генералът с много благосклонно изражение се съгласи, че размерите на тази стая не са никак лоши. Освен това призна, че макар, както и повечето хора, да не се интересува от подобни въпроси, той наистина смята умерено голямата трапезария за част от житейските потребности. Предполагал, все пак,

че „тя е свикнала с много по-обширните помещения в къщата на мистър Алън?“

— Нищо подобно — искрено увери Катрин, — салонът за вечеря на семейство Алън е почти наполовина по-малък.

През целия се живот тя не бе виждала толкова огромна стая. Доброто настроение на генерала още повече се повиши. Е, щом той самият разполагал с подобни помещения, би било безсмислено да не ги използва, но честна дума, бил убеден, че вероятно една два пъти по-малка стая предлага повече уют. Той не се съмнявал, че домът на семейство Алън имал точно онези практични размери, които позволявали да се живее щастливо и удобно.

Вечерята премина без други сътресения, но случеше ли се генерал Тилни да излезе, ставаше доста по-весело. Само в негово присъствие Катрин усещаше съвсем лека умора от пътуването, но дори в моменти на вялост и потиснатост у нея надделяваше някакво неопределено чувство за щастие и тя се сещаше за приятелите си в Бат без ни най-малкото желание да бъде с тях.

През нощта се разрази буря. Вятърът ту се бе усиливал, ту бе стихвал през целия следобед и когато дойде време компанията да се разотива, духаше яростен вятър и се лееше пороен дъжд. Докато пресичаше преддверието, Катрин се вслуша с трепетен страх във воя на урагана, а след като чу бясното плющене по стените на старинното здание и яростното хлопване на далечна врата под силата на див напор, тя за първи път почувства, че наистина се намира в абатство. Да, това бяха характерни звуци. Те ѝ припомняха за безкрайните и един от друг по-страховити епизоди и ужасяващи сцени, на които подобни сгради са били свидетели по време на такива бури. Катрин от все сърце се зарадва на щастливите обстоятелства, при които бе попаднала сред тези внушителни стени. Самата тя нямаше нужда да се страхува от среднощни убийци или пияни настойчиви ухажори. Хенри положително се бе пошегувал с разказа си тази сутрин. Домът, в който гостуваше, беше обзаведен уютно и защитен, така че не я грозяха тайни капани и нямаше от какво да пострада. Можеше да се прибере в спалнята си с такова чувство на сигурност, сякаш това беше собствената ѝ стая във Фулъртън. С тези мисли тя укрепваше силата на духа си, докато се изкачваше по стълбите и успя да влезе в стаята си с достатъчно кураж в сърцето, особено след като забеляза, че спалнята

на мис Тилни се намира през две врати от нейната. Веселите пламъци на горящите в камината дърва незабавно спомогнаха да се оправи настроението ѝ. „Колко е хубаво, каза си тя, докато приближаваше към решетката, да намериш огъня вече запален, вместо да се налага да чакаш трепереща от студ, докато цялото семейство си легне. Колко много бедни момичета е трябвало да понасят това, а после уплашено да се стряскат, когато накрая преданата стара прислужница влезе с наръч дърва. Колко съм щастлива, че Нортангър е такъв, какъвто е. Ако беше като някои други места, не съм сигурна, че в нощ като тази щях да съумея да проявя сърцатост, но сега, без съмнение, няма от какво да се тревожа.“

Катрин огледа стаята. Завесите на прозорците сякаш се движеха. Тя прецени, че това би могло да се дължи единствено на силата на вятъра, преминаващ пред пролуките на капациите. Пристъпи смело напред, за да се убеди, че не греша, като безгрижно си тананикаше някаква мелодия. Надникна смело зад всяка завеса, но не видя по ниските первази на прозорците нещо, което би могло да я уплаши и като постави ръка на капациите, окончателно се увери, че вятърът духа много силно и цялата природа се бунтува. Приключила с тази проверка, тя хвърли бегъл поглед към старата ракла. Катрин презираше безпочвените страхове, породени от безсмислени фантазии, и започна с най-блажено безразличие да се готви за сън. Повтаряше си, че трябва да действа спокойно, без да бърза и без да я е грижа дали е последната, която още не спи. Няма смисъл да разпалва огъня отново. Това би я представило да изглежда като страхливка, която, свила се в леглото, копнее за защитата на светлите отблясъци. Така че огънят загасна и Катрин, прекарала почти един час в приготовления, тъкмо мислеше да се пъкне в леглото, когато хвърли последен поглед из стаята и бе зашеметена от гледката на висок старомоден черен шкаф, който изобщо не бе привлякъл вниманието ѝ до тогава, макар да се намиреше на биещо на очи място. В съзнанието ѝ незабавно нахлуха думите на Хенри и описаният от него шкаф от абаносово дърво, който в началото щял да убегне от полезрението ѝ. Въпреки че реално това би могло да не означава нищо, съпадението определено бе твърде поразително. Тя взе свещта и внимателно огледа шкафа. Не беше точно абаносово дърво, инкрустирано със злато, но все пак бе лакирано с японски лак, черен и жълт — изключително красив, и в светлината на пламъка

жълтото създаваше непреодолимо впечатление, че е злато. Ключът бе на вратата и Катрин бе обзета от странното хрумване да погледне какво има вътре. Тя ни най-малко не очакваше да намери нещо, но всичко бе толкова странно след казаното от Хенри. Накратко, сън нямаше да я улови, докато не прегледаше шкафа. И тя постави най-внимателно свещта върху един стол, сграбчи ключа със силно трепереща ръка и се опита да го превърти, но той не се поддаде, въпреки че тя вложи цялата си сила. Разтревожена, но не и обезсърчена, тя опита в другата посока. Щракна някакво резе и тя реши, че е успяла. Но тук ставаше нещо много тайнствено — вратата все така не можеше да се помести. Катрин спря за миг, задъхана и смаяна. Вятърът ревеше в комина, поройният дъжд силно удряше по прозорците и сякаш всичко говореше за ужасното положение, в което бе изпаднала. Да се оттегли в леглото обаче, незадоволила своето любопитство, би било безсмислено. Тя не би могла да заспи със съзнанието, че в непосредствена близост до нея се намира тъй тайнствено затворен шкаф. Отново се залови за ключа и няколко мига го въртя във всички посоки с решителна бързина, породена от последни отчаяни усилия. Изведнъж вратата се поддаде. Сърцето на Катрин подскочи от възторг при тази победа и след като разтвори и двете сгъваеми врати, като резетата на втората имаха много по-просто устройство от това на ключалката, пред погледа ѝ, който не можеше да различи нищо необичайно, се разкри все пак гледката на две редици малки чекмеджета, под и над тях по-големи, а в средата имаше малка вратичка, също затворена с ключалка, чиито ключ бе в нея. Вероятно това бе важното отделение.

Сърцето на Катрин биеше лудо, но смелостта не ѝ изневери. Надеждата караше страните ѝ да пламтят, а очите и щяха да изхвъркнат от любопитство, когато пръстите ѝ сграбчиха дръжката на едно от чекмеджетата и го издърпаха. То бе свършено празно. С позатихнало безпокойство и засилено нетърпение тя издърпа второ, трето, четвърто чекмедже — всичките бяха еднакво празни. Не остана непретърсено нито едно, но никъде нищо не бе намерено. Катрин доста бе чела за изкуството да се крият съкровища, възможността за двойни стени не се бе изплъзнала от съзнанието ѝ и тя с изострено трескаво внимание опипа всяко едно чекмедже, ала напразно. Неизследвано остана единствено мястото в средата. Катрин помисли,

че макар от самото начало да не си бе представяла, че може да намери нещо в която и да е част от шкафа и изобщо не бе разочарована от липсата си на късмет до тук, но би било глупаво да не провери старателно всичко, щом веднъж се е заела с тази работа. Трябваше ѝ малко време, преди да успее да отключи вратичката. Отново срещна същата трудност, както и с външната ключалка, ала накрая я отвори. Търсенето не се оказа напразно, както и досега. Зоркият ѝ поглед попадна мигновено върху свитък хартия, закътан вътре в най-далечния край на отделението, очевидно с цел да бъде скрит. Чувствата ѝ бяха неописуеми. Сърцето ѝ пърхаше, коленете трепереха, страните преbledняха. С несигурна ръка тя сграбчи скъпоценния ръкопис, тъй като половин поглед ѝ бе достатъчен да се увери, че има нещо написано и докато си даваше сметка, изпълнена с бурни чувства, че това е поразителен пример за сбъдналите си предсказания на Хенри, тя твърдо реши, че незабавно трябва да прочете всеки ред, преди да се опита да заспи.

Светлината понамаля, защото свещта бе започнала да дими, и това накара Катрин тревожно да се обърне. Не, нямаше опасност да изгасне внезапно, можеше да гори още няколко часа и за да не ѝ бъде още по-трудно да разчита написаното, което и без това вероятно щеше да се окаже сложно поради старинността на ръкописа, тя понечи набързо да изчисти нагара. В този миг се случи непоправимото! Докато чистеше нагара, свещта изгасна. Загасването на светлината не би могло да предизвика по-ужасен ефект. В продължение на няколко минути Катрин остана скована от безумна уплаха. Свещта бе изгаснала напълно, във фитила не се бе запазила и искрица, която да даде надежда, че пламъкът отново може да се разгори. Стаята се изпълни с непроницаема и неподвижна тъмнина. Бурен порив на вятъра, надигнал се с неочаквана ярост, засили ужаса на този момент. Катрин трепереше от глава до пети. В последвалата тишина в уплашения ѝ слух сякаш отекна звук, наподобяващ отдалечаващи се стъпки и затваряне на врата някъде на безкрайно разстояние от нея. Не бе по силите на човешката природа да понесе повече. Студена пот изби по челото на Катрин, ръкописът падна от ръката ѝ и като пипнешком намери пътя до леглото, тя бързо се хвърли в него и се постара, пъхвайки се дълбоко под завивките, да облекчи донякъде своето мъчение. Разбираше, че и дума не може да става тази нощ да затвори

очи и заспи. Сънят бе невъзможен, защото я владееше трескаво любопитство и всичките ѝ чувства бяха объркани. Пък и бурята навън бе ужасна. Преди Катрин не се плашеше от силните ветрове, но сега всеки напор сякаш бе натоварен с някакво страховито послание. Как би могло да се обясни удивителното намиране на ръкописа, така великолепно превърнало в реалност тазсутрешното предсказание? Какво ли би могъл да съдържа този ръкопис? И за кого ли се е отнасял? По какъв начин е могъл да остане толкова дълго скрит? А колко поразително е, че тъкмо на нея се падна жребият да го открие! Докато не се запознае със съдържанието му, тя не би могла да има нито сън, нито покой, затова бе решила да го прочете при първите лъчи на слънцето. Само че от утрото я деляха дълги и тягостни часове. Тя потрепери, заобръща се в леглото и завидя на всички, които спяха спокоен сън. Бурята още вилнееше и различни звуци, по-ужасни дори от порива на вятъра, достигаха от време на време до тревожния ѝ слух. Веднъж ѝ се стори, че завесите на леглото ѝ се раздвижиха, друг път — че някой напъва ключалката на вратата ѝ и се опитва да влезе. Глух шепот сякаш бавно се носеше по галерията и неведнъж кръвта ѝ се смрази от звуците на далечни стонове. Така минаха часове и уморената Катрин чу как всички часовници в къщата удариха три, след което или бурята утихна, или пък тя неусетно заспа дълбок сън.

ГЛАВА ДВАДЕСЕТ И ВТОРА

В осем часа на следната сутрин прислужницата отвори капаците на прозорците и Катрин се събуди от този звук. Отвори очи, учудена, че изобщо ги е затваряла и гледката я изпълни с жизнерадост. Огънят в камината гореше, а ведро утро бе сменило нощната буря. Веднага, щом съзнанието ѝ се раздвижи, си спомни за ръкописа. Скочи незабавно от леглото в мига, в който прислужничката излезе, трескаво събра листове, разпилели се при падането на свитъка на земята и се хвърли обратно в постелята, за да се наслади върху възглавницата на четенето им. Със съжаление обаче установи, че я очаква дълъг ръкопис като в романите, от който да я побият тръпки. Свитъкът, състоящ се на пръв поглед само от малки отделни листчета, общо взето бе късичък и много по-тънък, отколкото беше предположила в началото.

Жадният ѝ поглед бързо се плъзна по един от листовете. Съдържанието му я стресна. Възможно ли беше това или сетивата я лъжеха? Излизаше, че държи пред себе си списък на долни дрехи, направен с грозен съвременен почерк. Нищо повече! Ако можеше да се довери на доказателството, което ѝ даваха собствените очи, в ръката си държеше разписка от перачница. Катрин сграбчи друг лист — същите вещи с малки изменения, после втори, трети, четвърти и пети и нито един не ѝ разкри нещо по-различно. Навсякъде погледът ѝ се натъкваше на ризи, чорапи, шалчета и фланели. В други два, писани с една и съща ръка, бяха отбелязаните разходи за писма, пудра за коса, връзка за обувка и четка за почистване на панталони, които трудно можеха да предизвикат по-голям интерес. А ако се съди по първия нечетлив ред: „Наложена лапа на дорестата кобила“ върху големия лист, в който бяха обвити останалите, излизаше, че това е чисто и просто сметка от подковача! Такова бе съдържанието на свитъка (вероятно забравен, както предположи Катрин, от някой нехаен слуга на мястото, където го бе намерила), който я бе изпълнил с надежди и вълнения и ѝ бе отнел половината от времето за сън. Тя се почувства унижена до дъното на душата си. Та не би ли могло приключението с

раклата да я научи на малко разум? Катрин лежеше така, че единият край на тази ракла се натрапваше на погледа ѝ и сякаш с негодуване я кореше. Сега нищо не изглеждаше по-абсурдно от доскорошните ѝ фантазии. Да предположи, че ръкопис, датиращ от преди много поколения, би могъл да остане незабелязан в подобна, тъй съвременна и тъй посещавана стая! И точно тя да се окаже първата, надарена с уменията да отвори шкаф, чиито ключ е на разположение на всички!

Как можа така да се подлъже? Дано Господ е милостив и Хенри Тилни никога да не узнае за глупостта ѝ. А всъщност, до голяма степен той имаше пръст в случилото се, защото тя никога не би проявила и най-малкото любопитство към шкафа, ако видът му не отговаряше така точно на описаното в разказа на Хенри за очакващите я приключения. Това бе единственото утешение, дошло ѝ наум. Нетърпелива да се отърве от ужасните доказателства за собствената си глупост, от омразните листове, разхвърляни в този момент по леглото, Катрин побърза да стане, постара се по възможност да ги сгъне в предишния им вид и ги върна на старото им място, като пожела от все сърце някоя злощастна случайност да не ги извади отново на бял свят и да я накара да се чувства опозорена дори само в собствените си очи.

Все пак имаше нещо странно. Защо в началото ѝ бе толкова трудно да отвори ключалката? Положително тук се криеше някаква мистерия и тя изживя половин минута с това сладостно предположение, докато не я осени мисълта, че може би вратата първоначално си е била отключена и самата тя я е заключила. Това откритие я накара отново да се облее в руменина.

Катрин се постара бързо да се измъкне от стаята, навяваща ѝ твърде неприятни спомени за собственото ѝ поведение, и направо се устреми към трапезарията за закуска, която мис Тилни ѝ бе посочила предишната вечер. Там беше само Хенри. Още с първите си думи той изрази надежда, че бурята не я е притеснила, като лукаво намекна нещо за характера на зданието, което обитаваха. Катрин се почувства много мъчително. За нищо на света не би желала да подозират слабостта ѝ и все пак, неспособна да изрече абсолютна лъжа, тя се принуди да признае, че вятърът известно време я е държал будна.

— Но пък сега утрото е прекрасно — добави тя, като желаше да избяга от тази тема, — а бурите и безсънието започват да изглеждат

дребна работа, щом отминат. Какви чудесни зюмбюли! Съвсем наскоро се научих да ги обичам.

— И как успяхте да се научите? Благодарение на случайност или на доводи?

— Научи ме вашата сестра, не мога да ви кажа как. Мисис Алън полагаше усилия в продължение на години да ме накара да ги заобичам, но все не успях до вчерашния ден, когато видях зюмбюлите на Милсъм Стрийт. По характер съм безразлична към цветята.

— А сега обичате зюмбюлите. Много добре. Сдобила сте се с нов източник на радост, а хубаво е човек да намира щастие в колкото може повече неща. Освен това, влечението към цветята у вашия пол винаги е желателно качество, защото ви дава повод да излизате по-често навън и ви изкушава да се движите повече на открито. И въпреки че любовта към зюмбюлите е може би прекалено домашарска, кой знае, щом веднъж подобно чувство се е пробудило у вас, възможно е с течение на времето да заобичате и розите.

— Само че аз съвсем не се нуждая от подобно занимание, за да излизам навън. Достатъчно основание намирам в удоволствието от разходката пеша и вдишването на свежия въздух и при хубаво време повече от половината ден прекарвам на открито. Мама казва, че изобщо не стоя вкъщи.

— Във всеки случай много ми е приятно, че сте се научила да обичате зюмбюлите. Важно е да ти стане навик желанието да заобичаш, а податливостта на обучение е направо благословено качество у една млада дама. Приятен ли е методът на преподаване на сестра ми?

Влизането на генерала спести на Катрин неудобството да се опитва да отговаря. Неговите усмивки и комплименти издаваха отличното му настроение, ала лекият намек за сходството в предпочитанията към ранното ставане не ѝ донесе душевен покой.

Когато седнаха на масата, Катрин бе дълбоко впечатлена от елегантния вид на чаения сервиз. По щастливо стечение на обстоятелствата се оказа, че го е избрал сам генералът, за когото бе блаженство Катрин да одобри вкуса му. Той изказа мнението си, че сервизът имал изящна и изчистена форма, заяви, че според него било добре да се насърчава английското производство, а тъй като той лично

имал непридирчив вкус, чаят му се струвал еднакъв, независимо дали чашата е направена от глина, превърната в порцелан в Стафърдшър или пък в Дрезден, или Севър. Но този сервиз бил стар, купен бил преди две години. Оттогава насам производството доста се подобрило и при последното си отиване в Лондон генералът видял няколко прекрасни екземпляра. Само защото бил напълно лишен от суета в това отношение, не се изкушил да поръча нов комплект. Но се надявал, че не след дълго може би все пак ще му се удаде възможността да избере един сервиз, макар и не за себе си. Вероятно от всички присъстващи, единствено Катрин не разбра намека.

Веднага след закуска Хенри замина за Удстън, където неотложна работа щяла да го задържи два-три дни. Цялата група го придружи до преддверието, за да види как се качва на коня си, а веднага щом се върнаха в трапезарията, Катрин отиде до прозореца с надежда да зърне още веднъж фигурата му.

— Може да се каже, че това е голямо изпитание за душевната сила на брат ти — отбеляза генералът, като се обърна към Елиноор. — Днес Удстън положително ще изглежда мрачен.

— Хубаво ли е това място? — запита Катрин.

— Какво би отговорила ти, Елиноор? Кажете си мнението, защото дамите най-добре познават вкуса на другите дами, когато става дума за местности или пък за мъже. Мисля, че дори най-безразличният поглед би открил много достойнства в Удстън. Сред прекрасни поляни се издига къщата, обърната на югоизток. В същата посока гледа чудесната зеленчукова градина, опасана с каменни зидове. Аз лично построих този дом и го обзаведох преди около десет години, за да се ползва от моя син. Свещеническата длъжност, която той заема, мис Морланд, се предоставя от нашето семейство, и тъй като имотите в енорията са главно моя собственост, може да сте сигурна, че съм се постарал тя да дава нелоши приходи. Дори Хенри да не притежаваше други средства, освен дохода си като свещеник, той никак нямаше да е зле материално. Може би изглежда странно да имам само две по-малки деца и да съм сметнал, че е необходимо синът ми да упражнява някаква професия. Определено има моменти, когато на всички ни би било по-приятно той да е напълно свободен от служебни задължения. Не мисля, че ще ви направя горещи привърженички на моята кауза, млади дами, но баща ви, мис Морланд, положително ще се съгласи с мнението ми, че е

целесъобразно всеки млад мъж да се занимава с нещо. Парите са нищо, не те са целта, а работата. Вижте, дори Фредерик, по-големият ми син, който вероятно ще наследи не по-малък поземлен имот от всеки друг в графството, има професия.

Последният му аргумент оказва точно онова внушително въздействие, което генералът бе желал. С мълчанието си дамата доказва несъкрусимостта му.

Предишната вечер бе подхвърлено, че трябва да покажат на Катрин къщата и сега генералът предложи сам той да ѝ бъде водач. Тя се бе надявала да разгледа Абатството, придружена единствено от дъщеря му, но направеното предложение само по си обещаваше твърде много щастие във всички случаи, за да не бъде радостно прието. Та тя беше тук вече осемнадесет часа, а не бе видяла нищо повече от няколко стаи. Кутията с плетивото, току-що отворена без голям ентузиазъм, веднага беше весело захлопната и след минутка Катрин с готовност го последва. След като обиколели къщата, генералът обеща допълнителното удоволствие да я съпроводи из алеите с храсти от двете страни и градината. Катрин се поклони в знак на съгласие. А може би ще ѝ бъде по-приятно да види най-напред тях? В момента времето било благоприятно за разходка, а не било никак сигурно дали дълго ще се задържи така през този сезон. Тя кое предпочитала? И в двата случая той бил на нейните услуги. Кое според дъщеря му съответствувало повече на желанията на хубавата ѝ приятелка? Той като че ли можел да се досети. Да, определено той четял в очите на мис Морланд разумното желание да се възползва от ведрото време в момента. Та нима някога нейната преценка е била погрешна! Абатството нямало къде да избяга и вътре било винаги сухо. От само себе си се разбирало, че той отстъпва пред желанието ѝ, отивал да си вземе шапката и след минута щял да ги съпроводи. Генералът напусна стаята, а Катрин с разочаровано и разстроено лице заговори как никак не ѝ се иска той да ги извежда навън противно на собствените си предпочитания, подведен от невярната представа, че така ѝ угажда. Мис Тилни, леко сконфузена, я спря с думите:

— Мисля, че ще бъде най-разумно да се възползваме от хубавата сутрин, преди времето да се е развалило. И не се чувствайте притеснена заради баща ми, той винаги се разхожда навън в тези часове на деня.

Катрин не знаеше какво да мисли. Защо мис Тилни бе толкова смутена? Възможно ли бе генералът да не желае да я развеждат из Абатството? Та той самият ѝ го беше предложил. И не беше ли странно, че той винаги се разхожда толкова рано? Нито баща ѝ, нито мистър Алън постъпваха така. Това определено бе доста досадно. Ех, ако Хенри беше с тях! А сега тя би могла да пропусне да забележи някой живописен кът, въпреки че се е изпречил пред очите ѝ. Такива бяха мислите ѝ, но Катрин ги запази за себе си и си сложи шапката, изпълнена със смирено недоволство.

Дамата бе поразена свръх своите очаквания от величествения изглед на Абатството, когато за първи път го видя от моравата. Цялото здание затваряше голям вътрешен двор и пред погледа ѝ се извисяваха, за да им се възхищава, двете страни на четириъгълника с богатата си готическа украса. Останалата част бе скрита зад короните на стари дървета или буйни нови насаждения, а стръмните гористи склонове над Абатството, скътали го в пазвите си, бяха прекрасни дори в безлистния месец март. За Катрин гледката беше несравнима, а омаята ѝ тъй силна, че без да чака да ѝ подсказва някой по-добър познавач, тя смело изрече порой думи на удивление и възхвала. Генералът слушаше с благодарствено съгласие и създаваше впечатление, сякаш бе чакал този час, за да състави собствената си преценка за абатството Нортангър.

Следващият обект на възхищение трябваше да бъде зеленчуковата градина и той ги поведе към нея, прекосявайки края на парка.

Катрин не удържа смайването си, когато чу колко акра заема тази градина. Та тя беше два пъти по-голяма от тази на мистър Алън или на баща ѝ, при това заедно с църковния двор и овощната градина. Струваше ѝ се, че зидовете нямат брой и край, а сред тях се издигаше село от парници, в което сякаш работеше цяла енория. Генералът бе поласкан от изненадания поглед на Катрин, говорещ толкова ясно, колкото и думите, които той побърза да изтръгне от нея, че тя никога в живота се не е виждала подобна градина. Тогава той скромно призна, че без да е преследвал никакви амбиции или да се е старал специално, тази градина няма равна на себе си в цялото кралство. Ако имал хоби, това била тя. Той обичал градините. Въпреки че бил доста безразличен към въпросите на храненето, обичал хубавите плодове, е, ако не той, то

приятелите и децата му. Много тревоги имал обаче с градина като тази. Дори при много внимателни грижи не могло понякога да се осигурят най-ценните плодове. Ананасите миналата година родили едва стотина плода. Генералът предположи, че и мистър Алън изпитва на гърба си тези неприятности.

— Не, ни най-малко. Мистър Алън не се интересува от градината и въобще не ходи там — отговори Катрин.

С победоносна усмивка на доволен от себе си човек генералът си пожела и той да може да постъпва така, защото никога не влизал в градината, без да се ядоса, че нещо в нея по един или друг начин не е така, както го бил намислил.

— Как е устроена парниковата редица^[1] на мистър Алън? — запита той, докато описваше как работят неговите парници, след като бяха влезли в един от тях.

— Мистър Алън има само един малък парник, в който мисис Алън държи цветята си през зимата, и там от време на време палят огън.

— Това се казва щастлив човек! — заяви генералът, а в погледа му се четеше доволно презрение.

След като я заведе до всеки кът и всеки зид в градината, докато Катрин съвсем се умори да гледа и се възхищава, той позволи на момичетата да се възползват от щастливата случайност, че се намират до изходна врата. После обаче изрази своето желание да види какво се е получило след някои неотдавнашни промени в градинската беседка и предложи, ако мис Морланд не се чувства изморена, да отидат дотам, което щяло да бъде приятно продължение на тяхната разходка.

— Но къде отиваш, Елинор? Защо избра тази студена и влажна пътека? Мис Морланд ще се измокри. Най-добре ще бъде да минем през парка.

— Толкова много обичам тази пътека — каза мис Тилни, — че винаги мисля за нея като за най-хубавия и най-късия път. Но може наистина да е влажна.

Това беше тясна криволичеща пътека сред гъста гора от стари бели борове. Катрин, поразена от мрачния ѝ вид и водена от силното желание да се окаже сред нея, пристъпи напред — дори неодобрението на генерала не можа да я спре. Той схвана какво искаше тя и след като отново напразно изтъкна аргумента за нейното здраве, ставаше

прекалено неучтиво да продължава да се противопоставя. Извини се обаче, че няма да ги придружи. Лъчите на слънцето не му били неприятни и щял да ги пресрещне по-нататък. Той се отдалечи и Катрин бе смаяна, когато откри колко облекчена се чувства в негово отсъствие. Смайването не навреди на облекчението, защото бе по-малко осезателно от него и Катрин започна да говори с непринудена веселост за сладката меланхолия, която вдъхва подобна гора.

— Това място ми е особено скъпо — отвърна с въздишка вървящото до нея момиче. — Тази беше любимата пътека на майка ми.

Никога преди Катрин не бе чувала някой от семейството да споменава мисис Тилни и при този нежен спомен у нея се пробуди интерес, отразил се веднага в изменения израз на лицето ѝ и напрегнатата пауза, през която тя чакаше да чуе още нещо.

— Толкова често се разхождахме тук с нея! — добави Елинор. — Макар аз тогава да не обичах пътеката така, както я обикнах по-късно. По онова време всъщност аз се чудех на избора на мама. Но сега пътеката ми е мила заради спомена за нея.

„А не би ли трябвало — помисли си Катрин — тя да е мила и на съпруга ѝ заради този спомен? И въпреки това генералът не пожела да тръгне по нея.“ Тъй като мис Тилни продължаваше да мълчи, тя се осмели да каже:

— Вероятно нейната смърт ви е причинила огромна скръб.

— Наистина огромна скръб, която става все по-голяма — отвърна другото момиче с тих глас. — Бях само тринадесетгодишна, когато се случи това и въпреки че чувствах загубата си толкова силно, колкото е възможно в тази ранна възраст, не знаех, не можех да зная какво съм загубила.

То спря за минута, след което добави много решително:

— Виждате ли, аз нямам сестра и макар Хенри... макар братята ми да ме даряват с много обич, а Хенри да прекарва доста време тук, за което съм му горещо благодарна, за мене е невъзможно да не се чувствам често самотна.

— Несъмнено той ви липсва много.

— Ако имах майка, тя винаги щеше да е тук. Щеше да ми бъде вярна приятелка, а полученото от нея не би могло да се сравни с нищо.

„Сигурно е била много пленителна жена? Беше ли красива? Има ли неин портрет в Абатството? И защо е обичала толкова много тази

гора? Дали не се е чувствала потисната?“ — питаше едно след друго Катрин. На първите два въпроса получи положителен отговор, другите два бяха подминати с мълчание. Интересът на Катрин към покойната мисис Тилни се изостряше с всеки въпрос, независимо дали получаваше отговор, или не. Тя беше убедена, че бракът на мисис Тилни не е бил щастлив. Генералът със сигурност е бил груб съпруг. Той не обичаше нейната пътека — могъл ли е в такъв случай да обича нея? Освен това, колкото и да беше хубав, имаше нещо в чертите му, което подсказваше, че не се е държал добре с жена си.

— Предполагам, че нейният портрет — Катрин се изчерви от безкрайното коварство на собствения си въпрос — виси в стаята на баща ви?

— Не. Той беше предназначен за гостната, но баща ми не хареса как е нарисуван и за известно време остана без определено място. Наскоро след смъртта ѝ той стана мое притежание и аз го закачих в спалнята си. Ще ми бъде приятно да ви го покажа. Той е много сполучлив.

Ето още едно доказателство. Портрет, на който приликата с починалата жена е толкова голяма, да не бъде ценен от съпруга ѝ! Той навярно е бил ужасяващо жесток към нея.

Катрин повече не се опитваше да крие от себе си характера на чувствата, които той беше събуждал преди у нея, независимо от цялото му внимание. Досегашният страх и антипатия се бяха превърнали в безкрайна ненавист. Да, ненавист. Той ѝ беше омразен заради жестокостта към една тъй очарователна жена. Катрин често беше чела за подобни герои — герои, които мистър Алън наричаше неестествени и пресилени, но ето, налице беше убедително доказателство за обратното.

Тя тъкмо бе изяснила нещата за себе си, когато, достигайки края на пътеката, те се натъкнаха на генерала. Въпреки цялото си благородно възмущение Катрин се оказа отново принудена да крачи редом с него, да го слуша и дори да се усмихва, когато се усмихва и той. Тъй като обстановката около нея повече не можеше да ѝ достави никакво удоволствие, скоро я обзе апатия. Генералът го забеляза и след като изказа загриженост за нейното здраве, с което сякаш я обвиняваше за мнението ѝ за него, твърдо настоя тя да се върне с дъщеря му в къщата. Той щял да ги последва след четвърт час. Те

отново се разделиха, ала след половин минута Елинор бе повикана обратно, за да получи строги наставления да не развежда приятелката си из Абатството, преди той да се е върнал. Този втори случай, когато той упорито желаше да забави задоволяването на нейния копнеж, порази Катрин с необичайната си странност.

[1] Парникова редица — редица от парници с градирана температура за форсирано отглеждане на растения, които последователно се местят от един парник в следващия ↑

ГЛАВА ДВАДЕСЕТ И ТРЕТА

Генералът се върна едва след един час. През това време младата му гостенка размишляваше не твърде благосклонно за характера му. Тези дълги отсъствия, това самотно скитане не бяха признак на душевно спокойствие или на несмуцавана от угризения съвест. Накрая той се появи. Колкото и мрачни да са били мислите му, в присъствието на двете момичета той успяваше да се усмихва. Мис Тилни, която по свой начин разбираше любопитството на приятелката си да разгледа зданието, не след дълго пак отвори дума за това. Сега баща ѝ, противно на очакванията на Катрин, не изтъкна нов претекст, за да отложи за друг път. Забави се единствено пет минути, за да поръча в стаята да ги очаква лека закуска след завръщането им и ето, най-накрая, беше готов да ги придружи.

Тръгнаха. Достолепният вид и гордата походка на генерала правеха силно впечатление, но не можеха да разсеят съмненията на прочелата доста книги Катрин. Той ги поведе през преддверието, прекосиха обикновената гостна и един неизползван преден салон и се озоваха в зала със смайващи размери и обзавеждане. Това беше истинската гостна, където канеха само важни хора. „Величествена, разкошна, очарователна!“ — Катрин не можеше да каже нищо повече, тъй като неизкушеният ѝ поглед трудно можеше да оцени цвета на атлаза, така че генералът беше този, който изрече всички конкретни и компетентни думи на възхвала. Цената или изяществото на наредбата на една стая можеха да не направят никакво впечатление на Катрин, ако мебелите не датираха поне от петнадесети век. След като генералът внимателно разгледа всеки добре познат му елемент от пищната уредба и задоволи собственото си любопитство, те преминаха в библиотеката. Това бе зала, посвоему не по-малко внушителна от гостната, а със събраните в нея книги един скромен човек само би могъл да се гордее. Катрин слушаше, възхищаваше се и се дивеше този път с по-искрено чувство. От това хранилище на знания тя извлече всичко, каквото можеше, с бегъл поглед по заглавията върху половин

лавица, и беше готова да продължи по-нататък. Ала пред нея не се откри поредица от зали, както си представяше. Колкото и голямо да беше зданието, тя вече беше разгледала по-голямата част, но когато ѝ казаха, че видените от нея шест или седем стаи заедно с кухнята, обграждат от три страни вътрешния двор, тя не можа да повярва и да преодолее подозрението си, че имаше още много тайни места. Донякъде се успокои, когато се оказа, че на връщане към всекидневно ползуваните стаи трябваше да преминат през няколко по-невзрачни помещения с изглед към вътрешния двор, които заедно с някой друг позаплетен коридор свързваха отделните страни на зданието. Осце по-удовлетворена се почувства Катрин по-нататък, когато разбра, че прекосява някогашния манастир и ѝ посочиха следите от едновременните килии. Тя забеляза и няколко врати, които никой не отвори или обясни какво има зад тях. След това последователно се озова в билиардната зала и в личния апартамент на генерала, без да може да схване как са свързани и да се ориентира накъде да тръгне на излизане. Накрая преминаха през малка тъмна стаичка с разхвърляни книги, оръжия и палта, в която се чувстваше присъствието на Хенри.

Катрин вече бе видяла трапезарията и щеше да я вижда всеки ден в пет часа, но въпреки това генералът не се отказа от удоволствието да измери разстоянието с крачки и да осведоми мис Морланд за точната дължина, която нито я интересуваше, нито пък би се усъмнила, каквато и цифра да ѝ кажат. От там те по кратък път отидоха в готварницата — старинната магерница на манастира, където се хвърляха на очи останалите от минали времена масивни задимени стени наред със съвременните печки и шкафове за подгриване на готовото ядене. Тук ръката на генерала не беше пипала надве-натри в стремежа си към подобрения. Всички модерни изобретения, предназначени да облекчат живота на готвачите, бяха въведени в това тяхно просторно царство, а когато изобретателската дарба на останалите се бе оказала недостатъчна, той бе използвал собствения си талант да постигне нужното му съвършенство. Дарителството за тези помещения само по себе си бе достатъчно да нареди генерала на видно място сред благодетелите на манастира за всички времена.

Със стените на готварницата свършваше старинната част на Абатството. Четвъртата страна на четириъгълника била започнала да се руши и бащата на генерала наредил да я съборят и издигнат

сегашната постройка на нейно място. Всичко, осветено от вековете, свършваше тук. Новата сграда бе не просто нова, а крещящо нова. Бе предназначена единствено за домакински нужди, а отзад я обгръщаха конюшните и дворът пред тях, тъй че не бяха сметнали за уместно да запазят единството на архитектурния стил. Неудържима ярост обхващаше Катрин при мисълта за ръката, помела вероятно най-ценната част от зданието, за да удовлетвори единствено нуждите на семейното домакинство. Тя би желала да ѝ спестят терзанията да крачи сред тъй недостойна обстановка, но генералът бе на друго мнение. Ако бил суетен по отношение на нещо, това било уредбата на домакинските помещения и тъй като бил уверен, че за човек с душевната нагласа на мис Морланд винаги би било удоволствие да види придобивките и удобствата, които улеснявали труда на стоящите по-долу от нея, той не смятал за нужно да се извини, че ще я заведе там. Те бегло разгледаха всичко и Катрин бе удивена свръх очакванията си от голямото множество удобно подредени помещения. Работата, за която във Фулъртън бяха сметнали за достатъчни няколко безформени килери и една неудобна миялна, тук се извършваше в отделни, подходящо обзаведени и просторни помещения. Броят на постоянно мяркащите се прислужници я порази не по-малко от броя на работните им помещения. Където и да отиде, или някое момиче с дървени обувки спираше, за да им се поклони, или пък някой лакей в домашно облекло бързаше да се измъкне крадешком. И все пак това бе абатство! Колко невероятно различно бе уредено домакинството тук в сравнение с абатствата и замъците, за които бе чела в книгите. Те безспорно бяха по-големи от Нортангър, но там цялата черна работа се вършеше най-много от два чифта женски ръце. Мисис Алън често се бе чудила как се справят и сега, когато Катрин видя какво трябваше да се върши в подобно здание, тя също започна да се озадачава.

Върнаха се отново в преддверието, за да се изкачат по главната стълба и да се полюбуват на красотата на дървото и орнаментите на богатата резба по него. На горната площадка завиха в посока, обратна на коридора, в който се намираще стаята на Катрин и не след дълго вече вървяха по друг коридор на същия етаж, но по-дълъг и по-широк. Катрин последователно бе въведена в три спални, всяка една с будоар и обзаведена с разточителен разкош. Тези апартаменти бяха подредени с всичко, което парите и вкусът можеха да направят за удобството и

изискаността им. Ала тъй като мебелите бяха купувани през последните пет години, стаите притежаваха всичко, което можеше да достави съвършено удоволствие на повечето хора и абсолютно нищо, което би задоволило Катрин. Докато разглеждаха последния апартамент, генералът, след като небрежно спомена няколко имена на изтъкнати личности, оказали му честта да го посетят, се обърна с усмихнато изражение към Катрин и изрази смелата си надежда, че едни от първите бъдещи гости биха могли да бъдат „нашите приятели от Фулъртън“. Неочакваният комплимент стигна до сърцето на Катрин и тя дълбоко съжали, че не можеше да има добро мнение за човека, който бе тъй благосклонен към самата нея и изпълнен с любезност към цялото ѝ семейство.

В края на коридора имаше плъзгащи се врати. Мис Тилни избърза напред, разтвори ги и тъкмо се готвеше да направи същото с първата врата вдясно, когато генералът пристъпи към нея и я повика да се връща припряно и, както се стори на Катрин, доста ядосано. Къде отивала? И какво още имало да се гледа? Не е ли видяла мис Морланд всичко, което заслужава нейното внимание? И не ѝ ли идва на ум, че приятелката ѝ с удоволствие би се подкрепила с лека закуска след толкова много ходене? Мис Тилни веднага се дръпна назад. Тежките врати се затвориха пред покрусената Катрин, която бе успяла за момент да зърне зад тях по-тесен сводест коридор, нови многобройни изходи и подобие на виеща се стълба, и смяташе, че най-после е достигнала до нещо, заслужаващо нейното внимание. Докато с неохота крачеше обратно, тя чувстваше, че би предпочела да ѝ позволят да разгледа този край на зданието, вместо да ѝ показват цялото изящество на всичко останало в него. Очевидното нежелание на генерала да я допусне дотам допълнително разпалваше интереса ѝ. Определено имаше нещо, което искаха да скрият от нея. Въображението ѝ в последно време бе попрехвърлило границите веднъж-дваж, но в този случай бе изключено да я подвежда. И това, което криеха от нея, сякаш се разкри в краткото изречение, отронено от мис Тилни, докато слизаха надолу по стълбите на известно разстояние след генерала: „Щях да ви заведа в някогашната стая на мама... стаята, където тя почина.“ Това бяха думите ѝ, но макар и кратки, на Катрин те говореха колкото цели страници обяснения. Не беше никак чудно, че генералът избягваше да гледа предметите в онази стая, стая, в която вероятно никога не бе

влизал след разигралата се ужасяваща сцена, донесла на измъчената му жена покой, а на него — мъките на виновната съвест.

Когато остана насаме с Елинор, Катрин се осмели да изрази желание да ѝ позволят да види тази стая, както и останалата част от зданието. Елинор се съгласи да я заведе при пръв удобен случай. Катрин я разбра. Трябваше да издебнат когато генералът не си е вкъщи.

— Предполагам, че стаята е запазена в някогашния ѝ вид — каза Катрин прочувствено.

— Напълно.

— А преди колко време почина майка ви?

— Изминаха вече девет години.

Катрин знаеше, че девет години са нищо в сравнение с дългото време, което обикновено изминаваше след смъртта на онеправданата съпруга, преди да въведат ред в стаята ѝ.

— Навярно сте стояла до последно край нея?

— Не — въздъхна мис Тилни. — За съжаление отсъствах от къщи. Тя се разболя внезапно и боледуването ѝ бе кратко. Докато се прибера, всичко беше свършило.

Кръвта на Катрин се смрази от ужасните подозрения, които тези думи естествено породиха. Възможно ли беше? Бащата на Хенри! И все пак колко много признаци говореха в подкрепа дори на най-грозните подозрения. Вечерта, докато бродираше с приятелката си, Катрин наблюдаваше генерала бавно да крачи из гостната цял час, мълчалив, вгълбен в мислите си, с мрачен поглед и свъсено чело, и изключваше всякаква възможност отношението ѝ към него да е несправедливо. Та по вид и държане той приличаше на Монтони^[1]. Какво по-ясно би могло да говори за мрачните мисли, раздиращи съзнанието на човек, у когото не всичко човешко е мъртво, когато отново се връща към страховитата отдавнашна сцена на своето престъпление? Нещастен човек! Във възбудата си Катрин често поглеждаше към генерала, което привлече вниманието на мис Тилни.

— Баща ми — прошепна тя — често се разхожда из стаята по този начин, за него това е обикновено.

„Толкова по-зле“ — помисли си Катрин. Това неуместно движение из стаята бе напълно в духа на странните му ненавременни сутрешни разходки и не предвещаваше нищо добро.

Скучната и сякаш безкрайно проточила се вечер я накара да си даде ясна сметка колко важно бе присъствието на Хенри сред тях, и тя искрено се зарадва, когато дойде време да се прибира в стаята си. Всъщност погледът на генерала зад гърба на Катрин изпрати дъщеря му към звънеца. Но лакеят бе спрял, когато понечи да запали свещта на господаря. Генералът нямало още да си ляга. „Имам да довършвам доста памфлети — каза той на Катрин, преди да мога да затворя очи. Вероятно вие отдавна ще сте заспала, а аз ще продължавам часове наред да обмислям делата на нацията. Бихме ли могли да си намерим по-подходящи занимания? Моите очи ще бъдат жертвани за благо на другите, а вашите ще почиват, за да са готови да искрят още попалаво“.

Но нито спомената работа, нито възхитителният комплимент успяха да разубедят Катрин, че съвсем други подбуди карат генерала да се заседява до необичайно късно. Никак не бе за вярване, че той ще остане да будувa заради някакви си глупави памфлети. Вероятно причината бе по-дълбока. Трябваше да бъде извършено нещо, което можеше да се прави само докато всички в къщата спяха. Логично се налагаше изводът, че вероятно мисис Тилни е още жива и по неизвестни причини я държат като затворничка в Абатството, като всяка нощ получава дажба груба храна от безжалостните ръце на съпруга си. Колкото и потресаваша да беше тази мисъл, все пак това положение бе по-добро от една злодейски ускорена смърт, защото естественото развитие на нещата предполагаше някой скоро да я освободи. Внезапността на приписваната ѝ болест, отсъствието на дъщеря ѝ и вероятно на другите деца по това време — всичко говореше в подкрепа на предположението, че тя е затворена някъде. Оставаше да се разгадае причината — може би ревност или безпричинна жестокост.

Докато се събличаше, Катрин премисляше тези въпроси и изведнъж я осени, че може би тази сутрин бе преминала на крачки от мястото, където бе заточена горката жена, може би само няколко стъпки я бяха делили от килията, в която мисис Тилни бавно доживяваше дните си. Та коя друга част на Абатството бе по-подходяща за затвор от все още запазените останки на манастира? Катрин добре си спомняше коридора с висок островрѣх свод и каменни плочи по пода, по които бе пристъпвала с особено

благоговение, и че там има още врати, за които генералът не обели и дума. Къде ли можеха да водят тези врати? Предположението ѝ започна да изглежда още по-убедително, когато изведнъж се сети, че забраненият коридор, където се намираше стаята на злочестата мисис Тилни, би трябвало да се намира, доколкото не я лъжеше паметта, точно под събудилите подозрението килии, до които вероятно водеше чрез таен ход мярналата се за миг пред погледа ѝ стълба. Така съвсем се улесняваше варварското деяние на съпруга. Навярно жена му бе ловко упоена с нещо, преди да я свалят долу по тази стълба.

Катрин ту се стряскаше от дързостта на собствените си догадки, ту се надяваше или опасяваше, че е отишла твърде далече, но бе невъзможно да ги отхвърли — доказателствата бяха прекалено явни.

Според нейните предположения онази страна от четириъгълника, в която трябваше да действа тази ноц виновникът, се намираше точно срещу страната с нейната стая, затова ѝ хрумна, че ако наблюдава умело, би могла да зърне светлинка от лампата на генерала, процеждаща се през прозорците на долния етаж. Преди да си легне, Катрин на два пъти внимателно се промъкна от стаята си до срещуположния прозорец да види няма ли да се появи нещо. Ала навън бе пълна тъмнина и вероятно бе прекалено рано. От долу долитаха звуци, които я убеждаваха, че прислугата още не си е легнала. Катрин реши, че всякакво наблюдение преди полунощ би било напразно. Ала после, когато часовникът удари дванадесет и всичко утихне, тя реши да се прокрадне навън, ако тъмнината не я уплаши прекалено много, и да погледне още веднъж. Часовникът удари дванадесет, но Катрин от половин час спеше.

[1] Монтони — геройт-злодей от романа „Удолфо“ ↑

ГЛАВА ДВАДЕСЕТ И ЧЕТВЪРТА

На следващия ден не се предостави възможност за замисленото разглеждане на тайнствените стаи. Беше неделя и цялото време между сутрешната и следобедната църковна служба бе посветено по искане на генерала на разходки навън и обяд със студено месо вкъщи. А колкото и голямо да бе любопитството на Катрин, смелостта ѝ не беше равна на желанието да броди из стаите след вечеря — нито в здрача на притъмняващото небе между шест и седем часа, нито под още непълноценната, макар и по-силна светлина на предателска лампа. Така че този ден не бе белязан с нищо, което да развълнува въображението ѝ, освен гледката на много изящна скулптура в памет на мисис Тилни, издигната непосредствено пред семейната скамейка в църквата. Катрин мигновено я забеляза и погледът ѝ дълго остана прикован в нея. Тя бе потресена до сълзи, когато прочете високопарната епитафия, в която безутешният съпруг приписваше всички възможни добродетели на жена си, за чиято скръбна участ бе допринесъл по един или друг начин.

Може би не бе толкова странно, че генералът бе в състояние да се изправи пред подобен паметник, след като го е издигнал. Ала че можеше да седи и да се владее тъй дръзко с тази скулптура пред очите му, да запазва тъй достолепния си вид, да се оглежда така смело наоколо, нещо повече, дори да се осмели да влезе в църквата, изумяваше Катрин. Не че тя не можеше да се сети за много примери за съществуването на не по-малко закоравели престъпници. Спомняше си десетки герои, затънали безвъзвратно във всевъзможни пороци, извършващи престъпление след престъпление, убиващи когото искат без никаква милост и угризения, докато накрая насилствена смърт или оттегляне в манастир слагаха край на черните им дела. Самото издигане на паметника ни най-малко не намаляваше съмненията ѝ, че мисис Тилни не е мъртва. Дори да слезеше в семейната гробница, където се предполагаше, че почива прахът ѝ, дори да видеше ковчега, в който той уж се пазеше, какъв смисъл би имало при тези

обстоятелства? Катрин беше чела прекалено много, за да бъде напълно наясно с каква лекота можеше да се направи една восъчна фигура и да се извърши фиктивно погребение.

Следващото утро обещавахе нещо по-добро. Ранната разходка на генерала, ненавременна от всяка друга гледна точка, в случая бе добре дошла. Щом Катрин се увери, че е излязъл от къщи, веднага помоли мис Тилни да изпълни обещанието си. Елинор с готовност се съгласи, но след като тръгнаха Катрин ѝ напомни за едно друго обещание. Затова най-напред отидоха в спалнята на мис Тилни, за да видят портрета. На него бе изобразена много хубава жена с меко и замислено изражение. Дотук очакванията на изправилата се за първи път пред него гостенката се оправдаха, но не напълно. Тя бе разчитала да види черти, израз, тен, които изцяло да приличат, да бъдат просто копие на чертите, израза, тена ако не на Хенри, то поне на Елинор. Катрин беше свикнала да мисли, че портретите винаги трябва да отразяват приликата между майки и деца. Лицето се оформяше веднъж завинаги и се предаваше от поколение на поколение. Ала сега Катрин бе принудена да се взира, сравнява и търси прилика. Независимо от този недостатък на портрета, тя го съзерцаваше с трепет и не би се откъснала от него, ако не беше другото, което я интересуваше още по-силно.

Когато тръгнаха по сводестия коридор, Катрин се развълнува толкова силно, че не се опита да поведе какъвто и да е разговор. Само поглеждаше към вървящото до нея момиче. Изразът на Елинор бе тъжен, но спокоен и кроткото ѝ държане подсказваше, че е свикнала с цялата печална обстановка на мястото, където отиваха. Отново преминаха през сгъваемите врати, отново ръката на мис Тилни хвана заветната дръжка и Катрин с почти спрял дъх и боязлива предпазливост се обърна да затвори първата врата, когато в дъното на коридора видя една фигура — страховитата фигура на генерала. В същия миг името „Елинор“ бе произнесено с гръмлив тон, който отекна в цялото здание и едва сега извести дъщерята за присъствието на баща ѝ, а у Катрин предизвика пристъп на безкраен ужас. Първото ѝ инстинктивно желание при вида му бе да се опита да се скрие, но едва ли можеше да се надява, че не я е забелязал. Когато приятелката ѝ с извиняващо се изражение се втурна покрай нея, отиде при баща си и изчезна заедно с него, Катрин побягна да търси сигурност в

собствената си стая. Заклучи се вътре, убедена, че повече никога няма да събере смелост да слезе долу.

Престоя в стаята си поне един час в състояние на най-голяма възбуда, като дълбоко съчувстваше на бедната си приятелка заради положението, в което се бе озовала, и всеки момент очакваше разгневеният генерал да привика и нея в стаята си. Никой обаче никъде не я повика. След време видя към Абатството да се приближава карета. Това в крайна сметка ѝ даде смелост да слезе долу и, защитена от присъствието на посетителите, да се срещне с генерала. В салона за закуска гостите бяха внесли весело оживление. Генералът я представи като приятелка на дъщеря си по много ласкателен за нея начин, който така умело прикриваше яростния му гняв, че тя се почувства поне за сега сигурна за живота си. Елинор, с напълно овладян израз на лицето, което показваше до каква степен зачита особеностите на бащиния си характер, използва първата възможност, за да я осведоми: „Баща ми просто искаше да напиша отговор на едно кратко писмо“. Сега вече Катрин започна да се надява, че генералът или не я е забелязал, или, поради някакви коварни съображения, е решил да я остави да мисли така. Като се уповаваше на тази надежда, тя се осмели да остане в една стая с него дори след като гостите си заминаха. Не се случи нищо тревожно.

Същата сутрин, след като размисли, тя реши да предприеме сама следващия опит да достигне до забранената врата. Във всяко едно отношение щеше да е по-добре, ако Елинор не знаеше нищо. Не подхождаше на една приятелка да я излага на опасността да бъде заловена втори път или да иска от нея да я съпровожда втори път до стая, чиито вид навярно къса сърцето ѝ. И най-необузданият гняв на генерала не би се стоварил върху Катрин с онази сила, с която би се излял върху дъщеря му. Освен това сама би разглеждала стаята с по-голямо удоволствие. Би било невъзможно да обясни на Елинор подозренията си, които досега вероятно не ѝ бяха идвали на ум. Не можеше следователно в нейно присъствие да търси онези доказателства за жестокостта на генерала, които макар по някакъв начин да бяха останали неоткрити, сега щяха да излязат на бял свят. Катрин бе убедена, че ще намери откъслечен дневник, писан до последен дъх. Тя вече напълно познаваше пътя до стаята и тъй като желаше да приключи с тази работа до връщането на Хенри, когато

очакваха на следващия ден, нямаше време за губене. Денят беше сияен, а смелостта ѝ голяма. Часът бе четири, а слънцето щеше да се скрие зад хоризонта едва в шест, така че само трябваше да се върне в стаята си половин час по-рано от обикновено, за да се преоблече.

Решението бе взето и Катрин се озова сама в сводестия коридор, още докато биеше часовникът. Не бе време за размишления. Тя забърза напред, промъкна се възможно най-безшумно през сгъваемите врати и без да спира, за да се огледа или поеме дъх, се втурна към интересуващата я врата. Бравата се отвори под натиска на ръката ѝ и за щастие не издаде никакъв прокобен звук, който би могъл да разтревожи една чувствителна душа. Катрин влезе на пръсти. Стаята беше пред нея, но изминаха няколко минути преди да успее да направи следващата крачка. Тя се взираше в гледката, която я прикова на място и накара всички мускули по лицето ѝ да заиграят. Пред очите на Катрин се бе разкрила голяма просторна стая с хубаво легло, застлано с димитено покривало^[1], което прислугата явно никога не приготвяше за спане, гланцирана Батска камина^[2], махагонени гардероби и изящно боядисани столове. Всичко това бе окъпано от веселите топли лъчи на западното слънце, които проникваха през двата отварящи се напречно по средата прозореца. Катрин бе очаквала видяното да разтърси душата ѝ и наистина стана така. Най-напред я завладяха почуда и съмнение, а скоро след това проблясък на здрав разум добави горчиво чувство на срам. Не би могла да сбърка стаята, но колко дълбоко се бе заблудила във всичко останало — в смисъла на думите на мис Тилни, в собствените си преценки! Тази стая, която тя смяташе за тъй старинна, разположена на ужасно място, всъщност се намираше в частта от зданието, построена от бащата на генерала. Имаше още две врати, които вероятно водеха към будоари, но Катрин не изпитваше желание да отваря която и да е от тях. Можеха ли да бъдат запазени покривалото, под което мисис Тилни бе направила последните си стъпки, или книгата, четена от нея през последните ѝ дни, за да кажат онова, което всичко останало не бе в състояние да прошепне? Не, каквито и престъпления да беше извършил генералът, той положително бе прекалено умен, за да остави очевидни улики. Мисълта да продължи разследването си изпълваше Катрин с отвращение. Единственото, което желаше, бе да почувства сигурността на собствената си стая и само тя самата да остане

посветена в собствената си глупост. Тъкмо се готвеше да се оттегли тъй тихо, както бе дошла, когато звук на стъпки, който не можеше да определи откъде идва, я накара да спре разтреперана. Неприятно би било да я открие тук дори прислужник, да не говорим за генерала (а той сякаш винаги се появяваше тогава, когато присъствието му бе най-малко желано). Тя се послуша. Звукът бе замрял. Решена да не губи нито секунда, тя излезе и затвори вратата. В същия момент долу бързо се отвори друга врата и някои чевръсти стъпки се заизкачваха по стълбата, покрай която тя трябваше да мине, за да стигне до края на коридора. Катрин нямаше сили да помръдне. С чувство на неподатлив на описание ужас тя втренчено се загледа в стълбата и след няколко мига там се показа Хенри.

— Мистър Тилни! — възкликна тя, а в тона ѝ имаше повече от обикновено изумление.

Той също изглеждаше смаян.

— Милостиви Боже! — продължи тя, без да обръща внимание на поздрава му. — Как се озовахте тук? Как така се качихте по тези стълби?

— Как така се качих по тези стълби — силно изненадан, повтори той. — Ами просто това е най-краткият път от конюшната до собствената ми стая. И защо да не се кача?

Катрин се опомни, изчерви се силно и не успя повече да продума нито дума. Хенри се вглеждаше в израза на лицето ѝ и като че ли търсеше обяснението, което устните ѝ не отронваха. Той пристъпи към сводестия коридор.

— А може ли аз на свой ред да попитам — каза той, след като дръпна и затвори сгъваемите врати — как вие се озовахте тук? Най-малкото, което може да се каже, е, че този коридор е също толкова странен път от салона за закуска до вашата стая, колкото може би тази стълба от конюшната до моята стая.

— Ходих — отвърна със сведен поглед Катрин — да видя стаята на майка ви.

— Стаята на моята майка! Има ли нещо необичайно там?

— Не, абсолютно нищо. Мислех, че ще се върнете чак утре.

— Когато заминавах, не очаквах, че ще ми се удаде възможност да се прибера по-рано, но преди три часа с удоволствие установих, че никаква работа не ме задържа повече там. Изглеждате бледа. Боя се, че

съм ви уплашил, когато така бързо изтичах по стълбите. Вероятно не сте знаела... не сте била осведомена, че по тази стълба се идва от домакинските помещения?

— Не, не знаех. Денят днес бе чудесен за езда.

— Вярно е. И така сама ли ви оставя Елинол да намирате пътя към всички стаи в зданието?

— О, не! Тя ми показва по-голямата част от сградата в събота. Ние щяхме да влезем в тези стаи, но — тя сниши глас — баща ви беше с нас.

— И това ви попречи — каза Хенри, като я наблюдаваше изпитателно. — Видяхте ли всички стаи в онзи коридор?

— Не, аз само исках да видя... Не стана ли много късно? Трябва да отида да се преоблека за вечеря.

— Само четири и петнадесет е — той показва часовника си, — а сега не сме в Бат. Няма театър, няма увеселителни зали, за които да се готвите. В Нортангър половин час е достатъчен.

Тя не можеше да оспори думите му и се остави да я задържи, макар че страхът от нови въпроси я караше за първи път, откакто го познаваше, да желае да избяга от него. Те вървяха бавно по сводестия коридор.

— Получавали ли сте писмо от Бат след моето заминаване?

— Не и съм много учудена. Изабела най-искрено обеща да ми пише.

— Обещала ви искрено! Искрено обещание! Чувал съм за искрена игра на сцена. Но за искрено обещание... за честно спазване на обещанието... Впрочем, не си струва човек да знае, че съществува и такова качество, защото тогава може да се окаже излъган или наранен. Стаята на майка ми е доста просторна, нали? Голяма и приветлива, пък и будоарите са много удобно разположени. Винаги съм смятал, че това е най-уютният апартамент в зданието и доста се чудя защо Елинол не се премести там. Предполагам, че тя ви е изпратила да видите стаята?

— Не.

— Значи, вие съвсем сама сте решила да го направите?

Катрин мълчеше. След кратка пауза, през която Хенри внимателно я наблюдаваше, той добави:

— Тъй като в самата стая няма нищо, което да предизвиква любопитство, вероятно ви е водило чувство на уважение към характера

на майка ми, както ви го е описала Елинон, и нейната памет го заслужава. Мисля, че тя беше най-добрата жена на света. Ала не се случва много често добродетелта да може да се похвали, че е събудила подобен интерес. Рядко проявяваните в домашен кръг ненаатрапчиви достойнства на напълно непознат човек предизвикват подобно настойчиво, почтително и нежно чувство, което да подтикне някого към посещение като вашето. Предполагам, че Елинон ви е говорила доста за нея.

— Да, много. Тоест не, но онова, което каза, бе твърде интересно. Нейната тъй внезапна смърт — тази фраза тя изговори бавно и колебливо — и вашето... на всички деца отсъствие и баща ви... мислех си, че той не е изпитвал към нея силна любов.

— И от тези обстоятелства — отговори Хенри, вперил пронизателен поглед в очите ѝ — вие сигурно си правите изводи, че за нея не са били положени всички необходими грижи... или че (тя неволно поклати глава) може би е станало нещо още по-непростимо.

За първи път тя по-открито повдигна поглед към него.

— Болестта на майка ми — продължи той, — пристъпът, който доведе до смъртта ѝ, наистина бе внезапен. Самото ѝ страдание бе жлъчна криза, каквито тя често получаваше, така че причината бе единствено в нездравия ѝ организъм. На третия ден, накратко, веднага щом успяхме да я убедим да се прегледа, пристигна лекарят — много почтен човек, в когото тя винаги бе имала огромно доверие. Тъй като според него състоянието ѝ беше тревожно, на следващия ден повикахме още двама лекари, които останаха почти непрекъснато до леглото ѝ в продължение на двадесет и четири часа. На петия ден тя почина. По време на развитието на болестта ѝ Фредерик и аз (ние и двамата си бяхме вкъщи) ходехме постоянно да я видим и от собствените си наблюдения можем да потвърдим, че за нея се полагаха всички възможни грижи, които могат да осигурят любовта на близките и положението ѝ в обществото. Горката Елинон действително отсъствуваше и се намираще тъй далече, че когато се върна, завари майка ни вече в ковчега.

— А баща ви — запита Катрин — той скърбеше ли?

— За известно време беше направо съкрушен. Вие грешите, като предполагате, че той не е бил привързан към нея. Убеден съм, че я обичаше, доколкото бе в състояние да... Знаете ли, всички ние не сме

еднакво надарени със способността да изпитваме нежност. И аз няма да се преструвам и да твърдя, че докато беше жива, не трябваше да изтърпява много неща, но въпреки че страдеше от характера му, никога не бе онеправдана в оценката му. Той искрено я ценеше и след смъртта ѝ изпитваше непресторена скръб, макар това да не продължи вечно.

— Хубаво беше да го чуя — каза Катрин, — би било така ужасно...

— Ако ви разбирам правилно, у вас се е оформила толкова чудовищна догадка, че нямам думи да... Скъпа мис Морланд, помислете за страшния характер на подозренията, които таите. Какви основания имате за вашите предположения? Спомнете си в коя държава и в кой век живеем. Спомнете си, че сме англичани и християни. Разчитайте на собствения си здрав разум, на собственото си чувство кое е вероятно и кое не, на собствените си наблюдения за онова, което става около вас. Та нима нашето образование ни подготвя за такива зверства ли? Могат ли нашите закони мълчаливо да ги отминат? Могат ли подобни жестокости да се вършат в страна като нашата, където общуването в обществото и чрез пресата е поставено на такава основа, че всеки човек е заобиколен от съседни — доброволни шпиони, а пътищата и вестниците не позволяват нищо да остане скрито? Скъпа мис Морланд, какви представи сте допуснали да се въртят в главата ви?

Бяха стигнало до края на коридора и Катрин избяга в стаята си със сълзи на срам в очите.

[1] Димитено платно — плътно памучно платно с релефни ивици или причудливи фигури ↑

[2] Батска камина — камина с желязна плоча с малък отвор точно над огъня, за да се получи тяга ↑

ГЛАВА ДВАДЕСЕТ И ПЕТА

С тайнствено романтичните видения беше приключено. Катрин напълно се върна към действителността. Колкото и малко да бе казал Хенри, то отвори очите ѝ за крайността на нейните фантазии в последно време, нещо, което няколкото изживени от нея разочарования не бяха могли да сторят. Тя се чувстваше безмилостно унижена и най-горчиво си поплака. Бе пропаднала не само в собствените си очи, но и в очите на Хенри. Бе му показала цялата си глупост, която сега придобиваше престъпен характер, и вероятно той щеше да я презре завинаги. Би ли могъл някога да прости свободата, с която въображението ѝ бе рисувало характера на неговия баща? Би ли могъл да забрави абсурдното ѝ любопитство и нелепи опасения? Липсваха ѝ думи да изрази колко се презира. Преди, поне така си бе мислила, веднъж или два пъти Хенри бе показал нещо като чувство към нея. Но сега... Накратко, тя направи всичко възможно да бъде нещастна през следващия половин час и когато часовникът удари пет, слезе долу със сломено сърце и даде почти неразбираем отговор на въпроса на Елинор дали се чувства добре. Скоро в салона влезе Хенри, от когото тя така се боеше. Единствената промяна в отношението му към нея бе, че сега я обграждаше с по-голямо от обичайното си внимание.

Катрин никога не се бе нуждала повече от утеха и той явно го съзнаваше.

Вечерта течеше, но тази действаща като балсам негова благосклонност не отслабна. В душата на Катрин постепенно настъпи нещо като спокойствие. Все още не ѝ се удаваше да забрави или оправдае миналото, но успя да затаи надежда, че случилото се няма да стане достояние на други хора и може би няма да ѝ струва загубата на всякакво уважение от страна на Хенри. Тъй като продължаваше да си мисли най-вече за онова, което бе чувствала и вършила, водена от абсолютно безпричинен ужас, скоро ѝ стана от ясно по-ясно, че доброволно, съвсем сама, си бе създала измислен свят. И най-дребното обстоятелство бе придобивало огромно значение благодарение на

въображението ѝ, жадуващото за страховити преживявания. Още преди пристигането в Абатството тя бе копняла кръвта ѝ да се вледени от уплаха и съзнанието ѝ бе изкривявало представата за всичко, за да постигне тази цел. Тя си спомни за чувствата, с които се бе приготвила да разглежда Нортангър. Разбираше, че се бе поддала на някаква омая и че предпоставките за нейното нещастие бяха създадени много преди да напусне Бат. И сякаш в основата на всичко стоеше влиянието на книгите, които бе чела до самозабрава.

Колкото и увлекателни да бяха произведенията на мисис Радклиф, колкото и хубави да бяха дори романите на нейните имитатори, вероятно не точно в тях трябваше да се търсят познания за човешката природа — поне такава, каквато се срещаше в графствата на Средна Англия. Може би тези романи даваха правдиво изображение на живота в Алпите и Пиренеите с техните борови гори и пороци. Навярно в Италия, Швейцария и Южна Франция също се ширеха описваните ужаси. Катрин не смееше да подлага на съмнение случките извън своята родина, но ако по-силно я притиснеха, може би все пак щеше да признае, че в най-северните и най-западни части на Англия също бе възможно да стават такива неща. Ала що се отнасяше до централната ѝ част, там положително нямаше място дори за нелюбими съпруги, там със сигурност се прилагаха държавните закони и се спазваха обичаите на века. Не се търпяха убийствата, прислужниците не бяха роби, от всеки аптекар не можеше да се купи отрова или упойваща билка от рода на ревена. Може би между Алпите и Пиринеите нямаше хора със смесени качества. Там онези, които не бяха небесни ангели, вероятно притежаваха демонични наклонности. Но в Англия беше друго. Според Катрин в сърцата и поведението на англичаните личеше, макар и неравномерно разпределена, смесица от добро и зло. Стигнала до това убеждение, тя не би се учудила, ако по-нататък се разкриеха някои малки несъвършенства дори у Хенри и Елиноор. Същите изводи я караха да не се страхува да признае пред себе си, че в характера на баща им действително имаше някои черни страни. Макар вече да не таеше към него грубите оскърбителни подозрения, заради които би трябвало винаги да се черви, замислеше ли се по-дълбоко, тя не вярваше, че той е напълно добър човек.

След като бе взела за себе си решение по тия няколко въпроса и се бе зарекла в бъдеще винаги да преценява и действа само със здрав

разум, не ѝ оставаше нищо друго, освен да прости сама на себе си и да се почувства по-щастлива от всякога. Милостивата ръка на времето направи много за нея на следващия ден, като недоловимо увеличаваше радостите ѝ. Най-много ѝ помагаше Хенри с удивителната си душевна щедрост и благородно поведение. Той нито веднъж не направи и най-незначителния намек за случилото се. Ето защо по-бързо, отколкото би могла да предполага в началото на своите страдания, Катрин напълно се успокои душевно и, както по-рано, всичко, което Хенри казваше, повишаваше настроението ѝ. Според нея имаше все пак някои думи, при споменаването на които винаги би трябвало да ги побиват тръпки — ракла или шкаф, например. Катрин бе намразила всяко изделие, покрито с японски лак, но дори тя трябваше да признае, че случайното напомняне на проявената в миналото глупост, каквато и болка да причиняваше, все пак беше полезно.

Тревогите на всекидневието скоро започнаха да изместват измислените романтичните страхове. С всеки ден все повече нарастваше желанието ѝ да получи писмо от Изабела. Катрин изгаряше от любопитство да разбере какво прави обществото в Бат, добре ли са посетени увеселителните зали, а особено ѝ се искаше да се увери, че Изабела бе успяла да осъществи последното си намерение и да съчетае в дрехата си няколко парчета памучен тюл, както и че продължава да поддържа добри отношения с Джеймс. Катрин можеше да разчита единствено на Изабела за известия от този род. Джеймс бе отказал да ѝ пише, преди да се върне в Оксфорд. Мисис Алън не беше дала никаква надежда да изпрати писмо преди прибирането си във Фулъртън. Но Изабела беше обещала, и то неведнъж, а когато тя обещаеше нещо, го изпълняваше най-стриктно. Колко невероятно странно наистина!

Девет последователни сутрини Катрин недоумяваше след повтарящото се разочарование, което с всеки ден ставаше по-силно. Ала на десетия, когато влезе в салона за закуска, първият предмет, който попадна пред погледа ѝ, беше писмо, протегнато от Хенри с щастлив вид. Тя му благодари от все сърце, сякаш той самият го беше писал.

— О, то било от Джеймс — каза тя, като погледна обратния адрес. Разпечата го. Писмото идваше от Оксфорд и съдържанието му бе следното:

Скъпа Катрин,

Господ ми е свидетел, че нямам склонност да пиша писма, но смятам за свой дълг да те уведомя, че всичко между мене и мис Торп е свършено. Вчера напуснах нея и Бат с намерението повече никога да не ги виждам. Няма да навлизам в подробности, защото те само ще ти причинят още по-голяма болка. Скоро ще научиш от друго място у кого е вината, а аз се надявам да не упрекваш брат си в нищо, с изключение на глупостта му да помисли тъй лековерно, че отговарят с взаимност на любовта му. Благодарение на Бога проумях истината навреме. Все пак ударът е жесток. След като баща ми така любезно даде съгласието си... но да не говорим повече за това. Тя ме направи нещастен завинаги! Пиши ми в най-скоро време, скъпа Катрин, ти си ми единствената приятелка, крепи ме твоята обич. Бих желал посещение ти в Нортангър да свърши преди капитан Тилни да обяви годеща си, защото в противен случай ще изпаднеш в неудобно положение. Бедният Торп е в града. Страхувам се да се срещна с него. Неговото честно сърце сигурно страда. Писах на него и на баща ми. Най-много от всичко ме нарани нейното двуличие. До последно, ако се опитах да искам обяснения, тя твърдеше, че е все така силно привързана към мене и се смееше на страховете ми. Сега ме е срам да си помисля колко дълго съм понасял всичко това, но едва ли друг мъж е имал толкова основания да смята, че го обичат. Дори сега не мога да разбера защо трябваше да ме поставя в неизгодното положение на съперник, за да спечели Тилни. Накрая се разделихме по взаимно съгласие. По-добре никога да не я бях срещал! Бих желал никога вече да не срещна друга като нея! Моя скъпа Катрин, внимавай кому даваш сърцето си.

Приеми и т.н.

Още на третия ред изражението на Катрин рязко се промени, а от кратките ѝ възклицания на покруса и недоумение стана ясно, че

новините са лоши. Хенри, който втрещено я наблюдаваше през цялото време, докато тя четеше писмото, съвсем ясно разбра, че краят не е подобър от началото. Той обаче не успя дори с поглед да изрази изненадата си, защото в този момент влезе баща му. Веднага започнаха да закусват, ала Катрин едва ли можа да преглътне дори един зальк. Сълзи пълнеха очите ѝ и се стичаха по страните ѝ. Тя ту вадеше писмото, ту го пускаше в скута, ту отново го прибираще в джоба си. Видът ѝ показваше, че направо не съзнава какво прави. За щастие, цялото внимание на генерала бе поделено между какаото и вестника и той нямаше време да забележи какво става с нея, но останалите двама еднакво ясно виждаха колко е разстроена. Веднага, щом се осмели да стане от масата, Катрин побърза да се скрие в стаята си, но там прислужниците чистеха и тя отново трябваше да слезе долу. Искеше да бъде сама и се насочи към гостната, ала пък там се бяха оттеглили Хенри и Елинонр и в този момент съчувствено обсъждаха състоянието ѝ. Тя се опита да се извини и да се върне обратно, но братът и сестрата с деликатна настойчивост я принудиха да остане, а те самите излязоха, като преди това Елинонр ласкаво запита дали не може да ѝ помогне или да я утеши с нещо.

След като в продължение на половин час даде пълна воля на скръбта и размислите си, Катрин се почувства в състояние да отиде при приятелите си. Друг въпрос беше дали трябваше да ги уведомява за сполетялото я нещастие. Ако особено настойчиво питаха, може би щеше да отговори нещо полуопределено, просто да направи мъглив намек, но нищо повече. Та би ли могла да изложи такава приятелка, каквато Изабела бе за нея? При това тясно намесен бе и техният собствен брат. Катрин си мислеше, че най-добре би било нищо да не казва. Хенри и Елинонр бяха сами в салона за закуска. И двамата я погледнаха тревожно при влизането ѝ. Катрин седна до масата и след кратко мълчание Елинонр заговори:

— Надявам се, че не сте получила лоши новини от Фулъртън? Мистър и мисис Морланд, братята и сестрите ви... иска ми се да вярвам, че никой от тях не е болен.

— Благодаря ви — отвърна с въздишка Катрин, — всички те се чувстват много добре. Писмото е от брат ми в Оксфорд.

В продължение на няколко минути никой не каза нещо повече. Тогава през сълзи Катрин продължи:

— Не мисля, че някога отново ще пожелае да получи писмо!

— Съжалявам — каза Хенри и затвори книгата, която току-що бе разгърнал. — Ако подозирах, че писмото съдържа неприятна новина, бих ви го подал със съвсем различно чувство.

— Новината е по-лоша, отколкото някой може да си представи. Горкият Джеймс е тъй нещастен. Вие скоро ще разберете защо.

— Той има сестра с толкова добро сърце и нежна душа — отговори Хенри — и тя положително ще може да го утеши във всяка беда.

— Искам да ви помоля за една услуга — не след дълго продума Катрин, като силно се вълнуваше, — да ме уведомите кога вашият брат пристига, за да мога аз да си отида навреме.

— Нашият брат! Фредерик!

— Да. Много ще ми е мъчно да ви напусна толкова скоро, но се е случило нещо, след което за мене ще бъде много мъчително да остана под един покрив с капитан Тилни.

Елинор престана да бродира и във втренчения ѝ поглед се четеше все по-голямо изумление, но Хенри започна да подозира каква е истината и промърмори нещо, в което бе включено и името на мис Торп.

— Колко сте проникателен! — възкликна Катрин. — Веднага се досетихте. Но все пак, когато разговаряхме с вас в Бат, вие изобщо не мислехте, че всичко ще свърши така. Изабела... сега вече не се чудя защо не ми писа. Изабела е напуснала моя брат и се готви да се омъжи за вашия. Кой би могъл да си представи у нея подобно непостоянство, лекомислие и всички останали лоши качества на света?

— Надявам се, че по отношение на моя брат са ви осведомили погрешно. Искам да вярвам, че той няма никакъв решаващ принос за разочарованието на мистър Морланд. Не съществува вероятност брат ми да се ожени за мис Торп и мисля, че по този въпрос определено се заблуждавате. Много ми е мъчно за мистър Морланд, мъчно ми, че обичан от вас човек е нещастен. Но от цялата история най-много бих се удивил, ако Фредерик се ожени за нея.

— И все пак това е самата истина. Сам прочетете писмото на Джеймс. Не, чакайте, там има едно място — тя се изчерви, като си спомни за последния ред.

— Бихте ли била така добра да ни прочетете само пасажите, които се отнасят до брат ни?

— Не, вие го прочетете! — възкликна Катрин, която беше размислила и виждаше нещата по-трезво. — И аз не знам какво ми хрумна. — Тя отново пламна от срам заради предишното си изчервяване. — Джеймс просто иска да ми даде добър съвет.

Хенри с готовност пое писмото, прочете го внимателно и го върна с думите:

— Е, ако е писано да стане така, мога само да кажа, че съжалявам. Фредерик няма да е първият мъж, проявил по-малко здрав разум при избора на съпруга, отколкото семейството му е очаквало. Не завиждам на положението му нито като любим, нито като син.

Подканена от Катрин, мис Тилни също прочете писмото, изрази загриженост и изненада и започна да разпитва за семейството и имотното състояние на мис Торп.

— Майка ѝ е много добра жена — бе отговорът на Катрин.

— А с какво се е занимавал баща ѝ?

— Мисля, че е бил адвокат. Те живеят в Пътни^[1].

— Богати ли са?

— Не, не особено. Според мен, Изабела изобщо няма зестра, но това ще бъде без значение за вашето семейство. Баща ви има толкова широки възгледи! Завчера той ми каза, че ценял парите само дотолкова, доколкото те му позволявали да осигури щастието на децата си.

Братът и сестрата се спогледаха.

— Все пак — след кратка пауза забеляза Елинор, — дали щастието на Фредерик ще бъде осигурено чрез възможността да се ожени за подобно момиче? Тя положително няма никакви принципи, иначе не би постъпила така с вашия брат. И колко странно е това увлечение от страна на Фредерик! Момиче, което пред очите му нарушава доброволния си годеж с друг! Не е ли непостижимо за ума, Хенри? А какво да кажа за самия Фредерик, който винаги е изтъквал колко недостъпно е сърцето му! Та за него нямаше жена, достойна за любов!

— Това е най-неутешителното обстоятелство, което показва липсата на всякаква възможност да бъде спасен. Като си спомня за предишните му изявления, направо го отписвам. Освен това имам

прекалено високо мнение за благоразумието на мис Торп, за да предположа, че тя ще се раздели с един джентълмен, преди да си е осигурила друг. Действително, с Фредерик е свършено. Той е мъртъв, напуснат от здравия разум и се е превърнал в покойник. Пригответи се да посрещнеш снаха си, Елинор, и то снаха, на която само ще се радваш — открита, искрена, простодушна, естествена в силните си чувства, без никакви претенции и непознаваща преструвките и лицемерието.

— На подобна снаха, Хенри, наистина много ще се радвам — с усмивка отговори Елинор.

— Може пък — забеляза Катрин, — макар да постъпи зле към нашето семейство, във вашето да се държи по-добре. Сега, след като се свързва с мъж, когото наистина харесва, може да прояви постоянство в чувствата си.

— Действително се опасявам, че така ще стане — отвърна Хенри. — Боя се, че чувствата ѝ ще бъдат много постоянни, ако на пътя ѝ не се изпречи баронет. Ще трябва да намеря излизация в Бат вестник и да прегледам имената на новопристигналите.

— В такъв случай, вие мислите, че я води само амбиция? Право да си кажа, сякаш има нещо такова. Не мога да забравя как, когато разбра за първи път какви средства ще им задели моят баща, тя изглеждаше твърде разочарована и ѝ се искаше да са повече. Никога досега в живота си не съм се лъгала толкова много по отношение на нечий характер.

— А вие познавате много хора и сте изучавали най-различни характери.

— Аз самата съм много разочарована от нея и ме боли, че съм я загубила, но като си помисля за бедния Джеймс, струва ми се, че той едва ли някога ще се съвземе.

— В момента на брат ви действително има за какво да се съчувства най-искрено. Ала като се тревожим за неговите страдания, не трябва да подценяваме и вашите. Предполагам, имате чувството, че със загубата на Изабела губите половината от себе си. Усещате празнина в сърцето, която не може да бъде запълнена с нищо. Обществото започва да ви дразни, а що се отнася до забавленията, които бяхте свикнали да посещавате двете в Бат, самата представа за тях без нея ви е противна. Сега, например, за нищо на света не бих отишла на бал. Чувствате, че нямате приятелка, пред която да говорите

без никакво стеснение, за която да сте уверена, че истински ви цени и на чийто добър съвет винаги можете да разчитате при нужда. Не чувствате ли всичко това?

— Не — отвърна Катрин, след като малко помисли. — Не чувствам нищо такова. А трябва ли? Истината е, че колкото и да ме боли и да ми е мъчно, че повече не мога да я обичам, никога вече няма да получа писмо от нея и вероятно няма да я видя, не се усещам дълбоко засегната, както биха могли да си помислят някои.

— Както винаги, вашите чувства правят чест на човешката природа. Подобни чувства трябва да се анализират, за да могат онези, които ги изпитват, да опознаят себе си.

Катрин установи, че по някакви неведоми причини на душата ѝ е олекнало след този разговор и никак не съжаляваше, заедно неизвестно как бе подведена да спомене обстоятелствата, от разискването на които той бе започнал.

[1] Пътни — южно предградие на Лондон ↑

ГЛАВА ДВАДЕСЕТ И ШЕСТА

От този момент нататък тримата млади хора често разискваха случилото се. За изненада на Катрин, нейните приятели бяха единодушни в мнението си, че липсата на добро обществено положение и богатство у Изабела вероятно ще създаде огромни пречки пред женитбата ѝ с брат им. Те бяха убедени, че само тази причина е достатъчна генералът да се противопостави на подобен брак, без да се смятат възраженията, които можеше да предизвика характерът ѝ. Това допълнително изпълваше Катрин с чувство на известна тревога за собствената ѝ съдба. И тя като Изабела имаше невзрачен произход и може би също бе лишена от зестра, а щом собствената тежест в обществото и личното богатство на наследника на имотите на семейство Тилни се оказваха недостатъчни, на какви предимства би могъл да разчита по-малкият му брат? Катрин успяваше да отпъжда твърде болезнените изводи от подобни размишления единствено с упованието, че ще надделее особената благосклонност, която тя бе имала късмета да събуди у генерала към себе си още от самото начало и която той ѝ бе давал да почувства с думите и делата си. Спомняше си също за неговата великодушна липса на интерес към парите, за която бе чувала неведнъж, и затова се изкушаваше да мисли, че неговите деца криво разбират възгледите му по тези въпроси.

Елинор и Хенри обаче бяха напълно убедени, че брат им няма да има куража да се яви лично, за да поиска съгласието на баща си и постоянно я уверяваха, че никога досега в живота си той не е бил по-малко склонен да се появи в Нортангър. Катрин отпусна душата си и необходимостта да се наложи да си замине внезапно престана да я тревожи. Ала тъй като не можеше да се очаква от капитан Тилни, когато все пак някога дойдеше да иска позволение за женитбата си, да обясни честно какво е било поведението на Изабела, Катрин смяташе за изключително уместно Хенри да разкаже на баща си как действително се е случило всичко и по този начин да даде възможност на генерала да си състави точно и безпристрастно мнение и изгради

възраженията си на по-справедлива основа от неравностойното положение в обществото. Тя изложи идеята си пред Хенри, но той не възприе тази мярка с готовността, която Катрин очакваше.

— Не — каза той, — няма нужда допълнително да укрепвам позициите на баща ми и да лиша Фредерик от възможността да изповяда собствената си глупост. Нека той сам разкаже нещата така, както смята за добре.

— Но той няма да каже и половината.

— Дори четвъртината ще бъде достатъчна.

Изминаха ден или два, без да получат новини от капитан Тилни и братът и сестрата не знаеха какво да мислят. Това мълчание ту им се струваше естествена последица от предполагаемия годеж, ту го намираха напълно несъвместимо с подобно събитие. Междувременно генералът, макар всяка сутрин да се дразнеше от нехайството на Фредерик, когото го мързело да пише, ни най-малко не се безпокоеше за него. Най-належащата му грижа бе да направи приятен престоя на мис Морланд в Нортангър. Той често изразяваше тревогата си, че не успява, опасяваше се, че гледката на едни и същи лица всеки ден и еднообразните занимания ще я отблъснат от този дом. Говореше колко му се искало семейството на лейди Фрейзър да не беше заминавало, споменаваеше от време на време да събере голяма компания за вечеря, а веднъж-дваж дори започна да брой колко млади хора в околността обичат да танцуват. Да, обаче сега сезонът бе напълно мъртъв, нямаше лов нито на птици, нито на дивеч, а семейството на лейди Фрейзър бе заминало. Всичко свърши с това, че една сутрин той каза на Хенри, че следващия път, когато отиде в Удстън, ще го изненадат някой ден и ще дойдат да хапнат овнешко с него. Хенри бе много поласкан и извънредно щастлив, а Катрин направо се възхити от плана.

— А кога смятате, сър, че ще мога да очаквам това удоволствие? В понеделник трябва да бъда в Удстън, защото трябва да присъствам на събранието на енорияшите и вероятно ще остана два-три дена.

— Чудесно, чудесно, ние ще се възползваме от един от тези дни. Няма нужда да определяме точна дата. Съвсем не е необходимо да си създаваш главоболия заради нас. Онова, което имаш вкъщи, ще ни е достатъчно. Според мене от името на младите дами мога да заявя, че те ще проявят снизхождение към трапезата на един ерген. Я да помисля — в понеделник за тебе ще бъде претоварен ден, значи няма

да идваме тогава. Във вторник аз пък ще имам работа. Очаквам управителя на Брокама да дойде сутринта на доклад, а после би било неприлично, ако не отида в клуба. Не се ли появя там, изобщо не бих могъл после да погледна познатите си в очите, защото им е известно, че съм си у дома и отсъствието ми би се посрещнало изключително зле. А за мене е правило, мис Морланд, никога да не оскърбявам нито един съсед, даже да се наложи да пожертвувам за това малко време или внимание, дължимо на друг човек. Моите съседи са много достойни хора. Те получават по половин елен от Нортангър два пъти годишно, а аз вечерям с тях винаги, когато мога. Излиза, че за вторник не може да става и дума. Но в сряда, Хенри, мисля, че можеш да ни чакаш. Ние ще пристигнем рано, за да имаме време да разгледаме околностите. Смятам, че до Удстън ще стигнем за два часа и четиридесет и пет минути. В десет часа ще сме се качили в каретата, така че около един без четвърт в сряда можеш да ни посрещнеш.

Дори един бал не би бил по-добре дошъл за Катрин от този малък излет, толкова силно бе нейното желание да види Удстън. Нейното сърце все още туптеше от радост, когато след около един час в стаята, в която седяха с Елинора, влезе Хенри с ботуши и палто и заяви:

— Явявам се пред вас, млади дами, подчертано настроен да ви изнеса едно назидателно слово. Искам да отбележа, че за удоволствията си на този свят трябва винаги да плащаме и че често ги купуваме на твърде висока цена, като жертвуваме питомното щастие, за да гоним дивото, а не е ясно дали ще го хванем. Вземете за пример мене в този момент. За да мога да се надявам на радостта да ви видя в Удсът в сряда, която може да ми бъде отнета поради лошото време и още двадесет други причини, аз съм длъжен да замина веднага, два дена по-рано, отколкото възнамерявах.

— Да заминете! — лицето на Катрин силно помръкна. — Защо?

— Защо! Как можете да ми задавате този въпрос? Защото няма време за губене и не бива да изкарвам ума на моята икономка от страх. Защото трябва да замина и приготвя обяд за вас.

— О, не говорите сериозно!

— Съвсем сериозно, при това със съжаление, защото предпочитам да остана.

— Но как можете да помислите подобно нещо след казаното от генерала? Та той изрично не желаше да си създавате никакви затруднения, защото ще ни е достатъчно просто онова, което имате.

Хенри само се усмихна.

— Определено абсолютно излишно е да се стараете заради сестра си или мене, а генералът наблегна да не правите никакви излишни приготовления. Освен това, дори да беше казал два пъти по-малко, вкъщи винаги му поднасят толкова разкошни обеда, че за него няма да има никакво значение, ако веднъж седне на по-скромна трапеза.

— Бих желал да разсъждавам като вас, заради баща си и заради себе си. Сега довиждане. Тъй като утре е неделя, Елинон, няма да се връщам.

Той излезе. На Катрин винаги ѝ бе било по-лесно да се усъмни в собствената си преценка, отколкото в преценката на Хенри, затова не измина много време и тя бе принудена да приеме, че той е прав, колкото и неприятно да ѝ беше заминаването му. Но мислите ѝ задълго се задържаха върху необяснимото поведение на генерала. Тя вече бе установила, от собствени наблюдения, без някой да ѝ подсказва, колко придирчив бе той към храната си. Все пак бе напълно непостижимо за ума защо бе трябвало да твърди тъй настойчиво едно, докато през цялото време е мислел друго? Изобщо трудно беше да се разберат хората. Но кой, ако не Хенри, би могъл да знае какво цели баща му?

Сега обаче от събота до сряда те щяха да прекарат без Хенри. Това беше тъжното заключение от всяко разсъждение на Катрин. И писмото на капитан Тилни сигурно щеше да пристигне в негово отсъствие, и в сряда положително щеше да вали. Миналото, настоящето и бъдещето изглеждаха еднакво мрачни. Брат ѝ бе тъй нещастен, загубата на Изабела — мъчителна, а Елинон — винаги в понижено настроение в отсъствието на Хенри. Имаше ли нещо, което да заинтересува или развесели Катрин? Бяха ѝ омръзнали горите и обрамчващите алеите храсти — неизменно тъй равно подкастриени и лишени от живот. Самото Абатство сега за нея не представляваше нищо повече от всяка друга сграда. Болезненият спомен за нейната глупост, която то подхрани и доведе до крайност, бе единственото чувство, което зданието събуждаше у нея. Как коренно се бяха променили представите у нея, която така бе копняла да попадне в

абатство! Сега въображението на Катрин ѝ рисуваше като най-очарователен непретенциозния уют на един пасторски дом с удобно разположение на помещенията, нещо като дома във Фулъртън, но много по-добър. Във Фулъртън можеше да има недостатъци, но Удстън вероятно бе идеален. Ех, веднъж да дойде сряда.

И сряда дойде, и то точно когато ѝ бе време да дойде. Беше слънчев ден и Катрин не стъпваше по земята от радост. В десет часа каретата с четирите коня изведе тримата от Абатството и като приятно изминаха около двадесет мили, навлязоха в Удстън, голямо и многолюдно село, разположено сред привлекателни околности. Катрин се срамуваше да каже колко красиво ѝ се струва, докато генералът, изглежда решил, че трябва да се извинява, говореше за равнинната местност и малкото къщи в селото. Но в душата си Катрин предпочиташе това място пред всички останали, посетени досега, и разглеждаше с възхищение всяка по-голяма къща и всички бакалнички, покрай които минаваха. В другия край на селото, на добре подбрано разстояние от останалите къщи, се издигаше пасторският дом, новопостроена солидна каменна сграда с полукръгла форма и зелени порти. Когато доближиха до вратата, видяха Хенри със своите другари в самотата — едро младо нюфаундлендско куче и два или три териера, готов да ги посрещне и да им окаже цялото си гостоприемство.

Катрин влезе в къщата прекалено развълнувана, за да е в състояние да види или каже нещо смислено и когато генералът я призова да си даде мнението, оказа се, че тя почти не бе забелязала какво има в стаята, където стоеше. Като се огледа, тя в същия миг осъзна, че се намира в най-уютната стая на света, но бе прекалена предпазлива, за да го каже, и студенината ѝ разочарова генерала.

— Ние не наричаме това хубава къща — каза той. — Ние не я сравняваме с Фулъртън или Нортангър. Ние смятаме, че това е просто един пасторски дом, малък и строен без замах, признавам, но приличен и удобен за обитаване. Общо взето, той не стои по-долу от повечето подобни сгради. Или с други думи, смятам, че малко са останалите пасторски домове в Англия, които да са наполовина толкова хубави. Могат обаче да се направят подобрения. Изобщо не съм мислил да твърдя обратното. Всяко разумно нещо е добре дошло, например може би направата на арка, макар че, между нас казано,

нищо не предизвиква отвращението ми повече от една неуместно стъкмена арка.

Катрин не чу достатъчно от това слово, за да го разбере или да се обиди. Хенри обаче започна усърдно да подхвърля и поддържа други теми за разговор, а в същото време прислугата внесе пълен поднос със закуски. Генералът възвърна самодоволния си вид, а Катрин — обичайното си ведро настроение.

Въпросната стая бе просторна, с удобни размери и красиво обзаведена като трапезария. По-късно, на път за градината, на Катрин показаха най-напред малка стая, принадлежаща на стопанина на дома и много старателно подредена за случая. След това влязоха в бъдещата гостна, чиито вид, макар и без мебели, очарова Катрин достатъчно, та дори и генералът да се почувства удовлетворен. Това бе стая с красива форма, с прозорци, достигащи до пода, през които се откриваше приятна гледка, макар и само на зелени поляни. В този момент Катрин изрази възхищението си така, както го чувства — с цялото си искрено простодушие.

— О, защо не мебелирате тази стая, мистър Тилни? Колко жалко, че не е обзаведена! Това е най-хубавата стая, която някога съм виждала, най-хубавата стая на света!

— Убеден съм — каза генералът с най-доволна усмивка, — че тя съвсем скоро ще бъде мебелирана. Чака се само някоя дама с добър вкус да си даде съветите си.

— О, ако къщата беше моя, никога не бих прекарвала времето си в друга стая. Каква разкошна къщичка има там сред дърветата — при това ябълкови дървета! Това е най-хубавата къщичка, която съм виждала!

— Вие я харесвате, вие одобрявате тя да стои там. Това е достатъчно. Хенри, да не забравиш да поговориш за това с Робинсън. Къщичката трябва да остане.

Този комплимент накара Катрин рязко да се опомни и веднага да млъкне. И макар че генералът подчертано поиска да разбере какъв преобладаващ цвят би избрала за тапетите, завесите и гоблените, не можа да изтръгне от нея дори подобие на мнение. Въздействието на новата обстановка и свежият въздух ѝ помогна да се отърси от смущаващите я асоциации. Така че, когато достигнаха до декоративната част на градината — алея, обикаляща около една

ливада, върху която Хенри бе започнал да упражнява таланта си преди около половин година, Катрин значително бе възстановила спокойствието си и успя да я прецени като по-хубава от всяка друга декоративна градина, която беше виждала в богатия си живот, въпреки че в нея нямаше нито един храст, по-висок от зелената пейка в ъгъла.

Те бавно се разходиха из другите ливади и през част от селото, посетиха конюшната, за да видят някои подобрения, поиграха си с няколко сладки малки кученца, които току-що бяха проходили и забавно залитаха, когато неусетно стана четири часа. Катрин си мислеше, че няма още три. В четири трябваше да обядват, а в шест да потеглят обратно. Никога денят не се бе изнизвал тъй неусетно!

Катрин не можеше да забележи, че обилният обяд не предизвикваше и най-малкото учудване у генерала. Нещо повече, той дори поглеждаше към страничната маса за още студено месо, каквото нямаше. Синът и дъщерята съзряха други неща. Те рядко бяха виждали баща си да яде с такава охота извън къщи и никога преди мазнината в белия сос не го бе смущавала по-малко.

В шест часа, след като генералът изпи кафето си, те отново се качиха в каретата. Генералът се беше държал много мило през цялото посещение и в душата си Катрин беше уверена какви са неговите очаквания, затова ако можеше да се чувства малко по-сигурна и в желанията на сина, би напуснала Удстън почти без да се безпокои как и кога ще се върне там.

ГЛАВА ДВАДЕСЕТ И СЕДМА

На следващата сутрин пристигна следното, твърде неочаквано писмо от Изабела:

БАТ, — АПРИЛ —

Моя най-скъпа Катрин,

Получих двете твои любезни писма, които ми доставиха най-голямо удоволствие и ти се извинявам хиляди пъти, че не ти отговорих по-рано. Наистина много се срамувам от своето нехайство, но в това ужасно място човек за нищо няма време. Почти всеки ден, след като ти напусна Бат, аз хващах писалката в ръка, за да започна писмо до тебе, но винаги една или друга глупава дреболия ми попречваха. Моля те, пиши ми по-скоро на адреса въкъщи. Благодаря на Господа, че утре напускаме това отвратително място. Откакто ти си замина, то престана да ми доставя удоволствие — мръсотията е неописуема, а всички, които обичах, вече не са тук. Мисля, че ако можех да те видя, щеше да ми е все едно за останалите, защото ти си ми по-скъпа, отколкото човек може да си представи. Много се тревожа за твоя мил брат. Не ми е писал, след като замина за Оксфорд. Опасявам се, че между нас има някакво недоразумение, но се надявам с твоя помощ нещата да се изяснят. Той е единственият мъж, когото съм обичала и съм била в състояние да обичам. Уверена съм, че ти можеш да го убедиш в това. Тази пролет модата не е така изискана, а шапките са най-ужасните, които можеш да си представиш. Надявам се, че прекарваш времето си добре, но се страхувам, че никак не се сещаш за мене. Нямам намерение да пиша всичко онова, което бих могла,

за семейството, на което гостуващ, защото не желая да се показвам дребнава или да те настройвам срещу хора, които високо цениш. Все пак много е трудно да разбереш кому можеш да се довериш, а младите мъже променят намеренията си всеки ден.

Приятно ми е да ти известя, че младият мъж, когото ненавиждам най-много от всички на света, напусна Бат. От това описание ти се досещаш, че става дума за капитан Тилни, който, може би си спомняш, беше изумително склонен да ме преследва и ухажва, преди да заминеш. После той стана още по-настойчив и направо се превърна в моя сянка. Много момичета биха се подвели, защото той ми оказваше неописуемо внимание, само че аз прекалено добре познавам непостоянството на мъжкия пол. Преди два дни той се върна в полка си и се надявам никога повече да не ми досажда. Той е най-надутият глупак, когото съм виждала и е изумително неприятен. Последните два дни беше неотлъчно до Шарлот Дейвис. Съжалих го заради вкуса му, но не му обърнах внимание. Последния път се срещнахме на Бат Стрийт и аз веднага влязох в един магазин, за да не ме заговори. Не исках дори да го погледна. После той се отпрати към Водната зала, но аз не бих тръгнала след него за нищо на света. Каква разлика между него и твоя брат! Моля те, изпрати ми някакви новини за брат си. Чувствам се много нещастна заради него. Той не изглеждаше добре, когато си тръгна — може би имаше настинка или нещо му беше развалило настроението. Бих му писала и сама, но някъде съм загубила адреса. И, както ти намекнах по-горе, опасявам се, че е изтълкувал погрешно моето поведение. Моля те, обясни му всичко така, че да се успокои. Ако още храни някакви съмнения, един негов ред до мене или едно отбиване в Пътни, когато следващия път дойде в Лондон, могат да оправят нещата. Не съм била в увеселителните от цяла вечност, нито пък съм посещавала някоя пиеса, с изключение на миналата вечер, когато гледах в театъра със семейство Ходжис една лека пиеса. Те ми намекнаха, че се

усамотявам и така ме принудиха да отида, защото твърдо бях решила да не им позволя да говорят, че съм се затворила вкъщи, след като Тилни е заминал. Местата ни се случиха до тези на семейство Мичел и те се престориха на много изненадани, че ме виждат излязла да се повеселя. Зная колко са злобни, по едно време не можеха да се държат прилично с мене, но сега са въплъщение на самото приятелство. Само че аз не съм такава глупачка, та да ме подлъжат. Знаеш, че по характер съм достатъчно силна. Ан Мичел се беше опитала да си сложи тюрбан като онзи, който носех през седмицата преди концерта, но се бе получила жалка картинка. Мисля, че този тюрбан отиваше на особеното ми лице, поне така ми каза капитан Тилни на времето и заяви, че всички погледи са вперени в мене, но той е последният човек, на чиято думи бих повярвала. Сега нося само виолетово. Зная, че изглеждам ужасно в него, но няма значение, защото това е любимият цвят на брат ти. Не се бави, моя най-скъпа, най-сладка Катрин, пиши на него и на мене.

Винаги твоя и т.н.

Прозрачната хитрост, с която бе пропито това писмо, не можа да заблуди дори Катрин. Още от самото начало я поразиха непоследователността, противоречията и фалшът. Тя се срамуваше от Изабела, срамуваше се, че някога я беше обичала. Сегашните уверения на Изабела в привързаност изглеждаха толкова отблъскващи, колкото празнословни бяха и извиненията. „Да пиша на Джеймс от нейно име! Не, Джеймс повече никога няма да чуе пред него да се споменава името на Изабела!“

Когато Хенри се върна от Удстън, тя обяви пред него и пред Елинор, че брат им е в безопасност и искрено им честити избавлението от сродяване с Изабела, като междувременно им прочете най-впечатляващите пасажии от писмото. Накрая възкликна:

— Дотук с Изабела и нашето приятелство! Тя положително ме смята за кръгла глупачка, за да ми напише подобно писмо. Все пак, благодарение на него аз опознах по-добре характера ѝ, отколкото тя

моя. Сега виждам какво е целяла. Тя е суетна кокетка, чиито кроежи не са успели. Смятам, че никога не е ценяла нито Джеймс, нито мене и по-добре изобщо да не се бях запознавала с нея.

— Съвсем скоро ще ви се струва, че никога не сте я познавали — каза Хенри.

— Има още едно нещо, което не мога да разбера. Ясно е, че тя е имала планове относно капитан Тилни, които не са се осъществили, но не разбирам какви са били неговите намерения през цялото това време. Защо е трябвало да й обръща толкова голямо внимание, че да я накара да развали годежа с брат ми, а после да напусне скоростно града?

— Не бих могъл убедително да оправдая подбудите на Фредерик такива, каквито ги виждам. И той като мис Торп е податлив на уловките на суетата, но основната разлика между двамата е, че той има по-трезв ум и досега не е позволил те да му навредят. Ако следствието от поведението му не го оправдава във вашите очи, по-добре да не търсим причината.

— В такъв случай, вие предполагате, че той никога не я е обичал истински?

— Убеден съм в това.

— И само се е преструвал, за да се развлича? Хенри кимна с глава в знак на съгласие.

— Е, тогава трябва да кажа, че изобщо не го харесвам. Въпреки че случилото се за нас беше за добро, изобщо не го харесвам. В случая не е причинил кой знае каква вреда, защото не мисля, че Изабела е в състояние да обича. Но да предположим, че я бе накарал безумно да се влюби в него, тогава?

— Тогава най-напред трябва да предположим, че Изабела е в състояние да обича и следователно, че е много по-различна личност. Но в такъв случай и отношението към нея би било твърде различно.

— Вие съвсем правилно заставате на страната на брат си.

— А ако вие бяхте застанала на страната на вашия брат, нямаше толкова да се разстройвате заради разочарованието на мис Торп. Но съзнанието ви е изкривено от вродения ви принцип за безусловна почтеност и следователно не допуска хладнокръвни разсъждения за семейни пристрастия или желание за мъст.

Този комплимент премахна горчилката у Катрин. Не беше възможно Фредерик да бъде непростимо виновен, щом Хенри се

държеше толкова мило. Тя реши да не отговаря на писмото на Изабела и се опита напълно да го забрави.

ГЛАВА ДВАДЕСЕТ И ОСМА

Наскоро след това се разбра, че генералът трябва да замине за една седмица в Лондон. Той напусна Нортангър с искрено съжаление за всеки пропуснат час, който би могъл да прекара в компанията на мис Морланд и настойчиво заръча на децата си в негово отсъствие основната им цел да бъде осигуряването на нейните удобства и забавления. Заминаването му позволи на Катрин за първи път от собствен опит да се убеди, че загубата понякога може да се превърне в печалба. Времето им минаваше щастливо, всяко занимание бе доброволно, всеки смях — от сърце, всяко сядане на масата — съпроводено с усещане за лекота и веселие. Разхождаха се където и когато поискат и бяха пълни господари на деня, удоволствията и почивката си. Катрин напълно осъзна какви ограничения е налагало присъствието на генерала и бе дълбоко благодарна за сегашната им свобода далече от него. Безгрижната и весела атмосфера я караше с всеки ден да заобича все повече дома и домакините и ако не бяха опасенията, че скоро поради приличие щеше да ѝ се наложи да напусне това място и че може би приятелите ѝ не ѝ отворяха със същата любов, тя щеше да живее в постоянно щастие. Беше започнала четвъртата седмица от нейното посещение, която щеше да превали, когато се върне генералът и може би гостуването след това щеше да заприлича на натрапничество. Тези размишления неизменно причиняваха болка на Катрин и в желанието си час по-скоро да снесе бремето им от съзнанието си, тя реши незабавно да поговори с Елинол. Беше си наумила да подхвърли идеята, че вече трябва да си заминава и начинът, по който Елинол я възприемеше, щеше да ѝ подсказва какво да прави по нататък.

Катрин съзнаваше, че ако отлага, ще ѝ бъде по-трудно да повдигне неприятния въпрос, затова се възползва от първата възможност, когато се оказа насаме с Елинол. Прекъсна я, докато говореше нещо съвсем различно и обяви, че в най-скоро време се налага да се прибира вкъщи. И видът, и думите на Елинол показваха

колко е стресната. Тя се била надявала Катрин да ѝ достави много по-продължително удоволствие с присъствието си, била се подвела (може би поради собствените си желания) да смята, че Катрин ѝ обещала да гостува по-дълго и не могла да не мисли, че ако мистър и мисис Морланд знаели колко щастлива е тя в присъствието на дъщеря им, биха проявили великодушие и не биха ускорявали завръщането ѝ къщи. Катрин трябваше да обясни:

— О, не, не става изобщо дума за баща ми и майка ми, те съвсем не настояват да бързам. На тях им стига да бъда щастлива.

— Тогава мога ли да попитам защо толкова бързате да ни напуснете?

— Хм. Толкова дълго стоя тук.

— Е, щом използвате тази дума, няма повече да настоявам. Ако ви се струва дълго...

— О, не, не исках да кажа това! Ако ставаше въпрос само за собственото ми удоволствие, бих ви гостувала още толкова.

И веднага бе уговорено, че докато на Катрин не ѝ омръзне, няма да мисли за тръгване. След като така мило бе отстранена първата причина за тревогите ѝ, втората също престана да я измъчва. Катрин получи най-сладостни доказателства за значението на своето място сред тях — сърдечността и искреността, с която Елинор настояваше тя да не си заминава и благодарната усмивка на Хенри, когато му съобщиха, че гостенката им твърдо остава още при тях. Сега у Катрин се запази само онази мъничка тревога, без която човешкото съзнание никога не може да се чувства спокойно. Тя вярваше — почти винаги — че Хенри я обича и абсолютно винаги, че баща му и сестра му също я обичат и дори желаят тя да стане член на семейството им. А щом вярата ѝ беше стигнала дотам, съмненията и тревогите ѝ не предизвикваха у нея нищо повече от безобидна досада.

Хенри не бе в състояние да изпълни разпорежданията на баща си и да остане през цялото време в Нортангър в услуга на дамите, докато генералът е в Лондон. Помощникът му в Удстън бе зает и Хенри трябваше да ги напусне в събота за няколко дни. Сега неговото отсъствие не бе тъй мъчително, както когато генералът си беше къщи. Веселието им поутихна, но доброто им настроение не се развали. Момичетата си избираха еднакви занимания, близостта помежду им растеше и те откриха, че дори когато бяха само двете, се забавляват

чудесно и в деня на заминаването на Хенри напуснаха трапезарията едва в единадесет, което беше доста късен час за Абатството. Току-що се бяха изкачили до горната площадка, когато им се стори, доколкото можеха да съдят поради дебелите зидове, че към вратата се приближава карета. В следващия момент силният звук на звънеца превърна предположението в увереност. След първия смут, предизвикан от изненадата: „О, Господи, какво ли се е случило?“, Елиноор бързо реши, че това е по-големият ѝ брат, който често пристигал така изненадващо, макар и в толкова необичайно време, и бързо слезе долу да го посрещне.

Катрин продължи към стаята си, като напрегна целия си ум да реши как да се държи по-нататък с капитан Тилни. Тя си спомни неблагоприятното впечатление, което поведението му ѝ бе направило. Убедена бе, че той е прекалено изтънчен джентълмен, за да одобри нейната личност, но се успокояваше с мисълта, че поне при сегашните обстоятелства срещата им не би трябвало да бъде твърде мъчителна. Катрин се надяваше, че той никога няма да отвори дума за мис Торп. Много вероятно бе да не съществува подобна опасност, защото би следвало той да се срамува от ролята, която е изиграл. Затова Катрин смяташе, че ако избегнеха всякакво споменаване на случки от Бат, тя би могла да се държи с него много вежливо. Докато разсъждаваше върху това, времето течеше. Радостта Елиноор да го види и да говори тъй дълго с него говореше в негова полза. Вече бе минал половин час от пристигането му, а тя все не се качваше горе.

В този момент на Катрин ѝ се стори, че чува стъпките ѝ по коридора и се заслуша дали не приближават, но всичко тънеше в пълна тишина. Тъкмо си помисли, че ѝ се е счуло, когато шум от придвижване към вратата ѝ я накара да трепне. Сякаш някой опипваше рамката и след секунда леко движение на бравата показа, че нечия ръка е легнала върху нея. Катрин малко потрепери при мисълта, че някой се прокрадва така предпазливо, но решена повече никога да не се поддава на дребни поводи за тревога или да подлъгана да става жертва на развихреното си въображение, тя тихо пристъпи напред и отвори вратата. Там бе застанала самата Елиноор. Катрин се успокои, но само за миг, защото страните на Елиноор бяха пребледнели и тя изглеждаше много възбудена. Тя явно възнамеряваше да влезе, но с усилие прекрачи прага и трябваше да направи още по-голямо усилие, за да

заговори. Катрин предположи, че безпокойствието ѝ има някаква връзка с капитан Тилни и можеше да изрази съпричастие единствено с мълчанието си. Накара Елинор да седне, разтри слепоочията ѝ с лавандулова вода и се наведе над нея с ласкава загриженост.

— Скъпа моя Катрин, вие не трябва... Вие наистина не трябва — бяха първите свързани думи на Елинор. — Аз съм съвсем добре. Вашата сърдечност ме съсипва... не мога да я понеса... та аз съм дошла при вас с такова поръчение!

— Поръчение?! За мене?!

— Как да ви кажа? О, как да ви кажа!

Ново предположение изведнъж проблесна в ума на Катрин и пребледняла като приятелката си, тя възкликна:

— Пристигнало е съобщение от Удстън!

— Не е това, което мислите — отвърна Елинор, като я наблюдаваше с най-дълбоко състрадание. — Не е от Удстън. От самия ми баща е...

Гласът ѝ пресекна и тя сведе очи, когато спомена за баща си. Неговото неочаквано завръщане само по себе си бе достатъчно, за да накара сърцето на Катрин да се свие и в продължение на няколко мига тя не можеше да предположи какво по-лошо има да чуе. Тя мълчеше, а Елинор се опитваше да се овладее и да заговори по-смело, но след малко продължи с все така наведен поглед:

— Вие сте прекалено добра, за да си помислите нещо лошо за мене заради ролята, която съм длъжна да изиграя. Всъщност идвам с най-голямо нежелание да съобщя своята вест. След всичко, случило се напоследък, след като тъй неотдавна уредихме въпроса с гостуването ви и аз толкова се радвах, толкова ви бях благодарна! Надявах се да останете още дълги седмици тук... Как сега да ви кажа, че не приемаме вашата любезност, че за радостта, която вашето присъствие ни достави, ние се отплащаме с... Думите ми изневеряват... Скъпа Катрин, трябва да се разделим. Баща ми си е спомнил, че по-рано е поел друго обещание, и цялото ни семейство ще отпътува в понеделник. Отиваме на гости у лорд Лонгтаун, близо до Херифорд, за две седмици. Обясненията и извиненията са еднакво невъзможни. Нямам думи нито за едното, нито за другото.

— Скъпа Елинор — възкликна Катрин, като направи всичко възможно, за да потисне чувствата си. — Не се разстройвате толкова.

Първото обещание има предимство пред второто. Много, много съжалявам, че трябва да се разделим, при това тъй скоро, но не се обиждам. Знаете, че мога да прекратя гостуването си тук по всяко време, пък и се надявам вие да дойдете у дома. След като се върнете от имението на този лорд, можете ли да ни посетите във Фулъртън?

— Няма да съм в състояние, Катрин.

— Тогава елате, когато можете.

Елинор не отговори. Мислите на Катрин се върнаха към един друг въпрос, който сега по-непосредствено я занимаваше, и тя добави, разсъждавайки на глас:

— Понеделник, още понеделник и вие всички заминавате. Е, аз съм сигурна, че... аз ще мога да се сбогувам все пак. Та нали не е необходимо да тръгвам преди вас. Наистина, не се разстройвайте, Елинор, спокойно мога да си отида и в понеделник. Няма значение, че не съм уведомила баща си и майка си. Предполагам, че генералът ще изпрати с мене един прислужник, който да ме придружи до средата на пътя, а след това скоро ще стигна до Солзбъри, откъдето до къщи е само девет мили.

— О, Катрин, ако нещата бяха уредени така, донякъде щеше да е по-поносимо, макар и подобно елементарно внимание не би било и половината от онова, което заслужавате. Само че... как да ви го кажа... Определен е денят за вашето заминаване. Утре. Дори не можете да изберете часа, защото пощенската кола е поръчана и ще бъде тук в седем, освен това няма да ви бъде предложен прислужник.

Катрин се отпусна на стола, без да може да си поеме дъх или отрони дума.

— Не вярвах на ушите си, когато го чух. И колкото и справедливи да са огромният ви гняв и обида в този момент, те не са по-силни от онова, което аз... но не бива да говоря за собствените си чувства. О, само ако можех с нещо да помогна! Боже Господи! Какво ще кажат баща ви и майка ви! След като с любезностите си ви отведохме от истинските ви приятели и тяхната закрила тук... на двойно по-голямо разстояние от дома ви, да ви накараме да напуснете тази къща, без дори да се съобразим с изискванията на най-обикновената вежливост! Скъпа, скъпа Катрин, като ви нося тази вест, аз се чувствам виновна за цялата ѝ оскърбителност. И все пак мисля, че ще ми простите, защото прекарахте достатъчно време в тази къща,

за да разберете навярно, че тук аз съм домакиня само на думи и не е по силите ми да направя нищо.

— Обидила ли съм с нещо генерала? — с треперещ глас запитва Катрин.

— О, Боже! Въпреки дъщерните си чувства, всичко, което зная, всичко, което мога да отговоря, е, че не сте му дала никакви основания да се чувства обиден. Естествено, той е страшно ядосан, рядко съм го виждала в такова състояние. Баща ми няма лесен характер. Явно се е случило нещо, което го е раздразнило извънредно силно — някакво разочарование, някаква неприятност, която в момента му се струва по-важна от всичко. Но аз не бих могла дори да предположа, че вие с нещо сте го засегнала, това би било невъзможно!

За Катрин бе мъчение да говори. Опита се да каже няколко думи само заради Елинор.

— Наистина много съжалявам — промълви тя, — ако с нещо съм обидила генерала. Това е последното нещо, което бих сторила съзнателно. Но не се чувствайте нещастна, Елинор. Обещанията трябва да се спазват. Само съжалявам, че не си спомниха за него по-рано, за да мога да пиша вкъщи. Но това е почти без значение.

— Аз се надявам, искрено се надявам, че няма да бъде застрашена физическата ви безопасност, но всичко останало ще се окаже неизразимо засегнато: душевното ви спокойствие, приличието, почтеността, чувствата на семейството ви — всичко, без изключение. Ако вашите приятели, семейство Алън, бяха все още в Бат, можехте да отидете при тях, щяхте да стигнете само за няколко часа. Но да пропътувате седемдесет мили с наета пощенска кола, на вашата възраст, сама, без придружител!

— О, няма нищо страшно в пътуването. Не мислете за това. А щом ще се разделяме, няколко часа по-рано или по-късно нямат значение. Мога да се приготвя до седем. Моля ви, нека ме извикат навреме.

Елинор разбра, че тя иска да остане сама и тъй като бе убедена, че и за двете е по-добре да избягнат по-нататъшни разговори, я остави с думите: „Ще ви видя утре сутринта“.

Сърцето на Катрин се нуждаеше от облекчение, иначе щеше да се пръсне. В присъствието на Елинор колкото приятелските чувства, толкова и гордостта ѝ бе възпирала сълзите, но щом тя излезе, те

ручнаха като порой от очите ѝ. Да я изгонят от къщата и то по този начин! Без никаква причина, която да оправдае, или извинение, което да смекчи резкостта, грубостта, нещо повече — арогантността на подобна постъпка!

Хенри беше далече и тя нямаше възможност дори да се сбогува с него. Загубени бяха всички свързани с него надежди и очаквания — и докога ли? Кой би могъл да каже кога ще се срещнат отново? И всичко това бе дело на човек като генерал Тилни — толкова любезен, възпитан и особено благосклонен към нея. Беше колкото унизително и мъчително, толкова и неразбираемо. С еднаква обърканост и тревога Катрин размишляваше за възможните подбуди на генерала и неясния край. Начинът, по който постъпваха с нея, беше грубо невъзпитан. Бяха побързали да я отпратят, без да се интересуват ни най-малко дали няма да ѝ бъде неудобно и поне привидно да ѝ позволят да избере времето или начина на пътуването. От двата възможни дни за заминаването ѝ бе определен първият, при това почти в най-ранния час, сякаш той твърдо бе решил, че тя трябва да е изчезнала от къщата, преди да е станал, за да не бъде принуден да я вижда. Какво би могло да означава всичко това, освен преднамерено оскърбление? По един или друг начин тя бе имала нещастieto да го обиди. Елинор бе пожелала да ѝ спести тази болезнена мисъл, но Катрин не вярваше, че е възможно да съществува такава несправедливост или беда, която да предизвика у някого толкова неприязън към човек, който не е свързан или поне се предполага, че не е свързан с тях.

Нощта премина мъчително. Не можеше да става и дума за сън или почивка, която да мине за сън. Същата стая, в която през първата нощ след нейното пристигане възбуденото ѝ въображение я бе изтерзало, сега отново бе сцена на вълнения и неспокоен унес. Ала колко различни бяха сега подбудите за нейното безпокойство, колко прискърбно по-реални и основателни бяха причините му. Тревогата ѝ се основаваше върху факти, опасенията ѝ върху голямата вероятност да се сбъднат. Съзнанието ѝ бе тъй заето с размишления за осезаемото и напълно земно зло, че Катрин усещаше и приемаше самотата си, тъмнината в стаята и древността на зданието без никакво чувство. И въпреки че бурният вятър често предизвикваше внезапни странни звуци в цялата къща, тя ги слушаше без любопитство или ужас, докато час след час отминаваха, а тя лежеше будна.

Малко след шест в стаята ѝ влезе Елиноор, изпълнена с голямо желание да прояви внимание към нея и да ѝ помогне с каквото може, но нямаше много работа за вършене. Катрин не се беше бавила и беше напълно облечена, а багажът ѝ — почти приготвен. При появата на дъщерята на домакина за момент ѝ хрумна, че може генералът да е изпратил някакъв знак за помирение. Какво по-естествено от това неговият гняв да отmine и да последва разкаяние? На Катрин само ѝ се искаше да знае доколко би било уместно от нейна страна да приеме извинението след всичко случило се. Не се наложи да го разбере. Не бяха подложени на изпитание нито милосърдието, нито достойнството ѝ. Елиноор не донесе никакво послание. Двете почти не говореха. Всяка смяташе, че мълчанието е най-безопасно, затова си размениха само няколко банални изречения, докато Катрин трескаво привършваше обличането си, а Елиноор с повече добро желание, отколкото с опит, старателно се опитваше да доподреди пътническия ѝ сандък. След като всичко беше готово, те напуснаха стаята и Катрин се задържа само половин минутка след приятелката си, за да хвърли поглед на раздяла върху всеки добре известен и любим предмет. Слязоха в трапезарията, където ги чакаше закуска. Катрин се опита да се храни, колкото за да си спести болката да я подканят, толкова и за да не кара приятелката си да се чувства неудобно. Но нямаше апетит и успя да преглътне само няколко хапки. Контрастът между тази и предишната им закуска в същия салон я накара да се почувства още по-нещастна и засили отвращението ѝ към всичко, сложено на масата. Преди по-малко от двадесет и четири часа бяха закусвали край същата маса, но колко различна беше обстановката тогава! С каква жизнерадостна лекота, с какво чувство на щастлива, макар и измамна увереност бе гледала на света Катрин, как се радваше на всеки предмет и не таеше почти никакви опасения за бъдещето, освен че Хенри може да остане още един ден в Удстън. Щастлива, щастлива беше онази закуска! Хенри беше тук, Хенри седеше до нея и ѝ поднасяше ту едно, ту друго ястие. Тя дълго остана потопена в тези сладки спомени, без нейната сътрапезница да я обезпокои дори с една дума. Елиноор също бе потънала в собствените си мисли и появата на колата бе първото нещо, което ги накара да се стреснат и върнат към действителността. При вида на пощенската кола Катрин се изчерви силно, осъзнала в този миг с особена сила унижението, на което я подлагаха. За кратко време

изпитваше единствено негодуване. Елинор бе принудена да събере решителност и да заговори:

— Трябва да ми пишете, Катрин — извика тя, — трябва да ме осведомите за себе си при първа възможност. Няма да имам и минута покой, преди да разбера, че сте се прибрали вкъщи благополучно. Моля ви, умолявам ви, напишете ми на всяка цена поне едно-единствено писмо. Не ме лишавайте от удовлетворението да знам, че сте в безопасност във Фулъртън и че семейството ви е добре. Не смея да очаквам повече, докато не ви помоля, както е редно, да поддържа кореспонденция. Пишете ми в имението на лорд Лонгтаун, само че ще трябва да ви помоля да адресирате писмото до Алис^[1].

— Не, Елинор, щом не ви е разрешено да получавате писма от мене, убедена съм, че ще е по-добре да не пиша. Убедена съм, че ще пристигна у дома благополучно.

Елинор само отговори:

— Не ме учудват чувствата ви. Няма да настоявам. Ще разчитам на доброто ви сърце, когато ще съм далече от вас.

Тези думи и съпровождащият ги тъжен поглед бяха достатъчни на секундата да стопят гордостта на Катрин и тя бързо произнесе:

— О, Елинор, непременно ще ви пиша.

Имаше още един въпрос, който мис Тилни бързаше да уреди, макар да ѝ беше неудобно да говори за него. Помислила беше, че след толкова дълго отсъствие от къщи Катрин може би не разполага с достатъчно пари, за да покрие разносните по пътуването. Оказа се точно така, когато Елинор най-мило и настойчиво предложи да ѝ услуги с известна сума. До този момент Катрин не се бе замисляла по въпроса, но след като прегледа портмонето си, разбра, че ако не бе любезността на приятелката ѝ, щеше да се окаже изхвърлена от къщата без средства да се прибере у дома. Умовете и на двете бяха погълнати от мисли за бедственото положение, в което би се озовала Катрин, и те почти не пророниха дума през останалото време, докато бяха заедно. Това време беше твърде кратко. Скоро съобщиха, че колата е готова за път. Катрин се изправи моментално и дълга и изпълнена с обич прегръдка замени всякакви думи на раздяла. Когато излязоха в преддверието, Катрин, която не можеше да напусне къщата, без да спомене по някакъв начин онзи, чието име дотогава нито едната, нито другата бе произнесла, спря за момент и с треперещи устни, така че

думите едва се разбираха, предаде „най-любезните си поздрави на своя отсъстващ приятел“. Ала пророненото от устните ѝ име отне всичките ѝ сили да сдържа повече чувствата си. Скрила, доколкото бе възможно, лице в носната си кърпичка, тя изтича през преддверието, скочи в колата и след по-малко от минута се отдалечаваше от къщата.

[1] Алис — вероятно камериерката на Елинон ↑

ГЛАВА ДВАДЕСЕТ И ДЕВЕТА

Катрин бе прекалено нещастна, за да изпитва страх. Самото пътуване не ѝ вдъхваше никакъв ужас. Тя тръгна, без да се тревожи от продължителността му и без да обръща внимание на неудобствата да бъде сама. Свита в единия ъгъл на колата, тя ридаеше неудържимо. Вдигна глава и можа да хвърли поглед назад, едва когато бяха изминали няколко мили извън стените на Абатството и най-високата част от парка на имението вече почти се бе скрила зад хоризонта. За беда, пътуваше по същия път, по който само преди десет дни така щастливо се бе разходила до Удстън и обратно. Докато изминаваха четиринадесетте мили, горчивината ѝ стана по-тежка, защото покрай нея се низеха същите онези околности, които първия път бе наблюдавала в съвсем различно настроение. Страданието ѝ се засилваше с всяка миля, доближаваща я до Удстън, а когато милите останаха само пет и колата подмина разклона за селото и мисълта, че Хенри е толкова близо, а не знае нищо за случилото се, изпълни Катрин с неописуема мъка и страдание.

Денят, прекаран в Удстън, беше един от най-щастливите в живота ѝ. През този ден генералът бе използвал такива изрази по отношение на Хенри и самата нея, беше говорил и се беше държал по такъв начин, че съвсем недвусмислено я убеди, че действително желае тяхната женитба. Да, само преди десет дни тя беше опиянена от подчертаното му внимание, макар че малко я смущаваше прекаленото съобразяване с нейното мнение. Но сега... какво бе сторила или пропуснала да стори, за да се стигне до подобна промяна?

Единствената нанесена от нея обида, за която можеше да обвини себе си, беше от такъв характер, че едва ли бе възможно той да научи за нея. Само Хенри и собственото ѝ сърце бяха посветени в ужасните подозрения, които тя така необосновано беше таила, но Катрин беше убедена, че тайната ѝ е опазена. Хенри не би могъл да я предаде, поне не преднамерено. Ако баща му наистина по някакво нещастно стечение на обстоятелствата беше разбрал какво се бе осмелила да

мисли и търси, какви безпочвени фантазии и оскърбителни проучвания я бяха занимавали, не би се учудила и на най-яръстното му негодуване, не би се удивила, ако я изхвърлеше от къщата си. Ала Катрин беше сигурна, че генералът не може да знае за тези обстоятелства, които единствено можеха да оправдаят действията му, донесли ѝ толкова страдания.

Колкото и да я вълнуваха подобни догадки, не те стояха на първо място. Имаше една друга мисъл, по-близка до сърцето ѝ, една по-обсебваща и трепетна тревога. Какви ще бъдат мислите, чувствата и видът на Хенри, когато се върне в Нортангър и разбере, че тя си е заминала. Това беше въпросът, който будеше натрапчив интерес у нея и засенчваше всичко останало. Той не ѝ оставяше минута покой. Безпокойството и утехата се редуваха. Катрин ту се плашеше, че Хенри спокойно ще се примири с постъпката на баща си, ту се изпълваше с блажена увереност в неговото съжаление и негодуване. Естествено, той няма да се осмели да говори пред генерала, но пред Елинор — какво ли би споделил с Елинор?

Часовете се изнизваха сред тези непрестанно връхлитащи я съмнения и догадки за редица неща, върху които съзнанието ѝ не беше в състояние да се задържи повече от секунда и пътуването напредваше по-бързо, отколкото Катрин бе очаквала. Упоритите неспокойни мисли, които не ѝ позволяваха да забелязва нищо около себе си, след като бе подминала околностите на Удстън, ѝ спестиха всякакви наблюдения докде се е придвижила и макар че нито една гледка по пътя не задържа дори за момент вниманието ѝ, пътуването изобщо не ѝ се стори отегчително. Имаше и друга причина за това — тя не изгаряше от желание пътешествието да свърши, защото връщането във Фулъртън по този начин почти означаваше да си развали удоволствието да види своите най-обични хора след толкова продължително отсъствие — цели единадесет седмици. Какво трябваше да каже, за да не унизи себе си, да не увеличи собствената си мъка, като я изповяда пред други, а и да не предизвика безсмислено негодуване, което вероятно щеше да засегне и невинните наред с виновните, защото породената враждебност нямаше да прави разлика. Тя никога не би могла да отдаде дължимото на достойнствата на Хенри и Елинор, защото прекалено силните ѝ чувства не можеха да се изразят с думи, а ако към тях също се създадеше неприязън поради

неблагоприятното мнение за баща им, това би я проболо право в сърцето.

Обхваната от такива чувства, Катрин по-скоро се плашеше, отколкото желаше да види островърхата кула на катедралата в Солзбъри^[1], което би означавало, че до дома ѝ остават двадесетина мили. Когато напускаше Нортангър, знаеше само, че трябва да стигне до Солзбъри. Невежеството по отношение на собствения ѝ маршрут бе толкова голямо, че дължеше много на пощенските служители, които ѝ казваха имената на междинните селища, до които трябваше да достигне. Не се сблъска с нищо, което да я разстрои или уплаши. Младостта, вежливите обноски и щедрото заплащане ѝ осигуриха цялото внимание, необходимо на пътничка като нея. Така че като спираше само за да смени конете, тя прекара в път около единадесет часа без премеждия и тревоги и между шест и седем часа осъзна, че навлиза във Фулъртън.

Завръщането на героинята в родното ѝ село след всички приключения, с тържествуващия блясък на възстановената репутация и цялото подобаващо на графиня достойнство, с огромна свита знатни роднини, разположили се в няколко каляски и три камериерки в пътническа карета с четири коня зад нея, е събитие, което изобретателното перо с удоволствие би описало. То придава достоверност на всеки завършек, а авторката задължително споделя славата, с която така щедро обсипва героинята. Аз връщам моята героиня у дома ѝ самотна и опозорена и нямам никакъв повод да се впусна да разказвам подробности със сладостен възторг. Героиня, завръщаща се вкъщи в наемна пощенска кола, е такъв удар върху чувствата, след който всякакъв опит за внасяне на величие и въодушевление е невъзможен. Ето защо пощальонът-кочияш бързо ще премине с колата през селото под погледите на събралата се неделна тълпа и героинята ще слезе, без да губи много време.

Но каквито и мрачни мисли да бяха обхванали съзнанието на Катрин, докато приближаваше пасторския дом по този начин и независимо от изпитваното от авторката унижение при описанието на събитията, пристигащата готвеше на онези, при които се връщаше, удоволствие, каквото не се среща всеки ден. Първо, с идването на колата, второ, със собствената си поява. Тъй като пътническите коли бяха рядко срещана гледка във Фулъртън, цялото семейство незабавно

се струпа край прозореца, а когато тя спря пред извитата порта, всички очи заблестяха от радост, а фантазията на всеки заработи трескаво. Семейството не очакваше подобна приятна изненада, като се изключат двете най-малки деца — шестгодишно момченце и четиригодишно момиченце, които се надяваха от всяка кола да слезе техен брат или сестра. Щастлив бе онзи поглед, пръв забелязал Катрин! Щастлив бе онзи глас, пръв обявил, че това е тя! Ала никога няма да се разбере със сигурност дали законният щастливец беше Джордж или Хариет.

Бащата, майката, Сара, Джордж и Хариет се бяха скупчили край вратата, нетърпеливи да я посрещнат изпълнени с любов. Тази гледка събуди най-нежни чувства у Катрин и след като слезе от колата и всички започнаха да я прегръща, тя откри, че се е успокоила много повече, отколкото бе смятала за възможно. Така заобиколена от близките си, тя се почувства щастлива. За кратко време всички останали чувства бяха потиснати от блаженството на обичта на нейното семейство, а близките ѝ в началото почти нямаха време спокойно да проявят своето любопитство, завладени от радостта, че я виждат. Всички се настаниха край масата и мисис Морланд побърза да поднесе чая по-рано, за да подкрепи бедната пътешественичка, чиято бледност и измъчен вид скоро забеляза. Едва тогава към Катрин бе отправен достатъчно пряк въпрос, който изискваше определен отговор.

С неохота и голямо колебания тя се впусна да разказва онова, което слушателите ѝ след половин час само от любезност биха окарачили като обяснение. Те така и не успяха да схванат причината и да проумеят подробностите, свързани с нейното внезапно завръщане. Семейство Морланд ни най-малко не бяха раздражителни хора и не бързаха да виждат навсякъде обида и да реагират остро на нея, но след разказа стана ясно, че в този случай е налице оскърбление, което не можеше да се пренебрегне, нито да се прости лесно през първия половин час. Без да изпитват драматична тревога, докато обсъждаха дългото самотно пътуване на дъщеря си, мистър и мисис Морланд нямаше как да не смятат, че то би могло да ѝ донесе големи неприятности и че те доброволно никога не биха го позволили. Като я бе принудил да го предприеме, генерал Тилни не бе действал нито почтено, нито милостиво, и като джентълмен, и като родител. Защо го бе направил, какво го бе предизвикало да наруши правилата на

гостоприемството и толкова бързо да смени цялото си особено пристрастие към дъщеря им с истинска неприязън, бе въпрос, който те бяха в състояние да разгадаят толкова, колкото и самата Катрин. Ала това в никакъв случай не ги потисна задълго и след като прекараха известно време в безполезна предположения, удовлетвори цялото си възмущение и удивление с извода, че „това е странна работа и той навярно е много особен човек“. Вярно, че Сара продължи да се наслаждава на удоволствието от незнанието, като възклидаваше и правеше догадки с юношески плам.

— Миличка — каза накрая майка ѝ, — ти прекалено много и излишно се тревожиш. Повярвай на думите ми, това е нещо, което изобщо не заслужава да бъде разбрано.

— Мога да разбера, че е искал Катрин да си замине, когато си е спомнил за онзи ангажимент — заяви Сара. — Но защо не е постъпил вежливо?

— Съжалявам младите хора там — отвърна мисис Морланд — навярно им е тежко. Що се отнася до останалото обаче, то вече няма значение. Катрин благополучно се прибра вкъщи, а нашето щастие няма нищо общо с генерал Тилни.

Катрин въздъхна.

— Е — продължи с философска мъдрост майка ѝ, — доволна съм, че докато си пътувала, не съм знаела, но след като всичко свърши, добре е, че не е станала никаква беля. Винаги е добре младите хора да се подлагат на изпитания. Ти, моя мила Катрин, винаги си била едно нещастно разсеяно малко създание, но сега е трябвало да си събереш ума, когато се е налагало да сменяш толкова много пощенски коли, и се надявам, че не си загубила нищо по пътя.

И Катрин се надяваше на същото, дори се опита да прояви интерес към собственото си усъвършенствуване, но силите ѝ бяха изчерпани. Скоро единственото ѝ желание бе да мълчи и да остане сама и затова с готовност прие следващия съвет на майка си да си легне. Родителите ѝ не видяха в лошия ѝ вид и възбуда нещо повече от естествените последици от унижени чувства и необикновеното напрежение и умора при подобно пътуване, затова се разделиха с нея без ни най-малкото съмнение, че сънят ще оправи всичко. И макар че на следващата сутрин надеждите за нейното възстановяване да се оказаха неоправдани, бащата и майката все така изобщо не подозираха,

че можеше да има по-дълбоко скрито зло. Те нито веднъж не помислиха за сърцето ѝ, което беше доста странно за родители на млада седемнадесетгодишна дама, току-що завърнала се у дома след първото си пътешествие.

Веднага, щом свърши закуската, Катрин седна, за да оправдае обещанието, дадено на мис Тилни, чиято увереност във въздействието на времето и разстоянието върху нагласата на нейната приятелка вече се оправдаваха. Катрин беше започнала да се упреква, че се е разделила доста студено с Елинон, че никога не е ценяла достатъчно достойнствата и сърдечността ѝ и че нито за миг не бе ѝ посъчувствала достатъчно за онова, което е трябвало да претърпи през вчерашния ден. Само че силата на тези чувства съвсем не улесняваха перото ѝ. Никога не се беше толкова затруднявала да пише, колкото сега, когато трябваше да се обърне към Елинон Тилни. Да съчини писмо, в което едновременно да отдаде дължимото на чувствата и положението си, да предаде благодарността си без раболепни съжаления, да бъде съдържана без студенина и искрена без затаена обида; писмо, четенето на което нямаше да причини болка на Елинон, но което преди всичко не би карало самата нея да се черви, ако то случайно попаднеше в ръцете на Хенри — тази задача я изпълваше със страх и сковаваше ума и ръката ѝ. След като дълго мисли и се чуди, тя реши, че единствено пределната краткост би могла донякъде да бъде безопасна. Така тя изпрати парите на Елинон, като ги съпроводи само с най-сърдечни благодарности и хиляди пожелания за щастие от горещо обичащата я приятелка.

— Това бе странно запознанство — забеляза мисис Морланд, когато писмото бе завършено. — Бързо завързано и бързо приключило. Съжалявам, че стана така, защото мисис Алън ги смяташе за доста любезни млади хора, а за съжаление, ти нямаше късмет и с Изабела. О, горкият Джеймс! Е, всички се учим, докато сме живи и се надявам, че следващите приятели, с които се запознаете, повече ще заслужават да държите на тях.

Изчервена, Катрин отговори с глас, в който имаше топлота:

— Няма друга приятелка, която да заслужава да държи на нея повече от Елинон.

— Щом е така, миличка, предполагам, че рано или късно ще се срещнете, така че не се безпокой. Обзалагам се, че след някоя и друга

година животът ще ви събере и каква радост ще бъде тогава!

Опитът на мисис Морланд да утеша Катрин не бе успешен. Надеждата да се видят след някоя и друга година можеше само да я накара да си представи какво бе възможно да се случи през това време и да се уплаши от срещата. Тя никога не би могла да забрави Хенри Тилни или да мисли за него с по-малко нежност от сега, но той можеше да я забрави, а да се срещнат в такъв случай!... Очите ѝ се напълниха със сълзи, когато въображението ѝ нарисова картината на неочакваната среща. Майката разбра, че нейните предположения, предназначени да утешат, не са дали резултат, затова предложи като следващо средство за повишаване на настроението да посетят мисис Алън.

Двете къщи се намираха само на четвърт миля разстояние една от друга и докато изминаваха този път, мисис Морланд бързо събщи всичко, което имаше да казва за разочарованието на Джеймс.

— Много ми е мъчно за него — каза тя, — но иначе нищо лошо не се е случило с провалянето на тази женитба. Не беше много желателно той да се сгоди за момиче, което ние изобщо не познаваме и което няма абсолютно никаква зестра. Сега, след като знаем за нейното държание, съвсем не можем да имаме добро мнение за нея. В момента на горкия Джеймс му е тежко, но това няма да продължи вечно и смее да твърдя, че през целия си живот отсега нататък той ще бъде по-внимателен, поради наивността, проявена при първия му избор.

Катрин би могла да изслуша само толкова от обобщеното виждане на майка си за случилото си. Само още едно изречение би провокирало доброто ѝ поведение и би я накарало да отговори нещо не съвсем разумно. Много бързо цялата ѝ способност да мисли бе погълната от разсъждения за огромната промяна в собствените ѝ чувства и настроения от времето, когато за последен път бе крачила по този добре известен ѝ път. Само преди три месеца, тя бе тичала между двете къщи по десет пъти на ден, изпълнена с безумно радостни надежди и с леко, весело и независимо сърце. Беше очаквала нетърпеливо да вкуси непознати светски удоволствия и нито се опасяваше, нито знаеше, че има зло. Такава беше тя само преди три месеца, а колко променена се бе завърнала сега.

Семейство Алън я посрещна с цялото внимание, което можеше да предизвика неочакваната ѝ поява. Те бяха трайно привързани към

нея и учудването им беше голямо, а негодуването им горещо, когато разбраха как са се отнесли с Катрин. При това мисис Морланд нищо не преувеличи в разказа си, нито се постара преднамерено да предизвика техните чувства. „Катрин съвсем ни изненада вчера вечерта — каза тя. — Пропътувала цялото разстояние съвсем сама с пощенска кола и не е знаела нищо за тръгването си до събота вечерта. На генерал Тилни, поради една или друга прищявка, изведнъж му омръзнало нейното гостуване и почти я изхвърлил от къщата. Всичко това е определено много непочтено, той трябва да е твърде странен човек. И все пак се радвам, че Катрин е отново сред нас. А и доста се успокоих, когато разбрах, че тя не е нещастно безпомощно създание и може прекрасно да се грижи за себе си“.

Мистър Алън се произнесе по въпроса с подходящо за един разумен приятел възмущение, а пък мисис Алън толкова хареса изразите му, че веднага започна да ги повтаря след него. Неговото учудване, предположения и обяснения, веднъж произнесени, ставаха и нейни, като към тях се прибавяше единствено забележката: „Генералът наистина е непоносим“, с която запълваше всяка пауза. Така че твърдението „Генералът наистина е непоносим“ беше произнесено два пъти, след като мистър Алън излезе от стаята, без разтоварващ гняв и без значителни отклонения на мисълта в тази посока. При третото повтаряне обаче вече имаше по-съществено изместване на разсъжденията в друга посока, а след четвъртото незабавно последва:

— Само си помисли, скъпа, преди да напусна Бат, зашиха така изкусно моята най-хубава брабантска дантела, че изобщо не се забелязва къде е била скъсана. Някой ден трябва да ти я покажа. Бат е прекрасно място, Катрин, в края на краищата. Уверявам те, че си тръгнах с най-голяма неохота. Присъствието на мисис Торп ни доставяше голямо удоволствие, нали? Та ти помниш колко самотни се чувствахме в началото.

— Да, но това не продължи дълго — каза Катрин и очите ѝ просияха при спомена за първото оживление, разнообразило пребиваването ѝ в Бат.

— Съвсем вярно, ние скоро срещнахме мисис Торп и вече нищо не ни липсваше. Миличка, не смяташ ли, че тези копринени ръкавици излязоха много здрави? За първи път ги сложих вечерта, когато

отидохме в Долните увеселителни зали и оттогава доста често ги нося. Спомняш ли си онази вечер?

— Дали си я спомням?! О, до най-малката подробност!

— Беше много приятно, нали? Мистър Тилни пи чай с нас и аз веднага разбрах, че сме имали късмет да се запознаем с него, защото той е изключително приятен. Струва ми се, че ти танцува с него, но не съм много сигурна. Спомням си, че бях облякла любимата си рокля.

Катрин не бе в състояние да отговаря, а след кратък опит да подеме други теми, мисис Алън се върна пак на основния въпрос:

— Генералът наистина е нетърпим! Изглеждаше толкова приятен и достоен мъж. Не мисля, мисис Морланд, че сте виждала по-възпитан човек в живота си. Квартирата, която наемаше, бе дадена на други хора още същия ден, когато той си замина. Нищо чудно, та това е Милсъм Стрийт.

Докато вървяха обратно към къщи, мисис Морланд се опита да вътлипи на дъщеря си какво щастие е да имаш такива постоянни приятели, които ти желаят доброто, като мистър и мисис Алън и че на пренебрежението или грубостта на едни повърхностни познати като семейство Тилни направо не трябва да се обръща внимание, щом като човек може да запази доброто мнение и привързаността на по-старите си приятели. Имаше много здрав разум в казаното, но съществуват състояния на духа, когато здравият разум има много малка власт над човешкото съзнание. Чувствата на Катрин отхвърляха почти всяко съждение на майка ѝ. Точно от поведението на тези хора, с които имаше тъй повърхностно познанство, в този момент зависеше цялото ѝ щастие. И докато мисис Морланд обосноваваше собственото си мнение с убедителността на много примери, Катрин мълчаливо размишляваше, че Хенри трябва да се е върнал в Нортангър и да е чул за нейното заминаване, а сега вероятно всички се отправят за Хердфорд.

[1] Островърхата кула на катедралата в Солзбъри. Катедралата в Солзбъри, град в Южна Англия, е строена през 1220–1258 г. и островърхата кула е най-високата в страната ↑

ГЛАВА ТРИДЕСЕТА

Катрин по рождение не бе предразположена да се заседява дълго на едно място, нито пък имаше навика да работи прекалено усърдно. Но каквито и да бяха недостатъците ѝ преди, сега, според наблюденията на майка ѝ, те значително се бяха задълбочили. Катрин нито можеше да седи спокойно, нито да прекара повече от десет минути, отдадена на някаква работа. Тя постоянно обикаляше из цветната и овощната градина, сякаш движението беше единственото, което я влечеше. Не можеше да седне неподвижно във всекидневната дори за кратко, а предпочиташе да се разхожда из къщата. Още по-голяма промяна в нея беше липсата на настроение. Безцелното бродене и безделие щяха да я превърнат в нейно смешно подобие, ако не бяха мълчанието и тъгата, които я превърнаха в пълна противоположност на предишната Катрин.

Два дни мисис Морланд търпя, без да направи и най-лек намек. Но след като и третата нощ не възвърна жизнерадостта на дъщеря ѝ и не я подтикна към по-полезна дейност, нито ѝ вдъхна желание да бродира, тя вече не можа да сдържи внимателния си укор:

— Мила Катрин, боя се, че започваш да се държиш като важна дама. Не знам дали шалчетата на бедния Ричард ще станат готови някога, ако разчита единствено на твоите приятелски услуги. В главата ти се въртят единствено мисли за Бат, но си има време за всичко — време за балове и театър, и време за работа. Ти доста дълго се позабавлява, затова трябва да се опиташ да свършиш нещо полезно.

Катрин веднага се залови за шева и с отпаднал глас каза, че „в главата ѝ не се въртят мисли единствено за Бат.“

— Тогава се торМОЗИШ заради генерал Тилни, а това е много глупаво от твоя страна, защото съм готова да се обзаложа, че повече никога няма да го срещнеш. Не бива да се тревожиш заради дреболии. — Тя направи кратка пауза. — Надявам се, мила Катрин, че настроението ти не се разваля от това, че не живеем във внушителен дом като Нортангър. Ако е така, посещението там наистина ти е

причинило зло. Винаги трябва да се чувстваш добре на мястото, където се намиращ, най-вече, когато то е твоят дом, защото там прекарваш по-голямата част от времето си. Не ми хареса много, че тази сутрин на закуска те чух толкова дълго да говориш за френските хлебчета в Нортангър.

— Хлебчетата изобщо не ме интересуват. Все ми е едно какво ям.

— Има една книга на горния етаж, където е поместено много умно есе. Разказва се за млади момичета, които трудно понасят живота вкъщи, след като знатни познати са ги разглезили. Мисля, че беше в „Мирър“^[1] — Ще го потърся и ще ти го дам тези дни. Сигурна съм, че ще ти повлияе добре.

Катрин не каза нищо и усърдно се залови за работа с желанието да бъде полезна, но след няколко минути, без сама да съзнава, отново потъна във вялост и безразличие. Отпадналостта ѝ пораждаше раздражителност, която я караше по-често тя да се движи в креслото, отколкото иглата ѝ в шева. Мисис Морланд наблюдаваше как дъщеря ѝ отново изпада в предишното си състояние. Тя виждаше в нейния отсъстващ и нещастен поглед пълно доказателство за недоволството, на което, според нея бе причина за липсата на жизнерадостност, затова бързо напусна стаята, за да донесе въпросната книга. Нямахме време за губене, тази опасна болест трябваше да се лекува. Мисис Морланд не можа да намери веднага търсената книга. Задържа я и друга домашна работа, така че измина около четвърт час, преди да слезе долу с творбата, на която толкова много се надяваше. В залисията си на горния етаж тя чуваше единствено шума, който сама създаваше, затова не знаеше, че преди минути е пристигнал посетител. Когато влезе в стаята, първото нещо, на което се спря погледът ѝ, бе един млад мъж, когото виждаше за първи път. Той веднага стана с почтителен вид и след като смутената ѝ дъщеря го представи като „мистър Хенри Тилни“, започна с неудобството на истински чувствителните хора да се извинява за появата си. Било му ясно, че след случилото се няма никакво право да очаква добър прием във Фулъртън, но имал причина за своето натрапничество — нетърпението да се убеди, че мис Морланд е пристигнала благополучно вкъщи. Той не говореше пред несправедлив съдия или злопамятна душа. Мисис Морланд ни най-малко не обвиняваше него или сестра му за непочтеното поведение на

баща им, нещо повече, тя бе благосклонно настроена и към двамата. Затова, предразположена от неговата външност, тя го прие с непресторено доброжелателство, изразено с простодушни думи. Благодарни му за голямото внимание към дъщеря ѝ, увери го, че приятелите на нейните деца винаги са добре дошли в този дом и го помоли повече дори с дума да не споменава миналото.

Хенри нямаше нищо против да се подчини на тази молба, защото, каквото и облекчение да чувстваше в сърцето си при тази неочаквана благодат, точно в този момент не бе по силите му да изрече нищо по въпроса. Той мълчаливо се върна на мястото си и в продължение на няколко минути вежливо отговаряше на обичайните за случая забележки на мисис Морланд относно времето и пътищата. Междувременно Катрин — възбудената, развълнувана, щастлива и тръпнеща Катрин — не проронваше и дума, но аленеещите страни и грейнали очи накараха майка ѝ да повярва, че това добронамерено посещение ще успокои сърцето ѝ поне за известно време. Така че мисис Морланд с удоволствие скри първия брой на „Мирър“, който можеше да потрѣбва някога по-нататък.

Още в началото тя бе изпратила едно от децата да повика мистър Морланд, тъй като се нуждаеше от неговата поддръжка и помощ в намирането на теми за разговор с госта, когото тя искрено съжаляваше заради притеснението от бащината му постъпка. Само че мистър Морланд отсъстваше от къщи и останала без подкрепа, след четвърт час мисис Морланд не знаеше вече за какво да говори. Така изминаха няколко минути в непрекъсвано мълчание, когато Хенри се обърна към Катрин за първи път след влизането на майка ѝ и я попита с неочаквана живост дали мистър и мисис Алън в момента са във Фулъртън. От всички объркани нейни думи, изречени в отговор, той извлече смисъла, който можеше да се предаде само с една кратка сричка и изрази намерението си веднага да ги посети и поднесе почитанията си. Леко изчервен, той попита Катрин дали би била така добра да му покаже пътя.

— Къщата се вижда от прозореца, сър — съобщи Сара.

В отговор тя получи само благодарен поклон от джентълмена, а от майка си — знак с глава да мълчи. Мисис Морланд си бе помислила за възможността покрай посещението на достойните им съседи той да желае да даде на Катрин някакво обяснение за поведението на баща си

и може би щеше да му бъде по-приятно да говори единствено пред нея, затова в никакъв случай не би попречила на дъщеря си да го придружи. Двамата тръгнаха и се оказа, че мисис Морланд не се бе заблудила напълно какъв е поводът, породил желанието за тази разходка. Хенри наистина искаше да обясни поведението на баща си, но първата му цел беше да изкаже на Катрин своите чувства. Направи го тъй добре по пътя към имението на мистър Алън, че на нея никога не би й омръзнало да го слуша отново и отново. Той я увери в любовта си и на свой ред помоли за сърцето й, което, както и двамата добре знаеха, вече му беше дадено изцяло. Та нали, макар че сега Хенри наистина се бе привързал искрено към нея, съзнаваше всички съвършенства на нейния характер, наслаждаваше им се и действително обичаше да се намира в нейно присъствие, трябва да признае, че неговата обич се бе породила само от чиста благодарност или, с други думи, убеждението, че тя не е равнодушна към него, бе била единствената причина той да й обърне по-сериозно внимание. Не крия, че това е нов момент в сантименталните любовни романи и той е ужасна подигравка с достойнството на героинята, но ако в реалния живот също толкова рядко се среща подобно обстоятелство, то поне ще ми остане заслугата да съм развихрила необузданото си въображение.

Те направиха съвсем кратко посещение на мисис Алън, по време на което без всякаква връзка Хенри изричаше първото нещо, дошло му на ум, а Катрин, погълната от неизразимото си щастие, почти не отвори уста. След това отново можеха да се предадат на възторга на ново тет-а-тет, по време на което Катрин успя да прецени доколко Хенри разполагаше с бащиното си позволение да й направи предложение. Когато преди два дни той се бе завърнал от Удстън, край Абатството го бе посрещнал разгневеният генерал, набързо го бе осведомил, че мис Морланд е заминала и му бе заповядал повече да не мисли за нея.

С такава родителска благословия сега той й предлагаше ръката си. Докато слушаше този разказ сред целия ужас на очакването, на уплашената Катрин все пак й стана драго от милата предпазливост, с която Хенри я бе спасил от необходимостта да му откаже по морални подбуди, както щеше да се получи, ако му беше дала дума, преди да узнае тези обстоятелства. Той продължаваше да обяснява по-подробно поведението и мотивите на баща си и чувството на Катрин прерасна

дори в ликуващо задоволство. Генералът не бе имал в какво да я обвини, нищо не бе могъл да изтъкне в нейна вреда, освен че се оказала неволно и несъзнателно обект на заблудата, която неговата гордост не бе в състояние да прости, но която истинската гордост би се срамувала да признае. Катрин бе виновна единствено за това, че беше по-бедна, отколкото той очаквал. Изпаднал в погрешно убеждение, че тя има голямо състояние и бъдещо наследство, той с ласкателства бе постигнал по-близко познанство с нея в Бат, настойчиво бе търсил компанията ѝ в Нортангър и я беше определил за своя снаха. След като установил собствената си грешка, решил, че най-доброто, което може да стори, е да я изхвърли от къщата си, макар да имал чувството, че това е недостатъчно доказателство за негодуването му спрямо нея и за презрението, което изпитваше към нейното семейство.

В началото го бе подвел Джон Торп. Една вечер в театъра, след като забелязал вниманието, което синът му отделя на мис Морланд, генералът случайно запитал Торп дали я познава по-отблизо. Торп, особено щастлив да разговаря с влиятелен човек като генерал Тилни, се впуснал в радостна и горделива словоохотливост. Тъй като по това време всеки момент се очаквал годежът на Морланд с Изабела, а самият Джон твърдо бил решил да се ожени за Катрин, неговата суета го подтикнала да представи семейството за още по-богато, отколкото го мислел, воден от тщеславието и алчността си. През целия му живот, чувството му за собствена важност го подтикваше всички, с които е свързан или може да се свърже, да бъдат хора с тежест. Колкото повече се задълбочаваше познанството му с някого, толкова богатството на този човек растеше. Затова състоянието на Морланд, надценено още в началото, постоянно се увеличаваше след запознанството между него и Катрин. И за да придаде блясък на разговора си с генерала, Торп още повече се постара, като удвои приходите, които в неговата фантазия мистър Морланд получаваше като добре поставен свещеник, увеличи три пъти личното му състояние, прибави богатата леля и зачеркна половината от децата и така съумя да представи цялото семейство в най-благоприятна светлина. За Катрин специално, която беше обект на особено любопитството от страна на генерала, както и на лични надежди на Торп, последният имаше още нещо в резерв — десетте хиляди лири, които получаваше от баща си, щяха да бъдат хубава добавка към имота на мистър Алън. Нейната близост с това семейство

караше Торп сериозно да вярва, че ще ѝ завещаят добро състояние и затова спокойно я представяше като почти официално признатата бъдеща наследничка на Фулъртън. В действията си генералът бе изхождал от тези сведения, без изобщо да му хрумне да се усъмни в достоверността им. Интересът на Торп към семейството, единият член на което скоро щеше да се годява за сестра му, а за другия той самият имаше планове (обстоятелства, с които се хвалеше почти еднакво открито), изглеждаше напълно сигурна гаранция за истината. Към това се добавяха абсолютно действителните факти, че семейство Алън бяха богати и бездетни, че мис Морланд бе поверена на техните грижи и — когато запознанството му с нея позволи да прецени — че те се отнасяха към нея с родителска нежност. Решението му се бе оформило бързо. Той вече бе съзрял в израза на сина си симпатии към мис Морланд и изпълнен с благодарност към мистър Торп за неговите сведения, почти в същия момент бе намислил да не пести усилия и да охлади разтръбявания интерес на Джон към Катрин и да разруши най-скъпите му надежди. По това време Катрин толкова малко знаеше за всичко това, колкото и собствените му деца. Хенри и Елинор не забелязваха нищо в нейното положение, което би могло да привлече особената благосклонност на баща им и с удивление наблюдаваха това внезапно, трайно и подчертано внимание. Макар напоследък Хенри да се беше убедил от някои намеци, съпътстващи почти изричната заповед да направи всичко възможно, за да спечели Катрин, че баща му вярва в изгодата от такава връзка, чак до последното обяснение в Нортангър децата нямаха дори най-малка представа за неверните сметки, които го бяха тласнали да действа. Че сметките му са неверни, генерал Тилни бе научил от същата личност, която ги беше направила негово достояние, от самия Торп, когото случайно беше срещнал в Лондон. Под влиянието на точно противоположни на предишните му чувства, раздразнен от отказа на Катрин, а още повече от неуспеха на съвсем скорошния опит да се постигне помирение между Морланд и Изабела, убеден, че те са се разделили завинаги и обърнал гръб на приятелството, от което повече нямаше полза, Джон Торп бе побързал да отрече всичко благоприятно, казано по-рано за семейство Морланд. Той бе признал, че си бил създал напълно погрешно мнение за тяхното състояние и характери, подведен от самохвалството на своя приятел.

Бил решил, че баща му е богат и почтен човек, но събитията през последните две-три седмици показали обратното. Мистър Морланд, след като пламенно направил най-щедри обещания по време на подготовката на първата женитба между членовете на техните семейства, бил принуден да признае, когато разказвачът ловко поставил въпроса ребром, че не е в състояние да осигури на младите хора дори прилична издръжка. Наскоро Торп имал специална възможност да открие, че всъщност това било бедстващо семейство, неопикуемо многолюдно, което не се ползвало дори с капка уважение сред съседите си. Стремили се да поддържат стил на живот, който не подхожда на средствата им и търсели начини да подобрят положението си чрез изгодни бракове — изобщо едно нахално, самохвално и интригантско семейство.

Ужасеният генерал произнесъл името на Алън с изпитателен поглед. И в този случай Торп бил открил грешката си. Според него, семейство Алън било живяло прекалено дълго до семейство Морланд и той знаел името на младия човек, който щял да наследи имота във Фулъртън. На генерала повече не му трябвало. Вбесен от всички на света, с изключение на себе си, той отпътувал на следния ден за Абатството, където вече видяхме как се държа.

Оставям на проникателността на моите читатели да определят в каква степен Хенри можеше да съобщи всичко това на Катрин в онзи момент, какво бе научил от баща си и в кои моменти собствените догадки му бяха помогнали, а и каква част от историята предстоеше да се разбере от писмо на Джеймс. Аз обединих всичко това за улеснение на моите читатели, а те ще ми направят услугата да го разделят. Във всеки случай Катрин чу достатъчно, за да смята, че когато е подозирала генерала в убийство или тайно заточаване под ключ на жена си, не беше сгрешила по отношение на неговия характер и не беше преувеличила жестокостта му.

Хенри, който трябваше да разказва такива неща за баща си, изглеждаше почти толкова нещастен, колкото когато за първи път ги беше чул. Червеше се заради тесногърдите кроежи, които бе принуден да разкрие. Разговорът между баща и син в Нортангър бил твърде ожесточен. Хенри се бе възмутил открито и дръзко, след като научил как са се отнесли с Катрин, разбрал възгледите на баща си и получил нареждане безропотно да ги одобри. Генералът, свикнал да заповяда в

семейството по всички въпроси, бе очаквал синът му да затаи несъгласието в душата си, без да се осмели да изрече с думи желание, противоречащо на неговото, затова зле бе понесъл твърдото противопоставяне на Хенри, продиктувано от здравия разум и съвестта. Бащиният гняв определено бе потресъл Хенри, без обаче да го уплаши, защото убеждението, че постъпва справедливо, му бе вдъхвало сила. Честта и чувствата му го обвързваха с мис Морланд и тъй като смяташе, че сърцето, което беше получил указание да спечели, му е дадено, никакво недостойно оттегляне на мълчаливото съгласие и никакво обратно по смисъл нареждане под напора на безпочвен гняв можеха да разклатят — неговата вярност и породеното от нея твърдо решение.

Той изрично отказа да придружи баща си в Хердфордшър — първият дошъл на ума на генерала ангажимент, за да се отърве от Катрин и също тъй изрично обяви намерението си да ѝ предложи ръката си. Генералът беше бесен от гняв и двамата се разделиха след яростна кавга. Хенри почти незабавно се завърна в Удстън в силно възбудено състояние. Трябваша му дълги часове на усамотение, за да се успокои. Следобед на следващия ден той тръгна за Фулъртън.

[1] Вестник „Мирър“. В своето есе в брой 12 от 6.3.1779 г. автор, подписал се „Джон Хоумспън“ (Джон Домашния), се оплаква от влиянието, което едноседмичното гостуване у знатна дама е оказало върху двете му дъщери. Те свикнали да си лягат късно, да подражават на крайната мода, да харчат с широки пръсти, да използват френски изрази и дори да намират извинение за играта на карти в неделя и да се съмняват в безсмъртието на душата. Вестник „Мирър“ първоначално се издава в Единбург от Хенри Макензи през 1779–1780 година ↑

ГЛАВА ТРИДЕСЕТ И ПЪРВА

В продължение на няколко минути мистър и мисис Морланд останаха силно изненадани от молбата на мистър Тилни да му разрешат да се ожени за дъщеря им. Та и през ум не им беше минавало да заподозрат някаква привързаност от негова или нейна страна. В края на краищата, обаче, не можеше да има нищо по-естествено от това Катрин да бъде обичана и те скоро започнаха да изпитват щастливо възбуждение на удовлетворена гордост от предложението, без да имат и най-малкото възражение, що се отнася лично до тях. Приятните обноски и здравият разум на мистър Тилни бяха негови очевидни достойнства, а щом никога не бяха чували лоша дума за него, не беше в навиците им да предполагат, че има нещо лошо за казване. Не бяха необходими доказателства за добрия му характер. Липсата на опит се заместваше с доброжелателство. Майката направи предупредителната забележка, че „От Катрин ще излезе окаяна небрежна млада домакиня“, но побърза да прибави утешението, че с времето всичко се научава.

Накратко, те споменаха само за една пречка, но докато тя не се преодолееше, беше им невъзможно да разрешат годежа. По характер бяха меки хора, но притежаваха твърди принципи. Докато бащата на Хенри изрично забраняваше тази женитба, те не можеха да си позволят да я насърчават. Мистър и мисис Морланд не бяха достатъчно изтънчени да поставят гордото условие генералът да дойде да моли смирено за осъществяването на брачния съюз или да го одобри от все сърце, но трябваше да се даде прилично подобие на съгласие и щом то се получи — а сърцата им подсказваха, че бавенето няма да е дълго — те веднага с охота щяха да дадат своята благословия. Чакаха единствено неговото съгласие. Нямаха нито желание, нито право да искат парите му. В края на краищата, синът разполагаше с доста солидно състояние по силата на брачния договор на родителите си. Сегашният му доход му осигуряваше независимост и удобства и от

всяка финансова гледна точка тази женитба беше повече, отколкото дъщеря им с нейната зестра можеше да очаква.

Младите хора не можеха да се изненадват от подобно решение. Болеше ги и съжеляваха, но не можеха да негодуват. Разделиха се, като се опитваха да се надяват, че генералът скоро ще промени мнението, което и двамата смятаха за почти невъзможно, и те ще могат да се съберат отново, за да се радват на пълнотата на узаконената си любов. Хенри се завърна в единствения си вече дом да наглежда младите си дръвчета и да внася нови подобрения заради онази, която с нетърпение очакваше да дойде и им се наслаждава. Катрин остана да плаче във Фулъртън. Нека не питаме дали мъките на отсъствието бяха смекчени с тайна кореспонденция. Така постъпиха и мистър и мисис Морланд. Те бяха прекалено добри да изискат някакво обещание и винаги, когато Катрин получеше писмо, което по това време се случваше доста често, си затваряха очите.

Боя се, че трескавото безпокойство, превърнало се в участ на Хенри и Катрин на този етап на тяхната любов и споделяно от всички, които ги обичаха и заедно с тях тръпнеха дали ще се стигне до заключителното събитие, трудно ще проникне в сърцата на моите читатели. Та от издайнически малкото останали пред тях страници те виждат, че ние бързо се приближаваме към всеобщо пълно блаженство. Съмнение може да поражда единствено средството, благодарение на което ще се осъществи скорошния брак на Хенри и Катрин. Какво ли възможно обстоятелство би могло да повлияе върху човек с характера на генерала? Случката, оказала най-голямо въздействие, беше женитбата на дъщеря му през лятото с богат и влиятелен мъж. Това беше такава прибавка към неговото достойнство, че той изпадна в пристъп на добро настроение и преди да се свърже от него, Елинор бе измолила прошка за Хенри и разрешението „да постъпва като глупак, щом толкова му се иска!“

Женитбата на Елинор Гилни, преместването ѝ от дома на злото, в каквото се бе превърнал Нортангър след изгнанието на Хенри, в избран от нея дом и при избран от нея мъж е събитие, което очаквам да предизвика всеобщо задоволство у всичките ѝ познати. Самата аз искрено се радвам за нея. Не познавам друг човек, който повече да заслужава с ненатрапчивите си достойнства да получи и се радва на щастие или да бъде по-добре подготвен за него в резултат на трайните

си страдания. Чувствата на Елинор към джентълмена не бяха възникнали наскоро, но той дълго се бе въздържал да ѝ направи предложение поради по-ниското си обществено положение. Неочакваното придобиване на благородническа титла и богатство бе премахнало трудностите. Генералът никога не беше обичал дъщеря си през дългите часове, когато му беше правила компания, оказвала услуги и търпеливо понасяла характера му така, както когато за първи път я поздрави с „Ваше Високоблагородие“. Съпругът ѝ наистина я заслужаваше. Към благородническата му титла, богатство и любов към нея трябва да се прибави, че той беше положително най-чаровният млад мъж на света. Всяко по-нататъшно описание на достойнствата му би било излишно. След определението „най-чаровният млад мъж на света“ той моментално се изправя във въображението на всички ни. По отношение на него имам само да добавя (като съзнавам, че правилата на композицията на романа ми забраняват да въвеждам герой, несвързан с фабулата), че това е същият онзи джентълмен, чийто нехаен слуга беше забравил купчината сметки от перачницата, която бе въвлякла моята героиня в едно от най-опасните ѝ приключения.

Намесата на виконта и виконтесата в полза на техния брат бе улеснена и от точното изясняване на размера на състоянието на мистър Морланд, което те бяха в състояние да изложат пред генерала веднага, щом разреши да го осведомят. Така той научи, че първоначалните хвалебствията на Торп за богатството на семейство Морланд не са го подвели повече, отколкото последвалото злостно очерняне. В никакъв смисъл на думата те не биха могли да се нарекат бедстващо или бедно семейство, а Катрин щеше да получи три хиляди лири. Това много съществено надхвърляше последните очаквания на генерала и значително допринесе за смиряване на наранената му гордост. В никакъв случай не останаха без значение и личните му сведения, за които той положи известни усилия да получи, че имотът във Фулъртън понастоящем се намира изцяло на разположение на сегашния си собственик — следователно за него могат да се правят всякакви алчни предположения.

Подкрепен с тези сведения, наскоро след женитбата на Елинор генералът позволи на сина си да се върне в Нортангър и там му даде своето съгласие, много учтиво оформено на цяла страница с пустословни излияния към мистър Морланд. Разрешеното в това

писмо събитие скоро се състоя. Хенри и Катрин се ожениха, камбаните биеха и всички се усмихваха. И тъй като това се случи след по-малко от година от деня на тяхната първа среща, в крайна сметка не изглежда да са пострадали съществено в резултат на ужасното забавяне, причинено от жестокостта на генерала. Доста добро постижение е да започнеш съвършено щастлив живот на двадесет и шест и на осемнадесет години. А и аз съм убедена, че несправедливата намеса на генерала не само не навреди на тяхното блаженство, но всъщност значително допринесе за него, защото им позволи да се опознаят по-добре и заздравя любовта им. Оставям на онези, които се интересуват, сами да преценят каква е крайната цел на тази книга — дали да насърчи родителската тирания или да възнагради синовното непокорство.

Издание:

Джейн Остин. Абатството Нортангър

Колекция „Джейн Остин“

ИК „Мърлин Пъбликейшън“, София, 2003

Редактор: Силвия Великова

ISBN 954-319-002-7

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.